

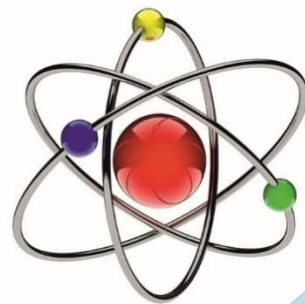
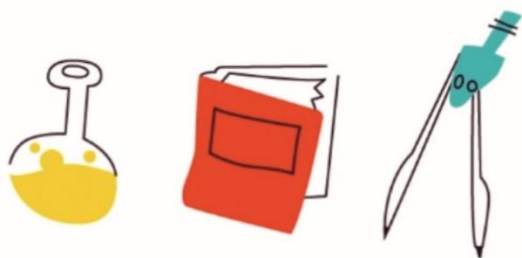
Халықаралық білім және ғылым академиясы
Международная академия образования и науки
International Academy of Education and Science

ЖИНАҚ

«БІЛІМ, ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТ САЛАЛАРЫН
ДАМЫТУ МӘСЕЛЕЛЕРІ: ТЕОРИЯ, ПРАКТИКА, ТӘЖІРИБЕ»
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ
ИНТЕРНЕТ КОНФЕРЕНЦИЯ

МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ ИНТЕРНЕТ
КОНФЕРЕНЦИЯ «ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ СФЕР
ОБРАЗОВАНИЯ, НАУКИ И КУЛЬТУРЫ:
ТЕОРИЯ, ПРАКТИКА, ОПЫТ»

СБОРНИК

NUR-SULTAN

30.09.2019

ӘОЖ 37.0 (063)
КБЖ 74.00
Б94

Редакциялық кеңес:
Батырбаева Надия Кадыровна (төраға)
Алибаев Е.А.
Конференция өткізуге жауаптылар:
Алибаев Ерлан Акылжанович
Джусбаев Болат Дуанбаевич

«БІЛІМ, ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТ САЛАЛАРЫН ДАМУ МӘСЕЛЕЛЕРІ: ТЕОРИЯ, ПРАКТИКА, ТӘЖІРИБЕ»: Халықаралық ғылыми-практикалық интернет конференцияның материалдары=**ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ СФЕР ОБРАЗОВАНИЯ, НАУКИ И КУЛЬТУРЫ: ТЕОРИЯ, ПРАКТИКА, ОПЫТ:** Материалы международной научно-практической интернет конференции.

ISBN

Бұл ғылыми басылым 2019 жылдың 30 қыркүйек айында өткен «БІЛІМ, ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТ САЛАЛАРЫН ДАМУ МӘСЕЛЕЛЕРІ: ТЕОРИЯ, ПРАКТИКА, ТӘЖІРИБЕ» атты Халықаралық ғылыми-тәжірибелік интернет-конференциясының жинағы болып табылады.

Жинақ ұстаздар, мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының педагог қызметкерлері, мектеп мұғалімдері, ғылыми қызметкерлер, студенттер, магистранттар, PhD докторанттарының (аспиранттар) ғылыми тәжірибесі, зерттеулерінің нәтижесі болып табылады.

Жас ғалымдарға арналған.

ӘОЖ 37.0 (063)
КБЖ 74.00

ISBN 978-601-332-400-5

«СКАФФОЛДИНГ СТРАТЕГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ТАРИХ ПӘНІНЕН ТІЛДІК ДАҒДЫЛАРДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖӘНЕ ДАМУ ЖОЛДАРЫ АҚЫНБЕКОВА Гулнур Оразбаевна, КЕНБАЕВА Надежда Амангелдиевна

Химия-биология бағытындағы Назарбаев Зияткерлік мектебі
Қазақстан, Қызылорда қаласы

Аннотация

Бұл зерттеуде пән мен тілді кіріктіріп оқытуда Скаффолдинг стратегияларының тиімді әдістерін сабақта қолдану арқылы оқушының тілдік дағдыларын дамыту жолдары қарастырылады. Зерттеу барысында пән мен тілді кіріктіріп оқытуды және Іс –әрекеттегі тәжірибені зерттеумен айналысқан ғалымдардың еңбектері пайдаланылды. Сонымен қатар бұл зерттеуде тілдік дағдыларды қалыптастыруға бағытталған тапсырмаларды орындау барысындағы оқушылардың іс-әрекеттері талданады.

Annotation

This study examines ways to develop students' language skills using effective scaffolding techniques in integrated subject and language learning in the classroom. During the study, the work of scientists involved in the study of case studies and integrated language teaching was used. Also, this study analyzes the actions of students in the performance of tasks aimed at the formation of language skills.

Қазіргі уақытта еліміз үшін білім мен ғылымды инновациялық жолмен дамыту маңызды болып табылады. Сондықтан жаһандық үдерістен қалмай, мемлекетіміздің дамуына үлес қосатын болашақ жастардың көп тілді меңгеруі қажеттіліктен туып отырған үдеріс. Көптілді және көпмәдениетті, бәсекеге қабілетті жаһандық тұлға қалыптастыру қазіргі кіріктірілген оқу бағдарламасындағы негізгі мақсаттардың бірі болып саналады. Кіріктірілген бағдарлама көптілділікті қалыптастыру мен іске асырудың құралы – CLIL болып табылады. Қазіргі таңда пән мен тілді кіріктіріп оқытуда бірнеше стратегияларды ұсынуға болады. Солардың ішінде "Скаффолдинг" (мәтіндік тапсырманың бейімделу әдістері), Топтық оқыту (Team teaching), Translanguage және т.б.

Скаффолдинг – оқушының дербестігі, белсенділігі мен сыни ойлауына көмектесетін түрлі уақытша әрекеттер мен механизмдер жиынтығынан тұрады. Скаффолдинг оқушыларға өз бетімен үлкен жетістіктерге жетуге көмектеседі [11].

CLIL әдісінде скаффолдингті қолдану тиімді болып табылады. Бұл әдіс оқушының тілдік дағдысын қалыптастыруда жеңілден күрделіге қарай бағытталып, оқушының түсінігі мен қабылдауына ықпал етеді. Себебі, пәнмен тілді кіріктіріп оқыту өте күрделі процесс. Сабақ барысында тілдік дағдысы төмен оқушылар үнемі қолдауды қажет етеді. Сондықтан зерттеу объектісі 7 сынып (орыс тілді) оқушылары фокус сынып ретінде таңдалды.

Алғашқы зерттеу проблемалық сұрақтарды анықтаудан басталды.

Сабақта кездесетін қиындықтар:

Оқушылар тарихи оқиғаны өз бетімен орындап жеткізуде қиналады;

Берілген тапсырмалардың мазмұнын түсінуде қиналады;

Оқушылар өз ойын тұжырымдауда қолдауды қажет етеді;

Зерттеудің мақсаты: Скаффолдинг стратегияларының әдістерін қолдану арқылы оқушының тілдік дағдыларын қалыптастыру және дамыту жолдарын қарастыру

Негізгі зерттеу сұрақтары:

1. Скаффолдинг стратегиялары арқылы оқушылардың тілдік дағдыларын (айтылым, жазылым, оқылым) қалай дамытуға болады?

2. Скаффолдинг стратегияларының қандай әдістері оқушылардың тілдік дағдыларын қалыптастыруда тиімді болады?

Зерттеу барысында әріптестермен бірлесіп жұмыс жасау арқылы ортақ мәселелер ескеріліп жұмыс жоспары жасалды:

Деректерді жинау, фокус топты анықтау;

Әріптестермен бірлесіп сабақ жоспарын талқылап жүргізу;

Сабак барысындағы негізгі мәселелерді шешу жолдарына бақылау жүргізу;
Зерттеу тобындағы үш деңгейдегі оқушының іс-әрекетіне бақылау жүргізу;
Скаффолдинг стратегияларының тиімді әдістерін таңдау;
Қорытынды есеп жазу;

Скаффолдинг стратегияларының тиімді әдістері оқушылардың тілдік құзыреттілігін арттырып, өз мәдениетін бағалап, басқа мәдениеттерді құрметтеуге үйретеді. Скаффолдинг тапсырмалары арқасында оқушылар тілді базалық қарым-қатынас дағдысынан (BICS) академиялық тіл білу дағдысына (CALP) біртіндеп көшеді. Оқушыларға ой еркіндігін беріп, айтылым дағдысын арттыруға көбірек көңіл бөлуді қажет етеді.

Зерттеулерге шолу

Зерттеу барысында негізгі әдебиеттерге шолу жасалды. Атап айтқанда: Элейн Уилсонның «Іс-әрекеттегі зерттеу жүргізу жолдары» кітабы мектеп базасындағы іс-әрекеттегі зерттеу жүргізуге арналған қадамдық нұсқаулық болып табылады. Зерттеудің әрбір кезеңдері мен мәселені анықтау және шешу жолдарын қарастыру туралы ақпараттар алынып, нәтижесінде іс-әрекетті зерттеу мәдениеттілігін қалыптастыруға ықпал етті. Үдерістің әрбір кезеңінде зерттеу мақсаттары бойынша зерделеген мәселелер мен қажетті жиналған деректер келтіріліп, оларға түсініктеме беруде зерттеу дағдысы арта түсті.

Л.Т. Нұрақаева, З.К. Шегенова. «Назарбаев Зияткерлік мектептерінде пән мен тілді кіріктіріп оқыту әдісін қолдану» әдістемелік кітабында пән мен тілді кіріктіріп оқытудың әдістері қарастырылып, оқушылардың тілдік дағдыларын (айтылым, оқылым, жазылым, тыңдалым) қалыптастыру жолдары айтылады. Орыс сыныптарында бастапқы кезде екінші тілді меңгеру қиынға соғады. Осы орайда тапсырмаларды жеңілден күрделіге қарай бағыттап отырып, оқушылар тілдік базалық қарым-қатынасынан академиялық тіл білу дағдысына көшу жолдары туралы ақпараттарды саралап, сабақта қолдану негізге алынды. Кей жағдайда ауызекі сөйлеуде грамматикалық қателер жіберіп жатады. Бірақ бұл қателердің барлығын түзетіп, оқушылардың ойын бөлмей, оқушы сұрақты бірінші тілде қойса, мұғалім екінші тілде жауап беруге тырысуы және ең басты қағидат, оқушылардың меңгерген дағдысын өмірде қолдана білу екендігі айтылған.

Скаффолдинг стратегиясы туралы Mehisto, P., with Ting, T. (2017). «CLIL Essentials for Secondary School Teachers» зерттеулерінде пән мен тілді кіріктіріп оқыту әдістері мен скаффолдинг стратегиясының тиімді әдістері қарастырылды. Оқушылар «мен бұл тілді меңгере алмаймын» - деген ойда болмау керек. Осы орайда Скаффолдинг тапсырмалары арқасында оқушылар тілді базалық қарым-қатынас дағдысынан (BICS) академиялық тіл білу дағдысына (CALP) көшу кезеңдері қарастырылады.

Скаффолдинг дегеніміз не? Тиімді скаффолдинг – оқушының дербестігі, белсенділігі мен сыни ойлауына болысатын уақытша әрекеттер мен механизмдер жиынтығынан тұрады. Скаффолдинг оқушыларға өз бетімен жетпес жетістіктерге жетуге көмектеседі. Не себепті CLIL-да скаффолдинг (демеу) сондай маңызды? Пән мен тілді кіріктіріп оқыту өте күрделі процесс, сол себепті оқушы демеуді қажет етеді.

Скаффолдинг әдісін қолданудың мақсаттары:

- тақырыпты талқылау үшін өздігінен «идеяларды көктеу» үшін;
- тақырыпты талқылау, қажетті тілді анықтау, сыныпта ой қозғау үшін;
- меңгерген тілдік құрылымдарды топтастыру;
- оқушылар жаңа сөздер мен сөз тіркестерін әртүрлі мақсатта және әртүрлі контекстте қолдану;
- мысал келтіріп сипаттау үшін;

Зерттеулерде: сұраққа жауап беретін оқушыны таңдау алдында оларға бірнеше секунд уақыт беріледі. Оқушылардың барлығы қол көтермейді, оқушыларды кездейсоқ таңдаңыз. (Не үшін? Егер оқушыларды кездейсоқ таңдайтын болсаңыз, олардың барлығы сұрақты зейін салып тыңдайды). Жауап берер алдында оқушыларға өз ойларын тұжырымдауға мүмкіндік беріңіз: жауапты ойластыру үшін 30 секунд. Жұппен жұмыс жасаған кезде жұптарға бірнеше ойларды жазып алу үшін 1-3 минут уақыт берілу керек. Түсінгендеріне негізделіп, қате пікірлерден дұрыс ойлар дамыту үшін оқушылардың жауаптарын сыныпта талқылау қажет.

Тақырыпты қайталау барысында, оқушылар өз сұрақтарын құрастырып оларға жауап береді. (Не үшін? Оқушылар оқып білгендері туралы ойлай бастайды, сондай-ақ оқу материалдарын қайта қарайды.) Тақырыпты таныстырар алдында бұл тақырып бойынша оқушылардың білімін анықтау жаңа оқытудың негізі болып табылады.[11]

Мәтіндерді оқу барысындағы скаффолдинг:

- оқушылар мәтінді көз жүгіртіп оқып 1-2 таныс емес сөзді анықтайды, оқу тапсырмасын бастамай тұрып бұл сөздердің мағынасын түсіндірген жөн;
- алдымен оқушылар мәтіндегі жаңа сөздерді қолданып көрулері керек;
- сөйлемдерді қысқартып беру;
- мәтіннің үлкен бөліктерін бірнеше бөліктерге бөлу;
- тақырыпшаларды енгізу;
- оқушыларға қиын болып көрінбесін деп ауқымды және күрделі мәтінді бөлшектеп беру;
- оқушылар еске сақтау үшін жаңа терминдерді бірнеше рет қайталау керек;
- негізгі терминдер мен тұжырымдамаларды белгілеп немесе астын сызып көрсетуге болады.[11]

Тәжірибелік кезең

Зерттеу әдістері мен талдау

Зерттеу іс-әрекетіндегі бірінші сабақ «Қарахан мемлекетінің ислам дінін мемлекеттік дін деп жариялауының себептері неде?» тақырыбы аясында өткізілді.

Сабақтың мақсаты: бірнеше деректерді талдау нәтижесінде алынған ақпаратты еркін қолданып меңгерілген материал бойынша дәйекті қорытынды жасау және Қарахан мемлекетінде ислам дінінің қабылдануының себептерінің маңыздылығын сипаттау.

Сабақта қолданылған әртүрлі деректер: фото, видео, тарихи деректер, әдеби кітаптардан үзінділер.

Оқушыларға деңгейлік тапсырма «Жанды карта» әдісі бойынша кескін картамен жұмыс жасауға жеке жұмыс берілді. Тапсырманың шарты: Қарахан мемлекетінің иелік аумақтарын, шекаралас елдерін және иелік орталықтарын кескін картада белгілеу. Картамен жұмыс барысында С деңгейіндегі оқушы мемлекеттің аумағын белгілессе, В деңгейіндегі оқушы орталықтар атауын жазды және қаланың тарихи маңызын түсіндірді. Ал А деңгейіндегі оқушы шекаралас мемлекеттердің жер иелену атауларын таныстырды. Бұл тапсырманың шарттары бірдей болғанымен оқушылардың тапсырманы орындау нәтижесі әртүрлі болғандығы байқалды.

Оқушыларға скаффолдинг стратегияларының тиімді әдісімен тапсырма берілді.

Мақсаты: оқушы өздігінен күрделі тапсырманы орындауды түсінуі үшін қолдау көрсету; мәтінмен жұмыс жасау арқылы тарихи оқиғаның себептері мен салдарын анықтап дұрыс жазуға дағдыландыру.

Тапсырманы орындау барысында В деңгейінің оқушылары белсенділік танытып, тарихи оқиғаның қысқа және ұзақ мерзімді себептерін жылдам орындады.

Скаффолдинг стратегиясы бойынша берілген тапсырма: «Тарихи оқиғаның себеп-салдары»

Термин	Терминге синоним
Жариялау	Мысалы, хабарлау Мысалы, Мысалы,
ұзақ мерзімді себебі	қысқа мерзімді себебі
1. Ислам дінін мемлекеттік дін деп жариялануының ұзақ мерзімді себептерінің бірі.....	1 Ислам дінін мемлекеттік дін деп жариялануының қысқа мерзімді себептерінің бірі.....
2 . Ислам дінінің беделі арқылы Орта Азия елдерінің халқына ислам.....;	2 , өз билігін нығайту
Салдары	

1 Менің ойымша , себебі Мен оны деген мысалмен дәлелдеймін.
2.....

Жоғары деңгейдегі тапсырманы орындау үшін әр топқа мәтін таратылды. Тапсырма шарты: мәтінді оқып талдап, ислам дінінің келуімен қоғамда орын алған әлеуметтік, материалдық, рухани, саяси өзгерістерге дәлел келтірді, талдады. Тапсырма орындау барысында А деңгейіндегі оқушы бірнеше дәлелдер келтіру арқылы өзгеріске баға берсе, ал В деңгейіндегі оқушы өзгерістерді сипаттады.

Сабақ соңында қорытынды ретінде «Егер мен хан болсам» ролдік ойын ұтымды шықты. Себебі, С деңгейіндегі оқушы өзінің болашақтағы мақсаттарымен бөлісті және өз ойын еркін жеткізе білді.

Сабақтың тиімді тұстары:

Біріншіден, оқушы өздігінен күрделі тапсырманы орындау дағдысы қалыптасуына ықпал етті..

Екіншіден, мәтінмен жұмыс жасау арқылы оқушының айтылым, жазылым дағдысының біршама жақсарғандығы байқалды.

Зерттеудің екінші сабағы «Ұлы Жібек жолы ортағасырлық Қазақстанның экономикалық және мәдени дамуына қалай әсер етті?» деген тақырыпта жүргізілді. Оқу мақсаты: Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін және көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өзара экономикалық байланыстарын анықтау болды. Сабақты жоспарлауда оқушының жас ерекшелігі, тілдік дағдылары ескерілді. Сабақта тиімді қолданылған әдістер: суретті иллюстрациялық диалог, Ұлы Жібек жолы бойындағы қалаларға саяхат, өзара бағалау.

Оқушы картадан Ұлы Жібек жолындағы керуен жолдарын көрсетеді және Қазақстандағы қалалардың тарихи маңызын түсіндіреді. Саяхат сабағы барысында «Өнер көрмесі» мен әр топқа маршрут картасы берілді. Картада скаффолдинг стратегияларының тиімді әдістері пайдаланылды. Негізгі топтың мақсаты Қытай елінен батысқа шыққан саяхатшы рөліне еніп маршрутта көрсетілген тапсырмаларды өзіндік интерпретация жасау арқылы орындауы қажет болатын.

Зерттелетін аспектілер негізінде маршрут картасында көрсетілген сұрақтар:

Қытайдан өз қалаңа жету үшін қай өңірлерді басып өттіңіз?

Сіздер үшін керуенде не болу керек?

Келген қалаңыздың архитектурасын сипаттаңыз?

Сенің қалаңда сауданың қандай түрлері дамығанын анықтаңыз?

Қаладағы шеберханалар өнімдерінің тізімін жасап, қолданылған ақша түрлерін анықтаңыз?

Сабақтың тиімді болған тұстары:

Біріншіден, оқушыда әртүрлі тарихи деректермен жұмыс жасау арқылы, оқиғаның маңыздылығына баға беру дағдысы қалыптасқаны байқалды.

Екіншіден, рөлге ену арқылы сауда байланысында ерекше рөл атқарған қалалардың тарихын, керемет ескерткіштерді, қала көрінісін, түрлі кәсіп иелерінің рөліне ену арқылы өзара диалог орнатты, бұл оқушының айтылым дағдыларын дамытуға ықпал етті.

Үшіншіден, оқушы өз жұмыстарына баға беруді үйренді.

Сабақ соңында оқушылар дауыс беру арқылы ең үздік топты анықтауда өздері маршрут картасында берілген тапсырмалар негізінде критерийлер құрастырып, бағалау жүргізді. Бұл оқушының оқу мақсатында көрсетілгендей Ұлы Жібек жолы бойындағы қалалардың өзара байланысының маңыздылығын ашуға ықпал етті. Оқушы оқу үдерісін түсініп, өзіндік ой көзқарасын білдіру дағдысын қалыптастырды. Сабақта скаффолдинг әдісін пайдаланып, оқушыға оқу үдерісін өзі түсініп орындауға бағыт бағдар бергеннің ықпалы байқалды.

Үшінші сабақ «Түркі халықтарының әлем өркениетіне қосқан үлесі қаншалықты?» тақырыбында өткізілді. Сабақтың мақсаты: сәулет өнері ескерткіштерінің ерекшеліктерін талдау және түркі халықтарының әлем өркениетіне қосқан үлесін анықтау.

Сабақ интербелсенді тақтада пирамидалар, «Гадж Махал» кесенесі, Ұлы Қытай қорғаны, Колизей анфитеатр суреттерді көрсету арқылы басталды. Суреттер бойынша оқушы әр ғажайыптың атауларын анықтап, олардың әлемдік өркениеттегі мәдениетке қосқан үлесі туралы өз ойларымен бөлісті. Осы тапсырмада зерттеу тобындағы А деңгейіндегі оқушы қосымша бұл ғажайыптардың салыну тарихы туралы да мәлімет жеткізді. Келесі тапсырмада пирамидаға «Түркі халықтарының қандай мәдени жетістігі әлемдік өркениет үшін ең маңызды болып табылады?» - деген сұраққа оқушы берілген мәтін бойынша түркі халықтарының мәдени жетістіктерін атап, маңыздылық деңгейі бойынша талдап орналастырады. Тапсырманы орындау барысында зерттеу тобындағы В деңгейіндегі оқушының жауабы пирамидаға орналастырған түркі халқының мәдени жетістіктерін сатылай нақты дәлелдер келтіру арқылы жоғарғы деңгейде білімін көрсетті.

Жоғарғы деңгей дағдыларын қалыптастыру мақсатында тапсырма берілді. «Ортағасырлық белгілі ғұламалар Әбу Насыр әл-Фараби, Жүсіп Баласағұни, Махмуд Қашғари, Қожа Ахмет Йассауи есімдерін бүгінгі күнге дейін ұмытпауымыздың себебі неде?» деген тақырыпта топтар арасында талқылау жүргізілді. Зерттеу тобындағы А деңгейінің оқушысы әлемдік өркениеттің дамуына үлес қосқан ғұламалардың шығармаларының тарих үшін құндылығына баға берді. Жүсіп Баласағұнның «Өз пайданды ойлама – ел пайдасын ойла: өз пайдаң соның ішінде» деген нақыл сөзін негізге ала отырып, В деңгейіндегі оқушы ғұламаның қанатты сөздеріне мысал келтірді. Бұл тапсырмада зерттеу тобындағы оқушылардың дәлелдер келтіру арқылы оқиғаға баға беруі және өмірмен байланыстыра алуы тілдік дағдыларының қалыптасуына ықпал тигізетінін байқатты.

Сабақ соңында «Үшбұрыш» кестесін толтыру арқылы оқушыларға рефлексия жүргізілді. Мақсаты: оқушылардың тізбектелген сабақ барысында өткізілген әдістердің тиімділігі мен жүргізілуі туралы ой пікірін білу.

Оқушылар кері байланыста сабақта тиімді болған әдістерді және өзара талдау арқылы сабақты жеңіл түсінуге болатынын көрсетті.

Қорытынды

Жалпы қорытындылай келе, іс-әрекеттегі тәжірибені зерттеу барысында жеткен жетістіктеріміз: Біріншіден, әріптестермен бірлескен орта қалыптастыру арқылы, тиімді жоспар құрылды, өзара кері байланыс орнады. Екіншіден, қосымша әдебиеттерден ізденіс арқылы, өзіндік білім деңгейі мен кәсіби біліктілік жетілдірілді.

Зерттеудің тиімді болған тұстары:

1. Оқушының топтағы ынтымақтастық атмосферасын орнатуы;
2. Тарихи деректердің мағынасын ашуда бір-біріне қолдау көрсетуі мен өз жұмыстарының деңгейін көре алуы;
3. Дарынды оқушылардың жоғары деңгейдегі тапсырманы сенімділікпен орындауы;
4. Өз жұмысының бағалануы деңгейін анықтай алуы мен өзінің білгенін тұжырымдап, қорытындылап жазу дағдысының қалыптасқандығы;
5. Оқушының тілдік дағдыларының қалыптасуы (айтылым, жазылым, оқылым)

Қорыта айтқанда, скаффолдинг әдісі арқылы оқушылар тарихи оқиғаны сипаттауда және талдауда жақсы нәтижеге жеткендігін көруге болады. Токсан бойынша оқу үлгірімі, білім сапасы 100 пайыздық көрсеткіш көрсетті. «5» пен «4» бағасын салыстырғанда өсу бар.

Үш деңгейдегі оқушының көрсеткіші ішкі жиынтық бағалауда байқалды. В оқушы 3 ұпайға, С оқушы 5 ұпайға көтерілгендігі көрінді.

Болашақта осы зерттеу жұмысын жетілдіру үшін бірнеше ұсыныстар қарастырсақ; біріншіден, ұжым арасында бірлескен орта қалыптастыру қажет. Мысалы; тілдік дағдыларды қалыптастыруға қатысты пәнаралық мұғалімдермен байланыс орнату. Екіншіден, фокус группадағы оқушылардың жалпы физиологиялық және өзін-өзі таныта білу қажеттіліктерін ескеру. Ол үшін ата-аналармен, куратормен тікелей байланыс орнату. Үшіншіден, әрбір сабақты скаффолдинг стратегияларының тиімді әдістерін тақырыпқа сай қолдану арқылы оқушының тілдік дағдыларын жетілдіру. Осы орайда жинақталған әдістемелік қоржынды толықтыру көзделеді.

Жаңа заман талабына сай оқушыны бүгінгі таңда көптілді, полимәдениетті, бәсекеге қабілетті жаһандық тұлғаны қалыптастыруда жүйелі білім беру, тәжірибе алмасу, зерттеу мәдениеттілігін арттырудың маңызы зор.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстарының деңгейлі бағдарламасына арналған глоссарии (Оқу әдістемелік құрал) Қазақстан-Астана 2012ж, 4 бет
2. Л.Т. Нұрақаева, З.К. Шегенова. Назарбаев Зияткерлік мектептерінде пән мен тілді кіріктіріп оқыту әдісін қолдану: Астана, 2013ж
3. К. Шегенова, Ә.Т. Жәнісов. Тарих сабақтарында деректермен жұмыс істеудің кейбір әдіс-тәсілдері: Астана, 2014ж.
4. Кіріктірілген білім беру бағдарламасы, Астана 2015 жыл
5. 7 сынып. Қазақстан тарихы: Л.А.Бердигалиева, А.М.Ибраева. «Назарбаев зияткерлік мектептері» ДББҰ, 2017 жыл, Астана
6. Орта ғасырлардағы Қазақстан тарихы. Жалпы білім беретін мектептің 7 сыныбына арналған оқулық. С.Жолдасбаев. Алматы «Атамұра» 2012 жыл.
7. Somekh, B. (2005) Action Research: A Methodology for Change and Development [Іс-әрекеттегі зерттеу: өзгерістер мен дамудың әдістемесі]. Maidenhead McGraw-Hill.
8. Элейн Уилсон, (2015) «ІС-ӘРЕКЕТТЕГІ ЗЕРТТЕУ ЖҮРГІЗУ ЖОЛДАРЫ» «Қазақстан-2050» бағдарламасы, Астана 2012 жыл
9. «Мұғалімдерге арналған нұсқаулық» Назарбаев Зияткерлік мектебі ДББҰ, 2012жыл, 4, 86 бет
10. © Mehisto, P., with Ting, T. (2017). CLIL Essentials for Secondary School Teachers. Cambridge: Cambridge University Press.
11. Мехисто, П., совместно с Тинг, Т. (2017). Основы CLIL для учителей средней школы. Cambridge: Cambridge University Press.

СОЗДАНИЕ И ИССЛЕДОВАНИЕ ПЕРСПЕКТИВНЫХ ПРЕПАРАТОВ ИЗ ШРОТА КОРНИ СОЛОДКИ КАРАКАЛПАКСТАНА

АЛЛАНИЯЗОВА Мапруза Кдырбаевна, А.Реймов, Х.Х.Кушиев

Каракалпакский государственный университет имени Бердаха
Узбекистан, Республика Каракалпакстан, город Нукус

Аннотация

В этой работе приведены данные по производству и дальнейших исследований отходов корня солодки в Республике Каракалпакстана.

Аннотация

Осы жұмыста Каракалпакстан Республикасында мия тамырын өндіру мен одан кейінгі қалдықтарды зерттеу жөніндегі деректер келтірілген.

Summary

This work provides data on the production and further investigation of waste licorice roots in the Republic of Karakalpakstan.

Флора нашего края, очень богаты лекарственными, растительными ресурсами. За каждым годом выделяет большое внимание на исследования и переработка лекарственных растений, таких как корень солодки [1].

Использование растительного сырья для химической переработки позволяет получать различные продукты, отличающиеся друг от друга составом, и применять их в различных сферах человеческой деятельности, таких как пищевая, кондитерская, ликероводочная, косметическая, парфюмерная отрасли, а также в медицине и сельском хозяйстве.

Согласно, по постановлению Президента Республики Узбекистан №ПП-2970 от 16 мая 2017 года были определены основные задачи и направления развития отечественных предприятий по производству и переработке солодкового корня. Особенно благоприятным регионом для ее промышленной культивации является северо-западной часть Узбекистана (Каракалпакстан и Хорезмской области). К 2022 году планируется создание плантаций на площади 4670 гектаров, из которых 3970 га будет находиться в Республике Каракалпакстан, а 700 га – в Хорезмской области. К 2026 году заготовка солодки должна составить 36 566 тонн, в том числе по Республике Каракалпакстан – 30966 тонн, а по Хорезмской области – 5600 тонн.

О лечебных свойствах растений *GlycyrrhizaGlabraL.* (солодка голая или лакричник; каракалпакское название «*боян*») известно с глубокой древности [2]. В настоящее время, среди лекарственных растений солодка вышла на первое место по терапевтическим свойствам [3], в основном за счет содержащейся в её корнях в большом количестве (до 23% от сухой массы корня) глицирризиновой кислоты (ГК).

В настоящее время, заготовкой и переработкой солодкового корня в нашей республике занимается некоторое предприятие с различной формой собственности, Выращенная и переработанная лакрица в больших количествах (свыше 70%) экспортируется за рубеж. Несмотря на этот, существующая технология промышленной переработки корня солодки на предприятиях не позволяет извлекать из сырья всю сумму биологически активных веществ (БАВ) [4], поэтому шрот корня солодки является перспективным объектом дальнейшей переработки.

Таким образом, во-первых на основе фракции БАВ из шрота корня солодки могут быть разработать технологию по получению доступных, отечественных препаратов, с другой стороны, при утилизации отходов производства корня солодки приводит к улучшению окружающей среды нашего региона.

ЛИТЕРАТУРА:

1. С.Е.Ережепов. Флора Каракалпакии, её хозяйственная характеристика, использование и охрана. Ташкент: ФАН, 1978. -300с.
2. Авиценна. Канон врачебной науки - Ташкент: ФАН, 1956. -37с.
3. Оболенцева Г.В., Литвиненко В.И., Аммосов А.С., Попова Т.П., Сампиев А.М. Фармакологические и терапевтические свойства препаратов Солодки (обзор)//Фармакология и токсикология. 1999. – Т. Л 1.-3. - с.24-29.
4. Хабибрахманова В.Р., Халед Ш.М.,Габдрахманова А.Р.,Сысова М.А. Переработка шрота корня солодки. II. Тритерпеноидные и флаваноидные вещества этанольных экстрактов // Химия растительного сырья. 2016. №2. с.97-102.

МАҒЖАН АҚЫН ПОЭЗИЯСЫ АЛТЫ ҚҰРЛЫҚҚА ЖОЛ ТАРТТЫ

АЛПЫСБАЕВА Айгүл Ерболатқызы, ғылыми жетекшісі:

С.А. Ашимханова профессор, ф. ғ. д.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

Қазақтан, Алматы қаласы

Аннотация

Мақалада алғаш рет Мағжан ақынды ағылшын тіліне тікелей түпнұсқадан тәржімалаған Мичиган университетінің «Еуропа, орыс және еуразиялық зерттеулер» орталығының профессоры Тимур Коджаоглудың «The poet of flame, liberty and love» атты, түрік және ағылшын тілдеріндегі аудармалары, ақын жайында жазылған еңбектерге сілтемелері бар кітап қарастырылады. Әрі профессордың сонау 1993 жылы «Kazakhstan» атты ағылшын газетінде жарық көрген тәржімалары жайлы құнды ақпарат беріледі.

Аннотация

В статье впервые рассматривается книга профессора центра «Европейского, русского и евразийского исследования» Тимура Кожоаглу Мичиганского университета, посвященная 125 летию Магжана Жумабаева и включает переводы с оригинала его стихотворения на турецкий и английский языки, также ссылки на исследовательские работы про поэта. Дополнительно автор представляет ценную информацию про переводы профессора опубликованные в английской газете «Kazakhstan» еще в 1993.

Annotation

For the first time, the article discusses the book by Timur Kojaoglu of the University of Michigan, Professor at the Center for European, Russian and Eurasian Studies, dedicated to the 125th anniversary of Magzhan Zhumabaev and includes translations from the original of his poem into Turkish and English, as well as links to research works about the poet. In addition, the author provides valuable information about the professor's translations published in the English newspaper "Kazakhstan" back in 1993.

Еліміздің тұңғыш Президенті Н.Ә. Назарбаев «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласында ұлт жаңғыруының басты шартын анықтап берді: «Ұлттық салт-дәстүрлеріміз, тіліміз бен музыкамыз, әдебиетіміз, жоралғыларымыз, бір сөзбен айтқанда ұлттық рухымыз бойымызда мәңгі қалуға тиіс» [1]. Осылайша ұлттық кодты сақтай отырып, мәдени қазыналарымызды әлем жұртшылығына таныстырудың маңызын айқандап, мың жылдық тарихымызда төл мәдениетіміз тұңғыш рет әлемнің барлық құрлықтарына жол тартып, басты тілдерінде сөйлейтін болады деп таяу болашақтағы міндеттерді анықтады. Сталиндік репрессия жылдарында қуғынға ұшырап, халық жауы атанып, отты жырларына тұсау салынған қазақтың біртуар ақыны Мағжан Жұмабаевтың да поэзиясы тәуелсіздік жылдарынан кейін қайта түлегендей. Тек түлеп қана қоймай, қанат жайып, әлемдік кеңістікке танылып келеді. Ұлттық құндылығымызды, өлшеусіз әдеби мұра - ақын шығармашылығын жалпы адамзатқа мұра болып қалуына себепші болатын әрине аударма. Жаңашылдығымен қатар, терең философияға, патриотизмге, романтизм мен символизмге, әрі ұлттық калоритке толы ақын поэзиясы аудармада қалай көрініс тауып отыр деген сұрақтың туындауы заңды әрі қажет. Сол себепті ақын поэзиясының туыс емес орыс және ағылшын тілдеріне аударылуы лингвомәдени аспектісі тұрғысынан қарастырылуы қажет. Мұндай зерттеу ақын мұрасының аудармаларының сапасын ғана анықтап қоймай, болашақтағы тәржімалардың деңгейін жоғарылатып, түпнұсқаны жан-тәнімен түсініп аударуға қабілетті ұлттық аудармашыларды ниеттендіруге себін тигізеді деп үміттенеміз. Өзірге, жоғарыдағы елбасының ел болашаққа қойған міндетті орындауға бір қадам болса да алға басып, алғаш рет Мағжан ақын поэзиясын түпнұсқадан ағылшын тіліне аударып, әлемнің түкпір-түкпіріндегі оқырмандарға ақынмен жақынырақ танысуға мүмкіндік беріп отырған тұлғамен танысқанымыз жөн болар.

Мағжан ақынды ағылшын тіліне тікелей түпнұсқадан тәржімалаған Мичиган университетінің «Еуропа, орыс және еуразиялық зерттеулер» орталығының профессоры - Тимур Коджаоглу. Мағжан ақынның 125 жылдық мерейтойына орай профессордың «The poet of flame, liberty and love» атты, түрік және ағылшын тілдеріндегі аудармалары, ақын жайында жазылған еңбектерге сілтемелері бар кітап жарық көрді. Яғни, қазақшаласак, «Жалын, азаттық және махабаттың ақыны». Кітап атауының дәл осылай аталуының да себебін түсіндіреді. Әлемдік әдебиетте «Күнді, Отты, Желді» Мағжан ақындай жиі қолданған ақындардың аздығын баса айтады. Ақын поэзиясында бұл табиғат құбылыстары адам сезімімен астасып, концепт деңгейіне көтеріледі. Париж қаласында ЮНЕСКО-ның штаб-пәтерінде өткен «Мәдени мұра мен болмыстың қайта жаңғыруы: түрік тілі өткеннен болашаққа» атты халықаралық форум аясында Тимур Коджаоглу Мағжан ақын поэзиясын тәржімалауды сонау 1977 жылдары жасай бастағанын атап өтеді [2]. Тәуелсіздік алған соң екі жылдан кейін, яғни 1993 жылы алғашқы 7 өлеңнің тәржімасын жариялайды. Олар «Kazakhstan» деп аталатын ағылшын газетінде басылып шығады. «The Great Kazakh poet Maghjan Jumabayuli's poems» атты мақалада Мағжан ақынның өлеңдері өлеңі ағылшынша сыр шерткен. Олар: «To the lady Rose» - «Гүлсім ханымға», «The word of Tamerlane» - «Асқақ Темірдің сөзі», «The Fire» - «От», «The Nightingale» - «Бұлбұл», «The Prisoner» - «Тұтқын», «Wind» - «Жел». Соңғысынан бір шумақ оқып, сусындап көрелік:

The Wind – an unruly child,
Its love – golden steppe.
Runs without a rest.
Speeds as unchecked by the rein,
whispers as telling secrets,
Sometimes bellows like a wild animal. [3]

Ал кейіннен жарық көрген кітапта осы аудармалардың біраз өңделген нұсқалары және басқа да тоғыз өлеңнің ағылшынша аудармасымен толықтырылғанын көреміз. Екі дүние есігі, ер түріктің бесігі аса құнды тарихи, мәдени туынды – «Түркістан» ағылшынша сыр шертеді:

Turkistan – the gate of this and otherworld,
Turkistan, the brave Turk’s cradle.
Wonders were born in the lace like Turkistan,
Which is a gift from God to the Turks. [4, 35]

Сондай-ақ барша түркі халықтарының баға жетпес рухани, әдеби құндылығы болып саналатын, романтизм мен реализм сарыны астасып, керемет үндестік тапқан «Алыстағы бауырыма» өлеңі де жаһандық тілде өз көрінісін тапты:

Haven’t we have played *golden knucklebone*
Haven’t we scuffled together in the same bed
Haven’t we drank from our mother Altay
the same white milk and tasted together? [4, 69]

Араға 80 жыл уақыт салып, 2001 жылы түрік ақыны Фейзуллах Будақ қазақ ақыны Мағжанның 1918 жылдың бірінші жартысында абақтыда отырып, шетел басқыншыларына қарсы күресіп жатқан түрік бауырларына «Алыстағы бауырыма» деп жазған өлең жолдарына жауап жазады:

Алыстан азабымды білген бауырым,
Жұбатып, көздің жасын сүрткен бауырым.
Отырып өзі жаудың ортасында,

Көңілді мұң - зарыма бөлген бауырым. (Мағжан Жұмабаев. Алыстағы бауырыма <https://abai.kz/post/16277>)

Баяндамада профессор Тимур Кожаоглу Мағжанды ағылшын тіліне әлем танысын деп тәржімалайтынын айтып, келер екі жылда ұлы ақынның тағы 40 өлеңін аударып, кітап шығаруға ниетті екенін білдіреді. Өз сөзін «Мағжан Жұмабаев даусыз XX ғасырдағы қазақ поэзиясының ұлы тұлғасы болып табылады. Сондай-ақ барлық түрік халықтарының заманауи әдебиет ақындарының ішіндегі ең көрнектісі, болашақ ұрпақ әлі де ақын шығармашылығын тереңірек зерттеуі қажет» деген тұжырыммен тәмамдады. Ал, біз қазақ ақынын жаһандық тілге аударып, алты құрлыққа паш еткен аудармашыға алғыс айтып, төл туындыларды жан-тәнімен түсініп, ұлттық бояуын, болмысын сезінетін ұлттық аудармашылар көбейсе екен дейміз.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Мемлекет басшысының «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласы http://www.akorda.kz/kz/events/akorda_news/press_conferences/memleket-basshysynyn-bolashakka-bagdar-ruhani-zhangyru-atty-makalasy
2. Произведения Магжана Жумабаева презентовали в ЮНЕСКО. [inform.kz https://www.inform.kz/ru/proizvedeniya-magzhana-zhumabaeva-prezentovali-v-yunesko_a3237115](https://www.inform.kz/ru/proizvedeniya-magzhana-zhumabaeva-prezentovali-v-yunesko_a3237115)
3. «The Great Kazakh poet Maghjan Jumabayuli’s poems» //Kazakhstan (Алматы), No. 22 (1993 жылғы 2 маусым), 7 бет
4. Kojaoglu T. (2018). The poet of flame, liberty and love. Astana: Nauka, 85 p.

«РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ» ЖОЛЫНДАҒЫ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНІҢ ЖАҢАШЫЛДЫҒЫ

АЛТЫБАЕВ Бағдат Досжанұлы

№97 жалпы орта мектебі

Қазақстан, Шымкент қаласы

Жас ұрпақтардың жаңғыруға қосар үлесі зор екендігін ескерсек, ұстаздардың орны ерекше екендігін аңғаруға болады. Өйткені елдің болашағы жастардың қолында ал сол өскелең ұрпаққа білім мен қатар тәлім - тәрбие беретін ұстаздар. Сынаптай сырғыған уақыт ешкімді күтіп тұрмайды, жаңғыру да тарихтың өзі сияқты жалғаса беретін процесс. Екі дәуір түйіскен өліара шақта, Қазақстанға түбегейлі жаңғыру және жаңа идеялар арқылы болашағын баянды ете түсудің теңдессіз тарихи мүмкіндігі беріліп отыр. Қазақстандықтар, әсіресе, жас ұрпақ жаңғыру жөніндегі осынау ұсыныстардың маңызын терең түсінеді.

Жаңа жағдайда жаңғыруға деген ішкі ұмтылыс – біздің дамуымыздың ең басты қағидасы. **Өмір сүру үшін өзгере білу керек.** Оған көнбегендер тарихтың шаңына көміліп қала береді. Сананың ашықтығы, жер шарының өзіне қатысты аумағында және өз елінің айналасында не болып жатқанын түсінуге мүмкіндік береді;

- ол жаңа технологияның ағыны алып келетін өзгерістердің бәріне дайын болу деген сөз;

- бұл өзгелердің тәжірибесін алып, ең озық жетістіктерін бойға сіңіру мүмкіндігі. Инновациялық білімді дамыту, өзгеріс енгізу, жаңа педагогикалық идеялар мен жаңалықтарды өмірге әкелу. Бұрынғы білім алушы тек тыңдаушы, орындаушы ғана болса, ал қазіргі білім алушы өздігінен білім іздейтін жеке тұлға екендігіне ерекше мән беруіміз керек. Қазіргі білім алушы дүниетаным қабілеті жоғары, дарынды, өнерпаз, ізденімпаз, талапты, өз алдына мақсат қоя білу керек. Жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану педагогикалық іс әрекеттердің мазмұны мен формасын толықтыру негізінде оқыту үрдісін жетілдірудің бірден бір жолы. Компьютерлік желілерді, интернет жүйесін, электрондық оқулықтарды, мультимедиялық технологияларды, қашықтан оқыту технологиясын пайдалану оқу орындарында ақпараттық коммуникациялық технологиялар кеңістігін құруға жағдай жасайды. Оқытудың педагогикалық жаңа технологияларының барлығы дерлік оқушының өз бетінше білім алуын ұйымдастыруға бағытталған. Қазіргі уақытта білім мазмұнын жаңарту мен сапасын жаңа деңгейге көтеру мақсатында оқытудың педагогикалық технологиялары арқылы оқыту әдістерінің 50ге жуық үлгілері ұсынылып, мектеп тәжірибесіне енгізіле бастады. Педагогикалық технологиялар көптүрлі болуына қарамастан, олардың іске асуының екі ғана жолы бар.

Біріншісі теориялық негізде орындалуы, екіншісі тәжірибемен жүзеге келуі. Сонымен, жаңаша оқытудағы басты нәрсе бұл білім алу және өздігінен білім алу негізінде адам қабілеттерін, икемділіктерін дамыту. Жаңа білім алу парадигмасында тұлғаның қызығушылықтарын қамтамасыз етуде тұтастық, бағыттылықпен бірге мықты негізділік (фундаменталдылық) те шешуші рөлге ие. Қазіргі заманғы оқушының, әсіресе студенттің басты мақсаты көптеген пәндерден, олардағы ұшан теңіз ақпараттардың ішінен ең негізгісін, мәндісін таба білу. Тәуелсіз ел тірегі білімді ұрпақ десек, жаңа дәуірдің күн тәртібінде тұрған мәселе білім беру, ғылымды дамыту.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында: «Білім беру жүйесінің басты міндеті ұлттық және жалпы азаматтық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар: оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу» деп білім беру жүйесін одан әрі дамыту міндеттерін көздейді. Сондықтан, қазіргі даму кезеңі білім беру жүйесінің алдында оқыту үрдісі технологияландыру мәселесін қойып отыр. Бүгінгі күннің басты ерекшеліктерінің бірі, «Қазақстан Республикасының ақпараттық кеңістіктің бәсекеге қабілеттілігін 2006-2009 жылдарында даму тұжырымдамасында» келтірілгендей, ақпараттың ақылға симайтын шамадан тыс, оны игеруде адамның биологиялық мүмкіндіктерінің «артық»

мөлшерде дамуы. Сол себепті де оқу оқыту қысқа мерзімде ақпараттың көлемді бөлігін тиімді түрде ұсынатын, сол ақпаратты жоғарғы деңгейде игеретін және практикада бекіте алатын әдістерді қолдануды талап етеді. Бұл талап білім беру саласында инновациялық өзгерістерге әкеліп, оқудың оқытудың негізі ретінде тұлғалық дамуды қарастырады, өйткені бұл дәуірдің идеологиялық, әлеуметтік, саяси сұраныстары адамнан төмендегідей құзырлықтарды талап етеді: ақпараттың ішінен өзіне қажеттісін таңдап, оны пайдалану; проблемаларды шешу және шешім қабылдау; өзіндік пікір, идеялар, тұжырым, түсінік келтіру, оларды дәлелдей және қорғай білу; социумда ауызша және жазбаша түрде қарым-қатынас құра білу, бірлесе жұмыс жасай білу, жанжалдарды болдырмау; өмірге деген көзқарасын, ұстанатын сенімдерін, қажеттіліктерін, құндылықтарын жалпы адами құндылықтармен байланыстыру; өздігімен үйрене білу, өз білімін әрқашанда дамытып отыру. Қазіргі заманғы үздіксіз өзгеріп жатқан жағдайында жоғары мектеп өз әрекетінде білім алушылардың зияткерлік (интеллектуалы) қабілеттерінің дамуына бағытталуы қажет. Сондықтан мұғалім деген қасиетті мамандық иелеріне артылар жүк пен жауапкершілік өте үлкен. Жастарды дәл бүгінгі сынаптай сырғыған жаңалықтар дәуірінде көштен қалмай ілгерілеуіне ұстаздардың дұрыс бағыт бағдар беруі аса маңызды. Елбасы ертең - ақ ескіге айналады демекші, ғылыми - техникалық процесс заманында барлық иновациялық өзгерістерге сай интеллектуалды ұлт болып қалыптасуымыз керек. Басекеге қабілетті азаматтарды тәрбиелеп қана қоймай, рухани бай тұлға ретінде қалыптасуы үшін педагог бар асылын аямау қажет.

Өзім жас маман болсам да шәкірттерімді жаңғыру процестерінің негізгі қажеттіліктері арқылы тәрбиелеп келемін.

Бұл тұрғыда жаңа иновациялық технологиялар мен модульдерді қолданып, өз пәнім бойынша сапалы білім беріп, алға қойған мақсатыма жете аламын. Шәкірт етіп тәрбиелеу - менің ең маңызды мақсатым. Ал тәрбие саласында прагматизм үлгілерімен ұлттық кодты сақтай отырып, азаматты тәрбиелеу бағытында жұмыс атқарып келемін. Алдағы уақытта бұл еңбектерім өз жемісін береді деп сенемін.

Жаһандану заманында басты құндылықтардан тек ғылыми жетістіктерді алып, ал рухани жаңғыру барысында ата - бабамыздан келе жатқан асыл мұрамызды бойына сіңірген азаматтар болса, ал менің педагог ретінде дұрыс бағыт - бағдар бергендігім болады. үш тұғырлы тіл саясаттан қолдап, әлемдік кеңістікке еркін сүңгіп кете алу үшін шәкірттерімнің шет тілдерін меңгергені мен үшін маңызды.

Егер жаңғыру елдің ұлттың рухани тамырынан нәр алмаса, адасуға бастайды деп Ел басымыз бекер айытпаған. Жаңғыру тарихи тәжірбиеге сүйеніп, ұлттық құндылықтарды сақтай отырып жаңаға бейімделу.

Қазақ халқының ұлы ақыны Абай атамыз айтқандай :

«Ақырын жүріп анық бас,

Еңбегің кетпес далаға.

Ұстаздық еткен жалықпас,

Үйретуден балаға...» демекші, мен балаға білім беруден ешқашан жалықпаймын деп үлкен сеніммен айта аламын.

Өз ойымды қортындылай келе, Мағжан Жұмабевтың «Мен жастарға сенемін» өлеңімен аяқтағым келеді.

Арыстандай айбатты

Жолбарыстай қайратты-

Мен жастарға сенемін!

Көздерінде от ойнар,

Сөздерінде жалын бар,

Жаннан қымбат оларға ар,

Мен жастарға сенемін!

БІЛІМ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІНІҢ ӨМІР БОЙЫ ҮЗДІКСІЗ БІЛІМ АЛУЫ
АЙМЕНБЕТОВА Қарлығаш Турлыбаевна, АРПАБЕКОВА Шынаркуль Умиртаевна
Физика-математика бағытындағы Назарбаев Зияткерлік мектебі
Қазақстан, Алматы қаласы

Аннотация

Мақалада ересек адамдар, соның ішінде педагог мамандардың үздіксіз өмір бойы білім алу мәселесі қарастырылады. Қазіргі кезде үздіксіз білім алу барлық елдерде өзекті мәселе болып отыр. Үздіксіз білім алу мәселесінің педагог тәжірибесінде іске асу жолдары мен адамзат өркениетінің дамуына ықпалы талқыланады.

Abstract

The article considers issues of adult education, including continuing education of teachers throughout life. Currently, continuing education is becoming relevant in all countries. The ways of solving problems of continuous education in pedagogical practice and its influence on the development of human civilization are discussed.

Адамзат тарихының көші ілгерілеген сайын сол көштен қалмай ілесіп отыру - әрбір саналы азаматтың адами парызы. Осы тұста Мұхтар Әуезовтің: «Ел мен елді, халық пен халықты теңестіретін – білім» деген пікірі еріксіз тілге оралады. Бүгінгі бәсекелестік қарыштап отырған заманда басқа өркениетпен тереземіз тең болу үшін өмір бойы үздіксіз білім алу қағидасын назарымыздан қалыс қалдыруға болмайды. Үздіксіз білім алуда мыңдаған ақыл-ой иелері, зерделі, зейінді жұрттың талай қиындықтарды басып өтіп, талай жұмыс атқарғанын ұмытпау керек. Тұтас дәуірлер білім мен ғылым жолындағы күрестерді бастан кешірді. Бәрі өзгереді, бәрі таусылады, сарқылады, тек таза білім ғана сарқылмас қазына, таусылмас байлық болып қалады. Оқу, білімі бар жұрттар тастан сарай салғызып, өркениетті қоғамға аяқ басқалы қашан.

Қазіргі кезде үздіксіз білім алу дүниежүзінде өзекті мәселе болып отыр, өйткені ақпараттық және коммуникациялық технологиялардың, саяси және әлеуметтік экономикалық өзгерістер қарап тұрмайды, адамды ізденуге итермелейді. Бүгінде әлем қарыштай дамып, қай салада болсын ұдайы өзгерістер жүріп жатыр, кейбір мамандықтарға деген сұраныстардың азаюы, жұмыс орындарының тапшылығына әкеледі, яғни әр адам үздіксіз оқып, білім алуға, өзінің кәсібін өзгертіп, қиындықтардан шығу жолдарын қарастыруы керек. Білім арқылы адамның әлеуеті көтеріліп, экономикалық өркендеуге және әл-ауқатын арттыруға жол ашылмақ.

Әр маман өз кәсібінің үздіксіз сұранысқа ие болуы үшін де жас ерекшеліктеріне қарамай оқып-ізденуді тоқтатпау керек. Осы тұста андрагогика [1] қағидасына тоқталатын болсақ, онда ересек адам кезе келген тақырыптағы кәсіби іс-әрекеттің негізгі және қосымша жақтарын дамыта алады. Демек, ересектерге жалпы білім берудің мәдениетін қалыптастыру олардың түпкілікті

білім инвариантын игеруімен айқындалады, бұл қажетті ақпаратты қолдана отырып қандайда бір тұжырымдамалар, теориялар мен ойларды тани алып, өзінше жасай алуы дегенді білдіреді. Бұған қоса, білімді ересек адам игерген білімі мен мәдениетін әдеттегі, қалыптан тыс шешімдермен қатар, жаңа шығармашылық мәселелерді шешуде өзектендіріп, дұрыс қолдана алады. Андрагогикалық амалды қарастыра отырып, негізгі іс-әрекетке мыналарды

Андрогогика¹ - ересектерге білім беру, оқыту және тәрбиелеудің теориялық және практикалық мәселелерін қамтитын педагогика саласы.

жатқызамыз: академиялық түрдегі оқыту іс-әрекеті, кәсіби іс-әрекет, оқыту-кәсіби іс-әрекет, жалпы мәдени іс-әрекет. Бұл топтардың бірігуі ересек адамдарды терең білімдерді игеруге бағыттайды, оларға сүйене отырып ересек адам кезе келген тақырыптағы кәсіби іс-әрекеттің негізгі және қосымша жақтарын дамыта алады. Үздіксіз білім алу адамның өмір ағымымен толыққанды мәні аясындағы адами және әлеуметтік-мәдени болмыс ретінде қабылдауы білім беру жүйесінің философиялық-әдіснамалық негізі. Заманауи білім беруді

адам болмысының толыққандығының маңызды белгісі оның өткенімен және болашағымен байланысуды тек сезіну - түсіну ғана емес, бұл рухани қарым-қатынастық адамның қазіргі болмысының жан-жақтылығымен, тереңдігімен өлшенеді.

Ересектерге білім беру саласындағы адам жайлы философиялық антропология адам бейнесінің біртұтастығын қалпына келтіру қажеттігі және оның дамуының тетіктері, білімдер мен рәсімдердің бірігуі туралы айтады. Үздіксіз білім алудың философиялық-педагогикалық жағы мынадай негізгі ойларға сүйенеді: біріншіден, субъект ретінде ересек адам болмысының даралығын, әмбебаптығын ескеру; екіншіден, үздіксіз білім алуда адам жоғары талпынысын, өзі үшін сыртқы ықпалдарды анықтап, оларды қабылдау немесе қабылдамау құқығын қорғау; үшіншіден виртуалды тереңдік, яғни кез келген адамның бойында жасырын виртуалды мүмкіндіктердің түпсіз ішкі дүниенісінің бар екенін мойындау; төртіншіден, ересек адамның білімін субъектілер арасындағы диалогтік қатынас аясында ашу, басқалармен терең, ашық ортақтастығын көрсету; бесіншіден, білім берудің әмбебаптық, эвристикалық қозғалмалы, көп қызметтік және жағдайларға байланысты сипатын арттыру. Бұл ойлар үздіксіз білім алу жүйесінің негізгі ережелерін қалыптастыруға көмектеседі.

«Үздіксіз білім» туралы ұғым өткен ғасырда-ақ атақты француз, поляк, ағылшын, орыс педагогтарының еңбектерінде айтылған болатын.

«...ағарту ісін тек таңдаулыларға ғана арналған институт деп және тек адамның толысу кезеңіндегі қысқа уақытқа қатысты жұмыс деп санамай, білім алуды барлық жандарға арналған іс деп және ол өмір бойы атқарылатын шаруа деп қарастыру қажет»- дейді А.Л. Смитт. [2] Олай болса, педагог-маман заман талабына ілесіп отыруы тиіс, өйткені білікті маман, мықты тұлға тәрбиелеп шығару тікелей осы мамандық иелерінің қолында екені баршаға аян. Ал, оған сай бола білу оңай ма?! Оның салмағы қандай? Елдің әлеуметтік-экономикалық дамуының жоғары деңгейін қамтамасыз етуге қабілетті интеллектуалды және кәсіби педагог даярлау мақсатқа алынады. "Ұстаз болу өзгенің бақытын аялау, өзінің уақытын аямау" деп бекер айтылмаған. Қазақстандықтардың сапалы білімінсіз ұлтымыз, еліміз биік шыңнан көрінбек емес. Осыны анық білетін Елбасымыз ұсынған жалпы орта білім берудің жаңа жүйесіне ауысуға орай психологиялық-педагогикалық кадрларды кәсіби даярлауды ұйымдастырудың мақсаттары, мазмұны мен технологиялары туралы мәселе өзекті бола түсті. Жаһандану кезеңінің заманауи оқу бағдарламасын жүзеге асыруға қабілетті мамандар кәсіби әрі жоғары деңгейде жұмыс істей білу және одан әрі кәсіби даму, бірлескен (ұжымдық, топтық) кәсіби қызметпен айналысу, білім беру үдерісін басқару бойынша қабылданған кәсіби қарым-қатынас техникасын пайдалану, білім беру ісіндегі кәсіби білім дағдыларын дамыту мен білім беру ісіндегі мақсаттарды қоюға қызығушылық таныта білу, білім беру ісінде шығармашылықты дамытуға ынталандыру, педагогикалық және әлеуметтік психологияның негіздерін қолдану мүмкіндігін толыққанды пайдалану сынды құзіреттіліктерге бар ынтасымен жауап бере алуы тиіс. Бұл дегеніміз, Қазақстанды болашаққа бастайтын ұрпақ қалыптастыруға қауқарлы мамандар, яғни, педагогтар рефлексияға қабілетті, өзін-өзі жүзеге асыруға талпынған әдіснамалық, зерттеушілік, дидактикалық-әдістемелік, әлеуметтік, коммуникативтілік, ақпараттық және тағы басқа құдыреттіліктердің жоғары деңгейімен сипатталатын рухани- адамгершілікті, азаматтық жауапты, белсенді, сауатты, шығармашыл тұлға болуы шарт. Білім жүйесіндегі әр қадамды дұрыс жүзеге асыру жолында әр мұғалім қызметінің мақсатты түрде жүргізілуі өзінің оң нәтижесін көрсетеді. Заман талабына сай тұлға қалыптастырып шығару үшін ұстаз білім беру саласының негізгі және объективті міндеттерді ескере отырып, нақты білім беру үдерісінің мақсаттарын құрастыруға (нәтижеге қол жеткізуге бағдарланған оқыту үдерісі мақсаттарын қалыптастыру), оқу үдерісін білім беру стандартының талаптарына сәйкес және оқу материалын меңгеруді ұйымдастыру бойынша міндеттер кешенін шешуге бағыттай отырып жобалауға, оқу материалдарын дайындау және оқу мақсаттарына сәйкес ұйымдастыруға, оқу үрдісін жобалау және практикалық іске асыру үшін ақпараттық орта әлеуетін пайдалануға, оқушының оқу материалын меңгеруіне бағытталған белсенділігін реттеуге, оқушылардың озық дамуын ұйымдастыру үшін толыққанды жағдай жасауға (даму аймағына қол жеткізу), құзыреттілік түрінде жекелеген нәтижелерге жетудің оң эмоцияларын ынталандыратын психологиялық жайлылық пен қолдау

атмосферасын құруға, өз білімін пайдалануға, өзін-өзі тәрбиелеуге, өзін-өзі анықтауға және өзін-өзі тануға қол жеткізу үшін, субъективті тәжірибе алу үшін оқушылардың білім кеңістігін кеңейту мүмкіндіктерін іздеуге, ағымдағы нәтижелерді бағалау, қойылған мақсаттарға жетуге бағытталған оқытуды қадағалауға барынша талпынуы керек. Нәтижеге бағытталған білім моделі мен басқарудың жаңа парадигмасы аясында жекелеген ұғымдар мен нормаларды және тиімді педагогикалық технологияларды меңгеру үшін педагогтардың кәсіби мәдениетін дамытуға бағытталған оқу қажеттіліктері туындылап отыр. Біліктілік арттыру жүйесінде педагогтардың оқу қажеттіліктері нақты білімнің мәнін түсінуге, соның нәтижесінде өзіндік іс- әрекетке енуге және жеке өміріндегі тәжірибені жетілдіру мақсаттарына байланысты қалыптасады. Осы заманғы мұғалім оқуға үлкен потенциалдық мүмкіндіктермен келеді.

Қазіргі таңда еліміздің білім беру жүйесіндегі реформалар, өзгерістер мен жаңалықтар мұғалімнің өткені мен бүгіні, келешегі мен болашақ жайлы ойланып, жаңа идеялармен жұмыс жасауға негіз болады. Қазақстан республикасының тұңғыш президенті Елбасы Н.Ә.Назарбаев жолдауында айтқандай, болашақта өркениеті дамыған елдердің қатарына ену үшін, заман талабына сай білім қажет. Қазақстанды дамыған 30 елдің қатарына жеткізетін – білім. Ғылым мен техниканың күн санап өсуіне байланысты педагогика ғылымының теориясы мен оқыту үрдісі де түбегейлі өзгерістерге ұшырауда. Соған орай оқытудың парадигмасы өзгерді. Білім саласындағы түбегейлі өзгерістер ұстазға үлкен жауапкершілікті талап етеді. Өздігінен білім алатын, жан-жақты ізденетін, алдағы өмір жолын өзі болжай алатын тұлға тәрбиелеу – ұстаздың қолында. Сонымен қатар заманауи мұғалімдердің алдында жас ұрпақтың жеке қабілеттілігін, дарындылығын, бейімділігін анықтау және оны дамыту, соның негізінде олардың болашағына бағыт беру, өз заманының озық өнегесін санасына сіңіру, ұлттық құндылықтарды құрметтейтін тұлға тәрбиелеу міндеті тұр.

Бүгінгі жаһандану заманында ұлттың бәсекеге қабілетті болу көрсеткіші – білім деңгейімен өлшенеді, сондықтан әлемдік білім кеңістігіне еніп, білім беру жүйесін халықаралық биікке көтеру кезек күттірмейтін өзекті мәселе, демек оны «Қазір бой жарыстыратын заман емес, ой жарыстыратын заман»-деп айтқан тұңғыш президентіміздің ой қортуынан-ақ түсінуге болады. Ал бұл мәселені шешудің кілті педагог мамандар қолында, өйткені педагог мамандар елдің ертеңгі тізгінін ұстайтын ұрпақ тәрбиелейді.

Осы мамандық жөнінде В.А.Сухомлинскийдің «Педагог мамандық – бұл адамтану, адамның күрделі және қызықты, шымшытырығы мол рухани жан дүниесіне үңіле білу. Педагогикалық шеберлік пен педагогикалық өнер – ол даналықты жүректен ұға білу болып табылады»-деп айтқан даналық өсиеті, мамандықтың қандай болатындығынан үлкен сыр береді.

Ұстаз білгенін үйретуші ғана емес, тұла бойы тұнған өнеге, ізгілікті ана тәрізді барлық адамның бойынан жақсылық іздейтін ізгі ниет иесі және өмір бақи үздіксіз ізденуші.

«Маған жәй айтсаң – ұмытамын, көрсетсең есімде сақтаймын, ал өзімді іс – әрекетке қатыстырсаң үйренемін» деген қытай даналығын ескерер болсақ, онда бүгінгі мұғалімнің технологияларды пайдалана отырып, өзіндік ізденіс жүргізуі мен оны практикада жүзеге асыруы маңызды.

Бүгін білім берудің сапалы болуы үшін: біріншіден, ұстаздың жан – жақты академиялық білімі болуы, екіншіден, мұғалімнің өз мамандығына деген шынайы сүйіспеншілігінің және ешқандай дипломмен бірге

берілмейтін шығармашылық қабілеті, балаға деген кіршіксіз адамгершілік қасиеттері болуы шарт.

Білім беру жүйесі мамандардан кәсіби икемділік пен ұтқырлықты, сан қырлы шығармашылық қызмет пен өзін-өзі басқару, өзін-өзі ұйымдастыру жағдайындағы біліктілікті қажет етеді, өйткені қазіргі жас буын - еліміздің келер күнгі келбеті. Бүгінгі заманауи ұстаз шәкіртіне ғылым негіздерінен мәлімет беріп қана қоймай, оны дүниежүзілік білім, ақпарат, экономика кеңістігіне шығуға, яғни қатаң бәсеке жағдайында өмір сүруге тәрбиелеуі керек. Қазіргі заманғы педагог-ізденуші, зерттеуші, технолог, өнертапқыш, шығармашылықпен жұмыс істейтін, білімін жетілдіруден жалықпайтын, жаңа формацияның жаңашыл ұстазының ғана қолынан келеді.

Мұғалімдік іс тәжірибеде «Өмір бойы оқу» қағидасы оқушының ақпаратты өздігінен табу, сабақ мақсатын білуде, кері байланыс беруде, рефлексия жасауда, алған білімінің практикалық мәнін түсінуде көрініс табады. Ашықтық оқушыларға ақпаратты алуында бірдей мүмкіндіктер беруде, сабақ мақсатын бірге құрастыруда, бағалау мен кері байланыс беруде, бірнеше көзқарастың бар екенін түсінуде орын алады. Сонымен қатар үздіксіз білім алу қағидасы тек мұғалім тарапынан ғана емес, оқушылардың өз бетінше білім алуымен де айқындалады. Соның нәтижесінде іс-тәжірибені сын тұрғысынан қарастырып, оқытудың ақпараттық технологияларын, ғаламтор игілігін, ғылыми жетістіктерді сабақта тиімді қолданып, заман талабына сай нәтижелі еңбек етіп келеміз. Біздің ұстаздық ұстаным – әр сабақты әдістемелік жағынан жоғары дәрежеге жеткізу, оқыту мен тәрбие беруде дамыта оқытудың жаңа жолдарын іздестіру. Сонымен қатар жаңашыл іс тәжірибе мен әдістемелердің мүмкіндігін ұстаздар қауымына таратудамыз.

Қорыт келе, «Мұғалім – өз білімін үздіксіз жетілдіріп, іздену үстінде болғанда ғана мұғалім, ал ізденуді тоқтатқан күні оның мұғалімдігі тоқтайды», деп Ушинский айтқандай, білім алу мен білімді болу қоғам дамуына ықпалы зор факторлар. Нағыз педагог өмір бойы оқиды, үйренеді. Кембридждік оқыту тәсілдерінің теориялық негізін елімізге енгізу үлкен жетістік. Қазіргі жаһандық заманауи дамуда еліміздегі тұралап қалған білім беру саласының, әлемдік білім беру стандарттарымен таныса отырып, оның тиімді тұстарын жүйелеп, елімізде пайдаланып, іске асыру жолында көп жұмыс атқарылуда. Бұл өзгерістер тек педагогтар үшін емес, сонымен қатар мектептердегі жаңа пәндердің пайда болуына, оқыту әдістемелерінің де өзгеруіне мүмкіндік тудыратыны сөзсіз.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақ әдеби тілінің түсіндірме сөздігі. 1-том, 505-бет
2. Писарев Д.И. Избранные педагогические сочинения. - М.: «Высшая школа», 1984.- 290 с.
3. https://massaget.kz/okushyilarga/mektep_omiri/53297
4. «Айқын» республикалық қоғамдық-саяси газеті 23 қаңтар 2013 ж.
5. [kznews.kz>lifestyle/tabigattagy-zerttejtin-...](http://kznews.kz/lifestyle/tabigattagy-zerttejtin-...)

ЭФФЕКТИВНОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ УРОКА – ЗАЛОГ УСПЕШНОГО ОБУЧЕНИЯ УЧАЩИХСЯ

**АРЫСТАНОВА Шынаргуль Умбеткалиевна, ГАБДРАХМАНОВА Бибигуль
Демеуовна, УЗАХОВА Жансая Тлеккабиловна**

Филиал акционерного общества «Национальный центр повышения квалификации» «Өрлеу» институт повышения квалификации педагогических работников по Западно-Казахстанской области
Казахстан, город Уральск

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы краткосрочного планирования урока в рамках обновленного содержания образования. Авторы подробно останавливаются на шаблоне планирования урока. Полезная информация учителям, работающим в обновленных классах.

Аннотация

Мақалада жаңартылған білім беру мазмұны аясында қысқамерзімді жоспарды құру мәселелері қарастырылған. Мақала авторлары сабақ жоспарының үлгісіне жан-жақты тоқталған. Жаңартылған сыныптарда жұмыс жасайтын мұғалімдерге арналған пайдалы ақпарат.

Аннотация

The article discusses the issues of short-term lesson planning within the framework of the updated content of education. The authors elaborate on the lesson planning template. Useful information for teachers working in updated classes.

Все успешные уроки начинаются с хорошего планирования. Известно, что формирование эффективного урока – это требующий глубокого вдумчивого подхода процесс, который влечет за собой изучение моделирования эффективного урока, за исключением подробного анализа практики планирования урока.

Среди учителей существует стереотип, что хороший урок - это урок, который прошел по четко выстроенному плану. Данные ограничения отвлекают учителя, что приводит к тому, что: 1) учителя становятся невнимательными по отношению к интересам и потребностям своих учеников и 2) развивается практика передачи знаний, а не формирования понимания. Таким образом, учащиеся неизбежно воспримут обучение как запоминание полученной информации в качестве наилучшего способа успеваемости в классе. Однако постепенно все это озадачит учеников: «Почему я должен сидеть и слушать такую бессмысленную информацию» и «Какую пользу я получаю от урока для моей повседневной жизни». Такие взгляды учеников отрицательно сказываются на эффективном планировании учителями содержания урока.

При подготовке и планировании урока учитель осуществляет целый комплекс действий, решает психологические, дидактические, методические, организационные задачи.

Учитывает особенности класса:

- * уровень успеваемости,
- * отношение к предмету,
- * темп работы,
- * подготовленность учащихся,
- * отношение к дисциплине,
- * индивидуальные особенности.

Любой урок – имеет огромный потенциал для решения задач, поставленных обновленной программой. В соответствии с основными идеями Программы урок строится, исходя не из темы урока, а на основе целей обучения и ожидаемых результатов. Урок, ориентированный на обучение, должен планироваться на основе ясных и оправданных целей. Чаще всего большая часть урока тратится на устные сообщения учителя и на задания, при выполнении которых большую часть времени урока, ведущую роль играет именно учитель, а не ученики. У многих пропадает интерес к обучению, они либо бездействуют, либо начинают нарушать дисциплину. Для того чтобы таких ситуаций не возникало, каждому учителю прежде всего необходимо осознанно и обдуманно подходить к планированию урока. Прежде всего, эффективный урок начинается, когда учитель принимает так называемую реперсонализацию. Под реперсонализацией понимается позиционирование учителем себя как ученика, изучающего содержание материала. Поступая таким образом, учитель ставит вопросы: «Какова суть данного содержания? Почему я должен изучать его? и «Какими способами я могу изучить его?». Данный метод полезен для учителей не только при четком понимании содержания, но и при осознании потенциальных задач на протяжении его изучения. Изучив содержание, учителя смогут ощутить заложенные профессиональные качества и составить план содержания, изученного ранее и после текущего урока. Способность различать целенаправленность каждого урока, позволяет учителям составить цель урока.

Планирование – вещь полезная, серьезное отношение к планированию позволяет проанализировать каждый предстоящий шаг, но в то же время надо помнить и о том, что, если заставлять учеников выполнять задания, которые им не интересны только потому, что эти задания заранее запланированы, то настоящее обучение прекращается. Учителю, работающему по обновленному содержанию среднего образования, необходимо быть мобильным. Если запланированные задания не дают результат, не увлекают учащихся в учебный процесс, необходимо вносить коррективы и по окончании урока обязательно

проанализировать его. Действия учителя должны быть направлены на эффективный урок. Поэтому при планировании полезно рассмотреть следующие вопросы:

- ✓ Какова цель моего урока?
- ✓ Поддерживает ли каждая часть урока достижения учащимися этой цели?
- ✓ Что на самом деле будут делать учащиеся?
- ✓ Понятно ли учащимся, что они должны делать и какие результаты должны получить?
- ✓ Как я узнаю, что прошло обучение?
- ✓ Что значит быть учеником во время урока?
- ✓ Может ли учащийся получить помощь и/или уверенность?
- ✓ Могут ли они получить дополнительные материалы?
- ✓ Насколько план является гибким?
- ✓ Может ли он справиться с неожиданными событиями, такими как интересный вопрос учащегося, который требует много объяснений, проблемы с аудиовизуальными средствами, короткая обратная связь от кого-то еще?
- ✓ Какую обратную связь от учащихся Вы планируете услышать?
- ✓ Как я буду устраивать, записывать и обсуждать этот вопрос?

При планировании урока, необходимо решить, какова(ы) цель(и) этого урока. Цель должна быть связана с целями обучения учебной программы предмета, она копируется из среднесрочного или календарно-тематического плана. Указать критерии оценивания (ожидаемые результаты) к целям обучения, которые достигаются на данном уроке. Учитель может самостоятельно составить критерии оценивания и/или подобрать критерии оценивания из методических пособий: «Сборник заданий по формативному оцениванию», «Методические рекомендации по суммативному оцениванию».

Формулируя критерии оценивания, необходимо помнить, что они должны описать ожидаемые результаты обучения в плане того, что учащиеся могут сделать в конце урока. Оформление критериев оценивания включает описание достижений результатов обучающихся к концу урока по категориям: «Все смогут...», «Большинство...», «Некоторые...». Это поможет акцентировать деятельность учащегося, а не учителя, проще планировать урок, точнее оценивать обучение учащихся, проще давать оценку учению и преподаванию. Определить языковые цели, включая примеры лексики и фраз. Прописать предметно-специфический словарь и терминологию, специфичную для предмета. Внести полезные выражения для диалогов и письма.

Проанализировать и зафиксировать предварительные знания обучающихся: что обучающиеся уже знают?

В планировании краткосрочного плана следует уделять особое внимание учёту индивидуальных особенностей и потребностей учеников, поскольку успех учителя в удовлетворении таких может позитивно повлиять на успеваемость учащихся. В рамках урока необходимо планировать несколько различных видов заданий. Каждое запланированное задание будет последовательно переходить из предыдущего, и направлено на достижение цели/целей урока. Учителю следует варьировать в постановке вопросов и заданий ученикам. Например, они могут выполнить задание устно, а затем попросить, чтобы класс выполнил это же самое задание в письменной форме. Это поможет ученикам понять задачу, позволит делать логические переходы от одной темы к другой и закреплять их предыдущие знания и навыки. Учителю следует уделить внимание активизации учебной деятельности на основе диалогового обучения, ведь обновленная образовательная программа реализуется на основе конструктивистского подхода к преподаванию и учению, сущность которого заключается в поощрении учащихся вести диалог, как с учителем, так и друг с другом. Необходимо планировать и чередовать как индивидуальные, коллективные, так и групповые/парные виды работ, задания, направленные на развитие критического мышления. После каждого задания планировать реализацию формативного оценивания через техники и методы, промежуточные письменные работы.

В конце урока необходимо планировать вопросы, задания, позволяющие обучающимся поразмышлять о том, чему они научились; оценить работу как самому обучающему, так и работу других.

После проведения урока необходимо уделить внимание рефлексии по его проведению. Это позволит определить плюсы и минусы проведенного урока и запланировать более эффективный следующий урок. У каждого эффективного урока есть свое направление. Для того чтобы прочувствовать сюжетную линию урока, учителям следует реперсонализировать подготовленную стратегию с целью определения «взлетов» и «падений» в обучении учеников. Бывают случаи, когда ученики сталкиваются с трудностями, также есть и этапы, когда они делают большие достижения. Такое сопоставление использованной ранее и настоящей стратегий является важным процессом для определения ожидаемой траектории обучения, ведущей к обеспечению прогресса в успеваемости учеников. Если учитель доволен сюжетной линией урока, то возможно он станет интересным и занимательным уроком для учеников.

Хороший учитель - это разработчик плана, считающий каждый свой урок уникальным, поэтому невозможно воспроизвести урок на таком же уровне в один и тот же момент времени. Кроме того, учитель также является рефлексивным практиком, который постоянно представляет одного или несколько своих учеников при планировании урока. Практикуя действия учеников, их представления, учитель оттачивает свое понимание и интуицию при принятии педагогического решения, которое наиболее близко к реальной картине в классе. В действительности, не существует одного самого эффективного урока, а существуют моменты, которые можно улучшить. Таким образом, роль эффективного планирования урока, основанного на планировании мышления и рефлексивной практики учителя, имеет первостепенное значение.

Литература

1. Программа повышения квалификации учителей. Центр педагогического мастерства АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2016
2. Руководство для учителя. Центр педагогического мастерства АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2016
3. Руководство для улучшения преподавания и обучения. Джакарта: Центр международного развития Японии (International Development Center of Japan) (IDCJ).
4. Кансанен П. (2003). Изучение – реальный мост между преподаванием и обучением.
5. Попытка восприятия всего процесса преподавания-изучения-обучения // Educational Studies, 29 (2/3), 221-232.
6. Суради Д. и Суратно Т. (2014). Независимость педагогов: Опыт рефлексивных педагогов и профессионалов в сфере обучения. Бандунг: Sekolah Pascasarjana Universitas Pendidikan Indonesia.

ЖАҒАРТЫЛҒАН БІЛІМГЕ ЖАҒАША КӨЗҚАРАС

**АУЕЗХАНОВА Мирамкул Жумагалиевна, ШАГАТАЕВА Сания Мержакуповна,
МАКЕНОВА Баржаксы Нурлыбековна**
Ғ.Қайырбеков атындағы № 9 орта мектебі
Қазақстан, Қостанай қаласы

*«Сабақ беру – үйренішті жай ғана шеберлік емес,
ол жаңадан жаңаны табатын өнер»*
Жүсіпбек Аймауытов

Аннотация

Бұл мақалада білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында оқу үдерісін ұйымдастырудың ерекшеліктері туралы айтылады. Жаңадан құрылған бұл бағдарлама құрмет, ынтымақтастық,

ашықтық, қазақстандық патриотизм және азаматтық жауапкершілік, еңбек және шығармашылық, өмір бойы білім алу тәрізді құндылықтарға негізделгендігі жөнінде жазады. Қазіргі кезеңде оқушының өз бетімен ізденуі оқу үдерісіне қойылатын басты талаптардың бірі болыптабылатындығы да басты көтерген мәселелердің бірі.

Аннотация

В данной статье рассматриваются об особенностях организации учебной деятельности в условиях обновления содержания образования. Эта программа вновь уважение, сотрудничество, открытость, казахстанского патриотизма и гражданской ответственности, труда и творчества, ценностей, обоснованность получения образования в течение всей жизни, как пишут по. Одно из главных требований к процессу обучения учащихся на современном этапе одним из вопросов, поднятых в самостоятельно.

Annotation

This article describes the features of the organization of educational activities in the context of updating the context of education. Nowadays the system of education is developing through new methods and materials.

The new program will be based on such values as respect, cooperation, openness, Kazakhstan patriotism and civic responsibility, work and creativity, lifelong education. One of the main tasks facing the educational process is an independent search of students at the present stage

Білім беру жүйесі - сабақтастығы бар білім беру бағдарламалары мен әр түрлі деңгей мен бағыттағы мемлекеттік білім беру стандарттары жүйесінің, оларды әртүрлі ұйымдастыру құқықтық формадағы, типтегі және түрдегі білім беру мекемелерінде іске асырушы тармақтардың, сонымен бірге білім беруді басқару органдары жүйесінің жиыны.

Қазіргі білім беру жүйесінің мақсаты - бәсекеге қабілетті маман дайындау. Мектеп – үйрететін орта, оның жүрегі - мұғалім. Ізденімпаз мұғалімнің шығармашылығындағы ерекше тұс - оның сабақты түрлендіріп, тұлғаның жүрегіне жол таба білуі. Ұстаз атана білу, оны қадір тұту, қастерлеу, арындай таза ұстау - әр мұғалімнің борышы. Ол өз кәсібін, өз пәнін, барлық шәкіртін, мектебін шексіз сүйетін адам. Өзгермелі қоғамдағы жаңа формация мұғалімі – педагогикалық құралдардың барлығын меңгерген, тұрақты өзін-өзі жетілдіруге талпынған, рухани дамыған, толысқан шығармашыл тұлға құзыреті. Жаңа формация мұғалімі табысы, біліктері арқылы қалыптасады, дамиды. Нарық жағдайындағы мұғалімге қойылатын талаптар: бәсекеге қабілеттілігі, білім беру сапасының жоғары болуы, кәсіби шеберлігі, әдістемелік жұмыстағы шеберлігі.

Қазіргі таңда бағдарламаны жақсы, терең меңгерген, күнделікті сабақтағы мақсатқа сай іс-әрекет таңдап, оны оқушыға жеткізе алатын белсенді оқу әдістерін қолданып, әр түрлі деңгейдегі тапсырмаларды саралай білу іскерлігі қалыптасқан, ақпараттық-коммуникативтік технология құралдарын еркін меңгерген, оқушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыра алатын, білімге деген қызығушылығын арттыра отырып, сыни тұрғыда дарындылығын дамытуда іздену-зерттеу бағытындағы тапсырмалар жүйесін ұсыну және рухани дүниелер арқылы ынтымақтастық орта қалыптастыру, тиімді кері байланыс ұйымдастыру — міне, бүгінгі күннің талабы осындай. Ал оның негізі бастауыш сыныптарда қаланбақ. Сондықтан да бастауыш сыныпта жас ерекшелігіне қарай әр түрлі тиімді әдіс-тәсілдерді қолдана отырып, оқушылардың бойына негізгі дағдыны қалыптастыру арқылы өз бетінше білім алуға жетелеу — ең басты мәселе.

Білім беру бағдарламасының негізгі мақсаты — білім мазмұнының жаңаруымен қатар, критериялды бағалау жүйесін енгізу және оқытудың белсенді әдіс-тәсілдері мен әртүрлі құралдарын қолданудың тиімділігін арттыруды талап етеді. Сонымен қатар бастауыш сынып пәндеріне арналған оқу бағдарламаларындағы оқу мақсаттары оқушылардан шынайы проблемаларды анықтап зерттеп, түсініп, қолданып, саралап, бағалай білуді де талап етеді. Жаңартылған білім беру бағдарламасының маңыздылығы неде? — деген сұрақты қарастыратын болсақ, оқу бағдарламалары спиральді білім беру бағдарламасы (Джером Брунер) моделіне негізделген. Оның негізінде оқушылар келесі сыныпқа ауысқанда зерделенген материалдар мен білім қайталанып отырады деген тұжырым жатыр. Спиральді

білім берудің негізгі ерекшелігі: әрбір қайталанып оқыған сайын тақырыптың немесе пәннің күрделілігі арта түседі; жаңа білім алдыңғы біліммен тығыз байланысты және бұған дейін алынған ақпарат тұрғысынан қарастырылады; оқушы пәнді қайталап оқыған сайын ақпарат толықтырылып бекітіліп отырады; спиральді білім беру бағдарламасы жеңіл идеялардан күрделі идеяларға қисынды жолмен ауысуға мүмкіндік береді; оқушыларды соңғы оқу мақсатына қол жеткізу үшін бұрын алған білімдерін қолдануға жетелеу ұсынылады. Сонымен бірге оқушы тұлғасының үйлесімді қолайлы білім беру ортасын құра отырып сыни тұрғыдан ойлануға, зерттеу жұмыстарын жүргізуге, тәжірибе жасауға, АҚТ-ны қолдануға, коммуникативті қарым-қатынасқа түсуге, шығармашылықты дамытуға, кері байланыс жасауға, жеке, жұппен, топта жұмыс жасай білу үшін қажетті тиімді оқу және оқыту әдіс-тәсілдерін (белсенді оқу, бірлескен оқу, модельдеу, бағалау жүйесі, бағалаудың тиімді стратегиялары) үйретеді. Бағалау жүйесі де түбегейлі өзгеріске ұшырап, критериалдық бағалау жүйесіне өтуде. Критериалды бағалау кезінде оқушылардың үлгерімі алдын ала белгіленген критерийлердің нақты жиынтығымен өлшенеді. Оқушылардың пән бойынша үлгерімі екі тәсілмен бағаланады: қалыптастырушы бағалау және жиынтық бағалау.

Сынып жетекшісінің ата-аналармен өзара іс-әрекетінің ерекшеліктері

К.Д.Ушинский айтқандай, «Мұғалім тек өз пәнінен сабақ беріп қана қоймауы керек, сонымен қатар тәрбиеші адал, әділетті, шыншыл адам болуы керек». Олай болса, әр мұғалім сабаққа қойған үш мақсатының үшеуіне де жетіп, білім мен тәрбиені ұштастыруымыз қажет.

Мектепте оқу жылының басында негізгі пәндер бойынша әр баланың білім деңгейі анықталады.

Сынып жетекшісі ата-ана, оқушы, пән мұғалімдерін байланыстырушы ғана емес, қарым-қатынастарын басқарушы, бақылаушы, кеңесші.

Осыған байланысты, оқушының жеке тұлғасы емес, оның жұмысы ғана бағаланады; білім алушының жұмысы басқа білім алушылардың жұмыстарымен емес, оларға алдын ала белгілі (өте жақсы орындалған жұмыс түрінде) эталонымен салыстырылады. Не нәрсеге үйретеді, соны ғана бағалауға болады, сондықтан бағалау критерийі – оқу мақсаттарының нақты көрсетілуі. Қалыптастырушы бағалау күнделікті оқыту мен оқу үдерісінің ажырамас бір бөлігі болып табылады және тоқсан бойы жүйелі түрде өткізіледі. Қалыптастырушы бағалау үздіксіз жүргізіле отырып, оқушылар мен мұғалім арасындағы кері байланысты қамтамасыз етеді және балл не баға қоймастан оқу үдерісін түзетіп отыруға мүмкіндік береді. Жиынтық бағалау оқу бағдарламасының бөлімдерін, ортақ тақырыптарын және белгілі бір оқу кезеңін (тоқсан, оқу жылы, орта білім деңгейі) аяқтаған кезде оқушының үлгерімі туралы ақпарат алу мақсатында балл және баға қою арқылы өткізіледі. Бағдарлама оқушының төрт тілдік дағдысын: тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым жетілдіруге бағытталған. Бұл төрт дағды оқу жоспарында «Шиыршық әдісімен» орналастырылған және бір-бірімен тығыз байланысты. Яғни, жыл бойына бірнеше рет қайталанып отырады және сынып өскен сайын тілдік мақсат та күрделене түседі.

Өзіндік жұмыстың негізгі мақсаты оқушылардың танымдық міндеттерін қалыптастыру, шығармашылық қабілеттері мен қызығушылығын жетілдіру, білімге құштарлығын ояту. Мұғалім сабақта әдіс - тәсілдерді пайдалана отырып, балалардың ұсыныс - пікірлерін еркін айтқызып, ойларын ұштауға және өздеріне деген сенімін арттыруға мүмкіндік туғызып отыру қажет. Әдіс – тәсілдер арқылы өткізген әрбір сабақ оқушылардың ойлануына және қиялына негізделіп келеді, баланың тереңде жатқан ойын дамытып оларды сөйлетуге үйретеді. Түрлі әдістемелік тәсілдер пайдалану арқылы қабілеті әртүрлі балардың ортасынан қабілеті жоғары баланы іздеп, онымен жұмыс жасау, оны жан - жақты тануды ойлап, оқушылардың шығармашылық деңгейін бақылап отыру әрбір мұғалімнің міндеті.

Жаңа технологияны меңгеруде мұғалімнің жан – жақты, білімі қажет.

Жаңа мазмұнды бағдарламаның мәні, баланың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру. Оқушы өзінің мектеп қабырғасында алған білімін өмірінде пайдалана білуі керек. Сол үшін де бұл бағдарламаның негізі «Өмірмен байланыс» ұғымына құрылған.

Бастауыш мектеп – бұл оқушы тұлғасы мен сапасының дамуы қуатты жүретін, ерекше құнды, қайталанбас кезеңі. Сондықтан да, бастауыш білім үздіксіз білім берудің алғашқы

басқышы, қиын да, қадірлі жұмыс. Бастауыш мектеп балаға белгілі бір білім ғана беріп қоймай, оны жалпы дамыту, яғни сөйлеу, оқу, қоршаған ортаға дұрыс көзқарасты болу, жағдайларды объективті түрде бақылап, талдау жасауға үйрету, ойын дұрыс айтуға, дәлелдеуге, сөйлеу мәдениетіне үйрету. Дамыта оқытудың басты мақсаты –баланы оқыта отырып, жалпы дамыту.

Әрине бастауыш сынып оқушысының зейіні тұрақсыз, импульсивті, қабылдау мүмкіндіктері әртүрлі болады. Дегенмен әр баланың бір нәрсеге бейімі болады. Бейімділік - оянып келе жатқан қабілеттің алғашқы белгісі. Баланың жасырын, тіпті тым терең жатқан қабілеттерінің көрінуін мүмкіндік жасау тек оқыту үрдісі кезінде үлкендердің басшылығымен жүзеге асады.

Педагогика ғылымы еш нәрсеге бейімі жоқ, қабілетсіз адам болмайды деп дәлелдейді. Сол себепті, балалардың қабілетін кеңінен өрістетіле дамытуға тек мектеп қана мақсатты түрде ықпал ете алады

Ыбырай Алтынсарин сөзімен айтқанда мектептің жұмыскер жүрегі – ұстаз. Яғни, негізгі білім қазығы –бастауыш сынып мұғалімдерінен үлкен үміт күтері сөзсіз. Осы міндеттерді жүзеге асыруда әр сыныптың ерекшелігі білім деңгейіне сай болуы қажет. Қазіргі заман талабына бейімделген шәкіртті тәрбиелеп, білім беруде өз тәжірибемде басты өзекті тақырыбымызды: «Жеке тұлғаға бағытталған оқытуды ұйымдастыру арқылы оқушылардың шығармашылық қабілетін арттыру», - деп атадық.

Осы тақырыпты меңгеру барысында мынадай міндеттер шешімін табуға тиіс:

Оқушының психологиялық даму ерекшелігін, пәнге деген қызығушылығын анықтау;

Тілдік қорын, мәдени сөйлеуін жетілдіру;

Оқушылардың өздігінен іздене отыра, шығармашылық қабілеттерін арттыруға икемдеу, соған байланысты жұмыс түрлерін жасау;

Оқу мен тәрбие егіз екендігін ескере келе, тәрбие жұмыстарында да, оқушының танымдық белсенділігін арттыру.

Жоғарыда аталған міндеттерді жүзеге асыруда оқушылардың көмегімен мынадай зерттеу жұмыстары жүргізілді:

Сауалнама

Тест: психологиялық, пәндік

Бақылау жұмысы

Бұл күнделікті бағдарламаны меңгеруде қиындықтар туғызатынын байқай бастадық. Сол себепті жаңашыл-ұстаздардың озық іс-тәжірибелермен қатар, СТО стратегияларын сабақта және сабақтан тыс уақыттарда пайдалануға бет бұрдық. Мәселен, кітапханашымен байланыс жасай отырып, оқушылардың көркем әдебиетке қызығушылығын арттырдық, әр сабақта тіл дамыту жұмыстары жасалды, яғни 4 шумақты өлеңдерді жаттауға ұсындық. Оқушылардың шығармашылық белсенділігін арттыруда әр сабақ мазмұнына сәйкес суреттер салу, диафильмдер жасау, ребус, сөзжұмбақ құрастыруды дағдыға айналдырып отырдық.

Есте сақтау қабілеттерін арттыруда берілген мәтіндерді, өлең-шумақтарды, аңыз-әңгімелерді оқушы есінде көбірек сақтап қалу мақсатында түрлі кестелер толтырылды.

Бұл ретте басты ұстаным - бастауыш сынып оқушыларына сабақты жоғарғы қызығушылықпен өткізу екендігін баса айту қажет. Әр тақырыпты өткенде, таңдау кезінде алдымен ой қозғалады.

Сабақтың кейбір кезеңдерінде оқушылардың сабаққа белсенділігін арттыруда өз ойын жазбаша жазуын, логикалық ойлауын үнемі қарастырылады. Оқушылардың сөйлеу мәдениетін, өзін-өзі ұстауын, өз ойын еркін жеткізуі, оқушы бойында инабаттылық тәрбиесінің қалыптасуына үнемі көңіл бөлініп отырады.

Осындай атқарылған істер барысында тәжірибелік істердің ілгері басқанын байқадық және мына нәтижелерге қол жеткіздік:

білім деңгейі мен білім сапасының артуына;

логикалық ойлау деңгейі мен тілдік қарым-қатынас деңгейлерінің өсуіне;

кез-келген ортада өзін-өзі ұстау мәдениетінің жоғарлауына;

қазіргі ортаға бейім, саналық та, тәрбиелік дәрежесінің оң өзгерістерінің сипат алғанына көз жеткіздік.

Болашақтың бәсекесіне қабілетті ХХІ ғасыр шәкіртін тәрбиелеу білім беру саласының еш назарынан тыс қалған емес. Соған сай ұстаз - ізденімпаз ғалым, нәзік психолог, тынымсыз еңбеккер, ортаның ұйтқысы, жан-жақты шебер, терең қазыналы білімпаз, гуманист, белсенді патриот болғанда ғана қоғамның мықты да білікті, жоғарғы мәдениетті, жан-жақты дамыған, шығармашылығы жоғары жеке тұлғаны қалыптастырып, тәрбиелейтінімізге нық сенімдімін.

Әр ұстаз – ХХІ ғасыр мұғаліміне сай болу үшін – ізденімпаз ғалым, нәзік психолог, жан-жақты шебер, тынымсыз еңбеккер, терең қазыналы білімпаз, кез-келген ортаның ұйытқысы болу керек.

Олай болса, жас ұрпаққа үйретері мол аға ұрпақтың ісі өрге жүзіп, еңбектері үстем болсын.

Мұғалім. Бұл адамның ардақты аты,
Білімдік бар биікке шығар саты.
Еңалғашбасталады осы адамнан,
Сүйеді сондықтан да жақын, жаты...
Бар ғалым, барлық қоғам мұғалімді,
Сыйлайды мәңгі бақи беріп төрін, -

деп, Сәбит Мұқанов айтқандай, үнемі сыйлы, қадірлі, сүйікті болып, шәкірттерімізді білім нәрімен сусындатып, белестерге жете берейік. Сондықтан баланы жеке тұлға ретінде өздігінен дамуға итермелеуіміз керек. Себебі жаңа білім парадигмасы бірінші орынға баланың білім алу арқылы өз бетінше дамуын қойып отыр. Бұл мақсатқа жетуде өз бетінше жұмыстардың алар орны ерекше. 1- сынып оқушыларымен бірден қалыпты жұмыс жүргізіп кету әрине қиын. 6 жасар балаға бәрі жаңалық. Олардың бірден даусын шығарып сөйлеп кетудің өзі бір мәселе. Жүрексініп, қорқақтай қарап, сәл нәрсеге жылап қойғысы келіп тұратын кішкенебалдырғанның өз-өзіне деген сенімділігін қалыптастыру – басты мәселе ретінде күнделікті сабақта жоспарлануы тиіс. Мысалы, сауат ашу пәнінде сол күнгі мақсатқа байланысты бірінші ширату өткізу арқылы балалар бір-бірімен еркін қарым-қатынас жасауға мүмкіндік алады. Содан кейін тыңдалым дағдысы бойынша дискіден мәтінді тыңдайды. С дыбысын өткенде мәтінді тыңдай отырып жыланнның «ыс» деп дыбыс шығаратынын қайталай отырып С дыбысымен танысып, оның дауыссыз екенін ажыратады. «Сағат» — деген сөзге дыбыстық талдау жүргізіп, әр топ кеспе әріптерден С-дан басталатын сөздер құрастырып жазуға болады. «Автобус аялдамасы» әдісі бойынша әр топ орындарын ауыстырып басқа топтың құрастырған сөздерін оқып, қатерлерін түзете отырып, өз орындарына келгенде қандай өзгеріс болғандығын тауып өзара бағалауды ұйымдастыруға болады. Бұл баланың есте сақтау қабілетін дамытады. Ортақ тақырып «Сыныптан тыс уақытта» болғандықтан «Ойлан, жұптас, бөліс» әдісі арқылы бір-біріне сабақтан тыс уақытта немен айналысатындары туралы, қандай қызықты бағдарламалар көретіндері туралы айта отырып айтылым дағдысын дамытады. Ал «кір жаятын жіп» әдісі арқылы баланың оқылым дағдысын дамыта аламыз. Алдарыңда жатқан бірнеше сөздің ішінен бір сөзді оқып кір жаятын жіпке дауыстап айтып іледі. Жұмыс дәптерлеріне әріптің жазылуын әдемілеп жазып, қызыл және көк түсті текшелермен берілген сөздерді өзіне сәйкес суреттермен сәйкестендіреді. Бұл жерде баланың жазылым дағдысы дамиды. Тек жазып қана қоймай логикалық ойлау қабілеттерін де қатар дамытып отырады.

«Менің отбасым» тақырыбын өткен кезде әр топ алдарында жатқан плакатқа үстел басында отырған отбасы мүшелерін орналасытырып жапсырады. Бұнда балалар келісе отырып, бір-бірімен ақылдасып, ортақ шешімге келіп жұмыстанады. Соңында әр топ мүшелері тақта алдына шығып ауызша айтып қорғайды. Не үшін олай отырғызғаны туралы айтып ой бөліседі, яғни кері байланыс жүріп отырады. Сауат ашу оқулығындағы әр тапсырма балаға ойын ретінде берілгенімен, әрқайсысы оларды логикалық және сыни ойлауға жетелейді. Сонымен қатар оқушыларды көшеге алып шығып сол күні өтіп жатырған дыбыстан басталатын сөздер тапқызып, сыныпқа кіргесін соның суретін салғызуға болады. Мысалы, О дыбысын өткенде: орман, орындық, автобус, жол, сияқты заттардың суреттерін салады,

дыбыстың орнынтабады, буынға бөледі, сөйлем құрайды, жұбына сұрақ қояды, бір-бірін бағалайды.

Математикадан «Серпім мен сауал», «Саусағымды қос», «тез ойла» ширатуларын қолдану арқылы мысалдарды ауызша тез орындауға үйренеді. Әр топтың алдарында жатырған ермексаз жағылған қағазға моншақтарды жапсыру арқылы немесе таяқшалармен екі таңбалы сандар жазып шығады. Бұдан ондықтар мен бірліктерді айырыпүйренеді.

«Құпия зат» әдісін пайдалану арқылы геометриялық фигуралардың атын тез жаттауға үйренеді. Мысалы, бір оқушы дөңгелектің емес цилиндрді жасырады. Ортаға шығады. Оған басқалары сұрақ қояды. Барлық пәндерге ортақ сегіз тақырып берілген. Осы тақырыптар бір уақытта қатар өтіліп отырады.

Өзім туралы

Менің мектебім

Менің отбасым және достарым

Бізді қоршаған әлем

Саяхат

Салт-дәстүр және ауызәдебиеті

Тағам және сусын

Дені саудың жаны сау

Мысалы, «саяхат» тақырыбын өткен кезде сауат ашудан орманға саяхат жасап, қоңыздың саяхаты туралы мәтін оқыса, ал математикада Астана қаласына саяхаттап, ондағы Ханшатырдың, Ақорданың, Парламент үйінің, Бәйтеректің ұзындығын, енін өлшейді. Бұлардың ішінен үшбұрыш, төртбұрыш, дөңгелек, цилиндр, конус, пирамидаларға ұқсас ғимараттарды атайды. Орыс тілі пәнінен саяхат туралы орыс тілінде айтып үйренеді. Ағылшын тілінде ағылшынша сын айтады. Дүниетауда алғашқы адамдардың қай жерде пайда болғанын, қалай өмір сүргенін, адамдардың не үшін саяхат жасайтынын түсінеді. Жаратылыстану пәнінен осы кезде ғарыш дегеннің не екенін, астрономия нені зерттейтінін, Жердің қандай екенін түсінеді. Көркем еңбектен адамдар не үшін саяхат жасайтынын, көрікті орындар дегеніміз не және ол қандай болатынын, бейненің пішін мен байланысын, коллаждың не екенін үйренеді. Осылай ортақ тақырыпта әр пәннен қайталап отыру кезінде бір тақырыпты жан-жақты қырынан ашып, терең меңгеруге үйретеді. Балаға тез түсініп ұғып алуға ыңғайлы. Өздеріне таныс тақырып болғандықтан тапсырманы тез түсініп, тез орындайды. Міне, бұдан біз бастауыш мектептің оқу бағдарламаларындағы жағымды өзгерістер балаларға арналып жасалғанын, оқушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыру мақсатында жасалғанын, қызығушылықтарын шығармашылықпен дамытуға арналғанын және коммуникативті оқыту ұстанымына негізделіп жасалғанын көруге болады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Мұғалімге арналған нұсқаулық (екінші басылым) «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2015

2. Мұғалімдердің біліктілігін арттыру бағдарламасы (екінші басылым) «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2015

3. Жалпы білім беретін мектеп мұғалімдеріне арналған критериалды бағалау басшылығы, Астана 2016 12-бет

4. Тренерге арналған нұсқаулық (екінші басылым) «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2015

2017-2018 оқу жылында Қазақстан Республикасының жалпы орта білім беретін ұйымдарында оқу процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері туралы әдістемелік нұсқау хат, Астана 2017

САБАҚТЫ ЗЕРТТЕУ – ЫНТЫМАҚТАСҚАН ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТӘСІЛ
БАЙСАЛБАЕВА Жанар Зайнолдақызы, БАЙМОЛДИНА Салтанат Токеновна,
ҮСЕНОВА Әйгерім Үсенқызы

Өскемен қаласы әкімдігінің «№27 орта мектебі» КММ
Қазақстан, Өскемен қаласы

Аннотация

Сабақты зерттеу әдісі (Lesson Study)- мұғалімдер тәжірибесінде білім жетілдіруге бағытталған ынтымақтастық педагогикалық тәсіл болып табылады. Бұл тәсіл сабақты зерттеу нысандарының бірі болып табылады және мұғалімнің практикалық білімінің дамуына бағытталған іс-әрекеттегі зерттеудің жоғары түрі. Зерттеу сабақтарынан кейін мұғалімдер өздерінің педагогикалық әдістерін жаңартады, өзгертеді. Яғни бұл- кәсіби біліктілікті жетілдіретін технология Lesson Study - a pedagogical approach to teacher learning, which aims to improve the learning experience. This approach is one of the forms of study and is a high form of action-oriented research aimed at developing the teacher's practical knowledge. After the study, teachers are updating and changing their pedagogical methods. That is, it's a technology that improves professionalism.

Қазіргі уақытта білім беру қызметкерлерінің алдында тұрған үлкен мақсат - еліміздегі білім беруді халықаралық деңгейге көтеру және білім сапасын арттыру. Халқымыз үшін білім мен ғылымның, тәлім - тәрбиенің орны ерекше. Өйткені ертеңгі күніміздің бүгінгіден де жарқын болуына ықпал ететін, қоғамды алдыға апаратын күш - білім. Білім саласы үнемі жаңарып, ұдайы жетіліп отырады. Сонысымен де жасампаз өзгерістер жасауға, жаңа көзқарастардың қалыптасып, жаңаша талап қоюға ықпал етеді. Сапалы білім – ел болашағын айқындайтын басты көрсеткіш болып табылады. Көрсеткіштің жоғары болуы мұғалімнің кәсіби шеберлігіне байланысты. Ал бұл шеберліктің негізгі құралы - сабақ. «Сабақ беру – үйреншікті шеберлік емес, ол үнемі жаңадан жаңаны табатын өнер», - деп белгілі қаламгер Ж.Аймауытов айтып кеткендей, мұғалім үздіксіз даму үстінде болуы тиіс. Ал даму, дамыту жолындағы тиімді әдістердің бірі – «Сабақты зерттеу» әдісін жүргізу.

Қазіргі кезде оқыту әдістемесін жетілдіру, оқушылардың бастауыш және орта мектептегі негізгі пәндер бойынша білім деңгейін арттыру, сондай-ақ тұжырымды педагогикалық тәсілдерді жасау мақсатында ойдағыдай қолданылып келе жатқан тәсілдердің бірі - Lesson Study. Lesson Study-де ең бастысы «сабақты зерттеу» немесе «сабақты зерделеу» үдерісі болып табылады. Бұл жаңашыл бағыт біздің тәжірибемізге енді ғана еніп жатса да мұғалімдер тәжірибесінде білім жетілдіруге бағытталған ынтымақтастық педагогикалық тәсіл болып табылады. Себебі «сабақты зерттеу» әдісіне жоспарлау, оқыту, қадағалау, оқыту мен оқуды талдау, өз қорытындысын шығарып, оны тұжырымдап, бірлесіп жұмыс атқаратын мұғалімдер қатысады. Ең маңыздысы - мұғалімнің зерттеу қабілеті жетіледі, өзінің еңбегіне сын көзбен қарауды үйренеді.

Осы орайда Өскемен қаласы әкімдігінің «№27 орта мектебінің» ұжымында 2017 жылдан бастап Lesson Study өткізуге ұсыныс жасалды. 6 шығармашылық топ құрылды. Сол топтарының бірінің жетекшісі ретінде мен, Байсалбаева Жанар Зайнолдақызы тағайындалдым. Ең басында Lesson Study туралы көп нәрсені түсінбедік, сондықтан Lesson Study (сабақты зерттеу) бойынша көп мәліметтер алуға тырыстық. Әріптестерімізбен ой бөлістік. Біздің шығармашылық топ, қай пәннен, қай сыныпта сабақ өткізетінімізді анықтап алған соң, жоспар құруға кірістік. Бұл үдеріс барысында оқу сапасын арттыру үшін белгілі бір тәсілді қалай дамытуға болатындығын анықтау мақсатында бір топ мұғалім бірлесіп оқушылардың оқу үдерісін зерделеу үшін фокус тобын құрдық. І тоқсан барысында мұғалімдермен ақылдаса отырып, арнайы жоспар жасадық.

Бұл жоспарда іс –шара түрі, мақсаты, күтілетін нәтижелер, жауаптылар, іс -шаралардың өтілетін мерзімі нақты белгіленіп, бекітілді.

"Lesson Study" сабақты зерттеу тақырыбы:

топтық жұмысты қолдана отырып, оқушылардың айтылым әрекеті арқылы сөйлеу, өз ойын толық, ашық жеткізе білу дағдыларын жетілдіру.

Зерттеу сыныбы: 7 «А»

Гипотеза : «Айтылымды дамыту арқылы сөйлеу дағдылары жетіліп, басқалармен қарым –қатынас жеңілдейді»

Мақсаты: Топтық әдісті пайдалана отырып, оқушылардың өз ойын айта білу дағдыларын дамыту.

Міндеті: Сабақтың әр кезеңінде оқушыға өз пікірін айтып, айтылым дағдыларын жетілдіруге мүмкіндік тудыру.

Күтілетін нәтиже: Оқушылардың пәнге қызығушылығы артып, әр сабақта өз ойын ашық айта білуге, сөздік қорын пайдаланып, нақты жауап беруге дағдыланады.

Lesson Study тәсілін жүзеге асыру үшін топ мүшелерімен ақылдаса келе, «Топтық жұмысты қолдана отырып, оқушылардың айтылым әрекеті арқылы сөйлеу, өз ойын толық, еркін жеткізе білу дағдыларын жетілдіре аламыз ба?» тақырыбы бойынша 7 «А» сыныбын тандап алдық.

Сыныпқа мінездеме: 2017-2018 оқу жылында 7 «а» сыныбында 18 оқушы. Оқу жылы бойынша 76% білім сапасын, 100% көрсетті. Сынып оқушыларының әлеуметтік құрамы жақсы. Материалдық жағынан жеткілікті қамтылған. Сынып оқушылары ұйымшыл, бір-бірімен жақсы араласады. Сыныптың жалпы танымдық бағыты жақсы. Сыныптағы ұлдар мен қыздар өзара дос. Сабақ кезеңдерінде бір - біріне көмектесіп отырады. Оқуға деген ынталары – жақсы. Жалпы оқушылардың мінез-құлықтарында айтарлықтай өзгешелік жоқ. Оқушылардың логикалық ойлауы жақсы. Сынып ата-аналары мектептің қоғамдық жұмыстарына белсене қатысады. Мектеп-ата-ана – оқушы арасындағы қарым-қатынас жақсы қалыптасқан.

Неге бұл сыныпты таңдадық? Бірақ сыныпта бәсекелесе оқу деңгейі төмен. Сондықтан осы сыныпта топтық оқыту арқылы сыныпта оқу мен оқыту үрдісінде белсенді, бәсекелесе, жарыса оқу деңгейін, бәсекелестік атмосфера тудыру болды. Сабақ үдерісінде өз ойын жеткізе алмайтын, оқу дағдысы қалыптан төмен оқушылар бар. Әріптестерімен ақылдаса отырып, үш оқушыны тандап алдық. Бұл арада мұғалімдер әр пән бойынша өз ойын айтып, оқушы дамуы және білім деңгейі сарапқа салынды. Соның нәтижесі бойынша сыныпта оқитын оқушылардың ішінен жоғары, орта, төмен көрсеткіштері бар үш оқушыны алдық.

А деңгейіндегі оқушы зерттеуге алған себебіміз: бұл оқушы сыныптастарына қарағанда алғыр, зерек, ізденімпаз, білім алуға құштар, шапшаң ойлағыш барлық пәндерден үлгерімі жақсы, бірақ ұяң оқушы, біліп отырса да өз ойын еркін білдіре бермейді.

В деңгейіндегі оқушы : бұл оқушы ортада көп ерекшеленіп көрінбейді, білімі орташа, мінезі тұйық, сабырлы, кейде қойылған сұрақтарға сенімсіздік танытып, өз ойын ашық айта алмайды.

С деңгейіндегі оқушы зерттеуге алған себебіміз: күнделікті сабаққа кейде дайындықсыз және кешігіп келеді, білімге деген ұмтылыс-құлшынысы да тұрақты емес, ойын еркін жеткізе алмайды.

Жоспар бойынша бірінші сабақты тарих пәнінен «Халықаралық байланыстардың дамуындағы ұлы Жібек жолының рөлі» тақырыбында Қамытпаева Ж.Е. өткізді. Үш оқушы үшін оқу нәтижелерін анықтап алып, сабақты өз деңгейінде жүргізді. Бейнероликтен не көргендерін сұрау арқылы әрі сабақ тақырыбы анықталса, әрі оқушылардың өз ойын айтуына мүмкіндік берілді.

Бізге топпен оқыту әдісінің тиімді екені белгілі болып, келесі сабақты оқушылардың қызығушылығын арттыру мақсатында ойын түрінде өткізуді жоспарладық. С деңгейіндегі оқушының коммуникативтік дағдыларын арттыруға тапсырмаларды түрлендіріп алу көзделді.

Lesson Study тобы зерттеудің басты мақсаты мен міндеттерін анықтап алғаннан соң әр пән мұғаліміне негізгі нысандарды анықтау міндеттелді.

- Lesson Study бағытында жұмыс істейтін әрбір оқушының деңгейін анықтадық;

- Lesson Study- дің соңында әр оқушыдан қандай нәтиже күтілетіні туралы қысқа да нұсқа жаздық. Бақылаушылар арасында кім қай бақылаудағы оқушыны қадағалайтынын келісіп алдық. Сабақ барысында мұғалімдермен зерттеуге алған оқушыларды бірге бақылап, сабақтан кейін талқыладық. Оқушылар топпен жұмыс жасау арқылы, диалогтік әдісті пайдалану негізінде сабақтың мақсатына, нәтижесіне жеткендігі аңғарылды. «Миға шабуыл», Постер қорғауда, сұрақ –жауап әдісінде В деңгейлі оқушы белсенді болды және де бұл сабақта оқушылар бірін-бірі бағалап, сабақ соңында мұғалім жиынтық бағалады. Қандай тәсілдер сабақты жақсартта алды?

1. Оқушылардың сыни тұрғыдан ойлауын дамытатын әдіс түрлерін қолданудың тиімділігі.

2. Жетекші, анықтауыш сұрақтардың дұрыс қойылуы оқушылардың өз ойын еркін жеткізуіне аз да болса көмектесті. Бірақ оқушылар өздерін еркін ұстай алмады.

Бізге топпен оқыту әдісінің тиімді екені белгілі болып, келесі сабақты оқушылардың қызығушылығын арттыру мақсатында «Джигсо» әдісі түрінде өткізуді жоспарладық. С деңгейіндегі оқушының коммуникативтік дағдыларын арттыруға тапсырмаларды түрлендіріп алу көзделді. Жұптық жұмыс, жеке жұмыстар бағалау критерийлері бойынша және өзара бағалау жүргізілді. Әрқайсысы өз деңгейлері жеткенше тапсырманы қызығушылықпен орындап, жұмыстанды.

А	сабақта белсенді жұмыс істейді. Өз ойын толық жеткізе біледі. Тақырыпты түсіндіруде белсенділік көрсетеді.	өте құлшынып лидер болуға ұмтылмайды
В	сабақта белсенділігі орташа. Басқалардың ойын келісіп, өз ойын нақты жеткізе алмайды.	Сұрақтарға толық жауап бермей қысқа қайырады.
С	Топта өз белсенділігін көрсеткісі келді.	тапсырмаларды толық орындап үлгірмеді. Мұғалімнің кейбір сұрақтарына жауап бере алмады.

Ұсыныс: Осы сабақты талдау барысында деңгейлік тапсырмаларды алу

Әрбір сабақтан кейін А,В,С деңгейлі оқушылардан төмендегі үлгіде сұхбат алып отырдық.

Бақылаушы – мұғалімнің (lesson Study) зерттеу сабағынан кейінгі сұхбаты Зерттеу сабағы №1 Мұғалім:		
№	Бақылаушының сұрақтары	Оқушының жауабы А
1	Сен бүгін сабақта не білдің?	Ұлы Жібек жолының тарихы мен себептерін
22	Сен нені үйрендің?	Мен топпен жұмыс істегенді ұнатамын, жұмысты қорғау ұнайды.
33	Қандай қиындықтар болды?	Кескін картамен жұмыс істеу
44	Қиындықтан қалай шықтың? Саған кім көмектесті?Не көмектесті?	Топ мүшелері көмектесті.
55	Бүгінгі сабақта нені өзгерткің келеді ?	Мұғалім жоспарлағандай қалдырар едім
66	Сабақта не ұнаған жоқ?	Кейбір тапсырмалар қиындық туғызды.
77	Сабақта саған не көбірек ұнады?	SWOT талдау ұнады
Т.А.Ж. _____		Қолы _____
Күні: _____		

Сабақ соңынан алынған сұхбаттан соң олардың пікірлері ескеріле отырып, зерттеу жүргізуші мұғалімдер бірге талдау жасап, келесі зерттеу сабағы бірлесе жоспарланып отырды. Осындай іс-әрекет әрбір зерттеу сабағынан кейін қайталанып отырды.

Алғашқы зерттеу сабағын талдау барысында оқушыларға өз бетімен орындау үшін деңгейлік тапсырмалар дайындау ұсынылды. Сабақта сұрақты түрлендіріп қоюдың тиімділігі құпталды. Екінші зерттеу сабағы алғашқы сабақтың қорытындысындағы ұсыныс ескеріле отырып құрылды және өткізілді. Сабақта оқушылар деңгейлік тапсырмалармен жұмыс атқарды, ағылшын тіліндегі сөздік қорларын дамытуға тапсырмалар орындалды. Сабақты талдау нәтижесінде үшінші зерттеу сабағына шығармашалық тапсырмаларды күрделендіріп беруге ұсыныс жасалды. Алдыңғы сабақтан соңғы ұсыныс, оқушымен сұхбат нәтижесі ескеріле отырып, мұғалімдердің бірлесуімен соңғы зерттеу сабағының жоспары құрылып, өткізілді. Қазақ тілі пәнінде оқушылардың өтілген тақырып бойынша мини -дебат арқылы өмірге, сыртқы ортаға көзқарастары қарастырылды.

Кезекті сабақтар аяқталған соң мұғалімдердің бірлесуімен «сабақты зерттеу» қорытындыланды. Нәтижесінде жалпы сыныптағы әр түрлі деңгейдегі оқушылар бойынша өзгерістерді анықтап, төмендегідей қорытынды жасалды:

С деңгейіндегі оқушы:

- Берілген мәтінмен жұмыс жасай алды;
- Сұрақтарға жауап беріп, топта өзінің шығармашылық қабілетін көрсете алды;
- Берілген тапсырманы толық орындауға талпынды.

В деңгейіндегі оқушы:

- Алған білімдерін қолданып, қосымша материалдармен жұмыс жасай алды;
- Өз біліміне деген сенімділігі артты;

А деңгейіндегі оқушы:

- Проблемалық сұрақтарды анықтап, жауап табуда ізденді;
- Өз білімін қолданып шығармашылық тапсырмаларды орындай алды.

Бұл зерттеу жұмысы тек оқушылардың білім сапасын көтеруге ғана бағытталып қойған жоқ, сонымен қатар, тәжірибие алмасу болды. Осыған байланысты, пән мұғалімдеріне төмендегідей ұсыныстар жасалды:

- Өз бетімен жұмыс белгілі бір мақсатқа бағытталған, оқушы орындай алатындай етіп таңдалуы тиіс;

- Тапсырма бар ынтасын салып жұмыс істейтіндей, қызықты етіп әзірленуі керек;
- Тапсырмалар жеңілден күрделіге қарай бағытталуы керек;
- Тапсырмаларды дайындау барысында көп тапсырмалар алмау;
- Мұғалімге уақытты үнемдей алу;
- Оқушылардың жауаптарын ынтамен тыңдап, қателіктерін дер кезінде түзету;

7 "А" сыныбында жүргізілген Lesson Study-ді қорытындылай отырып, сабақтағы өз бетімен жұмысты жетілдіруде оқушылардың деңгейін міндетті түрде ескерілу керек, қалыптастырушы бағалауды түрлендіре отыра, әр сабақта мұғалімге оқушылардың кері байланыс алу міндетті түрде керек деген түйін жасалды. Жеке жұмысты берер алдында, оқушылар тақырыпты топта талдай алатындай ойластырылуы қажет. Ең бастысы, осы зерттеу нәтижесінде 7 "А" сыныбындағы білім сапасында оң өзгеріс байқалды.

Кемшіліктері: уақыттың жетіспеушілігі, кейбір оқушылардың өзін еркін сезінбеуі. Жоспарланып таңдалған әдіс – тәсілдер оқушылардың сыни ойлап, күрделі сұрақтарды талқылап, топта өз идеяларымен бөлісе алуына жетеледі.

Қорытындылай келе, ұстаздардың кәсіби даму мақсатын ескере отырып, жеке даму жоспарын құру;

Тәжірибе алмасу;

Кез келген мақсатқа ынтымақтастық арқылы қол жеткізуге болады;

Әркім өз іс – әрекетін талдауды, бағалауды үйренді;

Нақты міндеттер қоя білу;

Анықталған кемшіліктерді бірлесе шешу;

«Сабақты зерттеу» әдісін келесі оқу жылында да жалғастыру туралы шешім қабылдадық.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Екінші (негізгі) деңгей. Төртінші басылым. Астана, 2015
2. Lesson Study: Нұсқаулық. Алматы, 2014.
3. Жаңа форматта білім беру үлгілері. Алматы 2013.

XX ҒАСЫРДЫҢ 1-ШІ ЖАРТЫСЫНДАҒЫ КЕҢЕСТІК ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІНДЕГІ СОЦИАЛИСТІК РЕАЛИЗМ

БАПТАЕВА Гүлжан Жұмаханқызы, ғылыми жетекші: Г.Т.Мусабалина - Қазақстан тарихы кафедрасының меңгерушісі, т.ғ.д., профессор
Л.Н.Гумилев атындағы Еуразиялық Ұлттық университеті
Қазақстан, Нұр-Сұлтан қаласы

Аннотация

Әдебиеттік дискурсты сталиндік дәуірдегі үш негізгі тақырып – индустрияландыру, модернизация және кеңес адамдарының өсіп келе жатқан таптық санасы құрады. Кеңестік қазақ жазушыларының көбісі кеңестік модернизация тарихына жоғарыдан жасалған ықпал ретінде қарамай, ықыласпен қатысты. Мәдени өндірістегі кеңестік модернизация мен социалистік реализмнің кеңестік қағидаларын қатаң сақтау мемлекетке адал болған жергілікті авторлар үшін мәдени күн көрудің жалғыз ғана түрі болды.

Аннотация

Три доминирующих темы занимали литературный дискурс в сталинскую эпоху - индустриализация и модернизация и растущее классовое сознание советских людей. Многие из советских казахских писателей охотно участвовали в повествовании о советской модернизации, не рассматривая его как навязывание сверху. Советская модернизация и соблюдение советских канонов социалистического реализма в культурном производстве стали единственными формами культурного выживания для коренных авторов, лояльных к государству.

XIX ғасырдың аяғы мен XX ғасырдың басы еліміздің тарихына өзгерістер кезеңі болып енді. ХУІІІ ғасырдан бастап Қазақ хандығы Ресей империясымен келісімге келді және XIX ғасырдың соңына таман патшалық Ресеймен отарланды. XX ғасырдың басында қазақ зиялылары мен саяси элита (Алаш қозғалысы) Ресейдің саяси өміріне белсенді араласып, қазақ автономиясын құру мақсатында қозғалыс құрды. 1917 жылғы Қазан төңкерісінен кейін Қазақстан Кеңес Одағының құрамына енді де, 1936 жылы Қазақ Кеңестік Социалистік Республикасы болып құрылды.

Кеңестік құрылыстың келуімен большевиктер қоғамның барлық саласында жаңғырту ісін бастап кетті. Олар патшалық отарлауға қарсы саясатын жариялап, өздерінің идеологиясын ұлтшылдықты буржуазиямен байланыстырған марксизм-ленинизмге негіздеді. Бұл бағытын, әлбетте, шығыс аймақтағы Орталық Қазақстан мен Кавказда да жариялады.

Кеңес Одағының саяси-тарихи парадигмасы, сондай-ақ ұлттық саясат өзінің идеологиялық шеңберімен және қатаң цензурасымен әдеби мәтіндердің дамуын қалыптастырды. XIX ғасырдың аяғы мен XX ғасырда қазақ жазушылары ұлт бейнесін құру мен тарихи-ұлттық қағидаларды жазудың күрделі процесіне тартылды. Заманауилық пен модернизация қазақ зиялылары үшін басшылыққа алынған қағидаларға айналды.

Бұл тұрғыда кеңестік Орталық Азия жазушылары далада кеңес өкіметінің орнауының жылнамасына айналып, негізінен қанаумен, таптық антагонизм мен феодалдық жүйенің дәстүрлілігімен байланысты патшаға қарсы дискурс құруы керек еді. Олар Қазақстандағы индустрияландырудың жетістіктері мен социалистік реализм тұрғысында қазақтардың ұлттық сана-сезімінің өсуі туралы жазу керек болды.

Жазушылардың шығармашылық ізденісінде дәуірдің заманауи тақырыптары бекітілді, проблемалар шеңбері кеңейді. Олардың ішінде ең маңыздысы «ескі» мен «жаңаның» күресуі мен жаңа заман кейіпкерінің идеалдандырылған бейнесі болды.

Көрнекті қазақ ақыны, «Алаш» саяси қозғалысының мүшесі болған Мағжан Жұмабаев ХХ ғасырдың басындағы қазақ қоғамы мен мәдениетін жаңғырту мен реформалауға жасалған бұл қадамдарды ерекше атап көрсетеді. Өзінің «Жатыр» атты өлеңінде бүкіл әлем таңғажайып өзгерістерге толып, мәдени оянған, жалпыға ортақ жаңғыру кезінде қазақтар артта қалушылық пен дәстүрліліктен арыла алмай жүргенін айтып қайғырады:

Басқа жұрт аспан-көкке асып жатыр,
Кілтін өнер-білім ашып жатыр.
Бірі - ай, бірі - жұлдыз, бірі күн боп,
Жалтырап көктен нұрын шашып жатыр.
Таласып өнер-білім алып жатыр,
Күнбе-күн алға қарай барып жатыр.
От жегіп, көкте ұшып, суда жүзіп,
Тәңірінің рахметіне қанып жатыр.
Ойламай біздің қазақ текке жатыр,
Бір іске жанаса алмай, шетте жатыр. [1]

Жұмабаев бұл өлеңді жазған кезде, отарлы қазақ елінде жаңғыру мен дәстүрлілік жөнінде екі түрлі көзқарас болды, мұнда біріншісі артта қалудан прогреске шығу жолы болса, екіншісі қазақтар үшін жойқын зұлымдық ретінде қарастырылды.

Алаш қозғалысының басқа мүшелері - Міржақып Дулатов, Ахмет Байтұрсынов және Әлихан Бөкейханов та біртіндеп отырықшылыққа көшу, жаппай білім алу мен ұлттық болмысты қайта құру арқылы мәдени оянуға және жаңғыртуға шақырды. Олар көшпелі қоғамды отырықшы өмір салтына бірден емес, біртіндеп айналдыру мен жаппай білім алу Қазақстанды өркендеу мен жетістікке алып келеді деп сенді.

1909 жылы өзінің өлеңдер жинағының сөз басында Міржақып Дулатов былай деп жазады: «Біздің адамдар Әлем деп аталатын үйдің (сарайдың) қараңғы бұрышында ұйықтап жатыр, және ұмытылған сияқты». [2] Дулатов тыныш ұйқыны қаламады. Абай секілді, ол жалқаулық пен қазақтың ынтасының жоқтығын сынға алды. Ол оларды дамыған өркениеттерден (ислам және орыс) көп нәрсе үйренуге талпынуға және жас зиялыларды қарапайым халықтың атынан жұмыс істеуге шақырды. Алайда, өз халқын «оятуға» әрекеттенгеніне қарамастан, Алаш көсемдері Қазақстанда Кеңес өкіметінің орнауымен түрмеге қамалды.

ХХ ғасыр басындағы қазақ жазушыларының көпшілігі отарлы және көшпелі кезең артта қалуға және мәдени «ұзақ ұйқыға» әкелді деген пікірмен келісті. Олар ескі өмір салтын айыптады және оған қарсы болды, әйелдер мен қазақ кедейлерінің каналуын әшкерелеп, ағарту, жаппай білім беру мен жергілікті әдебиеттің қазақ тілінде дамуы үшін күрес жүргізді. Өзгерістер олардың мәтіндерінің, насихатының және шығармашылығының басты тақырыбы болды.

Сәкен Сейфуллин, Мұхамеджан Сералин, Бейімбет Майлин, Сәбит Мұқанов және Ғабит Мүсірепов сияқты кеңестік қазақ классик жазушылары осы процестердің басында болды. Олар ескі жолдармен және артта қалумен күресудің, жаңа өмірдің хабаршылары болды. Олар кеңестік қазақ әдебиетінің негізін салды.

Гендерлік теңдік және әйелдердің құқықтары мен мүмкіндіктерін кеңейту ерте кеңестік қазақ әдебиетіндегі кеңестік модернизацияның негізгі тақырыптары болды. «Кеңестік» сипаттағы баяндаудың негізгі сарыны әйелдер мен олардың азат етілуі болды. Сайып келгенде, кеңестік Қазақстанда «артта қалған өткен кезең» әйелдердің отбасы мен қоғамдағы тең емес жағдайына байланысты болды. Ол кездегі жазушылар қалың малды айқын суреттеген, мал басының саны әйелдің отбасының әлеуметтік жағдайына байланысты болды. Әйелдер «сауда тауары» және рудың, отбасының абыройының объектісі ретінде сипатталды. Кеңестік жаңғырудың нәтижесі ретінде келген әйелдердің еркіндігі, қалың малдың жойылуы, әйелдер мен ерлердің білім алуы мен тең құқықтары жаңа дәуірдің жеңісі деп аталды.

Қазақ әдебиетіндегі ең әйгілі классикалық мәтіндердің кейбірі әйелдердің кіріптарлықтан құтылуына арналған – Қаракөз, Айман-Шолпан, Шұғаның белгісі, Раушан коммунист және Ботагөз. Кеңес әдеби кезеңі 1909-1910 жылдары Міржақып Дулатов жазған Бақытсыз Жамалдың тағдырына арналған алғашқы қазақ романын өшіріп тастады.

30-жылдардың аяғы мен Сталиннің өліміне дейін кеңестік күдік пен қорқыныш контексті қалды, бұл сол кездегі кеңестік романның қағидасында көрініс тапты. Сол кезде құрылған Қазақстан Жазушылар одағында Сәбит Мұқанов (1900-1973) және Ғабит Мүсірепов (1902-1985) сияқты жазушылар үшін социалистік реализм басты бағыт ретінде қолданылды.

Индустрияландыру және сталиндік бесжылдық жоспарлар контексті де осы бағытты әдебиетте көрсетті. Өнеркәсіптік дамумен қатар, жазушылар ірі темір жолдар, зауыттар мен қалалардың құрылысын бейнелеуі керек еді. Социалистік реализм романындағы жаңа баяндаулар осы өнеркәсіптік құрылғыларды, сонымен қатар адамдардың қайта құрылуын, мінезін, санасы мен коммунистік болашаққа деген ұмтылысын нақты сипаттауын талап етті. Жазушылар адам жанын мұқият зерттейтін инженер болуы тиіс болды. Бұрынғы «кішкентай адамдар» немесе «кішкентай кейіпкерлер» жаңа басты кейіпкерлерге айналды.

Кеңестік қазақ жазушыларының ішінде Бейімбет Майлин нағыз «кішкентай кейіпкерді» құрып, оны өз канонына айналдырып, бұл канонды модернизацияның, таптық сананың және Қазақстанда кеңестіктің орнауының кең ауқымында орнықтырған шынайы әдеби шебер болды. Майлиннің кейіпкерлері қарапайым жергілікті коммунистер еді, олар қазақша қалай сөйлесе, сол дәрежеде орыс тіліне де жақсы аударып алды және әрине де интернационалист болды. Кеңестік қазақ әдебиетінде Бейімбет Майлиннің Мырқымбай мен Раушан сияқты керемет, есте қаларлық және танымал кейіпкерлер санаулы ғана.

Б. Майлин 1922 жылдан бастап, он екі жылда жазылған жиырма өлеңнен тұратын топтамасында Мырқымбайдың бейнесін мұқият ойластырды. Мырқымбай - халықтан шыққан адам (көпшіліктен шыққан адам), ол қарапайым және кедей адам болған. Мырқымбайдың есімі бүгінде мысқылшыл, ақыр соңында, провинциялық, тіпті ақымақ кейіпкерлердің жалпы атауына айналды. Алайда 1920 жылдарғы Мырқымбай оянып келе жатқан жұмысшы табының санасының өсуімен байланысты болды.

Мырқымбай өлеңдері диалогтік түрде жазылған. Майлин Мырқымбаймен кездескен сайын одан өмірі туралы сұрайды. Бір күні Майлин Міркімбайдың аш болып, әйелі мен жас балаларына азық іздеп дала кезіп жүргеніне тап болады. Майлин Мырқымбайдан бай туысы неге көмек бермейтіндігін сұрайды. Мырқымбай мұнайып, бұрын-соңды көмектеспеген бай туысы, енді ол қатты зардап шеккен кезде тіпті мұны жасамас деп жауап қайтарады.

Мырқымбайдың азапты өмірі алдымен оқырмандарға бұрынғы көшпелілік теңдік дәстүрі, дала демократиясы мен рулық тәртіптің енді жүзеге аспайтынын және ілгері дамуға кедергі болатындығын көрсетеді. Бұл жағдайды өзгертетін уақыт келді, жаңа өкілетті тұлға мен жаңа қоғам құрудың уақыты келді деп сендіреді Майлин өзінің Мырқымбаймен сұқбаттасуында. Бұл, жер мемлекетке тиесілі, ал меншік құрылымы мен істі жүргізу тәсілі жергілікті кедейлердің басқаруымен атқарылатын, қауымдастықтың жаңа түрі - Майлин, Сейфуллин және басқалар кәміл сенген идея.

Бұл әңгімеде Мырқымбай - уәкілетті кейіпкер, қазақ кедейлерінің жанып кеткен күлден қайта тірілген фениксі, өзінің болашағы бар жаңа ғасыр, жаңа прогресс құруға қайта оралды. «Кішкентай кейіпкер» біртіндеп өзінің жергілікті жерінде - жаңа колхозда немесе фабрикада ғана «үлкен кейіпкерге» айналған жоқ, сонымен бірге үлгілі кеңес азаматы болды.

1930 жылдардың аяғында кеңестік-қазақ романының каноны құрылды - онда кеңестік модернизацияның жаңа оқиғалары мен жетістіктері баяндалуы тиіс болды. Әлеуметтік, саяси және жеке адамның деңгейіндегі тарихи өзгерістерді бейнелеп және бұл өзгерістерді Қазақстанда салынған ірі өндірістік орталықтарға шоғырландыру керек болды. Ол үшін жазушылар ұзақ уақытты өндірістік алаңдарда өткізуіне, мұрағаттарды, жергілікті газеттерді дұрыс зерттеп, жергілікті жұмысшылармен сұқбаттасуға тура келді.

Ғабиден Мұстафиннің «Қарағанды» романы мен Ғабит Мүсіреповтің «Оянған өлкесі» Орталық Қазақстанның ресурсқа бай аймағында индустрияландырудың дамуын көрсетеді. Сондай-ақ, шығармаларда көпұлтты индустриялық ортадағы өсіп келе жатқан таптық

саналылықты қарастырылады. Қарағандыдағы және Кеңестік Қазақстандағы басқа да өнеркәсіп орындарына бару кеңестік қазақ жазушыларының арасында ерекше танымал болды. Дала жұмыстары авторларға өз шығармаларына шынайылық пен қазіргі заманға сай болуға мүмкіндік берді.

Сталиндік канон модернизация мен индустрияландыруды баяндау үшін географиялық кеңістікті кең пайдаланып, үлкен өзгерістердің айқын сипаттамауды талап етті - әсіресе ескі құралдар мен ескі шахталарды жаңа технологиялармен және тау-кен техникасымен салыстыру арқылы. Мұстафин да, Мүсірепов те көп уақытты осы техникалар мен технологияларды зерттеуге жұмсап, екі романда да егжей-тегжейлі сипаттады.

Кеңестік Қазақстандағы социалистік реализм каноны сталиндік индустрияландыру саясаты, бесжылдық жоспарлар және бұрын артта қалған қоғамның тез өзгеруі, сондай-ақ жалпы террор мен өзара күдік контекстінде қалыптасты. Бұл ереженің нағыз коммунистерді, өмір сүріп жатқан батыр ерлер мен әйелдерді бейнелеудегі алғашқы әрекеттері далада патриоттық және коммунистік ынталандыруды көтерді. 1932-1933 жылдардағы Ұлы Ашаршылықты, ұжымдастыру кезіндегі көптеген адам шығыны және «жақсы» жаңғырту парадокстары сияқты әлеуметтік және мәдени жарақаттарды қалдырған жаппай террордың қиыстыруы қазақ тарихының осы бөлігін қоғамдық талқылаулар үшін жабық күйінде қалдырды. Ертедегі кеңестік қазақ әдебиетінің бұл бөлігі әлі де алдағы талдауды қажет етеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. М.Жұмабаев. Шығармалары, 1 т., Алматы, «Жазушы», 2013, 8 б.
2. М.Дулатов. Шығармалары, Алматы, «Жазушы», 1991, 19 б.

ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ СФЕР ОБРАЗОВАНИЯ, НАУКИ И КУЛЬТУРЫ: ТЕОРИЯ, ПРАКТИКА, ОПЫТ

БЕКБАЕВ Даурен Капашевич

ГККП «Колледж энергетики и связи акимата города Нур-Султан»

Казахстан, город Нур-Султан

В предверии больших грядущих перемен в мире и на мировом пространстве в эпоху развития глобального научно-технического кластера и технологий развития роботизации электронных информационных и различного рода технологий, постоянно и всегда главным остается на ведущем месте человек человеческий капитал, и бесспорно является его большая интеллектуальная творческая и незаурядная способность приспосабливаться в этом быстро меняющемся мире конкурировать и быть постоянно востребованным и значимым являться профессионалом своего дела, и специалистом высокого класса.

На данном этапе в мире образование приняло совершенно новый формат и новый облик в динамично развивающемся мировом круговороте где все блага для человека доступны и представляют собой большие возможности для развития и самореализации себя.

Казахстан на мировой арене за небольшой промежуток времени со дня Независимости показал себя как успешное активное развивающееся государство со своим человеческим капиталом и человеческими ресурсами многие наши молодые ребята успешно учатся за рубежом и с достоинством представляют нашу Страну во всех уголках нашей огромной земли.

В конечном счете, все ценности мировой цивилизации, все экономические и культурные богатства создаются человеческим трудом, а не виртуальными финансовыми институтами. Поэтому именно реальный производительный труд мы и должны поставить в основу нашей политики социальной модернизации.

Сегодня труд - как решающий национальный фактор в условиях XXI века, в условиях глобальной конкуренции, - должен быть выдвинут на первый план.

В системе образования в целом задействовано около трети населения Казахстана. И самое главное здесь то, что именно в системе образования растут, формируются и взрослеют наши дети. Это волнует каждую семью. Поэтому одним из ключевых факторов успеха всего модернизационного процесса является успешность обновления национальной системы образования. Модернизация системы образования в Казахстане целесообразна по трем главным направлениям: 1) оптимизация образовательных учреждений; 2) модернизация учебно-воспитательного процесса; 3) повышение эффективности и доступности образовательных услуг. В рамках оптимизации необходимо укрепить непрерывную вертикаль образования. Важно восстановить логическую взаимосвязь всех видов «возрастного» образования как целостного лифта - дошкольного, начального, среднего, профессионального, высшего и поствузовского. При этом нельзя допускать существенных разрывов в качестве образовательных услуг, предоставляемых частными и государственными учреждениями образования. Система образования должна оставаться общенациональной. Во-первых, надо принять меры по повышению качества директорского корпуса в системе среднего образования. Во-вторых, надо наладить контроль за соблюдением государственных образовательных стандартов в частных школах, колледжах и вузах, включая международные.

Также следует провести ревизию всех действующих вузов и по ее итогам оптимизировать их число путем объединения или упразднения отдельных учреждений. В-четвертых, важно развивать дуальное профессиональное образование. Необходимы современные центры прикладных квалификаций, которые позволят преодолеть дефицит кадров массовых профессий.

[СОЦИАЛЬНАЯ МОДЕРНИЗАЦИЯ КАЗАХСТАНА: Двадцать шагов к Обществу Всеобщего Труда статья Президента РК 12.07.2012год]

Соответственно на данном этапе после статьи Президента прошло семь лет и конечно заметно хорошие положительные результаты в системе образования и модернизации в целом и сокращение трехсменного обучения во многих школах и снижение нагрузки на как для школьников и студентов так и для педагогов и участие наших молодых Казахстанцев на различных международных олимпиадах соревнованиях где показывают хорошие отличные фундаментальные знания и в рамках модернизации государственной программы «Рухани Жанғыру» также познали и узнают исследуют культуру своего народа возрождают духовную национальную идентичность, формируют образ нового Казахстанского Патриотизма гражданина человека своей Страны обладающего высокими нравственными духовными и культурными ценностями.

Также постепенно Государством поддерживается и поднимается на новый уровень статус педагога его авторитет призвание и профессия улучшаются социальные условия создаются условия для эффективного и плодотворного обучения школьников студентов, повышается роль педагога новатора отвечающего современным требованиям и конечно для всего этого делается государством все для повышения квалификации педагога прохождение различных курсов, тренингов, семинаров, и бесспорно предъявляют высокие требования к каждому педагогу.

Успешным является также внедрение методов дуального обучения по принципу 60% практики на производстве и 40% теоретических знаний это также является показателем эффективной успешной модернизации и подготовки в будущем востребованного а главное конкурентноспособного специалиста умеющего найти себя в любых условиях в быстроменяющемся мире и оставаться постоянно востребованным специалистом своего дела.

В рамках программы «Цифровой Казахстан» также делается Государством все для достижения ускорения темпов развития экономики нашей Страны, и улучшения качества жизни Казахстанцев за счет использования цифровых технологий в среднесрочной перспективе, а также создание условий для перехода экономики Казахстана на принципиально новую траекторию развития, обеспечивающую создание цифровой экономики будущего в долгосрочной перспективе. **[Постановление Правительства**

Республики Казахстан от 12 декабря 2017 года № 827. Государственная программа «Цифровой Казахстан»].

Список использованной литературы:

1. СОЦИАЛЬНАЯ МОДЕРНИЗАЦИЯ КАЗАХСТАНА: Двадцать шагов к Обществу Всеобщего Труда статья Президента РК 12.07.2012год
2. Постановление Правительства Республики Казахстан от 12 декабря 2017 года № 827 об утверждении Государственной программы «Цифровой Казахстан»

**ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЦИФРЛЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ
ЖОЛДАРЫ**

ЕЛУБАЙ Еркинай

Абай атындағы қазақ ұлттық педагогикалық университеті
Қазақстан, Алматы қаласы

Түйіндеме

Мақалада халықаралық зерттеулердегі педагогикалық цифрлық құзыреттілік ұғымының анықтамалары қарастырылды. Ақпараттық қоғамда заманауи мұғалімдердің цифрлық құзыреттілігін қалыптастыру маңыздылығы талқыланып, цифрлық құзыреттілікті қалыптастыру моделдері ұсынылды. Зерттеудің материалдары отандық ғылыми еңбектер және ISI Web of Knowledge, ERIC, Google Scholar, Research Gate халықаралық мәліметтер базасынан алынды.

Түйін сөздер: құзыреттілік, цифрлық құзыреттілік, цифрлық сауаттылық, педагогикалық цифрлық құзыреттілік, цифрлық құзыреттілік, цифрлық құзыреттілік моделдері, цифрлық құзыреттілікті дамыту және қалыптастыру.

Аннотация

В статье рассматривается понятие педагогической цифровой компетентности в международных исследованиях. А также, обсуждается важность формирования цифровой компетентности учителей в современном информационном обществе и представлены модели формирования цифровых компетентности. Материалы исследования взяты из отечественных научных исследований и из международных баз данных, таких как ISI Web of Knowledge, ERIC, Google Scholar и Research Gate.

Ключевые слова: компетентность, цифровая компетентность, цифровая грамотность, педагогическая цифровая компетентность, модели цифровой компетентности, развитие и формирование цифровой компетентности.

Annotation

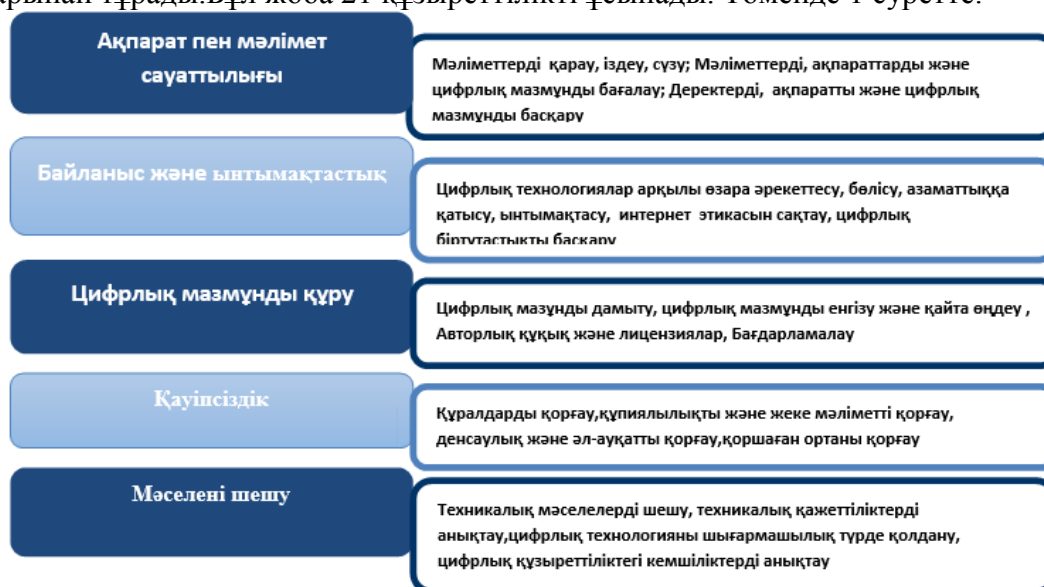
The article examines the concept of pedagogical digital competence in international studies. As well as, discusses the importance of building teachers' digital competence in modern informational society and presents digital competence models. The research materials are taken from the home scientific studies and from international databases as ISI Web of Knowledge, ERIC, Google Scholar and Research Gate.

Key words: competence, digital competence, digital literacy, pedagogical digital competence, digital competence models, develop and build digital competence.

Елімізде қазіргі және болашақ мұғалімдердің цифрлық құзыреттілігін (ЦҚ) дамытуға арналған зерттеулер жоқтың қасы. ЖОО-да цифрлық құзыреттілікті дамытуға арналған зерттеулерді әзірге отандық профессор Д.М.Джусубалиева еңбектерінен көреміз [1]. Халықаралық деңгейде мұғалімдердің/болашақ мұғалімдердің цифрлық құзыреттілігін дамытуға негізделген зерттеулердің саны артуда және біраз зерттеулерде терең әрі жан-жақты талқылануда. Зерттеулерде ЦҚ-ті дамыту бойынша Норвегиялық ғалым Крумсвиктің еңбегін атап өту ерекше маңызды. Ғалым мұғалімдерді басшылыққа ала отырып, ЦҚ-ті келесідей

анықтайды: «Мұғалімдер/ мұғалімдерді даярлаушылардың АҚТ-ын кәсіби деңгейде жақсы педагогикалық-дидактикалық пайымдаулармен пайдалану шеберлігі және оның оқыту стратегиялары және оқушылар мен студенттердің ЦҚ-нің қалыптасуына әсерін сезе білуі» деп түсіндірді [2]. Бұл анықтама тұрғысынан алғанда, мұғалімдер басқа технологияны қолданушылардан оқыту мен үйретуді басты назарда ұстауымен ерекшеленеді. Ғалымның пікірінше, мұғалімдерден оқушылардың ЦҚ-ін тек қана білім саласында емес формативті де, жиынтық бағалауда да бағалау талап етіледі деп айтты. Зерттеушілер Киршнер мен Дэвис өз еңбектерінде болашақ мұғалімдердің ЦҚ-ін дамытуда білім беру /педагогикалық параметрлерде АҚТ-ны ұтымды қолдана білуге үйрететін мұғалімдерді даярлау бағдарламаларын жетілдірудің маңыздылығына тоқталады. Сондай-ақ, мұғалімдер өздерінің білімін АҚТ-на бейімдемеу керек, керісінше білім беруде АҚТ-ны өздеріне бейімдеп қолдану керек деп түйіндейді [3]. Кейбір әдебиеттерде басқа ұғымдар сияқты зерттеуші Е.Маклелан «педагогикалық құзыреттілік» [4] жайында айтса, зерттеуші Ж.Фром «педагогикалық цифрлық құзыреттілік» ұғымын анықтады. Маклеллан педагогикалық құзыреттілікті ұсына отырып, мұғалімдер әртүрлі жағдайларға бейімделу үшін өздерінің білімдері мен дағдыларын дамытады, жазу мен құжаттама олардың кәсіби дамуын қолдаудың қолайлы әдісі болып табылады деп түйіндейді. Ж.Фромның ойынша, цифрландыру мұғалімдердің педагогикалық шеберлігі мен құзыреттілігіне жаңа өлшемдер мен қиындықтар әкелді. Ол «педагогикалық цифрлық құзыреттілік» ұғымын келесідегідей анықтайды: ‘Педагогикалық цифрлық құзыреттілік (ПЦҚ) ұғымы жоспарлау және жүргізу, басқару үшін қажетті ұстанымдарды, білімді және дағдыларды дәйекті түрде қолдана алу мүмкіндігін білдіреді, сонымен қатар, ақпарат және коммуникация құралдарына, теорияға, ағымдағы зерттеулер мен дәлелденген тәжірибеге негізделген оқытуды үнемі бағалау және студенттердің оқуын барынша жақсы қолдауға бағытталған ұғым’ [5]. Сондай-ақ, зерттеушінің пікірінше, педагогикалық цифрлық құзыреттілік тәжірибелік білім мен тұжырымдамалық білімді құрайды, сонымен қатар эпистемологиялық тұрғыдан алғанда, яғни туа біткен құзыреттілік болып табылмайды, бірақ әрбір адам дамыта алатын іс. ПЦҚ әрқашан студент/ қатысушының оқуын жақсарту болып табылады. ПЦҚ оқытудың теориялық әдіснамалық таңдауларына байланысты түрлі жолдармен анықталуы мүмкін, бірақ бұл әрқашан нақты іс-қимылда көрініс тапқан нәрсе. Бұл дегеніміз ПЦҚ әрқашан бағаланады, құжатталады, және қолданылып отырған теорияға қарамастан дамытылып отырады, дамыған ПЦҚ әрқашан студенттер/қатысушыларға көрсетілген көмек нәтижесінен көрінеді. Дегенмен, ПЦҚ күрделі кәсіби мазмұнда нақты іс-әрекетте көрінеді, бұны алдын-ала болжау мүмкін емес деп түйіндейді [5]. Зерттеушілер Н.П.Ячина мен О.Г.Г.Фернандездің пікірінше, цифрлық құзыреттілік ұғымы ‘студенттердің компьютерді, ұялы телефонды, планшеттік компьютерді, интерактивті тақтаны сенімді және сыни қолдана білуі’ деп қарастырады. Бұл құзыреттілік цифрлық техниканы жоғары деңгейде меңгеру және ақпаратты жоғары деңгейде басқару мен қатар логикалық ойлауға негізделеді деп есептейді. Аталмыш құзыреттілікке ЭВМ құрылғысы өзара әрекеттестігі мен жалпы құрылымын қосады; заманауи іс-әрекет үшін цифрлық технологияның күшін түсіну, ақпараттың анықтығын және сенімділігін жалпылай түсіну, дәрістерді жоспарлау үшін бағдарламаларды қолдана білу деді [6]. Сонымен қатар, ресейлік зерттеушілер Цанков пен Дамьянов да (2017 ж.) өз зерттеу жұмысында ЦҚ ұғымын білім саласына негіздеп, анықтады: ‘Цифрлық құзыреттілік дегеніміз – оқытуға, мамандарға заманауи ақпараттық-коммуникациялық технологиялармен, компьютерлермен, бағдарламалық қосымшалармен және мәліметтер базасымен жұмыс істеуге мүмкіндік беретін, олардың жұмысының аясында идеялар мен міндеттерді жүзеге асыруға көмектесетін цифрлық қолдану дағдыларымен байланысты. Мамандықтар үшін ақпаратты іздеу, жинау және технологияларды өңдеу, оған сыни және жүйелі түрде қарау мүмкіндігі, сонымен қатар медиа-ақпаратқа арналған дизайн құралдарын пайдалану және Интернетке негізделген қызметтерге қол жеткізу, іздеу және пайдалану мүмкіндігі болуы маңыздырақ, әсіресе олардың болашақ қызметі және үздіксіз кәсіби біліктілікке қол жеткізу мүмкіндіктері аясында болып табылады. Цифрлық құзыреттілікті болашақ мұғалімдердің кәсіби дидактикалық құзыреттілігінің бір бөлігі ретінде ұтымды қолданатын мүмкіндіктерді жасау үшін технология педагогтарды даярлау, білім беру

бағдарламаларына оқыту мен үйретудің педагогикалық құралы ретінде енгізілу қажет деп шешті [7]. Халықаралық зерттеулерге кеңірек тоқталсақ, цифрлық құзыреттілік ұғымы еуропалық бағдарламалық құжаттарда және бастамаларда басым ұстанымға ие (мысалы: Digital Agenda, Communication on rethinking education, Opening up education, Grand coalition for digital jobs) [8]). Халықаралық деңгейде цифрлық құзыреттіліктің дамуына үлес қосқан Еуропалық Цифрлық Құзыреттілік тұжырымдамасы, сондай ақ, DigComp атымен белгілі алғаш рет 2013 жылы ұсынылды [9]. Жоба Еуропа мен мүше мемлекеттерде цифрлық құзыреттілікті дамытудың анықтамалық және стратегиялық жоспары болды және азаматтар үшін цифрлық құзыреттіліктің деңгейін арттыруда, өмір бойы білім беруде қол жетімділікте үлкен тәжірибеге ие. Ол 2016 жылы екінші рет жаңартылып, жарияланды және соңғы нұсқасы 2017 жылы ұсынылды. DigComp құрылымы цифрлық құзыреттілік бойынша 5 өлшемнен тұрады. Бірінші өлшем бойынша, ЦҚ-ке кіретін бес құзыреттілік саласы анықталған. Олар: 1) Ақпараттар мен мәліметтер сауаттылығы 2) Байланыс және ынтымақтастық 3) Цифрлық мазмұнды құру 4) Қауіпсіздік 5) Мәселені шешу. Екінші өлшем, құзыреттілік дескрипторлары мен әр салаға қатысты тақырыптары. Үшінші өлшем, әр құзыреттіліктің төрт негізгі деңгейлерін анықтайды. Олар: (бастапқы, аралық, жоғары және жоғары мамандандырылған) және олардың бөлшектері. Төртінші өлшем, әр құзыреттілікке сәйкес білім, дағдылар және көзқарастардан тұрады. Бесінші өлшем, құзыреттіліктің әртүрлі мақсатқа сәйкес мысалдарынан тұрады. Бұл жоба 21 құзыреттілікті ұсынады. Төменде 1 суретте.

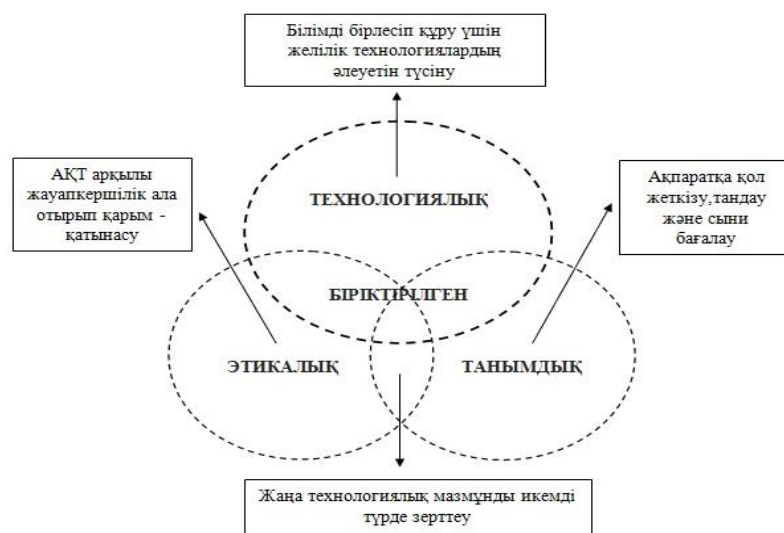
Сурет 1. Еуропалық комиссияның азаматтардың цифрлық құзыреттілік жобасы (S. Carretto, R. Vuorikari, Y. Punie, 2017) Акти
ль
бь
параб

DigComp жобасы азаматтардың цифрлық қоғамда құзыретті болуы үшін цифрлық құзыреттіліктің барлық салаларын қамтыған, яғни күрделі жоба деп есептейміз. Цифрлық қоғамның кез келген саласында әр адам белгілі мақсатына жету үшін жоғарыда көрсетілген құзыреттілік саласының кез келгенімен бетпе-бет келуі шартты болғандықтан, қажетті білімді, дағдыны, көзқарасты дамыту және қалыптастыру әр адамның жеке құқы және қоғам талабы екені сөзсіз. Құзыреттілік бойынша келесі моделдер мұғалімдердің құзыреттілігін арттыруға негізделген. Мәселен, жоғарыда айтып өткеніміздей, Норвегиялық ғалым Крумсвик мұғалімдердің ЦҚ-нің құрылымы мен моделін жасады. Ғалымның мәлімдеуінше, мұғалімдердің күрделі цифрлық құзыреттілігі (бастапқы деңгейден) таным, метатаным, үйрету стратегиясы, өзіндік тиімділік пен дидактикалық аспектілердің қиылысы. 2- сурет

Мұғалімдердің/мұғалімдерді даярлаушылардың цифрлық құзыреттілік моделі (Крумсвик, 2011 б)

Модель басты төрт компоненттен тұрады: бастапқы АҚТ дағдылары, дидактикалық АҚТ құзыреттілік, үйрету стратегиялары, және цифрлық құзыреттілік. Біріншіден, мұғалімдер «бастапқы АҚТ дағдыларына» жету үшін технологияны қалай қолдануы оған «анық» болуы керек. Екіншіден, «дидактикалық АҚТ құзыреттілігі» мұғалімдерге пәнді, педагогиканы және цифрлық құзыреттілікті біріктіре отырып, құзыреттілікке негізделген мақсатқа жетуге көмектеседі. 'Оқыту стратегиясы компоненті' алдыңғы екі компоненттің мета перспективасы және жаңа педагогикалық әлемде білімнің үйрету стратегиясына педагогикалық әсеріне негізделеді. «Цифрлық Құзыреттілік» моделінің соңғы негізгі компоненті этикалық және моральдық көріністерді дамытуға назар аударады және бұл мұғалімдер мен оқушылардың дереккөздерді сыни тұрғыдан пайдалану құзыреттіліктерін, сонымен қатар этикалық хабардарлықты дамытуда цифрландырылған қоғамда өмір сүрудің әлеуметтік қажеттілігін білдіреді. Зерттеушінің пікірінше, үйренушінің қажеттілігі АҚТ ұсынатын мүмкіндік және цифрлық сенімділігі арқылы үйрету жағдайында цифрлық құзыретті мұғалімнің пәніне ерекше көңіл аударып отыратын үйрету стратегиялары арқылы қалыптасады [3]. Осы ретте, зерттеуші Рокенес Крумсвиктің моделін қолдай отырып, бұл құзыреттілікке ие болу үшін үйренушіге технологияның әкелген жаңа қажеттіліктеріне бейімделетін көзқарастар мен құндылықтар қажет, олардың өздерінің жеке мақсатына сәйкестігі мен бейімділігі және олардың айналасында әлеуметтік жағдайда әрекеттесе білуі қажет деп есептейді. Цифрлық құзыреттіліктің келесі концептуальды моделін Кальвани, Фини және Раниери [10] бастаған зерттеушілер Еуропалық цифрлық құзыреттілік жобасына негіздей отырып жасады.

Сурет 3. Цифрлық құзыреттілік жобасы (Calvani, Fini & Ranieri, 2010)

Бұл модел технологиялық, танымдық, этикалық өлшемдердің бірігуінен тұрады. Біріншіден, технологиялық өлшем мәселелерді және жаңа технологиялық контекстерді икемді түрде зерттеу және олармен бетпе-бет келу мүмкіндігін білдіреді. Технологиялық өлшем жаңа технологиялық мазмұнмен икемді түрде бетпе-бет келу, мәселелерді зерттей білу қабілетін көрсетеді. Екіншіден, танымдық өлшем оқыған, таңдаған, бағаланған нәрсеге сыни пікір болу керектігін көрсетеді. Үшіншіден, этикалық өлшем өзіне және басқа адамдарға қарым-қатынаста жауапкершілікті білдіреді. Моделден көріп отырғаныңыздай, авторлар цифрлық құзыреттілікті көп өлшемді, күрделі, өзара байланысты және әлеуметтік-мәдени контекстке өте сезімтал болуды ұсынады [10]. Цифрлық құзыреттілікті дамыту бойынша келесі моделдер тәжірибеге негізделеді. Инглиштің моделі студенттердің цифрлық құзыреттілігін дамыту бойынша оқу курстарына негізделген, студенттерге тәжірибе жасау, таңдаған саласы мен кәсібінің тиімділігін арттыруға мүмкіндік беретін күрделі мәселелерді шешуге арналған түрлі технологиялардан тұратын зертхананы ұсынды. Автор өз мақаласында цифрлық құзыреттіліктер табиғи түрде жүрмейді, дегенмен, технологиялар студенттер өмірінің ажырамас бөлігі бола тұра, жоғары білім беруде цифрлық құзыреттілікті дамытуды қолға алмайтынын ескертті. Ол мұғалімдердің жұмысында мұғалімдер технологияны жайдан жай пайдаланбауы керек, оқушылардың сыни ойлау және мәселелерді шеше білуі сияқты күрделі дағдыларын дамыта отырып, үйрету мен оқытуды жақсарту үшін технологияны қолдану керектігін баса айтты. Оқытушылар да, студенттер де цифрлық құзыреттіліктің оқу бағдарламасына енгізуінен пайдасын көреді деп қорытындылады [11]. Ал, елімізде жоғары оқу орындарында ЦҚ-ті дамыту бойынша іс шаралар өз бастауын алып, жүзеге асырылуда. Ең бірінші болып, шет тілінде білім алып, болашақта шет тілінде білім беретін болашақ магистрант мұғалімдердің ЦҚ-ін дамытуға бағытталған профессор Джусубалиеваның моделі «Шет тілін оқытудағы ақпараттық коммуникациялық технологиялар» атты элективті курсқа негізделді. Магистранттар аталмыш курсты оқу барысында шет тілін үйрету тәжірибесінде соңғы, заманауи цифрлы технологиялармен танысады және АҚТ-ды қолдана отырып, тәжірибе жүзінде әртүрлі интерактивті тапсырмаларды (аудио, видео, анимация, т.б.) жасайды. Ғалым өз еңбегінде АҚТ ны қолдана отырып, студенттердің іс жүзінде интерактивті тапсырмалар орындауы тәжірибеде өз пайдасын көрсетті деп атап өтті [1]. Бұған қоса, Қазақ ұлттық университеті де халықаралық тәжірибеге сүйене отырып, психологиялық педагогикалық бағытта білім беретін PhD бағдарламасына «Цифрлық сауаттылық теориясы мен зерттеулері» атты курсты енгізді. Курс бойынша дәріс ЦҚ теориясымен бірге болашақ мамандар кейс-стади, танымдық ойлау әдістеріне, рефлексия әдістері, шығармашылық жұмыс әдістеріне негізделген тәжірибелік жұмыстарды меңгереді [12]. Белгілі бір құралды қолдана білу қабілеті барлық моделдерде қарастырылған. Біз бұнымен толықтай келісеміз, яғни цифрлы құзыретті болу дегеніміз басқа құзыреттілік салаларымен қатар технологияны қолдана білу және оған басты назар аудару шарт деп есептейміз. Педагогикалық цифрлық құзыреттілікті дамыту үшін педагогтарды даярлайтын арнайы бағдарламаларға өзгерту енгізу қажет.

Әдебиеттерді тізімі:

1. Dzhussubaliyeva D.M. (2018) Digital technologies in foreign language education as the necessary prerequisite for training of modern specialists in the XXIst century, The Journal of Language Research and Teaching Practice. Vol.2 (2) DOI: 10.32788/jlrtp.02.16-25.
2. Krumsvik, R. A. (2011). Digital competence in Norwegian teacher education and schools. *Högre Utbildning*, 1(1), 39-51. <file:///C:/Users/Asus/Downloads/874-Artikel%20text-5495-1-10-20170509.pdf>
3. Kirschner P., & Davis N., Pedagogic benchmarks for information and communications technology in teacher education (2003), *Technology, Pedagogy and Education*, 12:1, 125-147, DOI: 10.1080/14759390300200149.
4. Maclellan, E. (2008). Pedagogical literacy: What it means and what it allows. *Teaching and Teacher Education*, 24 (8), 1986-1992. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2008.05.009>

5. From J. (2017) Pedagogical Digital Competence—Between Values, Knowledge and Skills. Higher Education Studies. Vol. 7(2).
6. Н.П. Ячина, О.Г.Г. Фернандез, Развитие цифровой компетентности будущего педагога в образовательном пространстве вуза (2018) Вестник ВГУ, Серия: Проблемы высшего образования №1
7. TsankovN., & Damyanov I. (2017) Education majors' preferences on the functionalities of e-learning platforms in the context of blended learning. *International Journal of Emerging Technologies In Learning*, 12(5), 202–209. doi:10.3991/ijet.v12i05.6971
Ferrari A. *Digital Competence in Practice: An Analysis of Frameworks JRC Scientific and Policy Reports* (pp. 95). Seville: European Commission Joint Research Centre. Institute for Prospective Technological Studies (2012). <http://jiscdesignstudio.pbworks.com>
8. B.N.Brečko, A.Ferrari, Y.Punie. DIGCOMP: a Framework for Developing and Understanding Digital Competence in Europe. (2014). eLearning Papers. ISSN: 1887-1542 • www.openeducationeuropa.eu/en/elearning_papers
9. Calvani A., Fini A., Ranieri M. Digital competence in K-12.Theoretical models, assessment tools and empirical research. Trento: Erickson, 2010. <https://ddd.uab.cat>

ФОРМИРОВАНИЕ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ УЧАЩИХСЯ МЛАДШЕЙ ШКОЛЫ НА БАЗЕ ИНТЕРАКТИВНОЙ ТЕХНОЛОГИЙ

ЕРКІМБАЕВ Темірлан Арманұлы, ХАЛЫҚ Айгерім Берікқызы

Казахский университет международных отношений и мировых
языков имени Абылай хана. Tamos Education

Казахстан, город Алматы

Аннотация

Мына мақалада бастауыш сынып оқушылардың коммуникативті құзыреттілігін интерактивті технологияның көмегімен дамыту жолдарын қарастырылып отыр. Білім беру барысында интерактивті технологияны қолдану ерекшеліктері баяндалады. ActivInspire программасының артықшылықтары мен сабақ барысында қолдану әдістері көрсетіледі.

Аннотация

В данной статье рассматриваются пути развития иноязычной коммуникативной компетенции учащихся младшей школы на базе интерактивной технологий. Особенности использования интерактивной технологий в процессе обучения. Демонстрируется преимущества использования программы ActivInspire и использование различных методов.

Annotation

In this article examines the ways of development of foreign language communicative competence of primary school students on the basis of interactive technologies. Features of the use of interactive technologies in the learning process. Demonstrates the benefits of using ActivInspire and the use of different methods.

Ключевые слова: компетенция, коммуникативная компетенция, интерактивная технология, учащиеся младшей школы, ActivInspire.

Введение: в этой статье мы хотим продемонстрировать особенности использования интерактивных технологий в процессе обучения. Пути развития иноязычной коммуникативной компетенции учащихся младшей школы.

Интерактивная технология – это новый метод преподавания, позволяющий значительно улучшить качество обучения. В процессе преподавания учащимся демонстрируются множество методов объяснения новой темы или повторения прошлой темы. Преподаватель может использовать разные методы, но более альтернативным методом будет считаться метод с использованием интерактивных технологий, так как во время преподавания учитель может:

- потратить мало времени на объяснение новой темы;
- демонстрируется презентация или видеоролик;
- не тратить больше усилий на письменные варианты объяснения у доски с мелом.

Преимущества интерактивных технологий:

- обучение становится индивидуальным, учитывающим особенности личности, интересы и потребности каждого ученика;
- появляется возможность емко и сжато представить любой объем учебной информации;
- в несколько раз улучшается визуальное восприятие, значительно упрощается процесс усвоения учебного материала;
- активизируется познавательная деятельность учеников, они получают теоретические знания и практические навыки [1].

Таким образом можно повторить прошлые темы урока или домашнее задание, а также можно использовать разные методы деления на группы. К примеру, в классе 20 учеников и нужно разделить их на 5 групп. Для этого ученики должны выбрать по одной ручке или карандашу и взять их в руки, запомнить как она выглядит и какого она цвета. Самое значимое это посмотреть на ручки или карандаши учащихся и узнать нет ли у кого-нибудь похожая ручка или карандаш. Учитель собирает ручки и карандаши в руки, а ученикам нужно взять свои все свои вещи и встать сзади парт в одну линию. Таким образом, учитель перемешивает ручки и карандаши и ложит на парты по 4 ручки или карандаш. Такой метод поможет тем, что ученики не могут предугадать с кем они могут быть в командах. Данный метод интересно проводить для учащихся младшей школы, так как повыситься интерес к уроку и предмету.

В настоящее время, во многих школах есть интерактивная доска, но не многие знают, что там есть программа ActivInspire.

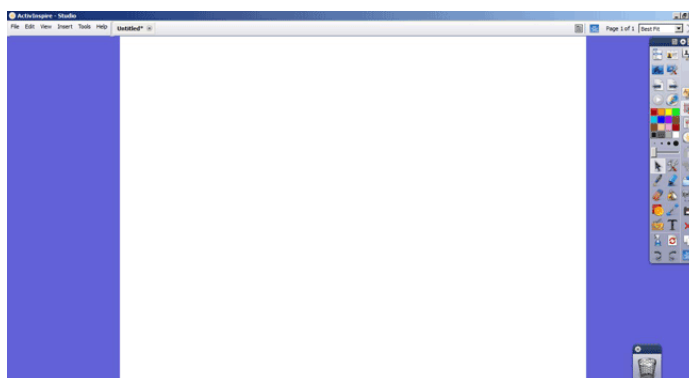

Рисунок 1 – Интерфейс программы ActivInspire.

Эту программу можно использовать и для презентаций, видео, рисования и т.д. Данная программа способствует предоставляет множество инструментов, которые помогут вам создать и провести динамические уроки.

Привилегии программы ActivInspire:

- Расширение возможностей совместной работы. Одновременный ввод информации несколькими пользователями и функции ручки и прикосновений поощряют учеников к более активному общению и совместной работе на уроках.
- Повышение эффективности класса. Уроки станут более интересными и эффективными с использованием таких инструментов, как шторка, математические инструменты, часы и волшебные чернила.
- Легкость подготовки и проведения уроков. Интуитивно понятный интерфейс ActivInspire предоставляет возможность учителям с легкостью создавать занимательные уроки, с помощью интерактивных инструментов вовлекать учеников в процесс обучения и способствовать их совместной работе.
- Использование ресурсов, позволяющих сократить время.

Использование интерактивных технологий, различных методов способствует повышению интереса к вашему предмету, а также уровень знаний.

Список литературы:

1. <https://www.polymedia.ru/o-kompanii/stati/interaktivnye-tehnologii-v-obrazovanii/>
2. <https://infourok.ru/osnovnie-vozmozhnosti-ispolzovaniya-multimediynoy-doski-3388847.html>

«ТАРИХИ ДЕРЕККӨЗДЕРДІ ҚОЛДАНА ОТЫРЫП, ОҚУШЫЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ-ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУЫ»

ӘМІРТАЙ Эльмира Төлебайқызы

Алматы қаласы физика-математика бағытындағы Назарбаев Зияткерлік мектебі

Қазақстан, Алматы қаласы

Аннотация

NIS жоғары сынып оқушыларының талаптарына сәйкес тарихи дереккөздерді талдау және СЖБ тапсырмалары және жеке ғылыми-зерттеу дағдыларын дамыту қажет етеді. Осыған орай деректерді (фотосуреттер, бейнематериалдар, саяси плакаттар, кесте-графика, т.б.) оқушың өздігімен зерттеушілік дағдыларын дамытуға қолданылады. Педагогикалық тәжірибені зерделеу мектептегі 9-10 сыныптарында өткізіледі.

Тақырыптың өзектілігі:

- дереккөздермен жұмыс жүргізу бағыттары,
- мәселенің себептері туралы ойлау, жазбаларды бақылау, эссе жазу сатысында жұмыс істеу бойынша жаттығулар жасау,
- оқушының өзіндік сараптамасын жүргізу, сонымен қатар өзгерістер, талқылаулар мен тұжырымдар туралы ойлар.

Оқушылардың жұмысын бағалаудағы қызықты тәжірибелердің бірі оқушылардың белсенділігін мойындау болып табылады. Білім алушылардың мотивациясын арттыру үшін біз «оқушы күші мен күш-жігері» сияқты критерийді қолданып көрсек. Оқушылар өздігінен тестілеу бойынша жұмыс жүргізгенде, жұмыс нұсқалары түпкілікті нұсқасын нақтылау және қайта жазу үшін қайтарылды, яғни қателіктер жасалды, бұл оқушылардың мотивациясы мен білім сапасын жақсартуға ықпал етті. Өзін-өзі тестілеу кері байланысты дамытуға ықпал ететіні бәрімізге мәлім. Дегенмен, барлық оқушылар өзара бағалау туралы бірдей позитивті болмайды. Мұны жасырудың да керегі жоқ. Сыныпта болған тұлғалар арасындағы қарым-қатынастарды, сондай-ақ тәртіптің проблемаларын ескеруі керек. Тағы бір әсер ететін жағдай, ата-аналармен кері байланыста болу. *(критериалды бағалаудың нәтижелері ата-аналарға дескрипторлары бар сипаттама кестелер түрінде көрсетілді).*

Әр оқу жылында тақырыпты зерттей келе бақылаулардың негізінде, 2018-2019 оқу жылында, іс-әрекеттегі зерттеу процесі 9-10 сынып оқушыларын дереккөздермен жұмыс барысындағы зерттеу нақтылығының төмен деңгейде екенін ескере отырып тақырыптарды анықтауға бағытталған шығармашылық-зерттеу дағдыларын дамытуға бағыттадым. Себебі 10-сынып оқушылары СЖБ жұмысы бойынша алты дереккөздің шынайлығы, оған тән тарихи оқиғаны тұжырымдай алу дағдылары басым емтихан тапсырмаларында орта деңгейде қалып қоюы әсер етті. Мұғалім жұмысының негізгі бөлігін неғұрлым табысты және қанағаттандыратынына уәде бермейінше, ешқандай әрекет қажет емес. Осылайша, фокустарды таңдау процесітегі алғашқы қадам өте маңызды.

Оқуды жоспарлағанда, өзімнің сынып оқушыларымның ерекше қасиеттеріне сәйкес келетін әдістерді қарастырдым. Көп мұғалімдер өздерінің оқушыларымен «ғылыми-дәлелденген» стратегияны іске асыру тәжірибесін алды. Осы жайттардың барлығы оқушының

теориялық тұрғыдан ұғынып қоймай, дереккөздерден өзіндік пікір білдіріп шешім шығара алуы, ұсыныс жасауы тұжырымдай алуын күттім. Мақсатым берілген қандайда деректі фотосуреттер, бейнематериалдар, саяси плакаттар, кесте-графика, т.б. оқушың өздігімен зерттеушілік қасиетпен қарауды үйрету, әр түрлі жағдайларды сын тұрғысынан қарауға, сарапшы болып ұсына алуына, сапалы шешімін ретімен пайдалана жазуын үйрету болды. Менде бірнеше рет сұрақ туындады: «Деректерді жинау үшін жарамды және сенімді құралдарды әзірлеу үшін уақытты қайдан табамын?», оқушылар, кураторлар және әріптестер осы ұшбұрышты тізбекпен сұхбат жүргізуден, тікелей пікірлесуден бастадым.

Жоғарыда айтылғандай, іс-әрекеттегі зерттеуді ортақ мүддеміз бір әріптестердің бірлескен тобымен айналысуды жөн көрдім.

Тарих әдістемелік бірлестігіндегі 9-10 сыныптарға сабақ беретін мұғалімдер жинала отырып негізгі проблеманы талқыладық. Әрбір сабақты оқыту мен оқытуға әсер ететін факторларға:

1. Бақылау әдісін.
2. Педагогикалық эксперимент.
3. Сұрақ – жауап әдістері, және әрбір күннің жұмысынан

алынған нәтижелер туралы ойлар келесі күннің нұсқауларын хабардар етіп, іс-әрекеттегі зерттеуді жүргізетін рефлексиялық есепті дамытуда үздіксіз прогреске қол жеткізеді деп шештік.

Екінші, сынып кураторымен кездесіп пікірлескенімде кейбір оқушылардың бөлім бойынша жиынтық бағалауда жоғары деңгейлі тапсырмаларды орындауда, дереккөздерді пайымдау жасауда қиналыс тапқандығын айтты. Осылардың негізінде зерттеуіме қажетті ақпараттар, дерек көздер, қосымша материалдар жинақталып, өңделді.

Сабақта пайдаланылатын әдіс- тәсілдерді өзгерту керек деген шешіммен мынадай тәсілді қою керек деп ұйғардым. Бірінші оқу әдістерін таңдауда оқу мақсатын, пәннің ерекшелігін оқушы іс-әрекетіне дұрыс ұйымдастырылды ма? жеке қабілеттеріне ғана ыңғайластыру емес шексіз ойлау, ойын жеткізу, өз тұжырымын дәлелдеу секілді сұрақтар көлемінде жауап іздей отырып, оқиғаға нақты материалдарды қосу арқылы пән бойынша шығармашылық-зерттеу жүргізіп эссе жазу немесе кескіндеме түсіру, газет бетіне мақала жазу, бұл жобаның шығармашылық көрінісі. Әрине! Егер оқушы ақпарат ағынына бағдарлану бойынша ғылыми дағдыларды меңгерсе, онда жоғары білім деңгейіне байланысты болашақ өміріне бейімделуге, дұрыс кәсіпті таңдауға, шығармашылық өмір сүруге мүмкіндік береді. Сыныптағы оқушылар нақты ғылыми деректерді пайдалана отырып, зерттеу дағдыларын қалыптастыруға ықпал ететін әдістерді қолданумен сабақ әзірлеу. Олар:

- Жазбаша деректерді пайымдау (хат, мақала, әңгіме, статистикалық мәліметтер)
- Суреттегі, бейнебаяндағы оқиғаға және оқиға уақытына пікір білдіруі
- Де Бононың қалпақтары
- Кіші ғылыми жоба

Сабақты жоспарлауда, тақырыптарды ашатын негізгі мәтін және керек деректерді ыңғайластырып топтастырамын. Себебі оқушы бір көргенде ақпаратты астарылы оймен толықтырып жеткізе білуіне байланыстырылған мәліметтер бар дереккөздер керек. Оқушыларымының деректерді талдау, бағалау міндеті тарихи контекстегі себеп-салдар, өзгерістер мен үздіксіз сабақтастықтарын, ұқсастықтарын мен айырмашылықтарын, өткен замандағы адамдардың себеп дәлелдерін, сезім әсерлерін, нанымдарын зерттейді. Тақырыптық сұрақтар оқушының әр түрлі деректерді (мәтін, график, сурет, кесте) сыни тұрғыдан түсіндіру (пайымдау), қолдану, бағалау дағдыларын тексереді. Сонымен қатар тақырыпқа қатысты пәндік білімнің аздығын көрсеткен оқушыларда кездеседі. Қиындық келтірген негізгі факторларды атап көрсетудің орнына ерекшеліктерін сипаттап жазған эссе жұмыстары болды, дегенмен бұл зерттеудің қол жеткізген нәтижесі емес.

Оқушылар тақырыпқа деген қызығушылығының, білімі мен дағдыларының жоғары екендігін танытты. Алайда тарихи фактологияны жақсы білгенімен, талдауы мен пайымдау өте жоғары оқушылар да кездесті.

тап

1 тапсырма: Мәтінмен жұмыс.

	Ертегілер.	Батырлық жырлар.	Әлметтік салттық поэмалар.	Мақал, мәтелдер және басқа жанрлар.
Шығарма атауы	Ай десе ауыз бар, күн десе көзі бар!	Алпамыс, Ер-Торғым, Байбөке	Ақсақалы - 70 жас, Сұлтан - 100 жас	Ақ - бұрақша халық - ақсақал.
Маңызы	Біздің ертегілерімізді оқып, олар туралы білеміз, олар туралы білеміз, олар туралы білеміз.	Қазақстан батырларымыз әрқашан да елді қорғау үшін қайтпай еңбектенді.	Ақсақалы сүйеніп, келесіні тартып, қолымен тартып, қолымен тартып.	Бұлақтар тек текке ақыл, мейлінше қолымен тартып, қолымен тартып, қолымен тартып.
Қорытынды ой	Қорытынды ой келгенде, халқымыздың мәдениеті зорлықпен жасалса, қолымен тартып, қолымен тартып, қолымен тартып.			

Пайдаланған ресурстар

1. Таубаева Ш. Мұғалімнің зерттеу мәдениеті. - Алматы: Әлем, 2000.
2. Іс-әрекеттегі практика
3. Біздің ойымызша, зерттеп, табыңыз ...
4. Студенттердің ғылыми-зерттеу жұмыстарының психологиялық негіздері А. Савенков

ПРОБЛЕМЫ РАЗРАБОТКИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ ПО ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ СТАНДАРТУ «ПЕДАГОГ» И ОЦЕНКА РЕЗУЛЬТАТОВ ОБУЧЕНИЯ ВЫПУСКНИКОВ НА ОСНОВЕ КВАЛИФИКАЦИОННОГО ТЕСТА ЖОЛЫМБАЕВ О.М., САПАКОВА А.К., ОНТАГАРОВА Д.Р.

Государственный университет имени Шакарима города Семей
Казахстан, город Семей

Аннотация

В статье изучены вопросы разработки образовательных программ на основе профессиональных стандартов, рассмотрена Национальная система квалификаций

Ключевые слова: образовательная программа, профессиональный стандарт, компетенции, трудовые функции, квалификация

С целью выполнения параметров Болонского процесса, который включает комплексный подход к модернизации различных компонентов, главный из которых – качественный пересмотр образовательных программ, ориентированных на результаты обучения Указом Президента Республики Казахстан от 15 февраля 2018 года № 636 был разработан Стратегический план развития Республики Казахстан до 2025 года [1].

В Стратегическом плане развития Республики Казахстан до 2025 года обозначен приоритет «Образование как основа экономического роста» со следующими инициативами:

- Инициатива 1.2 «Обновление содержания программ всех уровней образования»;
- Инициатива 1.8 «Повышение квалификации педагогов и распространение передовых педагогических практик»;
- Инициатива 1.14 «Разработка образовательных программ и оценка результатов обучения на основе профессиональных стандартов».

Профессиональные стандарты (ПС) рассматриваются в настоящее время зарубежными и отечественными экспертами как один из инструментов, позволяющих создать устойчивое и эффективное взаимодействие сферы труда и сферы образования, обеспечить рациональное использование людских ресурсов и, в конечном счете, содействовать устойчивому развитию общества. ПС разрабатываются в качестве основы для оценки, аттестации, подготовки и переподготовки кадров и предназначены для использования широким кругом пользователей: так, например, представителями системы образования - для разработки образовательных программ и модулей.

В сфере образования ПС используются при:

- ✓ разработке программ профессиональной подготовки, методов оценки, сертификации и аккредитации всех видов профессионального обучения, отвечающих (наиболее полно, точно) соответствующих потребностям экономики;
- ✓ обеспечения сопряженности образовательных программ разного уровня и вида и усиления целостности всей системы профессиональной подготовки и, следовательно, построения эффективной и гибкой системы, способной быстро и адекватно отвечать на изменения в социально-экономической сфере [2].

Профессиональный стандарт "Педагог" предназначен для формирования образовательных программ, в том числе для обучения персонала организаций образования, сертификации работников и выпускников организаций образования.

Профессиональный стандарт служит основой для разработки образовательных программ и модулей педагогических специальностей, для разработки оценочного материала при сертификации педагогов и выработки критериев их квалификаций по уровням соответствия [3].

В соответствии с профессиональным стандартом "Педагог" составляющими профессиональными компетентностями педагога являются:

- предметная
- психолого-педагогическая

- методическая

В профессиональном стандарте педагога выделены пять трудовых функций, перечень которых представлен на рис. 1.

Трудовая функция – набор взаимосвязанных действий, направленных на решение одной или нескольких задач процесса труда.

Рис. 1- Перечень трудовых функций

Таким образом, профессиональный стандарт есть концентрированное выражение стабильно востребованного рынком труда комплекса образовательных услуг, определяющих требуемый уровень квалификации педагогических работников и его функциональные обязанности (полномочия) для их выполнения [2].

Образовательная программа – единый комплекс основных характеристик образования, включающий цели, результаты и содержание обучения, организацию образовательного процесса, способы и методы их реализации, критерии оценки результатов обучения [4].

Академическими комитетами образовательных программ университета самостоятельно разрабатываются образовательные программы по соответствующим областям образования, направлениям подготовки и группам образовательных программ высшего и послевузовского образования с ориентиром на результаты обучения и соответствие национальной, отраслевой рамкам квалификаций и профессиональным стандартам.

В основе образовательной программы должен стать компетентностный подход, обеспечивающий личную и профессиональную социализацию в процессе обучения.

Реализация принципов компетентностного подхода предусматривает:

- достижение результатов обучения/компетенций;
- привязку получаемых в ходе обучения знаний, умений и навыков к способности решать профессиональные задачи на рабочем месте;
- модульный принцип организации процесса обучения, на базе интегрированного и междисциплинарного подхода;
- разделение процедуры оценивания и сертификации специалиста от процесса обучения в целях независимой оценки профессиональных навыков.

Результаты обучения – подтвержденный оценкой объем знаний, умений, навыков, приобретенных, демонстрируемых обучающимся по освоению образовательной программы, и сформированные ценности и отношения. Результаты обучения (единицы компетенций) формируются как на уровне всей образовательной программы высшего образования, так и на уровне отдельных модулей и / или учебной дисциплины.

По каждой образовательной программе на основе профессиональных стандартов с учетом требований рынка труда, ожиданий работодателей, интересов обучающихся и социального запроса общества разрабатываются ключевые компетенции. Формирование этих

компетенций осуществляется в рамках соответствующих циклов дисциплин: общеобразовательные дисциплины (ООД), дисциплины вузовского компонента (ВК), базовые дисциплины (БД), профилирующие дисциплины (ПД). При этом учебные дисциплины образовательной программы подразделяются на три группы:

группа А - обязательные дисциплины (ООД; БД), согласно ГОСО РК;

группа В - обязательные дисциплины вузовского компонента (ВК);

группа С - дисциплины по выбору (КВ).

Модули подразделяются на следующие виды:

1) общие модули – включающие дисциплины циклов общеобразовательных дисциплин (ООД), модуля социально-политических знаний, вузовского компонента (ВК), цикла базовых дисциплин (БД), итоговую аттестацию и другие виды учебной работы, формирующих общие компетенции;

2) профессиональные модули – включающие дисциплины циклов базовых дисциплин (БД), вузовского компонента (ВК), профилирующих дисциплин (ПД) и другие виды учебной работы, направленные на формирование профессиональных компетенций в рамках конкретной образовательной программы, а также общих компетенций;

3) дополнительные модули – включающие дисциплины, направленные на формирование дополнительных компетенций (военная подготовка и другие виды учебной деятельности, определяемой студентом самостоятельно). Образовательная программа, основанная на компетенциях, находится в русле концепции обучения в течение всей жизни, поскольку имеет целью формирование высококвалифицированных специалистов, способных адаптироваться к изменяющейся ситуации в сфере труда, с одной стороны, и продолжать профессиональный рост и образование - с другой.

На рисунке 2 представлена Национальная система квалификаций (НСК).

Рис. 2- Национальная система квалификаций

НСК включает национальную рамку квалификаций (**НРК**) – структурированное описание квалификационных уровней, признаваемых на рынке труда; отраслевые рамки квалификаций (**ОРК**) – структурированное описание квалификационных уровней, признаваемых в отрасли и профессиональные стандарты (**ПС**) – документ, определяющий в конкретной области профессиональной деятельности требования к уровню квалификации и компетентности, к содержанию, качеству и условиям труда. Результатом НСК является оценка профессиональной подготовленности и подтверждения соответствия квалификации специалиста.

По Казахстанской НРК определено 8 уровней квалификации и указаны пути достижения квалификации соответствующего уровня (табл.1)

Табл. 1. Казахстанская НРК [2, с. 6]

Уровень квалификации	Пути достижения квалификации соответствующего уровня
1	Практический опыт и/или краткосрочное обучение (инструктаж) на рабочем месте и/или краткосрочные курсы при наличии основного среднего образования
2	Практический опыт и/или профессиональная подготовка (краткосрочные курсы на базе организации образования или обучение на предприятии) при наличии общего среднего образования

3	Практический опыт и/или профессиональная подготовка (курсы на базе организации образования по программам профессиональной подготовки до одного года или обучение на предприятии) при наличии общего среднего образования или технического и профессионального образования на базе основного среднего или общего среднего образования без практического опыта
4	Техническое и профессиональное образование повышенного уровня, практический опыт
5	Техническое и профессиональное образование (специалист среднего звена), послесреднее образование, практический опыт, или высшее образование
6	Высшее образование, практический опыт
7	Высшее образование, практический опыт и/или послевузовское образование, практический опыт
8	Высшее образование, практический опыт, и /или послевузовское образование, практический опыт <i>В настоящем квалификационном уровне высшее образование включает в себя высшее образование, полученное до введения в действие Закона Республики Казахстан от 27 июля 2007 г. № 319-III «Об образовании», а также послевузовское образование, определенное в соответствии с уровнями образования определенными указанным законом.</i>

Национальная система квалификаций является механизмом интеграции рынка труда и рынка образования (рис.3).

Рис. 3- НСК как механизм интеграции рынка труда и рынка образования

Для оценки профессиональной подготовленности и подтверждения соответствия квалификации специалиста постановлением расширенного заседания Учебно-методического объединения по группе специальностей "Образование" Республиканского учебно-методического совета МОН РК от 12.12.2018 г. утверждено прохождение Национального квалификационного теста выпускниками педагогических специальностей в 2019 году.

Таким образом, в широком понимании образование - это процесс, результат которого ощущает на себе как отдельная личность, так и социум, и мир в целом. В узком смысле образование должно быть ориентировано на результаты обучения, которые будут способствовать реализации личности на протяжении всей жизни.

Список литературы

1. Сайт Национальной палаты предпринимателей Республики Казахстан «Атамекен» <http://atameken.kz/ru/services/16-professional-nye-standarty>
2. Ханкишиева Э.М. Профессиональный стандарт как один из инструментов взаимодействия сферы труда и сферы образования. - Материалы Междунар. научно-практической конференции "Концептуальные основы формирования языковых компетенций полиязычных педагогических кадров". - Алматы, 2017 г. - С.135-140

3. Профессиональный стандарт "Педагог". Приложение к приказу Председателя Правления НПП РК "Атамекен" №133 от 08.06.2017 г.

4. Об утверждении ГОСО всех уровней образования. Приказ МОН РК №604 от 31.10.2018 г.

«ДЕРЕКПЕН ЖҰМЫС ЖАСАУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЗЕРТТЕУШІЛІК ДАҒДЫСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ ҚАНДАЙ?»

ЗЕЙНУЛЛА Айгүл Қонысбекқызы, УАЙСОВА Сандуғаш Рустембековна
Қызылорда қаласы химия-биология бағытындағы Назарбаев Зияткерлік мектебі
Қазақстан, Қызылорда қаласы

Аннотация

Бұл зерттеу жұмысында тарих сабағында 8-10 сыныптарда жазбаша және визуалды дереккөзбен жұмыс жасау ерекшеліктері, әдіс-тәсілдері, дереккөзбен жұмыс жүргізудің тиімді жолдары қарастырылады. Дереккөзбен жұмыс барысында жоспарлау жұмысы, жүйелі түрде практикалық үдерісті ұйымдастыруды жүргізгенде жоспарланған нәтижелерге қол жеткізуге ықпал етеді.

Abstract

This study examines the history and features of written and visual sources in 8-10 grades, methodologies, and ways to work with the source in history lessons. While working with the source, scheduling helps to achieve planned results when performing a regular process of organization.

Зерттеудің мақсаты: тарих сабақтарындағы дереккөздермен жұмыстың теориялық және әдістемелік аспектілерін қарастырып, оқушылардың практикалық дағдыларын қалыптастыру.

Зерттеудің өзектілігі: Қазіргі тұрақсыз, өзгермелі заманның сұраныстарына сәйкес келетін бойында бастамашылдылық қасиеті бар, өз бетінше ізденіс жүргізе алатын, түрлі сұрақтарға жауабын таба алатын, мәселені шеше алатын тұлға қалыптастыру маңызды. Тақырыптың өзектілігі оқушылардың бойында зерттеушілік дағдыларды қалыптастыру, сондай-ақ оқу-білім сапасы деңгейін жоғарылатудан туындайды.

Зерттеудің міндеттері:

- оқушылардың дерекпен жұмыс жасаудың тиімді әдіс-тәсілдері туралы теориялық білімдерін арттыру;
- дереккөзбен жұмыс жасау арқылы оқушылардың зерттеушілік дағдыларын қалыптастыруға бағытталған практикалық жұмыс түрлерін жүзеге асыру;

Зерттеу әдістері:

- бастапқы дереккөздері және қайталама дереккөздерімен жұмыс жасау;
- оқушылармен үш стратегия бойынша (*топтық, жұптық, жеке*) жұмыс түрлерін ұйымдастыру.

Зерттеу сұрақтары:

- дереккөзді талдау әдістерін оқушыларға меңгертудің тиімді жолдары қандай?
- деректегі маңызды аспектілерді талдау арқылы оқушылардың өздігінен зерттеу қабілеттерін қалай дамытуға болады?

Күтілетін нәтиже:

- әртүрлі дереккөздер арқылы мәліметтерді іріктейді, талдайды;
- тарихи деректер негізінде дәйекті қорытынды шығарады.

Кіріктірілген білім беру бағдарламасында әрбір пәннің өзіндік ерекшеліктері бар. Мәселен, тарих пәнінің оқытудағы басты ерекшеліктердің бірі – тарихи концептілер арқылы оқушылардың зерттеушілік қабілеттерін қалыптастыруға бағытталған. Тарихи концепт дегеніміз – дәлел, өзгеріс пен сабақтастық, себеп пен салдар, ұқсастық пен айырмашылық, маңыздылық және түсіндіруден тұратын тарихты жаңаша оқытуда білім мен дағдыны

қалыптастыратын педогогикалық құрал [1]. Яғни, оқушылар тарихи білім алумен ғана шектеліп қоймай, тарихи деректерді зерттеп, талдап және өзіндік дәлелдемелер мен идеяларды ұсына білуі мен бір ауыздан оқушылардың функционалды сауаттылығын жетілдіріп, тарихи ойлау және зерттеушілік дағдыларын дамытуды қалыптастыру болып табылады.

Зерттеуші адамдардың санына қарай іс-әрекеттегі зерттеуді бірнеше түрге бөлуге болады. Зерттеуші Эллейн Фернанс (2000) іс-әрекеттегі зерттеуді төрт түрге бөліп қарастырған[2].

Олар:

1. жеке мұғалімнің іс-әрекеттегі зерттеуі (*сыныптағы туындаған мәселені зерттеушінің жеке қарастыруы*);
2. бірлескен іс-әрекеттегі зерттеу (*екі немесе бірнеше мұғалімдер бірлескен бір сыныптың ішінде немесе бірнеше сыныпта кездесетін ортақ бір мәселені зерттеуі*);
3. мектептің кеңейтілген іс-әрекеттегі зерттеуі (*мектептегі зерттеу командасының оқыту және оқу үрдісіне қатысты ортақ мәселені зерттеуі*);
4. кеңейтілген аймақтағы іс-әрекеттегі зерттеу (*әр мектептің бірнеше мұғалімдері бірлескен серіктестік қарым-қатынас арқылы ортақ мәселені шешуі*).

Олай болса, күнделікті іс-тәжірибе барысында Эллейн Фернанстың «ACTION RESEARCH» **бірлескен іс-әрекеттегі зерттеу** түрі таңдалып, тарих пәні мұғалімдері арасында ынтықмақтасқан орта құрылып, 8 және 10 сыныпта кездесетін ортақ мәселені зерттеу көзделді. Яғни, «*Дерекпен жұмыс жасау арқылы оқушылардың зерттеушілік дағдысын қалыптастырудың тиімді жолдары қандай?*» тақырыбындағы мәселені шешу қолға алынды.

Неліктен бұл тақырып таңдап алынды?

Назарбаев Зияткерлік мектебінің 10 сынып тарих пәнінің бағдарламасы бойынша оқу жылы аяғында Сыртқы Жиынтық бағалау қарастырылған. Сыртқы жиынтық бағалау жұмысының 1 компоненті бойынша оқушылар алты дереккөзге талдау жүргізіп, олардың құндылығы, сенімділігіне баға бере отырып берілген сұрақтарға дәлелдемелер келтіріп жауап беруді керек ететін тапсырма қарастырылған. «*Бұл емтихан жұмысында міндетті үш сұрақ берілген. Әр сұраққа сәйкесінше (15), (18) және (21) балдан қойылады. Сұрақтар оқушының әр түрлі деректерді: мәтін, график, сызба, сурет, карта, постер, таблица арқылы түсіндіру, қолдану, бағалау дағдыларын тексереді. Дереккөз материалдары 600 сөзден аспайды*»[3].

Жылда өткізілетін емтихандардың нәтижесі бойынша оқушылардың дереккөздермен жұмыс жасауда, талдауда қиындықтары бар екені айқын көрініс табады. Емтиханның бағалау міндеттері үш бөліктен тұрады: білу және түсіну, дағдылар және талдау, пайымдау және шешім қабылдау. Бағалау міндеттері бойынша оқушылар жазба емтихан жұмысы барысында пән бағдарламасының мазмұнын түсініп, іріктеп, білімін көрсете біліп, тарихи оқиғалардың себеп-салдарын, өзгерістер мен үздіксіз сабақтастықтарын, ұқсастықтар мен айырмашылықтарын, өткен замандағы адамдардың дәлелдерін, пікірлерін, көзқарастары мен нанымдарын, тарихи контекст бойынша дереккөздерді кең қолданып, бағалап, түсіндіре білуі тиіс[3].

Осы орайда оқушылардың емтихан жұмыстарында кездесетін және оқушылардың нәтижелеріне кері әсер еткен негізгі факторлар төмендегідей (*аналитический отчет по итогам внешнего суммативного оценивания учащихся 10 и 11 классов Назарбаев Интеллектуальных школ в 2017-2018 учебном году*):

- *дереккөздерді қолдануда оның құндылығын бірнеше аспектіде қарастырып, бағалай алмауы;*
- *дереккөздерді бір-бірімен байланыстыра алмауы;*
- *оқушылардың сыни тұрғыдан ойлау дағдысының төмендігі;*
- *себеп-салдарларға назар аудармауы;*
- *сұрақты ашуда дәлелдер келтіре алмауы.*

Осы мәселелерді ескере отырып 10-8 сынып оқушылары фокус группа ретінде таңдап алынды. 2018-2019 оқу жылы 10 сыныптарға сабақ беретін болғандықтан негізгі міндеттердің бірі 10 сыныптың оқу бағдарлармасын оқытып, меңгертіп қана қоймай, емтиханға дайындық жұмыстарын жүргізіп, емтихан форматына және талаптарына сай оқушыларды дереккөздермен жұмыс жүргізуге үйрету, дағдыландыру болды. Сонымен қатар, тарих пәнін оқытуда дереккөздерімен жұмыс жасауды төменгі сыныптардан бастап дағдыландыру қажет екендігі де ескеріліп, 10 сыныппен бірге 8 сынып оқушыларын да зерттеу көзделді.

8 –сынып бойынша:

- *тарихи концептілерді негізге ала отырып, оқушылардың біртіндеп зерттеушілік дағдыларын қалыптастыру;*
- *тарихи деректермен жұмыс жасауда өзіндік талдау жүргізіп, ой-қортындылар ұсынуға дағдыландыру;*
- *әртүрлі дереккөздерімен жұмыс жасауда маңызды аспектілерді іріктей алып, баға беруге үйрету.*

Жалпы дереккөздермен жұмыс оқушылардың ойлауын дамыта отырып, өткен және бүгінгі оқиғаларды қарастыру кезінде талдау мен синтез жасауға үйретеді, яғни оқушылардың сыни ойлауын жетілдіруге септігін тигізеді. Сондықтан іс-әрекеттегі зерттеу мәселесі ретінде дереккөзбен жұмыс жүргізу таңдалды. Әдетте дереккөздің негізгі төрт түрін ажыратады: *заттай, жазба, суретті, фондық (визуалды, дыбыстық)*. Бұл көбіне 8 сыныптың оқыту процесінде қолданылады. Ал 10 сынып емтихан тапсырмаларында қолданылатын негізгі екі дереккөзі: жазба және суретті дереккөздер.

Зерттеушілер мен тарихшы әдіскерлер дерекпен жұмыс жасаудың қандай жолдарын ұсынады?

Тарих сабақтарында дереккөздермен жұмыс жасау мәселесі Ресейде XIX ғасырдың ортасынан бастап айтылып, қарастырылып келеді. Түрлі ғалымдар мен әдіскерлер (*М.М.Стасюлевич, М.Н.Коваленский, А.Ф.Гартвиг, Н.А.Рожков*) тарихи дереккөздер мен құжаттарды сабақ барысында оқушының жеке жұмысы ретінде пайдалануды ұсына бастады. Дегенмен бұрынғы және қазіргі кездегі кез-келген әдіскердің пікірінше (*А.Т.Степанищев, О.В.Замараев, В.Я.Румянцев, Н.В.Чеканова, Е.Е.Вяземский, О.Ю.Стрелова*) дереккөзбен жұмысты ылғи жүргізе берудің қажеті жоқ. Дереккөздермен жұмыс сабақтың негізгі мазмұны болып табылатын оқулық пен мұғалімді ауыстыра алмайды, тек қана қосымша, оқушылардың білімдерін толықтырып, тереңдетуге, өз бетінше ізденіс жұмысын жүргізуге мүмкіндік береді.

Дереккөзбен жұмыс жасау барысындағы маңызды мәселелердің бірі – оқушылардың жас ерекшеліктері мен олардың даму деңгейіне сәйкес дереккөздерді таңдап, ұсыну. 5-6 сыныптарда баяндау және түсіндірмелік сипаттағы ең қарапайым материал қолданылады, оның көлемі 10-15 жолдан аспайды, 7-8 сыныптарда – экономикалық және құқықтық жағдайды талдауға бағытталған дереккөздер саны өседі, ал 9-11 сыныптарда - саяси, бағдарламалық құжаттар жиі қолданылады[4]. Әдіскерлер мен мұғалімдердің тәжірибесіне сүйенетін болсақ, оқушылардың жеке жұмыстарының табысты болуына олардың білім беру материалының мазмұнына сәйкес жасалған, белгілі бір дидактикалық тапсырманың нақты мақсаты мен міндеті айқын көрінетін тапсырмалар әсер етеді. Тапсырмалар таңдау барысында танымдық қызметтің үш деңгейіне бағытталған тапсырмалардың жүйесін қолдану ұсынылады. Деңгейлерді таңдау оқушылардың танымдық мүмкіндіктері мен оқу мақсаттарымен анықталады.

Дереккөздермен жұмыс істеудің практикалық әдістері оқушылардың жасына, олардың ақыл-ой қабілеттеріне, тақырыптардың күрделілігіне байланысты өте әртүрлі. Солардың ішіндегі жиі кездесетін үш әдіс: *дәйекті-мәтіндік, кезеңдік, логикалық тапсырмалар әдісі*.

Дәйекті-мәтіндік зерттеу әдісінің негізі оқушыларды жүйеленген арнайы ережелер мен тапсырманы орындау жолдарына қарай бағыт-бағдар беріп, ұғындыру. *«Педагогикалық тәжірибе студенттердің фактілер мен оқиғаларды талдауға дайындығының жоқтығын растайды. Бұл жерде олардың дамуының белгілі бір тәртібін сақтау қажет»*[5].

замандағы қызмет, әлеуметтік жағдай, мәдениет туралы мағлұматтарды негіздеді. Сұрақ туындату арқылы: *туындыдан тереңірек не білгісі келетіндерін айқындады. Сонымен қатар мұғалімнің берген жетелеуші сұрағы арқылы: суреттің тарихи құндылығын анықтады.*

В деңгейіндегі оқушының жұмысы:

Оқушыларды деректермен жұмыс жүргізуді меңгертудің алғашқы сатысы ол теориялық негізді қалыптастыру. Ол бойынша ең алдымен оқушы дереккөздің түрлерін нақты біліп, олардың өзіндік шығу тарихына көңіл бөлу керек екені қарастыруға бағыттау. Теориялық негіздемені жүзеге асыру үшін оқушылардан дереккөз туралы сауалнама алынды.

Дереккөзді талдау барысында дереккөзге қатысты қойылатын сұрақтар:

Дереккөзге қойылатын сұрақтар	Талдау
<i>Бұл қандай дереккөз?</i>	Бастапқы (бірінші деңгей) немесе қайталама (екінші деңгей) дереккөзі екендігін анықтау (күнделік, хат, бұйрық, хаттама, хабарландыру, статистикалық ақпарат, кітап, мақала, т.б.)
<i>Дереккөзді кім жазды? Автор туралы не білеміз?</i>	Неғұрлым дереккөз авторы туралы ақпарат толық болса, соғұрлым дереккөзді және оның жазылған уақыты туралы түсінуге көмектеседі.
<i>Дереккөз жазылды? қашан</i>	Дереккөзді талдау кезінде оның уақытын нақты білу маңызды, себебі дереккөз жазылған контекстің және ортаны түсінуге мүмкіндік бар.
<i>Дереккөз жазылды? қайда</i>	Дереккөз пайда болған мемлекет, аймақ, үйі немесе басқа да егжей-тегжейлі ақпарат
<i>Дереккөздің жазылу себебі неде?</i>	Дереккөздің жазылу мақсатын анықтау, ақпаратты жазу барысында автордың қандай да бір меңзеген мақсаты, жазу себептері анықтау. Автордың оқиғаға қатысты өз пікірін білу мүмкіндігі, яғни ол оқиғаны немесе кейіпкерлерді қолдайды немесе теріске шығарады немесе бейтараптық сақтайды
<i>Дереккөздің пайда болуы кезінде қандай оқиғалар орын алып жатты?</i>	Дереккөз жазылу барысындағы қиындықтарды анықтауға мүмкіндік береді (мысалы, соғысқа шақыру, көмек қажеттілігі туралы хабарландыру)

Тұжырымдар мен қорытындылар

Оқушылармен жүргізілген жұмыс кезінде бастапқы кезде оқушылар негізінен дереккөздерді сипаттауда болды. Яғни оқушылар дереккөзде берілген ақпаратты тек қана қайта түсіндіріп, жан-жақты талдауда қиналғандығы байқалды. Оқушылардың бастапқы кездегі негізгі қиындықтарының бірі сұрақ пен дереккөзді өзара байланыстырып, сұраққа қатысты дереккөздерді орынды қолдану, оқиғалардың бір-бірімен сабақтастығын көрсетіп, жүйелілігін көрсету. Оқушыларға мұғалім тарапынан жүргізілген теориялық түсіндірмелер нақты нәтижеге жетуге жеткіліксіз болғанын көрсетті. Келесі қадамдарда оқушылар теория мен практиканы ұштастыра, өздері тарапынан ізденіс жұмыстары жүргізген кезде ғана біршама алға ілгерушілік байқалды. Осы тұста оқушылардың топтық жұмыста дереккөз түрлеріне дереккөзді талдау үшін сұрақтар құрастыруы өзіндік оң нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік берді. Топтық талқылау барысында оқушылар өз сұрақтарының дұрыс - бұрыстығына, тереңдігіне, дереккөзді ашуға қаншалықты лайықтығы туралы ойланып, өз жұмыстарына түзету еңгізді. Құрастырылған сұрақтар бойынша бірнеше практикалық жұмыс жасалып, оқушылар дереккөзбен жұмыс жасауға дағдыланды. Алайда, оқушыларда көптеген қиындықтардың бары анықталды. Мысалы, оқушылар дереккөздерде берілген ақпаратты бір-бірімен байланыстыруда, дереккөз ақпаратын орынды қолданып, мәселеге қатысты өз ойын,

пікірін білдіруде қиналады. 10 сыныпта дерекпен жұмыс жүргізуді жоғары деңгейге жеткізіп, жақсы нәтижелерге қол жеткізу үшін бұл жұмыс түрін ертерек, яғни 7-8 сыныптарда қолға алған жөн болады.

«Жақсартуға қол жеткізудегі ең ықпалды қару – кері байланыс» деп зерттеуші Джон Хэтти атап көрсеткендей, зерттеу сабақтары бойынша оқушылардан бастапқы сауалнама сұрақтарына негізделген шығыс сауалнамасы алынды. Кіріс пен шығыс сауалнамаларының жауаптарын салыстыра келе, біршама айырмашылықтар мен тиімді өзгерістер орын алығанын көруге болады. Яғни, оқушылар берген жауаптарынан дерекпен жұмыс жасауға қызығушылықтарының артқанын, жұмыстың қай түрі, қандай тапсырма болмасын деректі зерттеп және талдай алатындықтарын, деректің сенімділігі мен маңызын анықтауда бір жүйеге келгендерін аңғаруға болады.

Зерттеу бойынша қандай тың ойлар мен ұсыныстар анықталды?

Зерттеуші Тарек Чебби *«Іс-әрекеттігі зерттеу – зерттеу әдістемелерінің жиынтық топтамасы, яғни бір мезетте Іс-әрекет арқылы сіз Өзгерісті жасайсыз да, Зерттеу жүргізу арқылы Түсінікті қалыптастырасыз»* десе [7], Мунның (2006) айтуы бойынша, Іс-әрекеттегі зерттеуді *«мұғалімдер жұмыс істейтін ортадағы тәжірибелік қызмет»* деп қараған [8]. Міне, Іс-әрекеттегі зерттеу жұмысы барысында жинақталған деректерді талдай отырып, дерекпен жұмыс жасау арқылы оқушылардың зерттеушілік дағдысын қалыптастырудың «қарапайымнан күрделіге бағытталған 5 қадамын» ұсынуды жөн көрдік.

Қарапайымнан күрделіге бағытталған 5 қадам

Қадамдар	Түсініктемесі
1-қадам: түсініктеме беру	Оқушыларға дерекпен жұмыс ұйымдастырар алдында дерек туралы теориялық білім беріңіз. Оқушыларға арнайы презентациясын дайындап, <i>«Дерек дегеніміз не? Деректің қандай түрлері бар? Деректің сенімділігін анықтайтын аспектілерді қалай қарастыруға болады? Деректегі маңызды ақпараттарды және деректің құндылығын қалай анықтайды?»</i> деген сұрақтар аясында түсіндірме жүргізіп, содан кейін барып практикалық жұмыс берген тиімді.
2-қадам: деректі ықшамдау	Оқушыларға тақырып мазмұнына қарай деректі ықшамдап беріңіз. Яғни, оқушылардың жас ерекшеліктері мен дайындық деңгейін, қабылдау қабілеттерін ескеру керек. Мысалы, төменгі сынып болса, деректегі кілт сөздерді ерекшеліп белгілеу немесе топқа кадрлап оқыту секілді әдістерді, ал жоғары сыныптарға бірнеше дерек көздерін топтастыру немесе іріктеу тапсырмаларын қолдануға болады.
3-қадам: тәжірибе жұмыстарын түрлендіру (әдіс-тәсілдер)	Практикалық тапсырмаларда интербелсенді әдіс-тәсілдерді қолдану арқылы дерекпен жұмысты түрлендіріп ұсынған жөн. Себебі, белсенді әдістер арқылы оқушылардың уәжін тудырып, зейінін, тарихқа деген қызығушылығы мен зерттеушілік қабілетін арттыруға өз кезегінде оң әсерін тигізеді. Мәселен, деректі жай ғана оқып қоймай, интерпретациялау – оқушының өздігінен жеке немесе ұжымдық талқылауға белсене араласып, деректегі басты мәселе не болмаса оқиғаның шешімін тауып, тың идеяларды негіздеуге итермелейді. Мысалы, бастапқы әрі қайталама деректерді ұсыну арқылы тарихи құжаттарды салыстыру, өзіндік көзқарасын білдіріп, фактілерге сүйеніп сенімділігі мен құндылығын анықтауға байланысты «көркемдік ассоциация» немесе «рольдік ойын» <i>(оқушылардың бір тобы талдаушы, екінші тобы пікір білдіруші)</i> әдістерін қолдануға болады.
4-қадам: аналитикалық жұмыс парағын дайындау	Оқушыларға қандай да бір немесе бірнеше дерек түрлерін ұсынғанда, деректің түріне қарай талдауға арналған аналитикалық жұмыс парағын ұсыну керек. Себебі, оқушылар жеке жұмыс жасағанда жұмыс парағындағы жетелеуші сұрақтар деректі тарихи контекст шеңберіне салып, деректі топтастырып, деректі түсіну мен анализ жасауға, тарихи ақпарат ретінде бағалауға мүмкіндік береді. Аналитикалық жұмыс парақтарын жазбаша құжаттарды, суретті, артефакты, картаны дыбыстық жазбалар мен кинофильмдердің ерекшеліктері мен мазмұнына қарай ерекшеліктерін қарастырып, талдау сұрақтарын құрастыруға болады.
5-қадам: пікір алмасу алаңын ұйымдастыру	«Мұғалім-оқушы», «оқушы-оқушы» арасында пікір алмасу алаңын ұйымдастыру керек. Мәселен, оқушылар дерекпен жұмыс жүргізгеннен кейін деректен алынған ақпарат бойынша өзара талқылау ұйымдастыруға, бір-бірін толықтырып, бір-біріннің жұмысына кері байланыс беріп, өзара бағалау жүргізуге болады. Сонымен қатар мұғалім өз тарапынан оқушылардың жұмысына жеке-жеке кері байланыс берсе, оқушылар сындарлы түрде түсініктеме алып, қатемен жұмыс жасап, деректі сауатты талдауға дағдыланыды.

Зерттеу бойынша алда не жасалуы керек?

«Өзіңіздің жоспарларыңызды өзіңіз жүзеге асырып, жемісін көрген іске қуанғандай қуаныңыз. Қандай қарапайым болмасын, өз кәсібіңізбен үздіксіз шұғылданыңыз, оның жетістіктері туралы әрдайым хабардар болыңыз, өйткені бұл – сіздің қолыңызда бар дүниелердің ішіндегі ең асылы» деп Макс Эрман айтқандай, іс-әрекеттегі зерттеу үздіксіз, бірінен кейін бірі жалғасатын үдеріс екені рас.

«Дерекпен жұмыс жасау арқылы оқушылардың зерттеушілік дағдысын қалыптастырудың тиімді жолдары қандай?» тақырыбында бірлесіп жүргізілген зерттеу жұмысы бойынша алда тарих пәні мұғалімдерімен берлесіп:

- ✓ *деректермен жұмыс жасауда тиімді әдіс-тәсілдері қарастырып, әдістемелік нұсқаулық шығару;*
- ✓ *дерекпен жұмыс жасауда тиімді кері байланыс ұсыну қағидаттарын негіздеу;*
- ✓ *дерекпен жұмыс жасауда концептуалды білім беру арқылы оқушылардың тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру тұрғысында ізденіс жұмысын арттыру;*
- ✓ *сыртқы жиынтық бағалау форматына негізделген дерекпен жұмысты 10 сыныпта күрделендіру, ал 8 сыныптан бастап дерекпен жұмыстың қарапайым түрлерін сабақ үдерісінде қолдану жоспарланды.*

Қорытынды

Негізгі мектеп оқушылары үшін дереккөздермен жұмыс шығармашылық сипатты қарастырады. Оқу мақсаты мен бағалау міндеттеріне сәйкес оқушылар дереккөздерден қажетті материалды таңдай білу, дереккөздерді өзара бір-бірімен салыстыра білу, тарихи құжатта көрсетілген оқиғалар мен фактілердің себеп-салдарлық байланыстарын анықтай білу, бірнеше тарихи құжаттардан қажетті ақпаратты ала білу, оны қорыту және талдау, бірнеше тарихи құжаттарды талдау нәтижесінде алынған ақпаратты еркін қолдана білу керек. Аталған дағдыларды қалыптастыруға қарапайым талдаудан бастап, оны біртіндеп кеңейте және күрделене отырып, тынымсыз және жүйелі жұмыстың көмегімен ғана қол жеткізуге болады.

Дереккөздермен жұмыс істеуге оқыту келесі бағыттар бойынша жүргізіледі: дереккөздерге сұрақтар қоюды оқыту, тарихи құжаттың мазмұнын талдау дағдыларын қалыптастыру. Дереккөзге сұрақ қоюды оқыту мәтін мазмұнын оқып, топтық немесе жұптық талқылау, маңызыдылығы бойынша жіктеу мен қорытуды қамтиды.

Дереккөздермен жұмыс істегенде балаларды қызықтырып, ынталандырушы, шығармашылық белсенділікке жағдай жасау маңызды. Осы кездері оқушыларға түрлі кестелер, сызбалар, тіпті ойындарды қолдану жақсы нәтижеге жетуге септігін тигізеді.

Дереккөздермен жұмыс жасау ойлауға, талдауға, ақпарат алуға үйретеді. Дереккөздер маңызды фактілер мен оқиғаларды, ұғымдарды, қоғамдық даму заңдылықтарын түсінуге көмектесіп, оқушылардың өзіндік пікірлерін қалыптастырады. Дереккөзбен жұмыс жасау ойлау қабілетін дамытып, өткен және қазіргі заман оқиғаларын өзара салыстырып, ұқсастық пен айырмашылықтарын ажыратуға үйренуге, яғни анализ бен синтез дағдыларын дамуына әсерін тигізеді.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Шегенова З., Жанисов А. Развитие навыков исторического мышления на основе исторических концептов. Методическое пособие:-Астана,2015.
2. Kemmis,S.,& Mc Taggart,R.(1982). The action research planner. Viktoria, Australia:Deakin University Press. Kemmis,S.(1988). Action research. In J.P.Keeves (Ed.), Educatinal research, methodology, and measurement: An international handbook (pp.42-49). Oxford, England Pergamjnd Prees.
3. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық өлшеулер орталығы «Қазақстан тарихы» пәні бойынша сыртқы жиынтық бағалаудың тест спецификациясы 10-сынып АСТАНА, 2018.
4. Вяземский Е.Е., Стрелова О. Ю. Методические рекомендации учителю истории: Основы профессионального мастерства: практическое пособие. М.: ВЛАДОС, 2000. 160 с.

5. Замираев О. Обучение работе с историческими документами на основе документально-методического комплекса // Учитель года, 2003. №3.
6. Степанищев, А.Т. Методика преподавания и изучения истории: В 2-х т. Т. 2.М., 2002.
7. Dr. Tarek Chebbi, FIU://www.slideshare.net/joeyvaldriz/action-research-61688404.
8. Collins, J.S. and Duguid, P. (1989) Situated cognition and the culture of Learning [Жағдаяттық таным және оқу мәдениеті]. Educational Researcher 18(1),32-42.

ҚАЗАҚ ТІЛ САБАҒЫНДА ДАМЫТА ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУ ТИІМДІЛІГІ

**КАБЫЛБАЕВА Жазигуль Шаймордановна, ЖАҚСЫБАЕВА Нұргүл Салихқызы,
МУКАНОВ Бек Шынгазинович**

Өскемен қаласы әкімдігінің «№27 орта мектебі»КММ
Қазақстан, Өскемен қаласы

Аннотация

Еліміз егемендік алғаннан бері білім беру саласында елеулі өзгерістер болып отыр:білім берудің мазмұны жаңарып өзгерді.Жаңа талпыныс,жаңа ашылған жолдардың бірі-білім берудің жаңа жүйесінің жасалуы.Бұл педагогикадағы тұтас педагогикалық үрдістегі өзгертулермен тығыз байланысты.Дегенмен де адам психикасын дамытудағы ең қажетті құрылым-оқыту болса,кез-келген оқыту есте сақтау мен білімді дамытады.Ал оқыту мен дамыту өз алдына жеке үрдіс бола алмайды,өйткені екеуі де жеке тұлғаның дамуына әсер етеді.Жеке тұлғаға жету үшін әр оқушының қабілетін танып,біліп,дамытып,шыңдап жол сілтеп адам дәрежесіне көтеру керек.

An abstract

Since Kazakhstan gained sovereignty in the field of education there have been significant changes: updated and changed the content of education. A new approach, one of the new discoveries the creation of a new education system. This is closely related to changes in the holistic pedagogical process in pedagogy. Nevertheless, if the most necessary structure in the development of the human psyche is training, then any training develops memory and knowledge. And learning and development can not be an independent process, as both affect the development of the individual. In order to get to the personality, it is necessary to know, develop and develop the abilities of each student.

*«Бала дамуының ең шарықтау шегі –
бұл тіл мен ойдың шығармашылығы»
Л.С. Выготский*

Қазіргі өскелең өмір талаптарына сай жастарға білім және тәрбие беру, оларды жан-жақты дамыту-қоғам алдында тұрған басты міндеттердің бірі. Білім беру - бұл қоғам мүшелерінің адамгершілік, интеллектуалдық мәдени дамуының жоғары деңгейін және кәсіби біліктілігін қамтамасыз етуге бағытталған тәрбие беру мен оқытудың үздіксіз үрдісі.Қазақстан Республикасында жастарға білім беру үрдісі халқымыздың ұлттық салт-дәстүріне, мәдениетіне, экономикасына және саяси өміріне негізделіп іске асырылады.

Бастауыш саты – бұл оқушы тұлғасы мен санасының қарқынды дамитын құнды, қайталанбайтын кезеңі. Сондықтан бастауыш мектеп – оқушыны тұлға етіп қалыптастырудың алғашқы баспалдағы. Президент жолдауында: «Ұлттың бәсекеге қабілеттілігі бірінші кезекте білім деңгейімен айқындалады» – деген байламы жеке адамның құндылығын арттыру, оны дайындайтын ұстаз жауапкершілігінің өсуі, тынымсыз еңбек, сапалы нәтиже деген ұғыммен егіз. Қазіргі мектеп білім берудің ұлттық моделіне өту оқыту мен тәрбиелеудің соңғы әдіс-тәсілдерін, жаңа инновациялық педагогикалық технологияны игерген, психологиялық-педагогикалық диагностиканы қабылдай алатын, нақты тәжірибелік іс-әрекет үстінде өзіндік

даңғыл жол салуға икемді, шығармашыл педагог-зерттеуші, ойшыл мұғалім болуын қажет етеді. Мемлекеттік білім стандарты деңгейінде оқыту үрдісін ұйымдастыру жаңа педагогикалық технологияны ендіруді міндеттейді. Сондықтан оқу-тәрбие үрдісінде жаңа инновациялық әдіс-тәсілдерді енгізу оқушылардың білімге деген қызығушылығын, талпынысын арттырып, өз бетімен ізденуге, шығармашылық еңбек етуге жол салады.

Білім – теңіз, оның тереңіне құпиясын ашатындар ғана бойлай алмақ.

Ондай адамдарды дайындайтын, білім, тәрбие беретін бала жанының бағбаны – мұғалім. Ал мұғалім білімді оқушы санасына сабақ арқылы жеткізеді. Ол – мұғалімнің бір-біріне ұқсамайтын жан-жақты өткізген сабақтары. Ендеше мұғалімнің бағыттауымен оқушы білімді меңгеріп қана қоймай оны өмірде, іс-тәжірибесінде қолдана білуі шарт. Келер ұрпаққа қоғам талабына сай тәрбие мен білім беруде мұғалімдердің инновациялық іс-әрекетінің ғылыми-педагогикалық негіздерін меңгеруі – маңызды мәселелердің бірі. Жас ұрпақты рухани адамгершілікке тәрбиелеу олардың біртұтас дүние танымының қалыптасуына, әлемдік сапа деңгейіндегі білім, білік негіздерін меңгеруіне ықпал ететін жаңаша білім мазмұнын құру-жалпы білім беру жүйесіндегі өзекті мәселенің бірі. Осы тұрғыда, әр пән мұғалімінің оқыту әдістерін, жаңа технологияларды таңдап пайдалану және авторлық үлгілерді қолдану мүмкіндіктері берілген.

Бастауыш білім беру деңгейінде қолданылатын оқыту технологиялары төмендегі негізгі талаптарға сәйкес болуы керек.

Оқу үрдісінде білім алушылардың өздерін еркін сезінуіне жағдай туғызу.

Оқушылардың оқуға деген қызығушылығын дамыту, күтілетін нәтижелерге жетуге талаптандыру.

Жеке бас дамытуға бағытталған әдіс-тәсілдерді қолдану.

Өз бетімен жұмыс істеп, шешім қабылдауға мүмкіндіктер туғызу.

Бастауыш сынып оқушыларын оқытуда негізінен дамыта оқыту технологиясын басшылыққа аламыз. Себебі қазіргі оқулықтар дамыта оқыту технологиясы негізінде жазылған.

Дамыта оқытуды ұйымдастыруды, балаға ақыл-ой әрекетін меңгеруге жағдай жасау деп қарастыру керек. Дамыта оқыту сабақтағы ерекше ахуал, мұғалім мен оқушы арасындағы ерекше қарым-қатынас. Мұғалім бұл жағдайда дайын білімді түсіндіріп қоюшы, бағалаушы емес, танымдық іс-әрекетті ұйымдастыратын ұжымдық істердің ұйытқысы. Тек осындай оқыту ғана баланың интеллектісінің көзін ашып, шығармашылығын дамытады. Дамыта оқытуда баланың ізденушілік – ойлау әрекетін ұйымдастыру басты назарда болады. Оқыту барысында жаңа технологиялық әдістерді пайдалану шәкірттердің ойлана білу қабілеттерін дамытады, олардың білім сапасын жақсартады, ой өрісін кеңейтеді, есте сақтау қабілеттерін өсіреді. Оқыту мен дамыту әдістерінің екеуі де жеке тұлғаның қалыптасуына үлкен ықпал ететін маңызды айғақтар болып саналады. Дамыта оқытуда оқушының ойлау, ізденушілік, зерттеушілік қабілеттері артып, талдау арқылы белгілі бір шешімге келуге, оны дәлелдей білуге, оқушының өз ой-пікірін айтуға мүмкіндік беріледі. Сондықтан әрбір бастауыш сынып мұғалімі «Дамыта оқыту» технологиясындағы сабақтың құрылымын, әдіснамалық негіздерін толық меңгеріп, өз іс-тәжірибесінде шығармашылықпен қолдана білуі тиіс. Дамыта оқыту жүйесінің маңызды принциптерінің бірі – теориялық білімнің жетекші ролі принципі. Бұл теорияда оқыту барысында қарапайым бақылаулар, зерттеулер жасау арқылы өмір заңдылықтарына көздерін жеткізу, қорытынды жасауға дағдыландыру. Заттар мен құбылыстардың тек сыртқы қасиеттері ғана емес ішкі байланыстарын заңдылықтарын меңгеру, олардың танымын тереңдететіндігі анықталады. Мысалы, жыл мезгілдері туралы сөз өткенде, біз ешқашан жасыл болып жайқалып тұрған ағаш жапырақтарының күз түсе сарғайып, ал қыста мүлдем түсіп қалатындығын неге байланысты екендігіне тоқталамыз. Қоршаған орта мен өмір заңдылықтарына көздерін жеткізіп қорытынды жасауға дағдыландырамыз.

Сабақта оқушылардың сабаққа қызығушылығын оятатындай тапсырмалар мен жұмыс түрлерін ұйымдастырамыз. Мысалы, 2-сыныпта «Сөйлем» тақырыбын оқытудың осы кезеңі бойынша саяхатқа шығып бірнеше тапсырмаларды дұрыс орындату арқылы

менгертеміз. Саяхатқа шығу үшін тіркескен вагондары бар поезға отырамыз. Әр вагонда бір жұмбақтан жасырынған.

Мысалы, 1-вагонда: «Жылт-жылт еткен, жырадан өткен»;

2-вагонда: «Тәтті, тәттінің іші қатты, қаттының іші тәтті»;

3-вагонда: «Кішкентай ғана бойы бар, айналдырып киген тоны бар»;

4-вагонда: «Қанаты-жоқ ұшады, аяғы жоқ қашады»;

5-вагонда: «Ти десем, тимейді, тиме десем, тиеді»;

6-вагонда: «Отқа жанбас, суға батпас»;

1-тапсырма: Әр жұмбақтың шешуін тауып, әрқайсысының шешуіндегі бірінші әріптен сөз құрастыру керек. -Қандай сөз шықты? -СӨЙЛЕМ.

2-тапсырма: Паровоз тоқтап қалды. Көмекке келейік. Ол үшін сөйлем неден тұратынын табайық: -Сөйлем сөзден тұрады. -Сөйлемнің бірінші сөзі қалай жазылады?

3-тапсырма: -Пойыздың ең соңғы вагонына сөйлемнің ТЫНЫС БЕЛГІСІ деген сөз жазылыпты. Қалай ойлайсындар, бұлар қандай сөйлемдер? Мұндай сөйлемнен кейін қандай тыныс белгілері қойылады? Қане, ойланып көрейікші.

- Нүкте. Сұрау белгісі. Леп белгісі.

- Сөйлем туралы ойды жинақтап, сызбаға түсіруге болады.

Ой сергіту жаттығуы: «Сөзден сөз шығарып, ол сөздерден сөйлем құра» деп беруге болады.

Дамыта оқыту технологиясының тапсырмалары мен сұрақтарын құрастыру үлгісі.

Өңдеу (қалпына келтіру кезеңі). Оқушылардың есте сақтау, қабылдауына үйрету.

Сабақтың 1/3 бөлігін қамтиды. Кім? Қайда? Қашан? Не?

Суретте не бейнеленген? Жылдың қай мезгілі? Анықтама беріндер...

Оқып шығындар. Айтып беріндер. Қайталаңдар. Еске түсіріндер. Суреттендер. Қатесін түзеңдер. Мысал келтіріңдер...

Өнімділік – ойлауға, елестетуге сүйену.

Сабақтың негізгі кезеңі. Тапқырлық, табыстық.

Эвристикалық. Басты идеясы қандай, негізгі ой? Құбылыстың негізгі мағынасы не? Себебі не? Немен түсіндіруге болады? Қандай қорытынды шығарамыз? Бұл ережені қалай, қайда қолданамыз? Біз сендермен қандай қорытындыға келдік? Бекітуге келісесіңдер ме? Неге...? Талқылаңдар... Жіктендер... Жүйелендер...

Проблемалық ізденіс. Басқа әдіспен қалай шешуге болады? Неге бұл әдіс тиімді? Несімен жеткіліксіз? Түсіндіріңдер, не себепті? Дәлелдеңдер. Ұсыныс айтыңдар... Салыстырыңдар...

Шығармашылық. Құрастырыңдар... Ойластырыңдар... Ойлаңдар, қалай істеуге болады? Басқа әдіспен қалай шешеміз? Не өзгереді егер...

Сұрақтар мен тапсырмалардың құрылуына қойылатын талаптар.

1. Нақты құрылымы

2. Оқушылардың базалық білімін ескеру.

3. Ойлау қабілеттерін бағыттау (салыстыру, бақылау, пікірлесу, синтездеу және т.б.).

4. Сұраққа жауап іздеу, оқушыларды ойлауға жетелеп, ойға берілуге қызығуын туғызу.

5. Эмоциялық көрініс, қойылған сұраққа оқушылар дұрыс жауап бергенінше шектемеу.

Дамыта оқыту технологиясының нәтижелері:

1. түрлі әдістерді пайдалану сабақтың нақты мәнін терең ашуға көмектеседі;

2. оқушылардың барлығын сабаққа қатыстыруға мүмкіндік туады;

3. олардың әрқайсысының деңгейін анықтауға болады;

4. оқушылардың көбін бағалауға мүмкіндік бар;

5. оқушыларды ізденіске баулып, өз бетімен жұмыс істеуге үйретеді;

6. оқушылардың қабілеттері, сөз саптау еркіндігі, ұйымшылдығы, шығармашылық белсенділігі артады;

7. жеке тұлғалық сипатын дамытуға, шығармашылығын шыңдауға, өзіне деген кәсіби сенімін қалыптастырады;

Қорыта келгенде , дамыта оқыту технологиясы-оқушы құзыреттілігін дамытуда аса маңызы бар технология.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Білім беру мекемесі басшыларының анықтамалығы №9 2007ж.
2. Панышина Т.В «Реализация коммуникативного подхода в обучении казахскому языку и литературе в русской школе». Усть Каменогорск 2004г
3. Білімдегі жаңалықтар №1 2009ж.
4. Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңы . Алматы 2010ж
5. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Жалпыға Міндетті Білім Беру Стандарты
6. В.В.Давыдов, В.Д.Эльконин «Дамыта оқыту технологиясы» М- 1996
7. Оқу үрдісіндегі дамыта оқытудың мәселелері./Психологиялық ғылым және білім беру/ №1.2003ж/

БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ СЫНЫП ЖЕТЕКШІСІНІҢ АТА-АНАЛАРМЕН ЖҮРГІЗІЛЕТІН ЖҰМЫСТАРДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУДА БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ БОЙЫНША ОТБАСЫ МЕН МЕКТЕПТІҢ БІРЛІГІНІҢ ҚҰРЫЛЫМДЫҚ ЖҮЙЕСІ

КАРИПБАЕВА Шынар Тоқтарқызы

Қазақ инновациялық гуманитарлық-заң университеті
Қазақстан, Семей қаласы

Аннотация

Мақалада бастауыш мектепте сынып жетекшісінің ата-аналарымен жүргізілетін жұмыстардың оқушылардың білім сапасын арттырудың диагностикалық негізде құру жолдары көрсетілген.

Аннотация

В статье отражены пути построения работы с родителями классного руководителя в начальной школе на диагностической основе повышения качества знаний учащихся.

Қазақстанның әлемдегі бәсекеге барынша қабілетті 50 елдің қатарына кіру стратегиясы қоғам өмірінің барлық саласында, соның ішінде тұлға қалыптасуының негізін қалайтын бастауыш мектептің білім беру жүйесінде әлемдегі елдердің озық тәжірибесін тиімді пайдаланып оң өзгерістер жасауды қажет етеді. Білім жүйесін дамытудың басты көкейкесті мәселесі - жалпы білім беретін мектептің бастауыш сынып оқушыларының білім сапасын арттыру жолдарының негізі ретінде отбасы мен мектеп бірлігінің педагогикалық құрылымдық жүйесін анықтап, оның жүзеге асуын қамтамасыз ету.

Білім - әлемдегі өркениетті дамыған елдердің барлығында дерлік дамудың негізгі көрсеткіші мен негізгі басыңқы бағыты болып табылады. Шын мәніне келгенде, елдер тек тауарлар мен қызметтер өндіре отырып бәсекелеспейді, сонымен бірге олар қоғамдық құндылықтар жүйесі мен білім беру жүйесі арқылы бәсекеге түседі.

Елбасы Н.Ә.Назарбаев 2008 жылғы халқына Жолдауында «Білім беру саласының басты міндеті - 2010 жылға дейінгі білім беруді дамыту жөніндегі мемлекеттік бағдарламаны орындай отырып, осы саланың сапалы қызмет көрсету аясын кеңейту», - деп білім сапасына қоғамның әлеуметтік тапсырыс ретінде ерекше назар аударған. Оқушының білім сапасы білім саласындағы мемлекеттік саясат негізінде нормативті - құқықтық актілерде негізделген. Әсіресе Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында, Жалпы орта білім мазмұны және жүйесі Тұжырымдамасында, Қазақстан Республикасының білімді дамыту Тұжырымдамасында нақтыланған [2].

Қазақстан Республикасы азаматтарының халықаралық білім кеңістігіндегі және еңбек нарқындағы бәсекелестігін қамтамасыз ететін білімнің сапасына «білім беру сапасын бағалаудың ұлттық жүйесі - білім беру сапасының мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру

стандарттарына, жеке адамның, қоғам мен мемлекеттің қажеттіліктеріне сәйкестігін белгілеудің рәсімдері, нысандары мен әдістерінің жиынтығы», - деп сипаттама берген. Қазақстан ұлттық энциклопедиясында: «Білім - адамның белгілі бір жүйедегі ұғымдарының, деректері мен пайымдарының т.б. жиынтығы. Білім адамзат мәдениетінің ауқымды ұғымдарының бірі болып табылады, ол сана, таным, ойлау, ақиқат, ғылым, т.б. күрделі де терең ұғымдармен тығыз байланысты. Білім бүкіл адамзат ақыл-ойының адамды қоршаған табиғатты, айналаны танып білудегі ғылыми мәлімет қорының жиынтығы, қоғамдық өмірдің даму сатыларына сай теориялық анықтамалар мен адамның өмірлік қаракетінде айқындалып дәлелденген белгілі бір жүйедегі ұғымдар дүниесі», - деп жазылған [7].

Білімді қазір адам капиталының өнімі ретінде қарастырады. Егер экономиканың, ғылым мен техниканың даму тенденциясы адам капиталы рөлінің өсуіне байланысты екенін ескерсек, онда білім-қоғамды дамытатын басты қозғаушы күш. Сондықтан білім - қоғамды барлық бағытта және тенденцияда тезірек дамытуды қамтамасыз ететін адамның ақыл-ойының өнімі. Білім - адам капиталы, адамның бойындағы жинаған қазына байлығы. Адамның ақыл-ойының жетістігі, іскерлігі, өмірге деген кезқарасы, іс-әрекеті меңгерген біліміне байланысты.

«Білім» ұғымын анықтаумен бірге оның қызметін де айқындап алу зерттеудің мәнін дұрыс түсіну үшін қажет болады. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында: «Білім беру қызметі - білім беру субъектілерінің мақсатты, педагогтік негізделген, дәйекті өзара іс-қимылы барысында жеке адамды оқыту, дамыту және тәрбиелеу міндеттері шешілетін үрдіс», - деп анықтама берілген [4, 8].

Білім беру қызметі В.С.Ледневтің пікірінше, тұлғаны жан-жақты дамуымен қамтамасыз ету, яғни қоғамдағы өмірге белсене араласуына қажетті жалпы адамдарға қатысты әр түрлі әрекетті орындау.

Ғалым А.Чучин-Русовтың пікірінше, өткен ХХ – ғасырда білім беруді ұйымдастыру - «ғылым - өндіріс - білім» мәдени микромодель аясында жүрді. Ал жаңа ХХІ ғасырда білімді ұйымдастыру - «мәдениет - білім - тарих» микромодель аясында болатындықтан, білімге деген жаңа көзқарас туды. Білім мәдениетінің бөлігі ретінде 4 жақты сипатта болатындығы ескерілуде. Дәлірек айтсақ, білім - құндылық, білім - жүйе, білім - үрдіс, білім – нәтиже.

Мәдениет – адамның өз қолымен, ақыл-ойымен жасағандары және жасап жатқандарының бәрін түгел қамтиды. Жай ғана сауат ашудан және тазалық ережелерін сақтаудан бастап, өмірдің асқан үлгілі шығармаларын жасағанға дейінгі ұғымды қамтып жатқан – мәдениет саласының өрісі кең.

Үшінші мыңжылдықта бәсекеге қабілетті білім беру өмір талабынан туындап отыр.

Білім беру деп табиғат және қоғам жайында ғылымда жинақталған білім жүйесін жеке адамның меңгеруін және оны өмірде тиімді етіп қолдана білуін айтады.

Білім беру – оқыту мен тәрбие жұмысын біріктіретін және жеке бастың дамуына ықпал жасайтын үдеріс.

Білім беру – оқушылардың жалпыланған қоғамдық – тарихи тәжірибені игеру және меңгеру үдерісі мен нәтижесі. Адам баласы жасаған білімдер жүйесін игеруді, соның негізінде дүниеге көзқарасын, таным-білім қабілетін, сана-сезімін, мінез-құлқын қалыптастыру.

Білім беру – оқушылардың ғылыми білімдерді, білік пен дағдыларды меңгерудегі, шығармашылық қабілеттілігінің, дүниетанымы мен адамгершілік -эстетикалық көзқарастарының дамуындағы белсенді оқу-танымдық іс-әрекетін ұйымдастыру мен ынталандырудың мақсатты педагогикалық үдерісі.

«Білім» ұғымына ғалымдар әртүрлі анықтама береді. Ғалым П.И.Пидкасистый бойынша, «білім» – бұл адамның қабылдайтын жүйелі білім, іскерлік пен дағдысының, ақыл-ойы мен сезімінің дамуы мен танымдық үдерісінің қалыптасуы.

Ал ресейлік ғалым И.П.Подласыйдың пікірінше, «білім – оқытудың нәтижесі. Білім – бұл оқыған адамның жүйеленген, меңгерген біліктілігі, іскерлігі, дағдысы, ойлау қабілетінің көлемі».

Сапа – бұл өнімнің, үдерістің не жүйенің алдын-ала белгіленген мүмкін болатын немесе міндетті талаптарын қанағаттандыратын жекеленген қасиеттерінің жиынтық дәрежесі (Стандарт ИСО 9000:2000).

Сапа сипаттамасы – стандарт талаптарынан шығатын өнімнің, үдерістің және жүйенің дербес ерекше қасиеті.

Білім беру қызметінің сапасы – білім алушының білім, білік, дағдыларының жиынтығының талапты орындайтын дәрежесі (СТ ҚР 1157- 2002 ж.).

Білім беру сапасы – білім беру үдерісінің жай-күйі мен нәтижесін көрсететін әлеуметтік категория, жеке тұлғаның азаматтық тұрмыстық және кәсіби күзiреттiлiгiн дамыту мен қалыптастыру iшкi (қызметкер) және сыртқы (жеке тұлға, қоғам мен мемлекет) тұтынушылардың сұранысы мен талап – тілектерінің сәйкестік дәрежесімен сипатталады.

Осы төрт қырын біртұтас қарастырғанда ғана бүгінгі тарихи кезеңге сай білімнің қызметінің мәні шығады.

Меңгерілген білімнің маңыздылығынан негізгі ұғым - білім сапасы шығады.

Білім сапасын бағалаудың ұлттық жүйесі туралы ережеде: «Білім сапасы - тұлғаның, қоғамның, мемлекеттің, әлеуметтік топтардың білімі, ептілігі, дағдылардың мазмұнына, көлеміне тұрақты және дамудағы тұтынушылықтарын қанағаттандыратын қабілеттікті сипаттайтын көрсеткіштер жиынтығы», - деп қарастырады.

Білім мекемелеріндегі оқыту іс-әрекеттерінің аспектілері: білімнің мазмұны, оқыту әдістемесі, әдісі, материалдық-техникалық базасы, мамандардың құрамы т.б. оқушының дамытуға қатысы бар көрсеткіштердің жиынтығы арқылы да білім сапасы анықталады. Байқап отырғандай, білім сапасы білім беретін мекемелерде олардың барлық іс-әрекетінің бағыттарын қамтиды, олардың жиынтығының нәтижесінде жүзеге асады. С.Е.Шишов, В.А.Кальней білім беру сапасын оқу арқылы білімге, шығармашылыққа, құндылықтарға бейімділік, негізінен, жалпы қабілеттіліктің жетістігі деп түсіндіреді [29,96].

«Ата-аналар мен білім қызметкерлері балаларға қатысты әр алуан жауапкершіліктегі «үлкендік» борышын атқару үшін бірігеді.

И.Фруминнің пікірінше, «мұғалім - балалардың алдында делдалдық қызмет атқарушы». Ал, Л.С.Выготский: «Мұғалім делдал рөліндегі - балалардың өздері енуге тура келетін әлемнің өкілі. Бұл тұлға баланың ен жақсы әлеуетті мүмкіндіктерімен кездесуін қамтамасыз етеді. Оқушы ұстазын қалай бағаласа, үлкендердің өмірін де солай бағалайды» деп бағалайды [34].

Бірлік - қазақ халқының дәстүрлі дүниетанымындағы маңызды этикалық ұғым. Бірлік - адамдар арасындағы ынтымақтастық, үйлесімді тіршілік әрекетінің көрінісі. Бірлік ұйымдасқан тіршіліктің кепілі саналған. Тұлға мен ұжымның арақатынасын, тіршілігін түзуші мектеп ұжымы үшін бірліктің маңызы зор.

Ендеше қорыта келгенде, бірлік - белгілі топ, ұжым, халық немесе жалпы адам баласының мақсат, мұрат, мүдделер тоғысынан туындайтын әрекет деуге болады. Ол - ортақ мақсатты бірлесе талдау, өзара пікір алмасу, сезім әлеміне бірлесіп, қуанышта ортақтас болу секілді кең ауқымды эмоция түрлерін қамтиды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

- 1 Назарбаев Н.Ә. Қазақстан Республикасының Президентінің Қазақстан халқына Жолдауы. – Астана. -2006.
- 2 Назарбаев Н.Ә. Қазақстан Республикасының Президентінің Қазақстан халқына Жолдауы. – Астана. -2007.
- 3 Қазақстан Республикасының Конституциясы. Алматы, 1995.
- 4 Қазақстан Республикасы «Білім туралы» Заңы. /Қазақстан мұғалімі. 27 шілде 2007ж.
- 5 Қазақстан Республикасы білім беруді дамытудың 2005-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. /Қазақстан мұғалімі, 28 қазан, 2000.
- 6 Қазақстан Республикасы білім беруді дамытудың 2015 жылға арналған тұжырымдамасы. /Егемен Қазақстан, 26 желтоқсан, 2003.

7 Қазақстан Республикасы білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. / Егемен Қазақстан, 14 желтоқсан, 2010.

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ДУАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ В ДИАЛОГЕ ОБРАЗОВАНИЯ И КУЛЬТУРЫ

КУБЕЛЕКОВА Дана Рахатовна

Акмолинская областная универсальная научная библиотека им.М.Жумабаева
Казахстан, город Кокшетау

Аннотация

В данной статье рассматриваются вопросы дуального обучения при подготовке бакалавра сферы культуры

Андатпа

Бұл мақалада Мәдениет саласының бакалаврын дайындауда қос тарапты оқыту мәселелері қарастырылады.

Annotation

This article is about the issues of dual training in the preparation of bachelor of culture

*Теорию с практикой смело
В работе своей сочитай,
И сможешь плодами ученья
Родной ты порадовать край.
Сакен Сейфуллин*

XXI век – время инновационных технологий. Информационный взрыв нашего столетия в большинстве областей деятельности человека, количество информации, увеличивающееся с космической скоростью, требует нового подхода к решению вопросов современного образования. В условиях жесткой конкуренции, меняющейся конъюнктуры рынка, культурно-исторических преобразований усиливается потребность в специалистах новой формации. Поэтому сегодня развивается концепция необходимости непрерывного и опережающего характера образования относительно развития общества.

На данном этапе остро обозначена проблема подготовки конкурентоспособного выпускника высшего учебного заведения.

Каким он должен быть?

Недостаток советского, а позже отечественного профессионального образования – пропасть между теорией и практикой. Провести мост между теорией и практикой приходится предприятию, потому что обеспеченность квалифицированными кадрами – главная его проблема. Ее каждый руководитель предприятия решает по-разному. К новичкам прикрепляют наставников, утверждая приказом и дополнительно оплачивая за наставничество. Разрабатывают программы по внедрению в должность и адаптации вновь принятых и т.д. И через некоторое время получают готового к работе и отлично знающего производство специалиста.

Что же получается? Сначала несколько лет учатся в учебном заведении, неся финансовые затраты государство (по гранту), родители (платно), а затем предприятие доучивает и переучивает. Не слишком ли накладно?

Французский драматург XIX века В.Гюго писал: «Обучать народ – значит делать его лучше; просвещать народ – значит повышать его нравственность; делать его грамотным – значит цивилизовать его», актуально и по сей день.

В Казахстане начался процесс модернизации системы технического и профессионального образования с учетом потребностей индустриализации. Императивной нормой Государственной программы развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы является «повышение конкурентоспособности образования, развитие

человеческого капитала путем обеспечения доступности качественного образования для устойчивого роста экономики», где «важное место в системе подготовки специалистов должна занять дуальная система обучения». [1]

Дуальность – это знание, базирующееся на представлениях противоположности, выражаемых соответствующими понятиями: субъект – объект, сознание – материя, любовь – ненависть ... В психологии – это отношения (дуальные) самые лучшие, самые комфортные. Они единственно необходимы человеку, ибо обеспечивают полную психическую дополненность, это отношения полного согласия и взаимопонимания. Таким образом, немного перефразируя, можно сделать вывод: дуальная система обучения – это знания, базирующиеся на непрерывной связи теории с практикой, т.е. параллельное обучение и в образовательном учреждении, и на производстве.

Немного истории. Немецкое образование имеет глубокие исторические корни и прочные традиции. Уже в Средние века немецкие ремесленники отличались особым мастерством и дольше всех в Европе практиковали передачу ремесла от мастера к ученику. Кстати, ученик полжизни мог оставаться подмастерьем, настолько высоки были требования к его квалификации. Право мастера ставить личное клеймо на товары было символом не только профессионального, но и жизненного успеха. Новая экономика трансформировала традиционную подготовку мастера из ученика в дуальную систему обучения. Эта особая форма подготовки квалифицированных работников на основе тесного взаимодействия предприятий и профессиональных школ: ученики обучаются профессии у прошедших специальную подготовку мастера. Поэтому особый интерес в этом отношении может представлять для нас система профессионального образования Германии, которая по оценке Международного института мониторинга качества рабочей силы (Швейцария), является одним из лидеров по уровню квалификации кадров. Система дуального образования Германии проверена жизнью и является образцом для всего Европейского Союза.

На сегодняшний день дуальная система подготовки – одна из самых эффективных форм подготовки профессионально-технических кадров в мире. Ее особенность заключается в том, что профессиональное обучение проводится большей частью не в учебном заведении, а на предприятиях. Согласно статистике, данная система успешно используется в таких странах, как Германия, Австрия, Дания, Нидерланды, Швейцария. Малый и средний бизнес предоставляет 80% ученических мест. Таким образом, дуальная модель – это объединение интересов бизнеса, будущего специалиста и государства. Данная система предполагает, что 70-80% времени обучающийся находится непосредственно на производстве, и только 20-30% - в учебном заведении.

В соответствии с вышеуказанной государственной программой дуальная модель обучения реализуется в ряде технических вузов Казахстана, которые первые апробировали эту систему и подготовка кадров уже происходит по пути дуальности. Более того, учреждениям образования дана академическая свобода, т.е. в структуре и содержании образовательных программ увеличен компонент по выбору: в бакалавриате до 70%, в магистратуре до 80%, в докторантуре до 90 - 95%. Указанные позиции напрямую затрагивают положения дуальной модели обучения.

Каково же положение по подготовке специалистов некоммерческой сферы – культуры?

Дуальное обучение активно воплощается в программу по подготовке технических специальностей, хотя свое яркое отражение оно должно найти и в других аспектах обучения конкурентоспособного специалиста, например, при подготовке бакалавра, магистранта для культуры.

Согласно утвержденных Правил деятельности организаций образования в сфере культуры и искусства высшее и послевузовское образование в сфере культуры и искусства реализуется в высших учебных заведениях: национальных исследовательских университетах; национальных высших учебных заведениях; университетах; консерваториях; академиях. [2]

В этом огромном пласте образовательного сектора государства куются кадры, главными приоритетами которого являются духовно-культурные ценности. Во все времена развития человечества духовность и культура предопределяла развитие социума. Именно

формирование духовно-культурных ценностей осуществляется через призму толерантности и взаимопонимания, доверия и солидарности. Поэтому, о состоянии развития государства можно судить по отношению его к культуре.

Подготовка бакалавра (основного) культуры осуществляется как для профессиональной сферы, так и народного творчества. Поэтому и существует разделение и различие в учебных заведениях. Нужно понимать, что подготовка кадров для культуры – это, в первую очередь, формирование творческой, креативной личности.

Однако процесс связи теории и практики осуществляется неоднозначно, особенно, касаясь кафедр, открытых в университетах по подготовке специалистов культурно-досуговой деятельности (КДД). К сожалению, большая часть учебных модулей отводится теоретической подготовке. В результате выпускник, попав на производство услуг, чувствует себя беспомощным, а у работодателя нет ни времени, ни ресурсов для привития практических навыков.

Нужно понимать, что обучение студента такого профиля предполагает наличие учебно-методической, материальной базы. Остро стоит вопрос с методическим обеспечением (учебной литературой) в Казахстане для КДД, библиотекарей; студенты занимаются по российским учебникам (в лучшем случае). Материальная база оставляет желать лучшее. Учебный процесс осуществляется по общим требованиям и правилам университета, т.е. отсутствует дифференцированный подход в обучении, в том числе индивидуальные занятия. Контроль знаний осуществляется тестированием. Абсурдно выглядят тестирование, например, по хореографии, гриму или сценарно-режиссерским дисциплинам.

Хорошая практика открытия филиалов кафедры, на что, к сожалению, университеты идут без энтузиазма или отсутствия такового. Причины кроются в потере финансов со стороны вузов, если допустить, что 40 % в стенах первого, а 70 % в библиотеках (для библиотекарей), в областных центрах народного творчества (для КДД), в музеях.

Существует и другая проблема. Дуальность предполагает обучение студентов квалифицированными специалистами на практике – это главное условие данного обучения. Однако, в некоторых случаях, ставится под сомнение профессиональная квалификация самих специалистов в организациях культуры, т.к. повышению квалификации уделяется малое значение или отсутствует и вовсе.

Таким образом, стоит задуматься о пересмотре учебных программ, форм и методов процесса обучения по принципу дуальности с включением дисциплин акмеологического характера. Возможно, есть смысл создания единого стандарта совместно с образованием и культурой, где будут прописаны позиции дуального обучения, дифференцированные методы обучения (индивидуальные занятия по спецдисциплинам), контроль знаний в практическом формате, защита выпускных творческих работ (не дипломов).

По-новому посмотреть на социальное партнерство. В ней определены основные направления взаимодействия с работодателями в подготовке специалистов, организации профессиональной практики и их трудоустройства, привлечения работодателей к процессу обучения специалистов с производства, оценки профессиональной подготовленности выпускников.

Культура и образование всегда остаются в центре внимания социума, выступающие в качестве ведущих факторов общественного прогресса и развития цивилизации. Можно до бесконечности рассматривать взаимодействие различных аспектов культуры и образования, однако нужно помнить, что главным действующим лицом является молодое поколение. Насколько будут результативны взаимодействия двух сфер – образования и культуры, настолько общество получит духовно-нравственного, профессионального специалиста.

В завершении уместны слова аль-Фараби. Как-то, один из восточных правителей спросил у аль-Фараби о будущем своей страны. На что ученый ответил: «Если хочешь узнать будущее страны, покажи мне свою молодежь, и я предскажу твоё будущее».

ЛИТЕРАТУРА

1. Государственная программа развития образования РК на 2011-2020 годы от 07.12.2010 № 1118 (ред. 12.08.2017 г.).

2. Приказ Министра культуры и спорта Республики Казахстан от 27.02.2015 № 77 «Об утверждении Правил деятельности организаций образования в сфере культуры и искусства» // ИПС «Әділет», 11.06.2015, № 10921

ПСИХОЛОГИЯДАҒЫ РУХАНИЛЫҚ МӘСЕЛЕСІ ЖӘНЕ РУХАНИ КЕҢІСТІКТЕГІ ТҮЛҒАНЫҢ ДАМУЫ

КУБЫШЕВА Гульвира Гибатуллаевна, АБДРАХМАНОВА Актоты Курбанбаевна

Х. Досмұхамедов атындағы Атырау мемлекеттік университеті

Қазақстан, Атырау қаласы

Аннотация

Мақалада тұлғаның рухани қалыптасуы алдын-ала берілген рухани кеңістікте жүзеге асатындығы туралы айтылады. Мақала авторларымен рухани кеңістіктің құрамдас бөліктері: адамның іс-әрекетіне адамгершілік сипат беретін адамгершілік нормалары; балалық шақтан қалыптасатын рухани-адамгершілік құндылықтар жүйесі; рухани мәдениет туралы сөз қозғалады. Рухани кеңістік тек қазіргі шақта ғана емес, сонымен қатар өткен және болашақта да бар. Рухани кеңістікте болу деген сөз - адам рухани-адамгершілік заңдарға бағынуы керек, рухани қажеттіліктері болуы керек деген сөз.

Annotation

The article shows that the formation of human spirituality comes in initially existing spiritual space. The authors identify the elements of spiritual space: the moral norm, which is the basis of morality, giving the actions of human moral coloring; system of spiritual and moral values that are absorbed by man, from childhood; spiritual culture. Spiritual space exists not only in the present and in the past and the future. Being in the spiritual space means that people should follow the spiritual and moral laws and have spiritual needs.

Ғасырлар тоғысында, мемлекеттің, сонымен қатар әрбір жеке адамның өмір сүру стилі өзгеріп отырғанда, өмірдің мәні болатын идеалдар да өзгереді. Сондай идеалдарды немесе ұлттық идеяларды іздестіруде заңшығарушылар, саясаттанушылар, журналистер, өнертанушылар бас қатырады. Осы жерде жастарды дұрыс тәрбиелеу мен теріс әсердің алдын алуда ғылыми негізделген амалдардың қажеттігі туындайды. Осы қиын мәселені шешуде психология ғылымы не ұсына алады? Психология ғылымдарының кандидаты Л.Н. Собчиктің айтуынша [7], жетекші тенденциялар теориясы адам тұлғалылығының генетикалық, психологиялық және әлеуметтік құраушыларының бірлігін растайды. Бұл концепцияға сай өзіндік сананың жоғарғы деңгейлері, әлеуметтік бағдар және индивидтің құндылықтар иерархиясы тек қана әлеуметтік ортаның әсерінен ғана қалыптаспайды, сонымен қатар даралық тропизмге де (яғни, таңдамалылыққа да санасыз тартылу) байланысты.

Даралық-тұлғалық қасиеттер жетекші тенденциялармен анықталады. Бұл адамның ерекшеліктері мен темпераментін қалыптастыратын генетикалық бейімділігінен бастау алады. Мінез – бұл адам психикасының конституционалды берілген қасиеттерінің қорытпасы. Оған адамның тұрақты даралық қасиеттерін реттеп не ушықтырып отыратын ғана емес, сонымен қатар өзін бақылауға жағдай жасайтын ортасы тәрбиелік әсер ете алады. Тұлғаның жоғары деңгейлері, адамгершілік ұстанымдар, азаматтық сана, құндылықтар иерархиясы – тек қоғамның мәдени-тарихи тәжірибесі арқылы ғана қалыптаспайды, сонымен қатар әрбір адамның таңдамалылығымен де байланысты. Ал бұл адамның даралық типологиясына байланысты. Психодиагностикалық зерттеулер арқылы гипертимді (риясыз, қатаң, экстравертті, агрессивті типологиялар) және гипотимді (сезімтал, интровертті, мазасыз, лабильді типологиялар) тұлғаларды анықтауға болады.

Психодиагностикалық зерттеулер адамның рухани толықтығын, оның өмірдің мәні туралы ойлану қабілетін анықтауға қаншалықты көмектесе алады? Әуелі, руханилық деген

ұғымға сипаттама беріп көрейік. Соңғы жылдары қазіргі ғылым руханилық мәселелерді шешуге бет бұрып отырғаны белгілі. Руханилықты түсінуде анықтамалар көп:

- руханилық бейсаналық сферасы ретінде (А.Адлер, З.Фрейд, Э.Фромм, К.Хорни, К.Юнг);
- руханилық өмірдің құнды-мағыналық сферасына бағдарлану ретінде (В.А.Беляева, Б.С.Братусь, Л.П.Буева, Т.И.Власова, Ж.Годфруа, В.А.Пономаренко, З.Д.Рахматуллина, В.Франкл);
- адамгершілік тіршілік етуге, абсолютке ұмтылыс ретінде (Г.Г.Шпэт);
- адамгершілік діндарлық ретінде (И.А.Ильин, И.М.Ильичева, В.С.Соловьев);
- руханилық өмір сүру тәсілі ретінде (М.М.Бахтин, Б.С.Братусь, Л.И.Казакова, И.К.Мамардашвили);
- руханилық шындыққа ұмтылыс ретінде (В.П.Зинченко [1]);
- руханилық субъективті проекциядағы адамның шынайылық үрдісі ретінде (Е.И.Исаев, В.И.Слободчиков[3]);
- руханилық адамның мәдениеттілік және сауаттылық деңгейі ретінде (А.А.Аболин, А.И.Зеличенко, В.В.Знаков [4], В.Д.Шадриков [5]);
- руханилық адамгершілік ретінде (А.А.Андрюшкевич, А.А.Какурин, В.С.Соловьев, В.А.Релизов);
- руханилық шығармашылық ретінде (В.У.Бабушкин, Н.А.Бердяев [2]);
- руханилық сананың ерекше қабаты ретінде (Л.Божович, В.Г.Зинченко, А.Спиркин);
- руханилық қажеттілік ретінде (Ю.П.Вяземский, П.М.Ершов, П.В.Симонов);
- руханилық тұлғалық әлеуметтік-психологиялық білім және психологиялық көрініс ретінде (З.Г.Антошкина, И.М.Ильичева, Н.А.Коваль);
- руханилық тұлғаның өзін-өзі іске асыруына, өзін-өзі дамытуына және өзін-өзі жетілдіруіне ұмтылысы ретінде (Л.М.Аболин, В.П.Зинченко, И.М.Ильичева, Л.Рубинштейн, А.А.Фоменко).

Жоғарыда айтылғанға сүйене отырып, мынадай қорытындыға келуге болады. Руханилық құрамындағы мына салалар жиынтығынан тұрады:

құнды-мағыналық (рухани және материалдық құндылықтардың байланысы және өмірдің мәнін іздеу), шындыққа ұмтылу, адамдарға, мамандыққа және өзіне қарым-қатынас, адамның сауаттылық және мәдениеттілік деңгейі, шығармашылық (жасау, қайта жасау ниеті), адамның діни сауаттылық деңгейі, адамгершілік нормалар мен ережелерді ұстануы, тұлға өмірінің адамгершілік-этикалық жақтары, өзін-өзі дамытуға ұмтылысы.

Адамның руханилығы кенеттен пайда болмайды. Адам рухани кеңістікте дүниеге келеді. Сол кеңістіктен адам шынайы мәселелерінің дайын шешімдерін алып отырады. Руханилық дегеніміз тұлға қалыптасатын және дамитын кеңістік болып табылады.

Адамның руханилығы –өмір сүрудің өзіншілдік ұмтылыс шеңберінен шыға білу, жетістікке жете білу, өзін қиыншылықтан қорғай білу. Рухани байлыққа толы өмір өз Меніне қоршаған орта туралы ақпаратты кең енгізу ғана емес, сонымен қатар өзінің Менін ғаламдық мәнде қарастыра алу қабілеті. Және де адам енжар рольде емес, іс-әрекет субъектісі ретінде болады. Бұл – осы өмірдегі өзінің орнын түсінуге тырысатын, өмірін белгілі бір мәнге толтыруға ұмтылатын және өзіншілдік мақсатта емес, кейбір идеалдар үшін белсенді әрекет ететін тұлға.

Руханилық біреулер үшін қоғамдық моральға сүйену болса, екінші біреулер үшін бұл өзіндік ары. Егер адам жазадан қорқудан емес, өзінің адамгершілік ұстанымдарына сүйеніп әділеттілік заңын бұзбайтын болса, бұл адам жанының жоғары деңгейін көрсетеді.

Рухани дамуға дайындық әр адамның бойында бар қасиет, бірақ ол оның өмірі мен жанын толтыру үшін қоршаған ортаның әсері қажет. Сонымен қатар, білімге тәуелсіз сезімдерді тәрбиелеу қажет. Алайда осы талаптармен қатар адамның рухани дамуы үшін тұлғаның интровертті, мазасыз және сезімтал, яғни гипотимді типтері жағымды әсер етеді. Оларда жанашырлық, өзін талдау, өзіншілдіктен аттау және Мен образын иеалды образбен жақындастыруға бейімділік көрініс табады. Сонымен қатар олардың іс-әрекет мотивтері гуманистік бағытымен ерекшеленеді. Тұлғаның бұл типінде рухани қанық стильде өмір сүруге

талпыныс басым келеді. Тұлғаның мұндай даму нұсқасын «бастапқы руханилық» деп атауға болады.

Зерттеулер көрсеткендей гипертимді (риясыз, экстравертивті, агрессивті және қатты) көп жағдайда өзінің Менін «осында және қазір» типінде іске асыруға бағытталған. Олар өздерін белсенді жариялайды, және де өзіндік Мені сол әлемін басып тұрады. Олар өзіне талдау жасауға және өмірдің мәнін табуға аз бейімді. Оларға өткен және болашақ туралы ойлар емес, өмір сүрудің әрекетті стилі тән. Тұлғаның бұл екі типі де қоғамдық үйлесімділікке қажет. Бірақ гипертимдер реформаторлық ойларда, техникалық дамуда және өркениеттің ілгерілеуінде іске асырылса, тұлғаның гипотимді нұсқасы қоғамға рухани жетілу үшін, мәдени дәстүрлерді, адамгершілік ұстанымдарды сақтау үшін қажет.

Психодиагностикалық зерттеу мәліметтері (ММРІ тесті, Түс таңдау әдістемесі (МЦВ), Сонди тесті (МПВ), Даралық-типологиялық тест (ИТО), т.б.) тұлға бағыттылығын анықтауға кең мүмкіндік береді.

Дарынды ғалым В.П.Эфроимсон адам тұлғасының құрамы генетикалық, психологиялық және әлеуметтік бірлікте деп айтқан. Көпжылдық генетикалық, биохимиялық, психологиялық және мәдени-тарихи зерттеулер нәтижесінде Эфроимсон дәлелдегендей, басқалардың мүддесі жолында өз мүддесінен бас тартуға дайын адамдарға тән альтруизм сынды қасиет генетикалық шартты болып табылады. Әлемге қайғы мен күйреушілік әкелетін жағымсыз адамдардың бойындағы өзімшілдік, сараңдық, агрессивтілік және басқа да теріс қасиеттерге қарамастан, адамзат рухани бай адамдардың басқа да жақсы сапалары, яғни өз мүддесін басқаның мүддесінен төмен қою қабілеті, басқаларға риясыз қызмет етуге тырысу, сүйе білу сынды қасиеттер арқасында дамиды және жетіледі: «Біз аман қаламыз..... Егер бойымызда жанқиярлық және өзара қарым-қатынасқа ұмтылу сынды қасиеттерімізді сақтап қалсақ», - деп жазды Эфроимсон [6].

Қорытындылай келе, руханилық - адам өмір сүруінің биік деңгейі деп тұжырымдауға болады. Адамның тұлғалық, кісілік, рухтық көрсеткіштерінің бірі - адамдардың бір-біріне деген сыйластығы. Адамның рухы - оның өмір сүруі мен дамуына кепіл болады. Рухани адам, «рухталған» жан – бұл өзін-өзі біртұтас жан-жақтылық бағытқа дамыта алған еркін тұлға деп түсінгеніміз жөн.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Зинченко В. П., Моргунев Е.Б. Человек развивающийся. Очерки российской психологии. – М.: Тривола, 1994. – 304 б.
2. Бердяев Н.А. О назначении человека. – М.: Искусство, 1979. – 424 б.
3. Слободчиков В.И., Исаев Е.И. Психология человека. Основы психологической антропологии. Введение в психологию субъективности - М.: Школа - Пресс, 1995. – 383 б.
4. Знаков В.В. Духовность человека в зеркале психологического знания и религиозной веры // Вопросы психологии. - 1998. - №3. – 104-115 б.
5. Шадриков В.Д. Происхождение человечности. – М.: Логос, 2001. – 315 б.
6. Эфроимсон В. П. [Родословная альтруизма \(этика с позиций эволюционной генетики человека\)](#) : [арх. 21.12.2015ж.] / Предисловие [Б. Л. Астаурова](#) // [Новый мир](#): Журнал, 1971ж., №10. 194 б. [ISSN 0130-7673](#)
7. <http://sobchik.newmail.ru>

ОСНОВНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЫ РК

КУРМАНАЛИНА А.А., САПАРГАЛИ А.М.

Актюбинский Государственный Региональный Университет имени К.Жубанова
Казахстан, город Актөбе

Аннотация

Бұл мақалада ҚР білім беру саласының даму мәселелері мен оны шешу жолдары қарастырылған.

Кілт сөздер: білім беру жүйесі, ЖОО, экономикалық тиімділік, экономикалық мүмкіндіктер.

Аннотация

В этой статье рассматривается проблемы развития образовательной системы РК и пути ее решения.

Ключевые слова: образовательная система, ВУЗ, экономическая нестабильность, экономическая эффективность, экономические возможности.

Annotation

This article discusses the problems of the evolution of the educational system in the KR and its solutions.

Key words: educational system, economic instability, economic efficiency, economic opportunities.

Темпы развития современного мира увеличиваются из года в год. В связи с этим возрастает ценность человеческого капитала, как одного из главных факторов развития и процветания страны. Человеческий капитал - это наиболее ценный ресурс общества, имеющий гораздо большее значение, чем природные ресурсы или накопленное богатство. Республика Казахстан постоянно находится в конкурентной борьбе за экономическое процветание. Имея ряд преимуществ (размер страны, богатые природные ресурсы и др.) нам необходимо развивать главный ресурс – человеческий капитал. В современном мире все решает уровень образования и объем накопленных обществом знаний. При этом, образование – играет самую важную роль. Не имея хорошо подготовленных специалистов, ни одна страна не сможет грамотно распоряжаться своими богатствами и, в конце концов, придет в упадок.

В Глобальном индексе конкурентоспособности 2016-2018 годов Всемирного экономического форума (ВЭФ) Казахстан занял 42-ю позицию среди 140 стран мира [1]. Образование и наука в этом рейтинге оцениваются по 12 индикаторам. По 8 из них страна добилась прогресса. Это касается, прежде всего, таких показателей, как качество системы образования и научно-исследовательских организаций, доступ школ к интернету, доступность исследовательских и образовательных услуг.

Значительно выше результаты Казахстана, отмеченные в ежегодном Докладе ЮНЕСКО по мониторингу образования для всех за 2018 год, согласно которым наша страна по индексу развития образования (ИРО) находится в первой четверке стран-лидеров [2].

Высоких позиций в рейтинге Республика Казахстан достиг в результате обязательности и бесплатности предшкольной подготовки и одиннадцатилетнего среднего образования, 100 % охвата средним образованием и отсутствием дискриминации по гендерному признаку.

На 2018/19 учебный год по данным Комитета по статистике Министерства экономики РК в стране имелось 9 828 дошкольных учреждений, 7 339 дневных общеобразовательных школ, 120 гимназий, 79 лицеев, 779 колледжей и 122 вуза. Численность детей в дошкольных учреждениях составила 862,5, учащихся в общеобразовательных школах - 3 039,1, учащихся в гимназиях, лицеях и колледжах – 113,2, 43,6 и 489,3 тыс., соответственно, в высших учебных заведениях обучалось 496,2 тыс. студентов.

По сравнению с 2003 годом число дошкольных учреждений увеличилось в 8,9 раза, в особенности темпы прироста ускорились с 2010 года. В 2018 г. численность детей в них выросла в 5,5 раза. На рис. 1 представлена динамика количества ДДУ и детей в них с 2010 по 2018 гг.

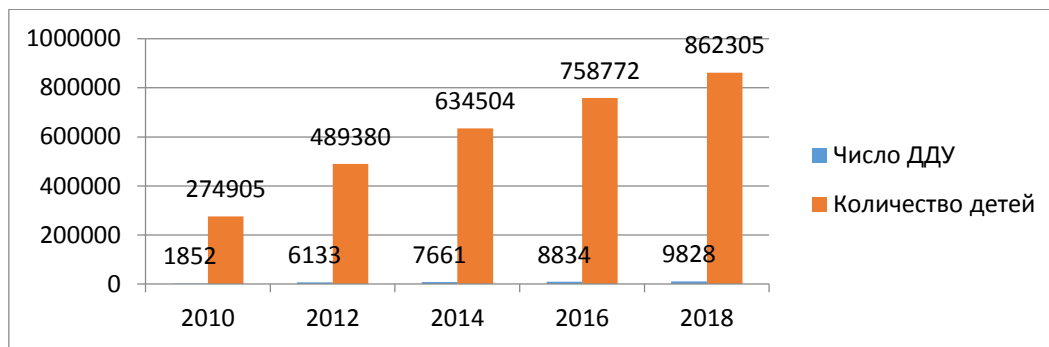

Рисунок 1 – Динамика числа детских дошкольных учреждений и детей в них в 2010-2018гг.[3]

С 2010 по 2018 год число детских дошкольных учреждений выросло с 1852 до 9829 – в 5,3 раза. Быстрыми темпами увеличивалось число детей в ДДУ – с 274905 до 862305 чел. – в 3,1 раза.

Для того, чтобы обеспечить достойный уровень и качество дошкольного образования, Глава государства поручил уровень разработать «дорожную карту», в которой должны быть четко определены соответствующие требования.

Среднее образование – важнейшее звено в системе образования Казахстана. Сегодня в стране достигнут 100% охват средним образованием. Несмотря на снижение числа дневных общеобразовательных школ с 8254 в 2003/04 учебном году до 7339 в 2017/18 учебном году вследствие оптимизации и укрупнения школ, численность учащихся в них увеличивалась. Динамика численности учащихся в средних школах приведена на рис.2.

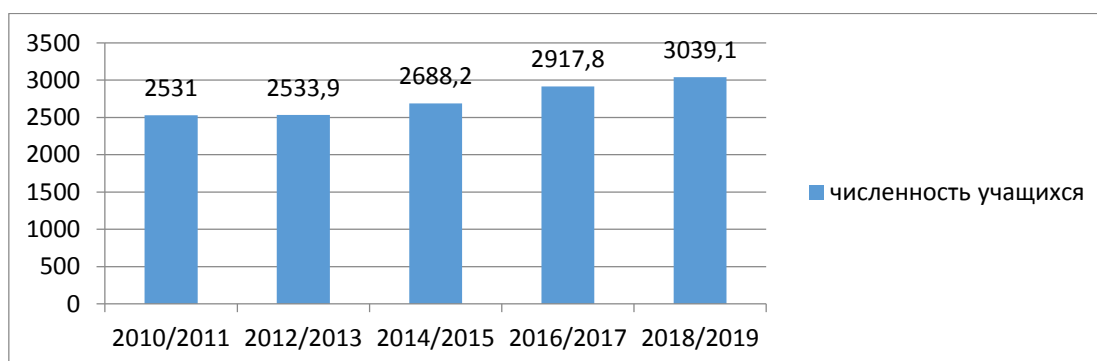

Рисунок 2 – Численность учащихся в дневных общеобразовательных школах в 2010/11 – 2018/19 уч.гг. (тыс. чел.) [9].

За пятилетие численность учащихся в школах Казахстана выросла с 2531,0 тыс. до 3039,1 тыс. чел. – на 508 тысяч.

Еще один ключевой тренд современности – это рост охвата высшим образованием, особенно быстрыми темпами увеличивающийся в странах с развитой экономикой. По данным ЮНЕСКО, количество студентов в мире за 40 лет увеличилось в 6 раз [5]. В Казахстане в 2017/18 учебном году число вузов составило 122, в которых обучалось 496 209 студентов. Валовой охват высшим образованием в 2017 г. составил 54,29 %. По сравнению с 2000 годом этот показатель вырос на 16,53 пункта. Это довольно высокий показатель, но еще недостаточный, учитывая потребности, развивающейся в тренде 4 индустриальной революции экономики. На рис. 3 представлена динамика изменений в охвате молодежи высшим образованием.

Динамика изменения валового охвата молодежи высшим образованием в Казахстане демонстрирует сильную волатильность. В 2000 году этот показатель имел наименьшие значения, в 2005 г. – максимальные (57,16 %%). К 2010 г. он снизился до 49,5, к 2015 г. – до 48,44 %. В 2016 г. произошел рост на 2,7 пункта, в 2018 г. рост продолжился. Поскольку сейчас

происходит переход к качественно новому уровню высшего образования, то, вероятно, процент охвата им станет долговременной тенденцией.

Исходя из вышеперечисленного следует отметить ряд основных проблем :

- отрыв от науки;
- советский догматизм и «компетентностный» подход. К сожалению, сегодня личностно-ориентированный подход был забыт, а догматизм остался;
- деидеологизация общества. Суть научных подходов – быть беспристрастным, искать истину, но деидеологизация, которая затронула все общество, в первую очередь поразила систему образования. Нет никаких идей, нет ценностей, мы изучаем только голые факты;
- несоответствие результатов обучения студентов потребностям рынка труда. Это скорее является следствием;
- немногие казахстанские вузы имеют современную научно-лабораторную базу, инфраструктуру;
- низкий социальный статус научно-педагогических кадров, в т.ч. низкая зарплата. Эта проблема не столько экономическая, сколько административная.

Следовательно, выполнив анализ современного состояния образования в Республике, изучив выполнение Государственной программы развития образования и науки РК на 2016 - 2019 годы, можно выделить перспективы развития системы образования. По нашему мнению, к реальным перспективам можно отнести:

1. Перспектива увеличения сети дошкольных организаций с учетом демографической ситуации.

2. Перспектива обеспечения равного доступа к качественному дошкольному воспитанию и обучению. Для этого необходимо улучшить качественный состав педагогических кадров дошкольных организаций и повысить престиж профессии педагога. Ежегодно около 7000 педагогов дошкольного воспитания и обучения будут проходить курсы повышения квалификации за счет средств бюджета. С 2017 года за счет внебюджетных средств апробирован и внедрен механизм дистанционного обучения родителей по уходу за детьми дошкольного возраста и их развитию. Однако, существует ряд проблем связанных, с непрестижностью социального статуса профессии воспитателя, низкой ежемесячной заработной платы, большой наполняемостью групп в ДО.

3. Перспектива перехода на обновленное содержание образования по опыту НИШ, в 2019 году - 4, 9, 11, 12 классы;

4. Перспектива формирования у школьников духовно-нравственных ценностей Общенациональной патриотической идеи "Мәңгілік Ел" и культуры здорового образа жизни.

5. В рамках реализации трехязычного образования 50% учебных дисциплин преподаются на языке обучения (казахский или русский), на втором языке (русский или казахский соответственно) — 20%, на английском языке — 30%. В 76 вузах созданы 2,5 тыс. специальные группы, в которых обучение на трех языках проходят 30 тыс. человек по всем направлениям подготовки.

6. В рамках перехода на новую модель экономического роста реализуется проект «Развитие образовательного хаба как драйвера новой экономики 3.0». Одним из приоритетов проекта является привлечение иностранных студентов. В вузах обучаются около 13 тыс. (3%) иностранных студентов. В данном направлении проводятся маркетинговые кампании. АО «Центр международных программ» проводятся образовательные PR-мероприятий в Таджикистане, Кыргызстане, Узбекистане, Китае, Индии и Туркменистане. По итогам выставок подписываются меморандумы о взаимном сотрудничестве.

7. Совместно с зарубежными вузами в вузах ведется обучение по двудипломным образовательным программам. Внедряются образовательные программы на английском языке. Разработан законопроект, который предусматривает нормы по расширению академической и финансовой самостоятельности вузов.

8. В 2018 году 600 ППС прошли повышение квалификации на языковых курсах. Проводится обучение корпоративных секретарей Наблюдательных советов 30 вузов страны.

Обучены 94 члена Наблюдательных советов государственных вузов. К управлению вузами в 2017 году привлечено более 30 зарубежных топ-менеджеров.

9. В 2018 привлечено более 84 млрд. тенге частных инвестиций (из них 71 млрд за счет оказания платных услуг и 13 млрд. тенге за счет развития стартапов и софинансирования).

Таким образом, проанализировав перспективы развития образования в нашей стране, хочется отметить, что трудности имеются, но главное уметь ставить реалистичные, дальновидные цели и добиваться намеченного во благо процветания нашей Родины. Мы считаем, что вклад в развитие общества должен сделать каждый гражданин, разными способами, в том числе и путем саморазвития, самообразования. Государство может предлагать множество программ развития образования, но без стремления трудиться на благо Родины, мало, что получится. Маленькими шажками мы, все идем на пути к процветанию нашего казахстанского общества.

Список литературы:

1. Индекс глобальной конкурентоспособности. Гуманитарная энциклопедия[Электронный ресурс]//Центр гуманитарных технологий, 2006-2018 (последняя редакция: 25.08.2018). URL:<https://gtmarket.ru/ratings/global-competitiveness-index/info> (Дата обращения: 14.11.2018)
2. Сайт ЮНЕСКО. URL: <http://www.uis.unesco.org/> (Дата обращения: 10.11.2018)
3. Число детских дошкольных учреждений, численность детей в детских дошкольных учреждениях. Данные Комитета по статистике министерства национальной экономики РК. URL: <http://stat.gov.kz> (Дата обращения: 12.11.2018)
4. Численность учащихся в дневных общеобразовательных школах. Данные Комитета по статистике министерства национальной экономики РК. URL: <http://stat.gov.kz> (Дата обращения: 12.11.2018) Goldin Pr. & Katz. The race between technology and education, P.18.
5. Всемирный доклад по мониторингу ОДВ «Образование для всех 2000-2017 гг.: достижения и вызовы», ЮНЕСКО, 2017. - 202 с.
6. Нуров К. Высшее образование в Казахстане: цена без качества и знаний [Электрон. ресурс]. – 2011. – URL: <http://www.ipr.kz/kipr/3/1/44>
7. Мирзахметов М. М. Формирование профессиональных компетенций будущих специалистов в условиях реализации вариативного содержания университетского образования [Электрон. ресурс]: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата педагогических наук. – Туркестан, 2009. – URL: http://www.yesevi.edu.kz/last/dis_sov_ru/pedagogika/.../rtf
8. Деминг Э. Выход из кризиса: новая парадигма управления людьми, системами и процессами /Эдвард Деминг. – М.: Альпина Паблишер, 2011. – 400с.
9. Кайдарова А. Д. Опыт формирования содержания педагогического образования в зарубежных странах и Казахстане: сравнительный анализ // Білім– Образование. – Алматы: Комплекс,
10. <https://www.zakon.kz/4903879-chto-proishodit-v-sisteme-obrazovaniya.html>

ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ ПӘНІНДЕ ЖАҢА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНА ОТЫРЫП, БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ

КУСАЙНОВ Нурлан Сагынғалиевич

Подстепный қазақ жалпы орта білім беретін мектебі

Қазақстан, Батыс Қазақстан облысы, Теректі ауданы, Подстепный ауылы

Аннотация

Бұл мақалада жаңа инновациялық әдіс-тәсілдерді қолдану ерекшеліктері атап көрсетілген. Білім сапасын арттырудағы жаңа инновациялық технологиялардың пайдалану

жолдарын айқындай білген. Жаңартылған білім беру мазмұнын енгізуде дене шынықтыру пәнінен ұйымдастырылған сабақтардың нәтижесі айтылған.

Annotation

This article highlights the peculiarities of using innovative approaches. He was able to define ways of using new innovative technologies in improving the quality of education. The results of the lessons on physical education are discussed in the introduction of updated content.

Қазақстанда ең алғаш «Инновация» ұғымына қазақ тілінде анықтама берген ғалым Немеребай Нұрахметов. Ол «Инновация, инновациялық үрдіс деп отырғанымыз – білім беру мекемелерінің жаңалықтарды жасау, меңгеру, қолдану және таратуға байланысты бір бөлек қызметі» деген анықтаманы ұсынады. Н.Нұрахметов «Инновация» білімнің мазмұнында, әдістемеді, технологияда, оқу-тәрбие жұмысын ұйымдастыруда, мектеп жүйесін басқаруда көрініс табады деп қарастырып, өзінің жіктемесінде инновацияны, қайта жаңарту кеңістігін бірнеше түрге бөледі: жеке түрі (жеке – дара, бір-бірімен байланыспаған); модульдік түрі (жеке – дара кешені, бір-бірімен байланысқан); жүйелі түрі (мектепті толық қамтитын).

Әдіскер С.Көшімбетова өзінің зерттеуінде оқу-тәрбие үрдісінде оқытудың инновациялық әдіс-тәсілдерін қолданудың мынадай ерекшеліктерін атап көрсеткен:

- дербес оқыту технологиясы оқу-тәрбие үрдісінде ғылымның негіздерін игерту үшін ізгілік, адамгершілік қасиеттерді қалыптастыра отырып, жеке тұлғаның әлеуметтік-психологиялық жауапкершілін арттырады.

- қоғам мен табиғат заңдылықтарын кіріктіру негізінде меңгеруі;

- оқытушы білмейтін шығармашылық ізденіс негізінде өмірге келген жаңа қабілет;

- ақпараттық бағдарламалап оқыту – оқытудың мазмұнын пәнаралық байланыс тұрғысынан ұйымдастыру;

- иллюстрациялы түсіндірмелі оқытуда «адам-қоғам-табиғат» үйлесімдік бағыттағы дүниетанымында жүйелі саналы мәдениет қалыптасады;

- ізгілендіру технологиясында педагогика ғылымының алдыңғы қатарлы ғылыми жаңалықтарды тәжірибеде «бала – субъект», «бала-объект» тұрғысынан енгізіле бастайды да, ал ғылыми білімдер «оның тұрмысының әлеуметтік жағдайы мен іс-әрекетінің әлеуметтік нәтижесінің бірлігінде қарастырады;

Ал жалпы инновацияны модификациялық, комбинаторлық, радикалдық деп үш түрге бөлуге болады.

Модификациялық инновация – бұл бұрын қолда барды дамытумен, түрін өзгертумен айналысу. Бұған В.Ф. Шаталовтың математикаға жазған тірек конспектісі және оны көптеген мұғалімдердің пайдалануы мысал бола алады.

Жаңа инновациялық оқыту технологиясы кәсіптік қызметтің ерекше түрі болып табылады. Инновациялық оқыту технологиясын меңгеру үшін педагогикалық аса зор тәжірибені жұмылдыру қажет. ХХІ ғасырда болашақ мамандарды даярлау, олардың кәсіби бейімделуін қалыптастыру мәселелері – кезек күттірмейтін өзекті қоғам талабы. Сондықтай біз болашақ педагог-психологтардың жаңа педагогикалық инновациялық технологияларды қолдануға даярлығын қалыптастырудың құрылымдық-мазмұндық моделін жасадық. Болашақ мамандардың жаңа инновациялық педагогикалық технологияларды қолдануға даярлықты қалыптастыру мына көрсеткіштерді қамтиды:

Шығармашылық өлшемдеріне шығармашылық ептілікті, шығармашылық белсенділікті болашақ маманның шығармашылық-ізденушілік дамыту кіреді. Оған болашақ маманның ғылыми – зерттеу жұмыстарына өзіндік талдау жасай алуы, өз білімін көтеруге, жетілдіруге талпыныстың болуы мен инновациялық әдіс-тәсілдерді қолдануға өзіндік жаңалықтар, өзгерістер енгізумен және жаңалықты шығармашылықпен қолдана алуымен сипатталады.

Білім сапасын арттырудағы жаңа инновациялық технологияларды оқып, үйреніп, сараптай келе, мынадай тұжырым жасауға болады:

- білім алушылардың білім, білік сапасын арттырудағы жаңа инновациялық технология түрлері сан алуан, оларды тандау және одан шығатын нәтиже оқытушының кәсіби біліктілігіне тікелей байланысты;

- жаңа инновациялық технологияларды енгізу жүйелі әрі мақсатты түрде жүргізілгенде ғана жетістікке жетуге болады;

- жаңа инновациялық оқыту технологияларын енгізу барысында әрбір оқу орнының материалдық-техникалық базасының бүгінгі талапқа сай еместігі, әрі жетіспеуі, кадрлық әлеуметтің төмендігі көп кедергі жасайды.

Қазіргі жас ұрпақтың саналы да сапалы білім алуының бірден-бір шарты - оқу орындарындағы білім беру процесіне жаңа инновациялық технологияларды енгізу екендігі сөзсіз түсінікті. Сондықтан ғылыми-техникалық прогрестен қалыспай, жаңа педагогикалық инновацияларды дер кезінде қабылдап, өңдеп, нәтижелі пайдалана білу – әрбір ұстаздың негізгі міндеті болып табылады. Біздің ойымызша, оқу орындарында инновациялық басқару жүйесін енгізіп, оны жүзеге асыру міндет.

Қорыта келгенде, жаңа инновациялық педагогикалық технологияның негізгі, басты міндеттері мынадай:

- әрбір білім алушының білім алу, даму, басқа да іс-әрекеттерін мақсатты түрде ұйымдастыра білу;

- білім мен білігіне сай келетін бағдар таңдап алатындай дәрежеде тәрбиелеу;

- өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру, дамыту;

- аналитикалық ойлау қабілетін дамыту.

Компьютерлік оқыту бағдарламаларының қай қайсы болмасын өз мазмұнынан грамматикалық жұмыс жүргізуді тыс қалдырмайды, белгілі бір грамматикалық құрылымның жұмыстарын қамтиды.

Әрине, барлығын байланыстыру, жүйелеу оңай жұмыс емес, бірақ белгілі бір жетістікке жету үшін, «тілдердің үш тұғырлылығының» болуы үшін, нәтижесін көруге болатын сияқты. Үш тілді болу - қазіргі заман талабы. Өркениет көшінен қалмай, соған сәйкес қадам жасауға, толыққанды білім алуға қол жеткізуге үлесімізді қосуымыз керек. Экономикадағы табыстар мамандардың біліміне, біліктілігіне байланысты екендігін білеміз. Сондықтан біз тек Қазақстанның ішінде ғана емес, әлем деңгейінде бәсекеге қабілетті жаңа мамандарды дайындай білуіміз керек. Қазіргі заман сабағы мұғалімсіз болмайды. Ұлы ағартушы Ы.Алтынсарин: «Маған жақсы мұғалім бәрінен де қымбат, өйткені жақсы мұғалім - мектептің жүрегі» деген екен. Онда «мектептің жүрегі» болумен қатар, жаңа егемен еліміздің ұрпағын жаңа білім нәрін сусындатып, саналы тәрбие, сапалы білім беретін білімді, білікті ұстаз болайық.

Қазақстанның әлемдегі бәсекеге қабілетті елу елдің қатарына кіруі жөнінде мемлекет басшысы алға қойған міндетті жүзеге асыруда халықтың денсаулығы ең маңызды мәселе болып табылады. Қазіргі уақытта әлеуметтік жағдай, өмір сүру ұзақтығының төмендеуі және адам экологиясының қолайсыздығы бүкіл өркениетті әлем үшін көкейтесті мәселе болып отыр. Еліміздің даму бағытын бекіткен «Қазақстан – 2030» бағдарламасында салауатты өмір салтын ұстану мемлекеттік маңызы бар мәселелермен тең дәрежеде екендігі баса көрсетілген. Өмір салты мен денсаулық арасындағы өзара байланыс салауатты өмір салты ұғымын құрастырады. Салауатты өмір салтын насихаттауда, салауатты өмір сүру мәдениетін қалыптастыру мәселелерін жетілдіретін, осы саладағы басымдылықтарды анықтайтын ғылым да, өскелең ұрпақты оқыту, тәрбиелеу формалары мен жаңа әдістерді ұстанатын білім де қажет. Мектеп оқушыларының салауатты өмір салтын қалыптастыру туралы алған білімдері болашақ азаматтардың денсаулығын сақтап қалуға берік тірек болады.

Республикамызда мектептегі білім беру жаңа кезеңге көшуде. Жаңартылған білім беру мазмұнын енгізуде мектептерде дене шынықтыру пәнін жүргізуде тиімді әдіс-тәсілдерді енгізу қажеттілігі туындады. Бүгінгі таңда дене шынықтыру пәні жаңа мазмұнда жасалған «Дене шынықтыру» бағдарламасының мақсаты оқушыларды дене шынықтырудың негіздерімен таныстыру болып табылады, нақты айтқанда, олардың спорттық-спецификалық

қозғалу дағдылары мен дене шынықтыру физикалық қабілеттерін меңгеруімен қатар, салауатты денені шынықтырудың дамуына ықпал етеді. «Дене шынықтыру» пәні бойынша бағдарлама кезең-кезеңімен жүзеге асырылады оқу жоспары ұсынылған, бұл жоспар оқушылардың физикалық іс-әрекеттің түрлері бойынша білімдерін, түсініктерін және дағдыларын дамытуға ықпал етіп, сол уақытта олардың жеке гигиена, психикалық денсаулық және салауатты өмір салтының қағидалары сияқты аспектілер тұрғысында жалпы дамуын жақсартуға ықпал етеді. Бұл мақсатты жүзеге асыру үшін оқушыларды оқытуға арналған оқу бағдарламасы келесі міндеттерді іске асырады.

- Дене денсаулығының және рухани денсаулықтың негізін қалайды.
- Оқушыларды өздерінің физикалық және психологиялық денсаулықтарын түсінуге және нығайтуға ынталандырады.

- Дене шынықтыру және спорт саласындағы теориялық білімдері мен тәжірибелік дағдыларын дамытуға жағдай жасалған.

- Оқушылардың қозғалыс дағдыларының дамуы, атап айтқанда, олардың төзімділігін, ширақтылығын, күшін, ептіліктерін және икемділігін дамытуға әсер етеді. «Дене шынықтыру» пәнін оқыту оқушыларға: а) пән туралы білімдерін, шеберліктері мен дағдыларын күнделікті өмірлерінде қолдануға; б) қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және оқушылардың дене дамуын жетілдіру қажеттіліктерін бағалауға; в) адамгершілік қасиетін дамытудың маңыздылығын түсінуге және әділ бәсекелестік пен өздерін үздіксіз дамытудың қажеттілігін түсінуге; г) жеке гигиена туралы ережелерін сақтау қажеттілігін түсінуге; д) дене қимыл-қозғалыс жаттығулары адамның дене жүйелеріне әсерін білуге; е) өзінің және басқалардың дене жағдайын бағалауға; ж) сыни тұрғыдан, шығармашылық ойлау қабілеттерін және коммуникативтік дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Жаңартылған оқыту процесін ұйымдастырудағы педагогикалық әдіс-тәсілдер: ортақ тақырыптар арқылы оқыту – «Дене шынықтыру» оқу пәнінің ортақ тақырыптарының мазмұны оқушының жақын аймағынан, яғни оның өз іс-әрекетімен тікелей байланысты тақырыптарды оқудан басталады. Оқушылар өз ойын білдіруге, оқу мазмұны бойынша сұрақ қоюға, сұрақтарға жауап іздеуге үйренеді. Ойын іс-әрекеттері арқылы оқыту – оқу үдерісінде білімді меңгертуде оқу әдісі ретінде ойын іс-әрекетін қолдану оқушылардың танымдық белсенділігін арттыруға мүмкіндік береді. Оқушылардың сабақтағы ұжымдық іс-әрекетін ұйымдастыруға бағытталған ойын әдісі арқылы, олардың шағын топтың өзге мүшелерінің пікірін сыйлауына, әртүрлі өнімді іс-әрекет негізінде соңғы нәтижені алдын-ала көре білуіне, өзбетіндік іс-әрекетін жоспарлауына, мақсатқа жету амалдарын таңдауына мүмкіндік беріледі. Оқу жетістіктерін бағалау тәсілдері «Дене шынықтыру» пәнін меңгеру нәтижелері критериалды бағалауды қолдану арқылы жүзеге асырылады. Критериалды бағалау оқыту, оқу және бағалаудың өзара тығыз байланысында негізделген. Критериалды бағалау нәтижелері білім беру процесін тиімді жоспарлау және ұйымдастыру мақсатында пайдаланылады. Критериалды бағалау қалыптастырушы және жиынтық бағалаудан тұрады. Қалыптастырушы бағалау үздіксіз өткізіледі, оқушы мен оқытушы арасындағы кері байланысты қамтамасыз етеді және оқу процесін дер кезінде түзетуге мүмкіндік береді. Қалыптастырушы бағалаудың негізгі функциялары: қалыптастыру – тәжірибе жүзінде құндылықтар жүйесін белгілеу, қалыптастыру және бекіту, ынталандыру – оқушының күтілетін нәтижеге қол жеткізуі, тиімді түрде алға ілгерілеуі үшін қолайлы жағдай жасау; уәждеу – оқушылардың бойында оқуға және нәтижеге қол жеткізуге деген ынтаны ояту. Дене шынықтыру пәнінде қалыптастырушы бағалаудың міндеттері:

- Оқушылардың өзін-өзі бағалау дағдыларын қалыптастыру;
- Оқушыларға жүйелі түрде кері байланыс ұсыну;
- Оқушыларды мақсатты түрде оқуға уәждеу;
- Оқушыларға олардың жұмысының сапасы туралы ақпарат ұсыну;
- Мұғалімдерге оқушылардың алға ілгерілеуі туралы ақпарат ұсыну;

6. Ата-аналарға балаларының оқу нәтижелерінің деңгейі туралы ақпарат ұсыну. Осылайша, тиімді оқыту және оқу мақсатында оқушылардың түсіну деңгейін анықтау үшін олардың оқу мақсаттарына жеткендігінің немесе алға ілгерілеуінің деңгейі қадағалануы тиіс. Сонымен

қатар педагогиканың түрлі аспектілері, атап айтқанда, оқушыға бағдарланған әдіс-тәсілдер, проблема шешу, рефлексиялық оқу және бірлескен оқу тәсілдері қарастырылады. «Дене шынықтыру» пәні бойынша оқу бағдарламасы оқушылардың ағзасын дамытуға және оның дене белсенділігін қамтамасыз етуге бағытталған бірден-бір пән. Оқушылар түрлі жаттығуларды орындауға, дене қабілеттері дамытуға және жетілдіруге мүмкіндік беретін жан-жақты құрастырылған оқу бағдарламасы арқылы аталған міндетке қол жеткізуге болады. Нәтижесінде оқушының бойында дене тәрбиесі жаттығуларының адам ағзасына тигізетін оң әсері туралы білім жүйесі қалыптасады. Ағзаның бүкіл жүйелерін дамыту, барлық дене сапаларын жетілдіру-дене шынықтыру пәнінің басты мақсаты болып табылады. Дене шынықтыру пәнінің жеке тұлғаны тәрбиелеуде алатын орны ерекше. Ол оқушының дене дамуына, сондай-ақ әлеуметтік, дербес және рухани қасиеттерін қалыптастыруға ықпал етеді. Мектептің білім беру жүйесінің құрамында бола отырып, дене шынықтыру оқушыларда салауатты өмір салтын қалыптастыруға бағытталған. Осындай жол арқылы болашақта салауатты әлеумет қалыптастыруға болады. Сонымен қатар, дене шынықтыру сабағындағы негізгі қағидаттардың бірі-белсенділік. Ол дене шынықтырумен айналысатындардың ойластырылған негізде, терең түсінуін қамтамасыз етіп, дене шынықтыру-спорт шараларына тұрақты қызығушылық мен қажеттілік тудыруға, сондай-ақ барынша белсенді болуға жетелеуге бағытталған. Бұл қағидатты іске асыру дене шынықтырумен айналысатындардың ойластырылған негізде, терең түсінуін қамтамасыз етіп, дене шынықтыру – спорт шараларына тұрақты қызығушылық мен қажеттілік тудыруға, сондай-ақ барынша белсенді болуға жетелеуге бағытталған. Бұл қағидатты іске асыру дене шынықтырумен айналысатындардың түрлі жаттығуларды орындау техникаларын біліп, терең түсініп, дене шынықтыру үдерісіне саналы және байсалды қарауға көмектеседі.

Мектеп оқушыларының салауатты өмір сүру мәдениетін қалыптастыру дегеніміз:

I. Жеке тұлғаның өзін қоршаған жансыз және жанды табиғи ортамен жан – жақты үйлесім тауып, өз ғұмырын Отаны, елі, отбасы және өзі үшін барынша пайдалы өткізу дағдысын қалыптастыру;

II. Салауатты өмір салты – ол денсаулықтың үйлесімді дамып, сақталуы мен орнығуын қамтамасыз ету мақсатында денсаулықты нығайтуға бағытталған іс – шараларды жүргізу.

Салауатты өмір салтын қалыптастыру үшін қандай жағдайларға назар аудару керек? Өмір салты дегеніміз не?

Бұл жеке адамның тіршілік етуге бағытталған мүмкіндіктерін қалыптастыру. Біздіңше, адамның әлеуметтік – психологиялық және биологиялық жақтан салауатты өмір салтын қалыптастыруға мына жағдайлар негіз бола алады:

- белсенді қозғалыс нәтижесінде организмді шынықтыру дене тәрбиесі немесе спортпен шұғылдану;

- физикалық еңбектің гигиеналық талаптарын жүзеге асыру;

- жеке және әлеуметтік гигиеналық талаптарын жүзеге асыру;

- қарым – қатынас және экологиялық мәдениетке жету;

- дұрыс жыныстық тәрбие алу;

- зиянды әдеттерден аулақ болу.

Сондықтан балаларды жасынан салауатты өмір салтына қалыптастыруға күш салып, зиянды әдеттерден сақтандыруымыз керек. Денсаулық тәрбиесі – ортақ мәселе. Халық санының өсуі, оның сапасы, деннің саулығы мемлекет әл – ауқатының дамуына мұрындық болады. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаев «Қазақстанның егемен мемлекет ретінде қалыптасуы мен дамуының стратегиясы» деген еңбегінде соның 4 негізгі күшін атап көрсетті. Оның бірі – жер үстіндегі байлық деп отырғанымыз – адам, оның білімі мен іскерлігі, таланты мен мәдениеті, денсаулығы деген еді.

Дене тәрбиесі сабағында жаңа инновациялық технологиялардың тиімділігі жоғары. Білім – қоғамды тұрақтандыратын, рухани мұраны сақтайтын, ұрпақты ұрпаққа сабақтастыратын құрал. Қолда бар мүмкіндікті пайдаланып оқытудың жаңа әдіс-тәсілдерін тиімді қолдану, жаңа технологияны әркімнің өз сабағында пайдалану арқылы оқушы жастарды халықтың дәстүр үрдісінде адамгершілікке, салауатты өмір сүруге баулу дені сау

ұрпақ тәрбиелеу дене тәрбиесі пәні мұғалімдерінің басты міндеті. Олай болса, оқыту мен тәрбиелеудің ой елегінен өтетін әдіс-тәсілдерін, жаңашыл педагогтардың тапқан әдістемелерін біліп қана қою жеткіліксіз, оны әркім өз мүмкіндігінше күнделікті сабақта пайдалану қажет.

Дене шынықтыру пәнінің басқа пәндерге қарағанда көптеген ерекшеліктері бар. Мұнда негізінен оқушының қабілеті, бейімділігі баса назарда болуы керек. Дегенмен де оқушыларды бейімдеу, қабілетін дамыту, спортқа деген қызығушылығын арттыру жақсы ұйымдастырылған сабаққа байланысты. Сондықтан оқушылардың пәнге қызығушылықтарын арттыру, сабақта тақырыпқа байланысты спорт түрлерінің шығу тарихын, спорт түрлері дамыған елдерді спорттың әр саласындағы белгілі спортшылар өмірін алуға болады.

Сол себептен мұғалім сабақты тартымды етіп теория мен практиканы ұштастыруында жаңа инновациялық технологиялардың тиімділігі баса назарда болуы қажет. Бұл мұғалім мен оқушы арасындағы қарым-қатынас, сабақты жақсы оқитын, спортқа бейім оқушылармен белсенді жұмыс істеп қана қоймай, барлық баланың дамуы үшін қолайлы жақсы ойлар туғызып, қабілеті жеткен жерге дейін еңбек етуін ойластыру тиіс. Барлық оқушылар өз қабілетін ең төменгі жеңіл тапсырмаларды орындаудан бастайды, оларды міндетті түрде толық орындап болғаннан кейін ғана, келесі күрделі деңгейдегі жаттығуларды орындауға көшіп отырады. Бұл оқушылар арасындағы бәсекелестікті және әр оқушының өз қабілетіне, қызметіне сәйкес жоғары деңгейге көтерілуіне толық жағдай жасалады.

Жаңаша әдістерді сабақтарда үнемі қолданысқа енгізуде теория мен практиканың ұштасуына мән бергенде ғана жұмыстың мазмұндылығы көріне алады. Осы бағыттарда сын тұрғысынан ойлау және деңгейлеп оқыту технологияларының тиімді әдістерін дене шынықтыру пәнінде қолдануды ұсынамын. Алдымен «Дене шынықтыру пәні не береді?» – деген сұраққа:» Қимыл қозғалысты береді. Машықтандыру. Дене мәдениетін қалыптастыру. Денені шынықтыру, тәрбиелеу. Жалпы дамыту жаттығуларын меңгертеді. Мемлекеттік стандарттық бағдарламаны жоспарлай білуді, нормативтік тест жаттығуларды игертуді береді.

Дене тәрбиесі сабағында сын тұрғысынан ойлау технологиясын тиімді пайдалануға да болады. Осы технологияның шығармашылық бөлігін басшылыққа ала отырып, ой толғау жасауға болады (мысалы, дене шынықтыру сабағын ойын түрінде ұйымдастыру), сол арқылы, оқушылардың бейімділігін арттыруға болады.

Күтілетін нәтиже: дене тәрбиесі пәніне деген қызығушылықтарының артуы. Оқушы шығармашылығы, өзін-өзі басқаруы, құрметі, эстетикалық талғамы да артып келеді. Мысалы, дене шынықтыру сабағында 5 сыныптарына сергіту сәтін алатын болсақ, өз тәжірибемде 7-сыныптарға өткізген «Көңілді мәре» атты сабағымда, алдымен оқушыларға ой қозғау мақсатында, қазақтың ұлттық ойын түрлеріне тоқталдым, ұлттық ойындар туралы өз түсініктерін сұрай отырып, сабақ барысы кезінде орындатуды жоспарладым. Міне, осы арқылы оқушылар сабақта топтасып жарыс түрінде оздырылғанына көз жеткізді. Ойлау қабілетін дамыту тұрғысында 6 сыныптар арасында «Озық ойлы бол!» сайысы оқушылардың ой-қабілетін, жылдамдық ерекшелігін, тез шешім қабылдауына және топтық әрекет жасауына пәндерді байланыстыра отыра кіріктірілген сабақ көрермендердің көңілінен шықты, сабақта биология, химия, математика, сурет, алғашқы әскери дайындық пен дене шынықтыру пәндерінен құралған ойындар пайдаланылды. Сабақты қызықты өткізу үшін мультимедиалық проектор арқылы қазақтың ұлттық ойындарының тарихын таныстырып өтіп, жасырылған сұрақтарды табуға машықтандыру, әр топқа белгіленген ұпай сандарына қарай бағалап отырдым. Кейін сабақ барысын: «Кім шапшаң?» бөлімі деп алып, бұл бөлімінде оқушылар белгіленген жерге дейін эстафеталық таяқшамен жүгіріп барып, белгілі жеріне жеткен кезде, тақтаға жазылып берілген есептерді шапшаң орындап шығып кейін қайтып келу талабы қойылды. Оқушылардың бұл бөлімде сабаққа деген қызығушылығының артуымен бірге машықтанады, логикалық ойлау қабілеттері артады, қимыл-қозғалыс әрекеті дамиды. Тәңертенгілік бой жазу және сергіту жаттығулары мен бірге мектебімізде ұлттық өнеріміз «Қара жорға» биін жаңғырту үстіндеміз, биді сергіту, тәңертенгі бой жазу жаттығуларының орнына да пайдалануға болатынына көз жеткіздік. Аудан көлеміндегі мектептер арасында

Наурыз айында ұлттық мерекемізді насихаттау барысында «Арқан тарту», «Қол күрес», «Асық ату» ойын түрлерінен жарыстар ұйымдастырып, ұлттық ойын өнерімізді өзге ұлт өкілдеріне насихаттау басты міндетіміз. Себебі дене тәрбиесімен айналысатын адам өзін әрқашан сергек сезінеді. Ал сергек адамның өмірге көзқарасы ерекше. Спорт қайратты қажет етіп, өмірге құштарлықты арттырады.

Жоғарыда аталған ұлттық спорттық ойындардың өтілу нәтижесінде оқушының:

- Салт - дәстүрді құрметтеуі;
- Ұйымшылдығы, ізденімпаздығы;
- Намысқойлығы;
- Жүйке жүйесінің шынығуы;
- Ойлау қабілетінің дамуы;
- Білім алуға құштарлығы;

Ал деңгейлеп саралап оқыту технологиясын қолдануда қандай нәтижелерге қол жеткізуге болады? Сабақ барысында:

Алдымен оқушының «Не?» деген сұрағына: Сабақта шынайылық, оқыту бар екенін көрсету. Оқушының «Қашан?» деген сұрағына: Сабақтан кейін болатын жағдайды толық анықтатуға көз жеткізу қажет. Оқушының «Қайда?» деген сұрағына: Оқушының және ұстаз арасындағы серіктесін анықтап, нәтижеге қол жеткізу қажет.

Өзімнің 6-сыныптарға өткізген «Акробатикалық жаттығулар» атты сабағымда алдымен оқушыларға өткен тақырыптарға байланысты сұрақтар бере отырып, бүгінгі жаңа сабақтың қандай тақырыпта өткелі тұрғанын ашып алдым. Сабақ барысында оқушыларға жеңілдетілген логикалық сұрақтар беріп, кейін күрделі сұрақтарды тапсырма ретінде бердім. Сұрақтарға байланысты жауабын тапқан оқушы, сол жерде практикалық түрде орындап көрсетеді. Сабақ кезінде оқушының ішкі позициялық көз қарасы мен бағыты айқын көрініс бере алады. Сонда ғана сабақ нәтижелі болып, білім сапасы артады. Осы бағыттарда әрбір мұғалімнің оқытуға, үйретуге өз тұғырнамасы болуы қажет. Олар мыналар:

- Әр оқушының білім деңгейін, қабілетін, мүмкіншілігін түсіну;
- Оқушының бойындағы жетістіктері мен кемшіліктерін қабылдау;
- Оқушыларға қиындықтарды жеңуге, кемшіліктерден арылуға көмектесу;

Осылай ойын элементтерін, әдістерін деңгейлеп орындату арқылы оқушылардың тапсырмаларды орындауда жинаған ұпайларын «даму мониторингі» кестесіне белгілей отырып, оқушы біліміне талдау жасап отыру қажет. Өтілетін тақырыптарға байланысты қызықты сергіту ойындарын ойнатудың да сабақ барысының сапасын арттыруға ықпалы көп. Атап айтсам: «Кім шапшаң?», «Көңілді ойындар!», «Мен чемпион!», «Санамақ» сонымен қатар қозғалмалы ойындар және ұлттық ойындарды сабақта түрлендіріп өткізуге машықтандыру.

Сонымен, дене шынықтыру пәнінде жаңа инновациялық технологияларды қолданудың орны орасан болары хақ. Оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, білім сапасын көтеруге сыныптан тыс спорттық шаралардың да маңызы зор. Соның ішінде қазақтың ұлттық ойындары мен қозғалмалы ойындарын, әр түрлі жарыстарын, тоғызқұмалақ, арқан тартыс, асық ату, аударыспақ сынды ойын түрлерін өткізіп отыру керек. Осындай жұмыстарды жүргізу нәтижесінде оқушылардың белсенділігі артып, спортқа деген бейімділігі қалыптасады. Оқушылардың танымдық қабілеттерін артырып, салауатты өмір сүру, адам денсаулығы осы спортқа байланысты екендігін түсінеді. Нәтижесінде оқушылардың білім сапасы артып, оқу тоқсандарында жоғары сапаға қол жеткізуге болады.

Қорыта айтқанда, мен алдымен жеке тұлғаның әлеуметтік құзыреттілігін дамытуды керек еттім. Сол арқылы ұжымдық зерттеуге қол жеткіздім, яғни оқушының өзін-өзі басқарудағы әлеуеті артты. Жаңа идеяларды енгізу барысындағы орындалатын міндеттер:

1. Оқушымен қарым-қатынасты қалыптастыру.
2. Оқушының логикалық ойлау қабілетін дамыту.
3. Әр оқушының әрекетін, ұлттық болмысын пайдалануға жұмыстану.
4. Оқушының ұлттық моралының орындалуын қамтамасыз ету.
5. Оқушының санасын, сенімін, көзқарасын, білімін арттыру.

6. Оқушының парасатын, ойлауын қалыптастыра отырып машықтандыру.

Ең бастысы, оқу үрдісінде міндетті пәндерде оқушылардың теориялық білімін әлеуметтік тұрғыдан қалыптастыруға мән беру керек.

Жұмысымның нәтижесі:

- 1) Әр оқушының білімі, қабілеті қалыптасады.
- 2) Оқушының бойындағы жетістіктері көрінеді.
- 3) Оқушылар қиындықтарды жеңеді, әлеуеті артады.
- 4) Жан-жақты дамуға қол жеткізеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Раджерс Э. Инновация туралы түсінік. – //Қазақстан мектебі, №4, 2006.
2. Қабдықайыров Қ. Инновациялық технологияларды диагностикалау. – А., 2004
3. Жүнісбек Ә. Жаңа технология негізі – сапалы білім. – //Қазақстан мектебі, №4, 2008
4. Нағымжанова Қ. Инновациялық технологияның құрылымы. – А.:Өркен, 2007
5. Көшімбетова С. Инновациялық технологияны білім сапасын көтеруде пайдалану мүмкіндіктері. – А.: Білім, 2008.
6. Г. Икіманова. Саулық пен сымбат. - Алматы: Қайнар, 1991.
7. «Қазақстан – 2030» стратегиясы
8. Дене мәдениеті – оқушыларды оқыту мен тәрбиелеу жүйесінде. Изденіс-Поиск. 2009ж. №2(2) -Б.262-264.
9. Е. Уақбаев. Қазақстанда дене тәрбиесі жүйесінің дамуы. - Алматы: Санат, 2000ж.
10. «Мектептегі дене шынықтыру» журналы, № 2, 2012
11. Қуанбаева Б. Оқытудың педагогикалық жүйесін технологиялық негізде жетілдірудің дидактикалық шарттары: дисс. Пед. ғыл.канд. – Алматы, 2005. –137 бет.

ФОРМИРОВАНИЕ ВЫРАЗИТЕЛЬНОЙ РЕЧИ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНИКОВ

КНОПП Любовь Сергеевна

ГККП ясли-сад №8 «Думан»

Казахстан, город Нур-Султан

Аннотация

Мақалада мектеп жасына дейінгі баланың сөйлеу тілі дамуының негізгі қабілеттері сипатталған. Автор "мәнерлеп сөйлеу" ұғымын "мәнерлеп оқу" ұғымымен салыстырып түсіндіреді. Сөйлеу тілінің мәнерлі болуына қажетті бірнеше шарттарды атап көрсетеді, тілдің көркем стилін ашады.

Аннотация

В статье описана последовательность развития основных способностей речевого развития дошкольников. Автор раскрывает понятие «выразительность речи» в сопоставлении с понятием «выразительность чтения», выделяет несколько условий, от которых зависит выразительность речи, раскрывает художественный стиль речи.

В детском саду закладываются основы выразительной речи, отрабатываются артикуляционные навыки, воспитывается умение слушать звучащую речь, развивается речевой слух и лексико-семантическая способность. Развитие этих навыков и способностей в определённой последовательности - важнейшая задача воспитателей детского сада в процессе речевых занятий. Остановлюсь на понятии «выразительность речи» в сопоставлении с понятием «выразительность чтения». Свободная или спонтанная речь, которую мы произносим с целью сообщения, убеждения, всегда выразительна. Когда человек произносит речь в естественных условиях коммуникации, она характеризуется богатыми интонациями, ярко окрашена тембрально, насыщена выразительными конструкциями. Необходимые средства речевой выразительности рождаются естественно и легко под влиянием эмоций и

мотивации речи. Но тот, же самый человек, который только что страстно и ярко говорил в ситуации свободного общения, вдруг оказался перед микрофоном. Голос его стал тусклым, металлическим, напряжённым, интонации - унылыми, однообразными. То же происходит с голосом и речью ребёнка, поставленного в условия необходимости произносить монолог или читать наизусть в неестественных условиях учебной ситуации, когда им руководит не желание сообщить собеседнику что-то новое и интересное, а учебная необходимость.

Работа над выразительностью речи - комплексная работа. Если воспитатель детского сада во всех возрастных группах работает над развитием творческого воображения детей в определённой системе и осуществляет при этом индивидуальный подход, он в значительной мере подготавливает работу по выразительному чтению в младших классах школы. Воспитанное с раннего детства «чувство слова», его эстетической сущности, выразительности - на всю жизнь делает человека эмоционально богатым, создаёт возможность получать эстетическое наслаждение от восприятия образного слова, речи, художественной литературы.

Выразительная речь поддерживает внимание и интерес у слушателя или читателя. Выделяется несколько условий, от которых зависит выразительность речи. Это самостоятельность мышления автора речи, его не равнодушие, интерес к тому, о чём он говорит или пишет, и к тем, для кого он говорит или пишет; хорошее знание языка, свойств и особенностей языковых стилей; сознательное намерение автора речи говорить и писать выразительно.

Выразительность разных стилей достигается не одними и теми же средствами - она специфична для каждого стиля. Для учебного стиля речи характерна подчёркнутая логичность изложения. В речи широко употребляются термины, обозначающие научные понятия, а также слова, обозначающие переход к следующей части предложения, слова типа «поэтому, потому», подчёркивающие причинно - следственные отношения. Для разговорного стиля характерно употребление эмоционально окрашенных языковых средств, оценочных слов и конструкций типа «Ой ли? Вот как!» Художественный стиль отличается образностью, эмоциональностью, неповторимостью и свежестью выражений, яркостью, зримостью описаний. Пример. «Как мама мне не поверила». Мы с мамой ездили на в лес. Вдруг я увидела медведя. Я как закричу: «Ой, медведь!» Ну, да, - удивилась мама. «Правда! Честное слово!» Тут медведь ещё раз показался из-за берёзы, и мама как крикнет: «Ой, правда, медведь!» Сравните. Мы с мамой ездили в лес. Вдруг я увидела медведя и закричала: «Мама медведь!» Мама мне не поверила. Я стала её убеждать. Тут медведь ещё раз вышел, и мама увидела его. Комментарий. Оба текста - разговорного стиля. Девочка делится своими переживаниями, стремится живо передать то, что с нею произошло. Первый из рассказов более выразительный и живой. Обо всём девочка «рассказывает с чувством». Нам кажется, что этот случай только что произошёл.[1]

Поговорим об интонационной окрашенности речи.

Интонация - это не только повышения и понижения тона, это также усиление и ослабление голоса, замедление и убыстрение темпа, различные изменения тембра, это перерывы в звучании речевого потока или паузы. Интонация, участвуя в построении высказываний и «наслаиваясь» на синтаксис и лексику, создаёт великолепные возможности выражения разнообразнейших, тонких и сложных оттенков смысла - логического, эмоционального, волевого, художественного. Интонация усиливает выразительность речи. Каждый писатель и поэт, создавая текст, слышит интонацию своей речи. Для понимания речи, текста, которое приближало бы читателя к писателю, к его художественному замыслу, требуется, в числе других условий, хорошее знание интонаций родного языка читателем. Нельзя «передать» слушателям богатство художественного текста, если «передающий» плохо владеет национальным богатством языка. К сожалению, многие воспитанники не приобретают настоящего вкуса к художественному слову - и одной из причин этого служит интонационная однотонность и не гибкость речи воспитателя.

Выразительность рождается таким подбором слов, предложений, интонаций, таким их применением, которые помогают разбудить не только логическую, но также эмоциональную,

волевою, эстетическую области нашего сознания. Выразительная речь действует на наши чувства более сильно, чем обычная речь в процессе общения.

Интернет-ресурсы:

1. <https://nsportal.ru/blog/detskii-sad/all/2013/06/14/konsultatsiya-dlya-pedagogov-formirovanie-vyrazitelnoy-rechi-u-detey>

БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУДАҒЫ АҚПАРАТТАНДЫРУ МӘСЕЛЕРІ ҚАРСЫБАЕВА Ғалия Усербаевна

№11 «Жеңіс» мектеп – гимназия» коммуналдық мемлекеттік мекемесі
Қазақстан, Түркістан облысы, Жетісай ауданы, Асықата кенті

Аннотация

Мақалада мұғалімнің шығармашылық әлеуетін дамыту құралы ретінде белсенді оқыту мен педагогикалық технологиялар оның себептері жайлы айтылған.

XXI ғасыр - өркениеттің алға дамуы, көптеген зерттеушілер әр адамның бойында шығармашылық әлеуеттің болуын талап етеді. Енді біз «әлеует», «шығармашылық» одан туындайтын «шығармашылық әлеует» даму түсінігіне тоқталамыз.

Адамға қатысты айтылатын бұл ұғым, философиялық сөздіктегі түсіндірмесі адамның бойындағы күш жігер, қайрат деген сөздермен мағыналас.

Басқаша айтсақ, адамның белгілі бір мәселені шешу нәтижеге қол жету үшін жұмсайтын қор, ішкі мүмкіндіктер көзі. Бұл ұғымды ең алғаш тұрмысқа енгізген Аристотель.

Ал шығармашылық деген сөздің мәніне үңілсек ол адамның мақсатты ісіне жету жолындағы талаптануы мен талпыныс жігері мен сабырынан, сұранысы мен ізденісі. Шығармашылық жол ол үміткер мен күдіктер, жеңілістер мен жеңістер жолы.

Әлемдегі дамыған мемлекеттердің білім беру жүйелері соңғы 20 жыл көлемінде өзгерістер кезеңінен басынан өткізуде.

Ол өзгерістер төмендегідей сипатталады:

- Білім, білік, дағдыдан - ойлаудағы құндылықтарға, шығармашылыққа
- Тұлғаның құзырлықтарын қалыптастыруға ауысу
- Пәндік мақсаттардан кешенділік мақсаттарға ауысу
- Білім беру мен тәрбиелеуден - білімденуге, оны қолдана алуға көмектесу

Әкімшіліктен - ынтымақтастыққа көшу.

Бұл жағдай жаңа педагогикалық менталитетті қалыптастырып, технологиялық амалға көшуді көкейкесті етеді.

Бұл бағытта тыңдаушылармен жүргізілген сауалнамаларды талдау олардың дәстүрлі дәрістерден гөрі жаңаша ұйымдастырылған оқытуды қалайтындарын көрсетеді. Мұны өзіміз басшылыққа алып жүрген көпке белгілі А. Маслоу жасаған «Таным пирамидасының» мына төмендегі нәтижелері де айқын көрсетіп тұр деп есептейміз.

Байқап отырсақ, тиімді деп танылатын әдістердің барлығы білім алушының өзі ойлауын, пайымдауын соның нәтижесінде дұрыс шешім қабылдау дағдыларын қалыптастыруды талап етеді екен.

Қазіргі дидактикадағы көптеген инновациялық бағыттар ішінен біз мұғалімнің шығармашылық әлеуетін дамыту құралы ретінде белсенді оқыту мен педагогикалық технологияларды алып отырмыз. Оның себептері төмендегідей:

1. Белсенді оқыту әдістері мен педагогикалық технологиялар кластық сабақтық жүйедегі оқу үрдісіне, мемлекеттік стандарттар мен бағдарламаларды өзгертуді талап етпей қолданыла алады;

2. Белсенді оқыту әдістері мен педагогикалық технологиялар бүгінгі білім саласындағы гумандандыру, демократияландыру, жеке тұлғаны дамыту сияқты келесі мәселелерді шешуді қамтамасыз етеді;

3. Оқытудың белсенді әдістері мен технологиялары білім алушылардың интеллектуалдық, шығармашылық деңгейін жоғарылатып, жекелігін қалыптастырады;

4. Белсенді әдістер мен технологияларды қолдану мұғалімнің кәсіби шеберлігін арттырып, шығармашылық әлеуетінің дамуына және кәсіби әрекетті шыңы «акме» жағдайға көтерілуіне ықпал етеді.

5. Кез келген жаңалық ең алдымен адамның қиялында пайда болатындықтан шығармашылық әлеуеттің құрамдас бөлігінің бірі - фантазия. Бұған дейін белгілі фактілерге қатысты жаңа көзқарас тұрғысынан қарауға мүмкіндік береді. Сондықтан оның көркемдік және ғылыми танымдық құндылығы орасан зор. Қиялдаудан туындаған шығармашылық белсенділік едәуір шамада ішкі ниеттерге, жекелей дарындылыққа және адамның қызметі үрдісінде қалыптасатын даралық тәжірибесіне байланысты. Фантазия арқылы адамның есінде сақталған қабылдау, елес бейнелері қайтадан өңделіп, сұрыпталып, жанартылып, солардың негізінде мимда жаңа бейнерлер жасалады.

6. Фантазия - педагогикалық актінің құрамдас бөлігі. Ол жаңа жоспарлар, бағдарламалар, технологиялар, т.б. жасауда, оны жүзеге асыруда іске қосылады. Нәтиженің қолдай болатынын болжау, бұрынғы елес - бейнелерді өзгертіп бір - біріне қосып, қайтадан бейнелеу арқылы, оқытуда жаңа жолдар табуға көмектеседі. Фантазия арқылы көрнекті ақын, педагог, психолог Мағжан Жұмабаев «Мылқау өмірге үн, сақау өмірге тіл беретін» жоқты бар, ар барды гүлді, көрікті қылатын, бізді асыға аяқ бастырып тәңірмен тілдестіретін сол фантазия» деген. Шығармашылық әрекет жоғары әлеуметтік қажеттіліктерден туатындықтан оның нәтижесіне қарай қанағаттану немесе қанағаттанбау реакцияларын бастан өткізеді. Бұл эмоциямен тығыз байланысты. Эмоция - толғану, сезім, көңіл - күй деген мағына береді. Эмоцияның жоғары түрі адамның іс - әрекетінің өнімді болуына мүмкіндік туғызады. Эмоциясыз, сезімсіз ізденушілік болмайды.

7. Жақсылық ашу өздігінен келе салмайды, оған алдын ала жасалған қажырлы еңбек құлшындырады десек, дәл сол сәтті шабытты шақ деп сипаттауға болады. Шабыт - адамның рухани күштерінің ширеңгеп өрлеуі, шығармашылық толғанысы. Шабыт жаңа туындының пайда болуына, бастайды. Ол адамның жоғары белсенділігінен, әрекеттің өнімділігімен, шығармашылықтың шаттығын сезінумен «құштарлық» пен эмоциялық ойға шолумен ұштасады. Шығармашылық үрдістің санадан тыс тәрізді болып көрінуі шығармашылықтың өзінің барынша саналығының нәтижесі, сананың ерекше айқындылығының, ойлар мен бейнелердің өзінше бір үлгіде лықси келіп, айшықтана көрінуінің, зейіннің, идеяны орындауға бағытталған құлшыныс пен ерік жігердің жемісі. Шабытты шақтарында адам бойындағы бар күш жігермен әрекет етеді.

8. Шығармашылық әлеует ұғымының құрамалары ретіндегі адамның тұлғалық сапаларының: еркіндік, шешімділік, тәуекелшілдік, тапқырлық, өнертапқыштықтың алатын орны ерекше. Адамның еркіндігі өмірдегі, кәсіби әрекеттегі мәдени әлемдегі өз орнын анықтай алу қабілетінде жатыр. Оның ойлау, пайымдау және әрекеттену еркіндігі жеке кәсіби жауапкершілікті сезінумен сәтті байланысады. Рухани және материалдық құндылықтар әлемінде еркін бағдарлай алу, педагогикалық догмалардан еркін тұлға тәуекелді талап ететін шешімдерді өз мойнына ала алады. Еркін адам өзінің өмірлік позициясы, ұстанымы болғандықтан өзгелерді қайталамай, жаңаша тың жолдармен жүреді. Дәл осы сапа шығармашыл мұғалім үшін аса маңызды.

9. Шешімділік адамның өз бетімен жауапты шешімдер қабылдауға және іс - әрекетке оларды бұлжытпай жүзеге асыруға қабілеттілігі. Әрекет белгілі бір шамада тәуекелге барудың және бірнеше баламадан біреуін таңдаудың қажеттілігін туындатады. Осы кезде шешімділіктің маңызы зор. Сол қабылданған шешім үшін жауапкершілікті өзіне батыл алуды, іс - қимылдың дер кезінде болуын оны тез орындай білуді білдіреді, ғылыми зерттеушілік жұмыстарды ұйымдастыруда теориялық және тәжірибелік бағыттарымен оқушыларды таныстырып, жас ізденушілердің шығармашылық дамуын қамтамасыз ету. Мұғалімнің

шығармашылық әлеуетінің құрамына оның кәсіби мәнді сапаларын жатқыза отырып, олардың бастылары ретінде: шеберлік, импровизация мен интуицияны атап өтеміз.

10. Шығармашыл тұлғаның ерекше қасиеттерінің қатарына педагогикалық импровизация жасай алуы жатады. Педагогикалық импровизация дегеніміз мұғалімнің алдын - ала жоспарланбаған тосыннан пайда болған педагогикалық мәселені шешу үшін өзінің білік, дағдысы мен іскерлігін шығармашылықпен іске қосуы. Педагогикалық импровизация мұғалімнің шығармашылықпен өзін өзі дамытуына әсер етуші фактор. Өйткені импровизация кезінде мұғалімнің ішкі күштері мен қабілеттерінің жұмылуы маңызды орын алады. Дәл осы жағдайда шығармашылық туады да әлеуеттің дамуына мүмкіндік жасалады.

11. Педагогикалық шығармашылықтың орын ауына септігін тигізетін тағы бар бір басты мәселе мұғалімнің әртістік қасиеті. Мектеп әрине, театр емес. Дегенмен мұғалім үнемі халық алдында тұратын танымал адам. Олай болса ол аудиторияны меңгере алуы, иландыра білуі, шабыттандыра алуы тиіс.

12. Педагогикалық әртістік тек әрекетке педагогикалық білім, білік, дағдыны тиімді пайдаланып қою ғана емес, тұлғаның шығармашылық әлеуетін дамытуды қамтамасыз ететін эмоцияналдық бейнелік тетіктер жүйесі арқылы педагогикалық міндеттерді шешу барысында көркемдік логиканы пайдалану.

13. Педагогика ғылым ретінде ой мен сезімдерді дамытады, адамның құндылық негіздерін бекітеді. Ол педагогикалық үрдістің руханилығын арттырады, оның мазмұны мен формаларын адамсергіткіштік пен мейірімін қанықтырады, шығармашылық, шеберлік сияқты педагогикалық кәсібиліктің жаңа сапасы арқылы жасампаздыққа жеткізеді. Шығармашылық әрекет жоғары әлеуметтік қажеттіліктерден туатындықтан, сол қажеттіліктерді жүзеге асыру арқылы мұғалімнің құзіреттілігі қалыптасады.

14. Шығармашылық әлеуеті дамыған мұғалім өз кәсібін жете меңгеріп қана қоймай, өзін өзі жан жақты дамытуға қол жеткізеді. Нәтижесінде мұғалім кәсіби құзіреттілікке қол жеткізеді. Мұғалімнің кәсіби құзіреттілі бүгінгі ғасыр талабына сай белгілі бір нәтижеге бағытталған білім берудің негізі болмақ.

15. Бүгінгі заман талабы - жан - жақты дамыған, өзіндік «мені» қалыптасқан «тұлға» тәрбиелеу. Оқушы «тұлға» болып қалыптасуы үшін оның бойында түрлі жағдаяттағы проблеманы анықтауға, өзіндік тұжырым жасай білуге, өзіндік бағалауға, сыни ақпараттарды өз бетімен табуға, талдауға логикалық операцияларды қолдан отырып дәлелдеуге жалпы алғанда жеке адамның құзіреттіліктері қалыптасуы қажет.

16. Осындай биік нәтижеге қол жеткізуді - кәсіби құзіреттілігі жоғары мұғалім ғана жүзеге асырмақ.

Сондықтан, қазіргі заманауи білім беру жүйесінің басты міндеті - Ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыру, дамыту және сәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау.

Білім берудегі ақпараттандыру жағдайында педагог мамандардың біліктілігін көтеру - бүгінгі күннің негізгі міндеттерінің біріне айналып отыр. Сондықтан педагог мамандардың біліктілігін көтеруді ақпараттандыру туралы тұжырымдама, стандарт және оқу тақырыптық жоспарларын жасақтау қажет. Аталған қажеттілікті шешу барысында педагог мамандардың біліктілігін ақпараттық технологияны өз қызметкеріне пайдалану саласы бойынша тұжырымдама, модульдік жұмыс бағдарламалары жасалынады. Сонымен бірге білім беруді ақпараттандыру жағдайында педагог мамандардың ақпараттық сауаттылығын, ақпараттық мәдениетін және ақпараттық құзырлығы сияқты қабілеттіліктерді қалыптастыру мәселесі бүгінгі күннің өзекті мәселесіне айналып отыр.

Қорыта айтқанда, қазіргі таңда білім беру ұйымдарының оқу жүйесінде жоғарыдағы айтылған мәселелерді дамытып оқу процесінде енгізу қажет.

Қазіргі талаптың басты міндеті - педагог мамандардың кәсіби құзырлығын қалыптастыру мен біліктілігін үздіксіз арттыруды, ғылыми -әдістемелік қызметтің жаңашылдығын, түрлері мен әдістерін іздестіруді қамтамасыз ету, оны үйлестіре білу болып отыр. Сондықтан қазіргі заманауи білім беруде әр оқушының қабілетіне қарай білім беруді, оны дербестікке, ізденімпаздыққа, шығармашылыққа тәрбиелеуді жүзеге асыратын

жаңартылған педагогикалық технологияны меңгеруге үлкен бетбұрыс жасалуда. Өйткені, мемлекеттік білім стандарты деңгейінде оқу үрдісін ұйымдастыру жаңа педагогикалық технологияны ендіруді міндеттейді.

Пайдаланған әдебиеттер:

2. Маркова А.К. Кәсіби құзыреттіліктің даму деңгейі. А., 2009
3. Скаткин М.И. Зерттеу мәдениеті педагогикалық қабілет А., 2008
4. Педагогикалық шеберлік А., 2018

ШАҒЫН ЖИНАҚТЫ МЕКТЕП ЖАҒДАЙЫНДА «ХИМИЯ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ» БАҒДАРЛАМАСЫН ТИІМДІ ӘДІСТЕРМЕН ОҚЫТУ АРҚЫЛЫ ХИМИЯ МАМАНДЫҒЫНА КӘСІБИ БАҒДАРЛАУ

РАЗАХОВА Салтанат Ерсайынқызы

Айқын Нұрқатов атындағы Шұқыркөл орта мектебі коммуналдық мемлекеттік мекемесі
Қазақстан, СҚО, Ғабит Мүсірепов атындағы аудан, Шұқыркөл ауылы

Аннотация

Шағын жинақты мектеп жағдайында негізгі буын оқушыларын химия мамандығына кәсіби бағдарлауға «Химия және ғылым» бағдарламасын тиімді әдістермен оқыту жұмысы көрсетілген. Мектеп базасы мен оқушы сұранысы ескеріліп құрылған бағдарламаның тиімділігі жоғары.

Annotation

The work program of the course Chemistry and Science is compiled using effective teaching methods for middle-level students. School base and student demand. High efficiency of the program

Қазіргі ғылым мен білімнің даму шеңберінде, жаңартылған оқу мазмұнының енуіне байланысты шағын жинақты мектептің негізгі буын оқушыларын химия мамандығына кәсіби баулуға «Химия және ғылым» атты элективті курс бағдарламасының тиімді әдістер арқылы оқыту өзекті болып тұр [1]. Шағын жинақты мектеп жағдайында оқушылардың сұранысы мен мектеп базасы ескеріліп жұмыс бағдарламасы құрылған. Осы мақсатта элективті курстың бағдарламасы толықтай нұсқада беріліп отыр.

1. **Курстың бағыты:** 2019 жылғы мемлекет басшысының халыққа жолдауы, Жалпы еңбекке 20 қадам бағдарламасы 8-сыныпқа арналған химия пәнін оқыту бағдарламасы, мемлекеттік стандарт басшылыққа алынып, оқушыларға бейорганикалық химия курсы негізінде сандық, сапалық талдау, жобалау жұмыстарын жүргізу, әлеуметтік тұрғыда қарасақ, экологиялық білімдерін қалыптастыру арқылы білімдерін өмірде қолдана білуге кәсіби бағдар беру

2. **Курстың өзектілігі:** оқушылардың жаратылыстану –ғылыми сауаттылығын қалыптастыру арқылы білімдерін өзектендіру және кәсіби бағдарлау болып табылады.

3. **Курстың педагогикалық мақсатқа лайықтылығы:** химияның жалпы қағидаларын ескеріп, алған білімдерін практикамен ұштастыра білу.

4. **Курстың мақсаты:** оқушыларды сандық және сапалық талдай білуге үйрете отырып, ғылыми жобалау жұмыстарын жүргізуге үйрету, ғылымға баулу. Оқушыларды техникалық мамандықтар бойынша жоғары оқу орындарына түсуге кәсіптік бағдарлауға дайындау.

5. Курс міндеттері:

1. Химия бағдарламасы бойынша білімдерін оқыту үрдісінде қолдану арқылы тәжірибемен үйлестіре білу;

2. Оқушылардың кең көлемде білім алуына жағдайлар жасау;

3. Оқушылардың химия, биология, физика пәндері бойынша білімдерін ұштастыру;

4. Оқушыларды өз бетімен білім алуына және кәсіп таңдауына бағдар беру;

5. Оқушылардың қосымша химиялық әдебиеттермен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру;

6. Оқушылардың танымдық, шығармашылық қабілеттерін және функционалдық сауаттылығын дамыту;

7. Тұлғаны құбырғеттілікке, жауапкершілікке, дұрыс мамандық таңдауға бағдар беру.

6. Мамандыққа бағдарлау: инженер-химик, дәрігер, химик, геолог, аналитик, технолог, техникалық мамандықтар.

7. Пәнаралық байланыс: жаратылыстану пәндері

8. Қолданбалы курстың ұйымдастыру формалары: зерттеу, жобалау, теориялық білімді меңгеру, қорғау сабақтары

9. Қолданбалы курсты өткізу формалары: зертханалық, сарамандық жұмыстарға көрсетілім дайындау, жобалау, қорытындылау, қосымша деректер жинау, баяндама, реферат жұмыстарын қорғау.

10. Курсты оқыту кезінде күтілетін нәтижелер:

• Химия – заттар және олардың айналулары туралы ғылым, экология ғылымының пайда болуы туралы білімдерін жүйелендіру;

• химиялық зертханада зерттеу әдістерін білу;

• ғылыми зерттеу жұмысын жүргізу кезеңдерін меңгерту, ғылыми әдебиеттермен жұмыс істеуге дағдалану;

• теориялық білімі, білігін өмірдегі жаңа жағдайларда қолдана білу;

• Өзінің химиялық сауаттылығын курсты оқу үрдісінде қалыптастыру және өзін өзі басқару;

• сандық және сапалық талдау білігін қалыптастыра отырып, ғылыми сауаттылығын дамытуға мүмкіндік беру;

• химиялық зерттеу кезінде сандық және сапалық талдау есептерін шеше отырып, тәжірибенің орындалуын жүзеге асыру, алгоритмдерді, схемеларды, кестелерді, анықтамалықтарды және т. б. қолдана білу;

• мамандық таңдауға қажеттілігін сезіну;

• топтық, ұжымдық, ынтымақтастық ортасында дұрыс қарым – қатынас орната білуге дағдыландыру.

11. Оқушыларға қойылатын негізгі талаптар:

1. оқу үрдісінде өзінің оқу уақытын ұтымды және табысты пайдалану;

2. өзінің негізгі оқу мақсатын және міндеттерін, табыс критерийін айқындай алу;

3. оқу материалының нәтижелігін айқындау;

4. материалдық базаны пайдалана отырып, зерттеу жұмыстарына талдау жүргізу;

5. тәжірибелік жұмыстарды бақылау, саралау, талдау, оны жүргізуді жүзеге асыру;

6. бақылаулар мен талдау жұмыстарын қорытындылай білу;

7. зерттеу жұмысын қорғауға, тәжірибелеуде және (мәселелік есептерді шешуде) мәселенің дұрыс қойылуын, шартының дұрыс жазылуын, оны шешуде формулалар мен сызбалардың дұрыс қолданылуын, есептеулердің дұрыс жүргізілуін тексере білу;

8. көрсетілімдер дайындау, жоба жазу реферат, мақала жазу, қосымша деректермен жұмыс жүргізу арқылы функционалдық сауаттылығын қалыптастыра білу;

9. ғылыми әдебиеттермен, рефераттармен жұмыс жүргізу, ақпараттарды талдау, интернет көздерін тиімді пайдалану;

10. практикалық жұмыс нәтижелерін өңдеу;

11. ғылыми – зерттеу нәтижелерін рәсімдей білу;

12. экологиялық зиянды қалдықтарды зарасыздандыру жолдарын меңгеру

12. Оқушылардың білімін бағалау төмендегі шарттарға негізделеді:

1. Бағдарлама бойынша алған теориялық білім мазмұнын, тәжірибемен ұштастыра білуі;

2. Теориямен практиканың байланысын өмірде қолдана білуі;

3.Бағдарламадағы күтілетін нәтижелерге қол жеткізу арқылы функционалдық сауаттылығын қалыптастыру

13.Тапсырманы орындауына сәйкес бағалау критерийі:

1. Сандық және сапалық талдау жүргізе білуі (максималды 5 балл);
- 2.Ғылыми зерттеу жұмысын талаптарға сәйкес қорғай білуі (максималды 5 балл);
- 3.Тәжірибе құрып, оны талаптарға сай орындай білуі (максималды 5 балл);
- 4.Есептеу кезінде математикалық формулалар, химиялық, физикалық заңдарды дұрыс пайдалана білуі (максималды 5 балл)

Бағдарламаның білім мазмұны:

Химия 8-сынып

(Жылына 34 сағат, аптасына 1 сағат)

Кіріспе (2 сағ)

- Химия – заттар және олардың айналулары туралы ғылым (1сағ)
- Экологиялық ғылымының пайда болуы (1 сағ)
- 1-тақырып.Химиялық зертханада жұмыс істеу ережесі және еңбекті қорғау (2 сағ)
- Химиялық зертханада қауіпсіздік техникаережелерін сақтау (қызықты тәжірибелер көрсету техникасы) (1 сағ)
 - № 1 практикалық жұмыс. Үлгі бойынша құрылғын жинау. Газ алу үшін құрылғыны жинау және герметикалық жағдайын тексеру (1сағ)
 - 2 –тақырып. Зертханада зерттеу әдістері (6 сағ)
 - Зертханалық жұмыс техникасы. Химиялық реактивтер маркалары (1 сағ)
 - Дистилденген су және оның қасиеттері. Химиялық ыдыстар, оны жуу және құрғату. Таразы және онымен өлшеу. Қатты заттарды ұсақтау (1 сағ)
 - Ерігіштік және ерітінділер. Ерітінділерді сүзу. Сұйық, қатты және газтәрізді заттарды тазарту (1сағ)
 - № 2 практикалық жұмыс. Зертханалық тұрғымен, химиялық ыдыспен, реактивтермен жұмыс істеу (1 сағ)
 - Заттарды таарту және оның физикалық константаларын анықтау (1 сағ)
 - Өртүрлі химиялық операцияларды орындау (1 сағ)
 - 3-тақырып. Ғылыми – зерттеу жұмысы (3 сағ)
 - Ғылыми – зерттеу жұмысының кезеңдері. Зерттеу жұмысының түрлері (баяндама, ғылыми мақала, ғылыми есеп, реферат, монография). Зерттеу жұмысының құрылымы (1 сағ)
 - Ғылыми әдебиетпен жұмыс істеу, кітапханаға саяхат. Әдебиет көздерімен (жалпы танысу, тарау және бөлім бойынша ұқыпты оқу, таңдап оқу, оқылған материалдың жоспарын құру, оқылған материалдың қорытындысы, басқа әдебиеттермен оқыған материалды салыстыру, сәйкестендіру, кезеңдердің мазмұндары) (2 сағ)
 - 4- тақырып. Су (3 сағ)
 - Су тазалығының көрсеткішін зерттеу. Суды тазарту. Табиғи су және оның түрлері. Су құрамы, қасиеттері бойынша сипаттамасы (1 сағ)
 - Ақпараттарды талдау. Судың үлгісін алу және сақтау. Судың ластану көздерін анықтау. Суды тазарту әдістері (1 сағ)
 - № 2 практикалық жұмыс. Минералды судың құрамын анықтау (жалпы және карбонатты тұрақтылықты анықтау, хлорид – ион, сульфат – ион, нитрат – иондарды анықтау). Нәтижелерін рәсімдеу. Суды тазарту. Есепті рәсімдеу. «Су әлемінде» газетін шығару (1 сағ)
 - 5- тақырып. Ғылыми –зерттеу нәтижелерін рәсімдеу (1 сағ)
 - Жүргізілген зерттеу мазмұнына талаптар. Ғылыми зерттеу жұмысына жазба есебі (зерттеу тақырыбы, зерттеу тақырыбын таңдау, зерттеуобъектісі, пәнін таңдау, мақсатын, зерттеу міндеттерін, гипотезасын, теориялық және нәтижелердің қолданбалылығы,зерттеу әдістеріне шолу, көрсетілген әдебиет тақырыбы бойынша қысқаша сипаттама, күтілетін нәтижелер мен ұсыныстар) (1 сағ)
 - 6-тақырып. Белгілі және жарнамалы сусындардың химиялық құрамы (10 сағ)

- Газдалған сусындардың химиялық құрамы. Көміртегі (IV) оксиді, қышқылдарды индикаторлармен тану (1 сағ)
- Бояғыштар, орыс квасының химиялық құрамы (1 сағ)
- Салқын сусындардың химиялық құрамы (1 сағ)
- Чипсылардың химиялық құрамы (1 сағ)
- Шоколадтың химиялық құрамы (1 сағ)
- Балмұздақтың химиялық құрамы (1 сағ)
- Балдың химиялық құрамы (1 сағ)
- Жеміс – жидектермен тәжірибе жүргізу (1 сағ)
- Өсімдік материалы негізінде рН индикаторларын дайындау (1 сағ)
- Сағыздың химиялық құрамы (1 сағ)
- 11-тақырып. Ашытқы өндіру және адам ағзасына әсері (2 сағ)
- Ашытқы шикізаты, алу жолдары (1 сағ)
- Адам ағзасына тигізетін әсері (1 сағ)
- 7-тақырып. Жоба (6 сағ)
- Ғылыми зерттеуде сөйлеу біліктілігінің орны (1 сағ)
- Қызықты химия (2 сағ)
- Жобалардың презентациясы (1 сағ)
- Қорытынды сабақ (2 сағ)

Тақырыптық-күнтізбелік жоспар

№	Мазмұны	Сағат саны	мерзімі	Үйге тапсырма
	Кіріспе	(2 сағ)		
1	Химия – заттар және олардың айналулары туралы ғылым	1		Интернет материалдары
2	Экологиялық ғылымының пайда болуы	1		Интер.мат
	1-тақырып.Химиялық зертханада жұмыс істеу ережесі және еңбекті қорғау	(2 сағ)		
3	Химиялық зертханада қауіпсіздік техникаережелерін сақтау (қызықты тәжірибелер көрсету техникасы)	1		Қосымша дерек
4	№ 1 практикалық жұмыс. Үлгі бойынша құрылғын жинау. Газ алу үшін құрылғыны жинау және герметикалық жағдайын тексеру	1		Қосымша дерек
	2 –тақырып. Зертханада зерттеу әдістері	(6 сағ)		
5	Зертханалық жұмыс техникасы. Химиялық реактивтер маркалары (1 сағ)	1		Интернет материалдары
6	Дистилденген су және оның қасиеттері. Химиялық ыдыстар, оны жуу және құрғату. Таразы және онымен өлшеу. Қатты заттарды ұсақтау (1 сағ)	1		Интернет материалдары
7	Ерігіштік және ерітінділер. Ерітінділерді сүзу. Сұйық, қатты және газтәрізді заттарды тазарту (1сағ)	1		Интер.материал
8	№ 2 практикалық жұмыс. Зертханалық тұрғымен, химиялық ыдыспен, реактивтермен жұмыс істеу (1 сағ)	1		Интернет материалдары
9	Заттарды таарту және оның физикалық константаларын анықтау (1 сағ)	1		Интернет материалдары
10	Әртүрлі химиялық операцияларды орындау (1 сағ)	1		Интернет материалдары
	3-тақырып. Ғылыми – зерттеу жұмысы	(3 сағ)		
11	Ғылыми – зерттеу жұмысының кезеңдері. Зерттеу жұмысының түрлері (баяндама, ғылыми мақала, ғылыми есеп, реферат, монография). Зерттеу жұмысының құрылымы	1		презентация
12-13	Ғылыми әдебиетпен жұмыс істеу, кітапханаға саяхат. Әдебиет көздерімен (жалпы танысу, тарау және бөлім бойынша ұқыпты оқу, таңдап оқу, оқылған материалдың жоспарын құру, оқылған материалдың қорытындысы, басқа әдебиеттермен оқыған материалды салыстыру, сәйкестендіру, кезеңдердің мазмұндары)	2		презентация

	4- тақырып. Су	(3 сағ)	
14	Су тазалығының көрсеткішін зерттеу. Суды тазарту. Табиғи су және оның түрлері. Су құрамы, қасиеттері бойынша сипаттамасы (1 сағ)	1	презентация
15	Ақпараттарды талдау. Судың үлгісін алу және сақтау. Судың ластану көздерін анықтау. Суды тазарту әдістері	1	презентация
16	№ 2 практикалық жұмыс. Минералды судың құрамын анықтау (жалпы және карбонатты тұрақтылықты анықтау, хлорид – ион, сульфат – ион, нитрат – иондарды анықтау). Нәтижелерін рәсімдеу. Суды тазарту. Есепті рәсімдеу. «Су әлемінде» газетін шығару	1	презентация
	5- тақырып. Ғылыми –зерттеу нәтижелерін рәсімдеу	(2 сағ)	
17- 18	Жүргізілген зерттеу мазмұнына талаптар. Ғылыми зерттеу жұмысына жазба есебі (зерттеу тақырыбы, зерттеу тақырыбын таңдау, зерттеуобъектісі, пәнін таңдау, мақсатын, зерттеу міндеттерін, гипотезасын, теориялық және нәтижелердің қолданбалылығы, зерттеу әдістеріне шолу, көрсетілген әдебиет тақырыбы бойынша қысқаша сипаттама, күтілетін нәтижелер мен ұсыныстар)	2	Қосымша дерек
	6-тақырып.Белгілі және жарнамалы сусындардың химиялық құрамы	(10 сағ)	
19	Газдалған сусындардың химиялық құрамы. Көміртегі (IV) оксиді, қышқылдарды индикаторлармен тану	1	Интернет материалдары
20	Бояғыштар, орыс қвасының химиялық құрамы	1	реферат
21	Салқын сусындардың химиялық құрамы	1	Қосымша дерек
22	Чипсылардың химиялық құрамы	1	реферат
23	Шоколадтың химиялық құрамы	1	презентация
24	Балмұздақтың химиялық құрамы	1	баяндама
25	Балдың химиялық құрамы	1	презентация
26	Жеміс-жидектермен тәжірибе жүргізу	1	Қосымша дерек
27	Өсімдік материалы негізінде рН индикаторларын дайындау	1	
28	Сағыздың химиялық құрамы	1	Қосымша дерек
	7-тақырып.Жоба	(6 сағ)	
29	Ғылыми зерттеуде сөйлеу біліктілігінің орны	1	Қосымша дерек
30- 31	Қызықты химия	2	презентация
32	Жобалардың презентациясы	1	презентация
33- 34	Қорытынды сабақ	2	қайталау

ПАЙДАЛАНУҒА ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ:

1. www.akorda.kz
- 2.Жалпы орта мектептің 8-сыныбына арналған химия оқулығы. -Алматы: Атамұра, 2015
- 3..Жалпы орта мектептің 10-сыныбына арналған химия оқулығы. -Алматы: «Атамұра», 2016
- 4..Петров А.А., Бальян Х.В., Трощенко А.Т. Органикалық химия. -М. ВШ., 1981 ж.
- 5..Грандберг И.И. Органическая химия. -М.,1974 г.
- 6.Бірімжанов Б. Жалпы химия. -Алматы: ҚазҰУ, 2001 ж.
- 7.Бірімжанов Б., Нұрахметов Н. Жалпы химия. -Алматы: Ана тілі-1992 ж.
- 8.Ахметов Н.С. Общая и неорганическая химия. -М.ВШ., 1988 г.
- 9.Усанович М.И. Из истории химии. -Алматы: «Қазақ университеті» - 2004 ж
- 10.Шоқыбаев Ж. Бейорганикалық және аналитикалық химия. -Алматы: «Білім», 2003 ж.

Оқушылар үшін әдебиеттер тізімі:

1. Жалпы орта мектептің 8-сыныбына арналған химия оқулығы. -Алматы: Атамұра, 2015

2. Жалпы орта мектептің 10-сыныбына арналған химия оқулығы. -Алматы: «Атамұра», 2016

ОБНОВЛЕНИЕ СОДЕРЖАНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ – ВЕЛЕНИЕ ВРЕМЕНИ

РОДЖАЙ Зоя Леонидовна

Коммунальное государственное учреждение шк-гимназия «Женис» №11
Казахстан, Туркестанская область, Жетысайский район, Асыката кент

Аннотация

Обновление содержания образования обновление содержания образования направлено на интегрирование современных тенденций образования и лучшей практики казахстанского образования. При разработке учебных программ в рамках обновления содержания образования были учтены предложения казахстанских педагогов-практиков и учёных.

Навыки широкого спектра цель начального образования - создать образовательное пространство, благоприятное для гармоничного становления и развития личности обучающегося, обладающего основами следующих навыков широкого спектра: функциональное и творческое применение знаний; критическое мышление; проведение исследовательских работ; использование информационно-коммуникативных навыков; применение различных способов коммуникации; умение работать в группе и индивидуально; решение проблем и принятие решений.

Сегодня, в век современных компьютерных технологий, педагогу приходится все время покорять новые вершины знаний. Одной из таких «вершин знаний» в ближайшем будущем стало для меня прохождение курсов повышения квалификации по программе обновления содержания среднего образования для учителей начальных классов. Основная задача данных курсов, по моему мнению, помочь учителям усовершенствовать педагогическую практику, научиться работать не источником информации, а «путеводителем» для нахождения знаний самим учеником. Результат обновлённой программы, с которой нас ознакомили на курсах, заключается в том, чтобы ученики научились тому, как учиться самостоятельно, и в результате могли стать независимыми, увлечёнными, уверенными, ответственными учениками с развитым критическим мышлением, умеющими свободно общаться на русском, казахском и английском языках и проявляющими компетентность в цифровых технологиях.

Перед нами — учителями стоит важнейшая задача воспитать и обучить таких учеников, которые могли бы адаптироваться и реализовать себя в современном мире. Достижение этой задачи невозможно, если учитель сам не готов.

Для осуществления такого перехода надо начать изменения с самой себя, т. е. с учителя. Учитель в моем понимании — это творец. Всем известно, как сложна профессия ювелира. Сложность его работы заключается в нанесении на алмаз граней. А ведь учитель — это тот же ювелир, в отличие от которого, у педагога в руках бесценное сокровище — ребенок. Объединяет эти профессии результат работы: у ювелира — многогранный алмаз, а у учителя — всесторонне развитая личность. Какие это будут грани, во многом зависит от компетентности учителя.

Очень много внимания уделено изменению системы оценивания достижения ожидаемых результатов учащихся. Оценивание должно соответствовать следующим принципам:

- Систематичности
- Последовательности
- Объективности
- Прозрачности
- Достоверности-

Оно предполагает параллельное развитие двух линий оценки: (формативное и суммативное оценивание). Оценивание учебных достижений в модели образования, ориентированного на результат, предполагает способы оценивания по результатам обучения за урок и итоговую работу в четверти. Результаты обучения в школе детей потребуют от нас педагогов, всестороннего и объективного оценивания успехов в достижении ожидаемых результатов обучения каждого учащегося, его отношения к учебе и динамику развития личности в целом. Но обновление содержания образования, транслируя лучший опыт внедрения новых подходов к обучению и методике преподавания должно учесть и положительный опыт традиционного. Синтез традиционных и инновационных методов обучения позволит разнообразить формы проведения занятий активизирующие познавательную деятельность учащихся.

Например, на уроке по теме «Единицы времени» в 1 классе мной были использованы такие виды активных методов, как «Найди лишнее» (здесь ученики по изученным ранее материалам должны найти рисунки, где встречаются часы с неправильно указанным временем), закрашивание стрелок часов, где ученики также должны были указать при каком времени выполняют утреннюю гимнастику, завтракает, готовится к школе, по расположению цифр провести линию и назвать время. Выполнение таких заданий вызывает у учащихся интерес, стремление ответить первым, показать свои знания и познавательную деятельность, быть активным на уроке.

При проведении групповой работы в классе на первых уроках во время групповой работы было шумно, дети активно обсуждали работу, перебивали друг друга, участники одной группы отказывались работать вместе. Дети не могли сами распределить между собой роли, т.к. все хотели быть первыми. На последующих уроках эти проблемы постепенно уменьшались т.к. ученики поняли, что результативность работы зависит от того насколько они смогут договориться между собой и принять каждого члена группы, выслушать мнение каждого. Групповая работа развивает навыки коммуникации и сотрудничества, они терпеливо выслушивали разные точки зрения. Обсуждали различные мнения, аргументировали и доказывали правильность своей точки зрения, ответы учеников стали полными, в результате развития речи происходит развитие мышления. Ставя перед собой цель, дети старались найти решение, они учились мыслить не стандартно, креативно. Во время групповой работы создавалась зона ближайшего развития для слабых учащихся. Они чувствовали поддержку со стороны членов группы и учителя. Успех групповой работы учащихся зависит прежде всего от мастерства учителя, от умения его распределять свое внимание таким образом, чтобы каждая группа и каждый её участник в отдельности ощущал заботу учителя, его заинтересованность в их успехе, в нормальных плодотворных межличностных отношениях. Всем своим поведением учитель обязан выражать заинтересованность в успехе как сильных так и слабых учащихся, вселять уверенность им в своих успехах, проявлять уважительное отношение к слабым ученикам.

Таким образом, групповая технология как коллективная деятельность предполагает:

- взаимное обогащение учащихся в группе;
- организацию совместных действий, ведущую к активизации учебно-познавательных процессов;
- распределение действий;
- коммуникацию, общение, без которых невозможны распределение, обмен и взаимопонимание, благодаря которым планируются адекватные учебной задаче условия деятельности и выбор соответствующих способов действий;
- обмен способами действия для получения совокупного продукта деятельности – решения проблемы;
- взаимопонимание диктуется характером включения учащихся в совместную деятельность;
- рефлексию, через которую устанавливается отношение ученика к собственному действию и обеспечивается коррекция этого действия.

Совместная деятельность означает, что каждый ребенок вносит свой личный вклад, идет обмен знаниями, идеями, предположениями, способами деятельности. Ребёнок учится работать в коллективе, общаться и находить компромиссы, каждый несёт ответственность за то, что он делает и предоставляет информацию другим участникам, объясняет суть полученных результатов. Для младших школьников интерес активных форм занятий заключается в самом процессе проведения исследований, изучении жизнедеятельности объектов исследования, соотнесении теоретических знаний с практическими, составлении моделей, наблюдении за работой одноклассников, работа в группе, способность делать самостоятельно выводы, анализировать, узнавать новое об объекте, систематизировать. Они учатся организовывать свою деятельность, определять цели и задачи, достигать их в соответствии с разработанным планом, осваивать новые методики, включаться в проект или исследование и составлять модель, общаться и находить контакт с одноклассниками, проводить тщательную работу, верить в себя.

Применяя на уроках модуль критического мышления я поняла, чтобы прежде чем развивать критическое мышление у учащихся, надо сначала развивать своё критическое мышление. Работа в этот период показала, что надо учиться мыслить нестандартно. Для меня было сначала трудно принять то, чему нас учили, но потом пришло осознание того, что если я хочу чтобы мои ученики в последствие стали успешными, я должна внедрять новые методы, приемы. При этом возможны ошибки, но они будут для меня отправной точкой в следующий раз сделать это лучше или по-другому. Для развития критического мышления учеников, подбирала задания таким образом, чтобы они были направлены не только на знание основ предмета, но на понимание смысла, чтобы ученик смог проанализировав материал, выбрать в соответствии со своими способностями то упражнение, которое он в силах выполнить самостоятельно или при поддержке одноклассника и учителя. На каждом из серии запланированных уроков, мною создавалась ситуация успеха для каждого ученика. Задания подбирала таким образом, чтобы они находились или «в зоне ближайшего развития» ученика или в зоне «саморегулируемых» действий. При выполнении таких заданий были активны все учащиеся, даже те которые раньше предпочитали отмалчиваться. В перспективе я думаю, что буду постепенно усложнять задания.

Изучив технику постановки вопросов, я стала задумываться над тем, какую смысловую нагрузку они несут, с какой целью используются на уроке. Проанализировав свою работу, я пришла к выводу, что до курсов мои вопросы, которые я задавала ученикам, были простыми. При планировании уроков после курсов, я стала более внимательно относиться к задаваемым мною вопросам, при формулировке вопроса опиралась на таксономию Блума, я старалась, чтобы мои вопросы способствовали когнитивному развитию учащихся.

Любой урок подразумевает оценивание самого учащегося и его знаний. До курсов я слышали, как учителя прошедшие курсовую подготовку говорили о формативном и суммативном оценивании, но что подразумевается под этими понятиями, я не знала и различий между ними не видела. Изучив на курсах модуль «Оценивание для обучения и оценивание обучения», я поняла различие между ними и то, что они преследуют разные цели. Оценивание, направленное на определение возможностей улучшения обучения, является формативным. Если целью оценивания является подведение итогов обучения для выставления отметок, то это суммативное оценивание. Рассмотрев в теории различные виды оценивания, на практике я старалась применить их. Для формативного оценивания, в соответствии с возрастными особенностями учащихся я использовала следующие техники оценивания: «Три звезды», «Лист самооценивания. Да-нет», «Руки к солнышку». Затем я просила обосновать своё оценивание. Данная работа вызывала затруднение, т.к. учащимся трудно выразить свои мысли из-за скудного словарного запаса. Для себя я сделала вывод, что надо на каждом уроке работать над развитием речи учеников и обогащением словарного запаса. Использование формативного оценивания подразумевает выявление проблем и внесение изменений в планирование урока, я постоянно наблюдала за детьми, использовала различные виды оценивания: оценивание групповой работы, взаимооценивание в парах, самооценивание. Не

всё получилось, т.к. ученики завышали себе оценки, не объективно оценивали своих одноклассников. Ещё многому предстоит научиться мне и моим ученикам.

Использование различных видов оценивания позволило мне определить пробелы в знаниях учащихся, выявить трудности и подкорректировать дальнейшую работу.

На начальном этапе работы по обновленной программе я редко проводила рефлексию на уроке, из-за нехватки времени. Сейчас считаю это просто необходимым условием для организации эффективного обучения. Для осуществления обратной связи на своих уроках применяла стратегию «Три звезды», в которой учащимся надо было определить уровень своего обучения. На следующих уроках я использовала стратегии: «Закончи предложение», «Теперь я знаю... Теперь я умею...», каждый ученик высказывал свое мнение и делал выводы и утверждения по данному уроку. Главный результат этой работы в том, что мы вместе с детьми пытались проанализировать, что им надо изменить, над чем поработать для улучшения результата.

Проводя уроки, я видела радость в глазах детей, их оживление и неподдельный интерес. Все учащиеся были активны, даже слабые ученики хотели быть услышаны, стремились выполнить работу как можно лучше, в результате групповой работы повысилось суждение о самооэффективности многих учащихся.

Я буду и дальше совершенствовать свою практику, чётко ставить цели, проводить рефлексивный анализ и оценку результатов.

Учитель до тех пор сохраняет право учить других, пока он сам учится!

Мне нравится эта обновленная программа тем, что применяя полученные знания на уроках, постоянно идет поиск нового, в котором участвуют одновременно и учитель, и ребёнок. Эта деятельность будет приносить удовлетворение и радость от общения с ребёнком и от работы.

В заключении, я бы хотела пожелать в нашем нелегком труде по покорению «вершины знаний» под названием «Обновление содержания среднего образования» всем учителям — стабильности и процветания, для школы — талантливых и успешных учителей и учеников, а для себя и своих коллег — творческих успехов!

Использованные источники:

1. www.strategy2050.kz;
2. Государственная программа развития образования в Республике Казахстан на 2011-2020 годы / www.edu.gov.kz/ru/zakonodatelstvo.
3. «РУКОВОДСТВО ПО КРИТЕРИАЛЬНОМУ ОЦЕНИВАНИЮ ДЛЯ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ Учебно-методическое пособие».
4. «Брошюра об обновлении . Об учебных программах по предметам начальной школы»

РОЛЬ УЧИТЕЛЯ В РАЗВИТИИ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ ШКОЛЬНИКА В УСЛОВИЯХ ОБНОВЛЕНИЯ СОДЕРЖАНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ

БАТЬКАЕВА Гульнара Аскарровна, АЛИЯРОВА Лаура Исмаиловна
ФАО НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Туркестанской области и г.Шымкент. Школа-гимназия №22 имени М. А Ауэзова

Казахстан, Туркестанская область, город Шымкент, город Кентау

Аннотация

В статье рассматриваются проблемы и вопросы формирования функциональной грамотности учащихся в условиях обновленного содержания образования. Целью профессионального образования является подготовка разносторонне развитой личности, способной к активной социальной адаптации, поэтому применение активных методов,

приемов и технологий, направлено на достижение данной цели. Также в статье говорится о необходимости повышения творческого потенциала учителей.

Түйіндеме

Мақалада жаңартылған білім беру мазмұны жағдайында оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру мәселелері қарастырылады. Кәсіптік білім берудің мақсаты - белсенді әлеуметтік бейімделуге қабілетті жан-жақты дамыған тұлғаны дайындау, сондықтан белсенді әдістерді, тәсілдер мен технологияларды қолдану осы мақсатқа жетуге бағытталған. Сонымен қатар, мұғалімдердің шығармашылық әлеуетін арттыру қажеттілігі туралы айтылады.

Summary

The article is devoted to problems and issues of students' functional literacy formation in the context of updated curriculum. The purpose of vocational education is to prepare a diverse personality that is capable of active social adaptation, therefore the use of active methods, techniques and technologies is aimed at achieving this goal. The article also talks about the need to increase the creative potential of teachers.

«Учитель, прежде чем образовывать ученика своими наставлениями, сначала должен пробуждать в ученике стремление к образованию, делать ученика, по крайней мере, годным к образованию».

Я.А.Коменский

Развитие профессиональной компетентности учителя, обеспечивающей реализацию педагогического процесса, иницирующего и формирующего функциональную грамотность, является на современном этапе развития образования одной из главных задач.

Сегодня перед обществом и в первую очередь перед школой, стоят огромные задачи по подготовке человека нового времени, который будет жить совершенно в других условиях, чем его родители, решать иные проблемы, стоящие перед страной. Некоторые изменения произошли. Школа стала более демократичной. Учителя получили определённые права в выборе методов обучения. Изменилась сегодня и цель образования.

Она состоит не только в накоплении суммы знаний, умений и навыков, а в подготовке школьника как субъекта своей образовательной деятельности. Это важно, чтобы наши дети были адаптированы к современной жизни [1].

Необходимо готовить молодых людей к жизни в условиях рынка, следовательно, наши выпускники должны быть инициативными, творческими, предприимчивыми личностями, умеющими выбирать лучшие, оптимальные варианты из тех, которые ставит перед ними действительность, заинтересованными во всё более самостоятельном познании.

Для этого необходимо уделять большое внимание функциональной грамотности наших детей, в целом всего подрастающего поколения.

Говоря о функциональной грамотности, надо иметь в виду, что в отличие от элементарной грамотности, функциональная предполагает не просто получение знаний, но и раскрытие талантов и возможностей, наличия навыков для умелого использования полученных знаний и умений в решении различных ситуаций в жизни.

Педагогическая действительность ежедневно доказывает, что процесс обучения проходит эффективнее, если ученик проявляет познавательную активность. Познавательная активность школьника рассматривается как постоянно изменяющееся глубокое и качественное свойство личности, направленное на осознание предмета деятельности и достижение конечного, значимого для него результата.

Активность, самостоятельность, инициативность, творчество являются ведущими в определении направленности развития личности в современных условиях. Проблема развития познавательной активности школьника является актуальной, поскольку данное качество играет большую роль в развитии личности ребёнка. Познавательная активность необходима человеку, чтобы он смог познать себя, раскрыть заложенные в себе способности, найти своё место в жизни.

Основными характеристиками познавательной активности являются:

-естественное стремление школьника к познанию;
-положительное отношение к учебе;
-активная познавательная деятельность, направленная на осознание предмета деятельности и достижение значимого для ребёнка результата.

Активные стратегии обучения отнесены к классу образовательных технологий, обозначенных как «технологии модернизации обучения на основе активизации и интенсификации деятельности учащихся». Активные формы обучения – это методы, которые побуждают учащихся к активной мыслительной и практической деятельности в процессе овладения учебным материалом [2. с. 336]. В качестве основных неоспоримых достоинств выступают высокая степень самостоятельности, инициативности, развитие социальных навыков, сформированность умения добывать знания и применять их на практике, развитие творческих способностей. Чувство свободы выбора делает обучение сознательным, продуктивным и более результативным.

Важную роль играет профессиональная компетентность учителя.

Профессиональная компетентность учителя в формировании функциональной грамотности учащихся характеризуется как интеграция педагогических знаний, умений, профессионально значимых личностных качеств на достижение социально-педагогических результатов по формированию информационной, проблемной, коммуникативной и организационной компетенций выпускников школы, формированию компетенции в решении жизненных проблем, необходимых для адаптации и полноценного функционирования в современном обществе.

Работа учителя по формированию функциональной грамотности учащихся, должна включать следующие этапы: целеполагания, планирования, прогнозирования, реализации, коррекции, рефлексии. В современном Казахстане идет становление новой системы образования, ориентированной на мировое образовательное пространство. Этот процесс сопровождается существенными изменениями в педагогической теории и практике учебно-воспитательного процесса. Инновационный подход к подготовке учебных материалов нового поколения, изменение их функций и способов использования в образовательной практике являются одной из составляющих модернизации образования.

Сегодня каждого педагога интересуют вопросы:

- В чем разница обновленного содержания образования от ныне действующего?
- Изменяются ли подходы к организации образовательного процесса в школе?
- Что означает понятие «образование, ориентированное на результат»?
- В каком направлении и как должен готовиться учитель к обновленному содержанию образования?

Обновление содержания образования – это, прежде всего, пересмотр самой модели среднего образования, его структуры, содержания, подходов и методов обучения и воспитания, внедрение принципиально новой системы оценивания достижения учащихся.

Весь комплекс мероприятий в рамках обновления содержания образования направлен на создание образовательного пространства, благоприятного для гармоничного становления и развития личности. Качественное изменение образования невозможно без формирования нового взгляда учителя на свое место и роль в учебном процессе, нового отношения к ученику. Результатами обновленного содержания должно стать то, что учебные достижения будут иметь продуктивный характер, а реальный учебный процесс будет характеризоваться активной деятельностью самих учащихся по «добыванию» знаний на каждом уроке. В этих условиях - ученик субъект своего познания.

Учитель – организатор познавательной деятельности учащихся. Готовность к инновационной деятельности в современных условиях – важнейшее качество профессионализма педагога, без которого невозможно достичь высокого уровня педагогического мастерства и, как следствие, нового высокого качества образования.

Педагогам, после прохождения курсов по обновленной системе образования, приходится по-новому смотреть на свое преподавание, на привычные педагогические подходы и систему оценивания. Так как обновленная система предусматривает творческий

подход к обучению и активные формы работы, а непривычное сидение учеников за партой на протяжении всего учебного процесса.

Качественное изменение в образовании невозможно без формирования нового взгляда учителя на свое место и роль в учебном процессе, нового отношения к ученику.

Поэтому важно, чтобы учитель сам понимал суть новых изменений, смысл нового качества образования и новых образовательных результатов. В чем же отличие старой системы от обновленной? Какое преимущество дает учителям и ученикам перемены в образовании.

Все предметы при обучении связаны между собой посредством сквозных тем, которые доступны, близки и понятны для детей. Благодаря этому программный материал быстрее, легче и прочнее усваивается. Также использование инновационных педагогических технологий играет большую роль в обучении ребенка.

Исследовательский метод, дискуссии, мозговой штурм, технология «критического мышления», технологии проектной деятельности, технологии продуктивного чтения, пирамида Блума, приемы работы с текстом, развивающие функциональную грамотность учащихся, интерактивные, групповые формы и методы, коллективный способ обучения.

Данные технологии развивают творческую активность, формируют мыслительную деятельность, учат школьников отстаивать свою точку зрения, помогают добиться глубокого понимания материала. Работа в парах, в группах сменного состава позволяет решить и задачи воспитания: желание и умение сотрудничать в группах с одноклассниками. Приёмы, используемые в рамках данных технологий, удовлетворяют потребность в творчестве учащихся, развивают способность к лаконичному изложению мыслей в устной и письменной форме, активизируют мыслительную деятельность учащихся, и, в общем, способствуют формированию различных компетенций.

Например, развивает умение воспринимать информацию, способность к рефлексии приём «Знаю – хочу узнать – узнал – научился». Этап «Знаю» предполагает работу в паре: что я знаю о теме урока; «Хочу узнать» – формулирование цели; «Узнал» – соотношение старой и новой информации; «Научился» – осознание результативности деятельности.

Повысить мотивацию к изучению материала, развить умение прогнозировать способствуют приемы: «Верные – неверные утверждения», «прогнозирование». Используя приём «верные-неверные утверждения», ученикам предлагают несколько утверждений по ещё не изученной теме. Дети выбирают верные утверждения, полагаясь на собственный опыт или просто угадывая. На стадии рефлексии следует вернуться к этому приёму, чтобы выяснить, какие из утверждений были верными. Для осмысления содержания текста, обнаружения личностного смысла чаще всего используют приемы: «Чтение с остановками», «Чтение с пометками», «Составление кластера», «Ромашка Блума» [3].

Развивает умение задавать вопросы прием «Толстые и тонкие вопросы»: тонкие вопросы требуют однозначных ответов, толстые – неоднозначных, развернутых ответов. Особое слово хочется сказать о кластерах. Это особая графическая организация материала, позволяющая систематизировать и структурировать имеющиеся знания. В центре записывается ключевое слово и от него расходятся стрелки - лучи, показывая смысловые поля того или иного понятия.

К приемам письменной рефлексии, помогающим творчески интерпретировать информацию, относятся: 1. Написание эссе. 2. Составление телеграммы, памятки, инструкции. 3. Стихотворение по алгоритму. 4. Письмо по кругу. 5. Синквейн. 6. Диаманта. А также задания, направленные на формирование базовых познавательных уровней: закончите начатые фразы подходящими словарными словами из списка, ставя их в нужную форму; отметьте верные и неверные определения знаками «+» и «-». Все эти задания будут способствовать развитию функциональной грамотности учащихся в рамках обновления содержания образования. По новой системе учитель в образовательном процессе выступает в роли координатора и активатора. С помощью новой программы и активных форм обучения можно заинтересовать, привлечь каждого учащегося к работе, раскрыть в каждом ребенке его таланты, его возможности. Можно достучаться до каждого ученика, причем самими же

учениками! С помощью изменений, внесенных в обновленное содержания среднего образования педагоги смогут воспитать функционально грамотных учеников.

Таким образом, проблема развития функциональной грамотности учащихся в процессе обучения должна быть реализована в аспекте содержания учебной деятельности и компетентности учителя. Развитие профессиональной компетентности учителя, обеспечивающей реализацию педагогического процесса, формирующей функциональную грамотность учащегося, является на современном этапе развития образования одной из главных задач [3].

Из вышеуказанного следует: что современному обществу требуются люди, умеющие быстро адаптироваться к изменениям, происходящим в постиндустриальном мире. В новых обстоятельствах процесс обучения выпускников в школе должен быть ориентирован на развитие компетентностей, способствующих реализации концепции «образование через всю жизнь».

Установлено, что предпосылкой развития компетентности является наличие функциональной грамотности. Несомненно, образованность учащихся является одним из показателей качества образования. Работая над повышением образованности школьников, через применение стратегий активного обучения мы достигнем улучшения качества функциональной грамотности учащихся.

Литература

1. Интернет источник: <http://collegy.ucoz.ru/publ/40-1-0-22911>
2. Жук А.И. Активные методы обучения в системе повышения квалификации педагогов: Учеб.-методич. пособие / А. И. ЖУК, Н. Н. Кошель. — 2-е изд. — Минск : Аверсэв, 2004. — 336 с.
3. Руководство по работе в малых группах: Раздаточные материалы по Программе повышения квалификации педагогических работников «Эффективное обучение». – Астана, 2016.
4. Таскенова Б.М. Формирование функциональной грамотности школьников в условиях среднего образования [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://infourok.ru/material.html?mid=124558>.

АҚПАРАТТЫҚ ЖҮЙЕЛЕР ЖӘНЕ БАСҚАРУ

САРБАСОВА Алуа Кураковна

Алматинский филиал СПбГУП

Казахстан, город Алматы

Андатпа

Әр түрлі процестерді, соның ішінде экономикалық процестерді автоматтандырудың рөлі кіріс ақпаратының көбеюімен шын мәнінде баға жетпес факторға айналады.

Әр түрлі менеджерлердің бизнес-процестерге тиімді мониторингін ұйымдастыруға арналған автоматтандырылған жүйелерді пайдалану жиналған үлкен көлемде ақпаратты өңдеуге мүмкіндік береді. Бұл жұмыстың нәтижесі кәсіпорынның адами және қаржылық ресурстарын үнемдеу болуы мүмкін.

Аннотация

Роль автоматизации различных процессов, в том числе и экономических, при возрастающем объеме поступающей информации становится поистине неопределимым фактором.

Использование автоматизированных систем для организации эффективного контроллинга бизнес-процессов различными менеджерами ведет к возможности обработки больших массивов собираемой информации. Результатом такой работы может стать экономия человеческих и финансовых ресурсов предприятия.

Abstract

The role of automation of various processes, including economic ones, with an increasing amount of incoming information becomes a truly invaluable factor.

The use of automated systems for organizing effective monitoring of business processes by various managers leads to the possibility of processing large amounts of information collected. The result of this work can be the saving of human and financial resources of the enterprise.

Қазіргі уақытта елдің экономикалық өсуі жағдайында көптеген жұмыс көлемінің артуына байланысты көптеген өндірістік процестерді автоматтандыру қажеттілігі туындауда. Компания қызметкерлеріне күнделікті үлкен ақпарат ағымы келеді. Жұмыс қызметкерлердің үнемі назарын талап етеді, сондықтан көптеген стресстік жағдайлар туындайды, жіберілген қателіктер саны артады.

Сонымен қатар, ақпараттың рөлі үнемі өсіп келеді. Қазіргі жағдайда кәсіпорынды басқарудың тиімділігін арттыру қажет. Кәсіпорынды басқарудың маңызды тетіктерінің бірі - ақпараттық жүйелерді пайдалану.

Бизнес-процестерге мониторинг жүргізу кезінде менеджерлер өз жұмысының тиімділігін арттыру үшін автоматтандырылған жүйелердің мүмкіндіктерін белсенді пайдаланады. Ақпараттың үлкен көлемді ағындары, мысалы, кәсіпорынның жағдайы немесе нарықтардағы жағдай туралы, менеджерді кәсіпорынның ақпараттық жүйелерін қолдана отырып, мақсатты түрдегі ақпаратты таңдауға мәжбүр етеді. Өнімділік пен тиімділіктің көптеген маңызды көрсеткіштерін автоматты түрде жинауға және өңдеуге мүмкіндік бар.

Бақылауды ақпараттық қолдау көмегімен компания басшылығы компанияның ағымдағы жағдайы туралы ақпаратты бақылап, ішкі және сыртқы ортадағы өзгерістерге тез жауап бере алады. Осылайша, ақпараттық жүйелер мен технологияларды белсенді пайдалану жағдайында бақылауды енгізу есебінен компанияның кірістілігі артады. Сонымен бірге пайдаланылатын ақпараттық жүйелер біртіндеп бүкіл компанияны басқарудың біріктірілген жүйесіне айналады.

Кәсіпорынды басқарудың ақпараттық жүйелері көбінесе белгілі бір компания үшін жасалады. Мұнда нақты кәсіпорындардың сипаттамаларын неғұрлым толық қарастыру үшін тиісті құрылымдық бөлімшелер құрылды [2, 464 б.].

Кәсіпорындағы бизнес-процестерді тиімді бақылау (контроллинг) серіктестік ұсынатын ақпараттық қолдауға белгілі бір талаптарды қояды.

Ақпараттық жүйе келесі мүмкіндіктерге ие болуы керек:

- әр түрлі ақпараттық жүйелерден мәліметтерді жинайды және жинақтайды;
- тиімділіктің негізгі көрсеткіштері негізінде бизнес-процестердің тиімділігін бағалау;
- мамандандырылған статистикалық құралдарды қолдану арқылы технологиялық көрсеткіштерді талдау;
- бизнес-процестердің негізгі көрсеткіштерінің тарихын көрсету, алдыңғы кезеңдермен салыстыру;
- реттелетін сүзгілерді қолдана отырып, әртүрлі көрсеткіштер бойынша негізгі көрсеткіштерді талдау;
- қызметтің негізгі көрсеткіштері мен бизнес-процестерді жоспарлауды қолдау;
- егер негізгі индикаторлардың мәні жоспарланғаннан айтарлықтай ауытқып кетсе, авариялық дабылдарды автоматты түрде іске қосу;
- ауытқу көздерін іздеу үшін әртүрлі өлшенген параметрлерді біріктіру;
- негізгі көрсеткіштердің тізімін әртүрлі есептерге тез айналдырыңыз [2, 465 б.].

Ақпараттандыру жағдайында серіктестіктің басшылығы әрдайым бақылау идеологиясы мен қағидаларын ұстануы керек. Тек басшылықтың белсенді көмегімен ғана уақытты және шығындарды аз шығындармен компьютерлендіруді басқару бойынша жұмыстарды дұрыс бағалауға және жүзеге асыруға болады [5, 108 б.].

Кешенді автоматтандыру кезінде ақпараттық технологиялар бөлімдерінің функциялары өзгеруі мүмкін. Ақпараттандырудың белсенді процесі болып табылатын серіктестік тұлғасындағы тапсырыс берушінің талаптары ақпараттық жүйені жетілдіру мен дамыту бойынша ұсыныстарға негіз болады.

Алайда бизнес-процестерді автоматтандыру кезінде әртүрлі жағдайлар болуы мүмкін. Ақпараттық технологияларды енгізуден үлкен нәтижеге қол жеткізе отырып, ақпараттық технологияға салынған инвестициялардан үлкен пайда алып, нақты кәсіпорынның жеке мәселелерін шешуді ескере отырып, интеграцияланған автоматтандыру қағидаларын қатаң сақтау қажет.

Басқару (контроллинг) жүйелерін жұмыс процестері автоматтандырылған және транзакциялар жүзеге асырылатын кез-келген жүйеге қосымша ретінде пайдалануға болады [4, 465 б.], өйткені әдетте бизнес-процестер компанияның бірқатар ақпараттық жүйелерін қамтиды.

ERP жүйелері, жұмыс процесінің класты жүйелері, SCM және CRM жүйелері, сондай-ақ жекеменшік қосымшалар компанияның жұмысында бақылау жүйелеріне енгізілген.

Бақылауға ақпараттық қолдау көрсету үшін компанияның ақпараттық басқару жүйелеріне арнайы «Басқару (контроллинг)» модулі енгізілуі керек.

Одан кейін мұндай жүйе компанияның барлық бизнес-процестері туралы маңызды және сенімді ақпаратпен қамтамасыз ету үшін бақылауды тек компьютерлік қолдауды ғана емес, сонымен қатар операцияларды жоспарлау кезінде, олардың орындалуы, тіркелуі және талдауы толық нарықтық циклға ие болады - бизнесті жоспарлаудан бастап нәтижелерді талдауға дейін. компания қызметі.

Сонымен, ақпараттық жүйелер мен технологиялардың дамуы және оларды компаниялардың жұмысына жан-жақты енгізу бизнес-процестердің тиімділігіне әкеледі.

Список литературы:

1. Информационные системы в экономике / Под ред. Г.А.Титоренко. - М.: ЮНИТИ, 2013. - 463 с.
2. Кушумов Е.А., Гапончук Ю.И. Контроллинг информационных систем как залог успеха организации // Материалы Международной конференции студентов и молодых ученых, посвященной Посланию Президента РК Н.А. Назарбаева народу Казахстана «Третья модернизация Казахстана: глобальная конкурентоспособность» и Всемирному дню авиации и космонавтики на тему: Гражданская авиация XXI в., 12 апреля, 2017 г. – Алматы: АГА, 2017. - С. 463-467.
3. Сарбасова А.К. Информатизация учебного процесса // Стимулирование инновации в Гражданской авиации: интеграция и коммерциализация. Матер. Межвузовск. научно-практ. конф. студ. и молодых ученых, посвященной 25-летию Независимости Республики Казахстан. - Алматы: АГА, 2016. - С.485-488.
4. Бейсенбаев Ж.Т., Сарбасова А.К. Қаржы саласындағы ақпараттық жүйелер. Оқу құралы. - Алматы: Қазақ ун-ті, 2015. - 97с.
5. Теплякова Т.Ю. Контроллинг. - Ульяновск: УлГТУ, 2010. - 143 с.

РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ МЛАДШИХ КЛАССОВ

ТЕМИРАЛИЕВА Фатима Темирбековна

Коммунальное государственное учреждение шк-гимназия «Женис» №11
Казахстан, Туркестанская область, Жетысайский район, Асыката кент

Аннотация

Век перемен, когда мир меняется на глазах. Вместе с миром должны меняться и мы учителя. На нас будет лежать ответственность за будущее Казахстана, потому что мы -

педагоги будем являться преобразователями образования. Как мы, именно мы учителя сможем повлиять, на то, что бы наша страна смогла войти в число лидирующих стран мира.

Мир меняется стремительно и динамично. Параллельно с демографическими изменениями, меняются технологии для устойчивого развития, чтобы обеспечить мир и безопасность человечеству. Движение времени ощущается и в образовании. В нынешней системе образования, среди наших учащихся мало кто умеет использовать свои уже имеющиеся знания, на практике. От уровня развития нашего поколения и будет зависеть динамика развития казахстанской экономики. Вот на этих нескольких примерах, я вижу необходимость преобразования в преподавании и обучении. Кто будет осуществлять эти преобразования?

Начальная школа – важнейший этап в процессе общего образования школьника. За четыре года ему надо не только освоить программный материал предметных дисциплин, но и научиться учиться – стать «профессиональным учеником». Ответственность учителя начальных классов всегда была исключительной.

Образование, полученное в начальной школе, служит базой, фундаментом для последующего обучения.

Главная задача образования – это обеспечение пяти качеств человека: любознательности, духа, не признающего поражение, настойчивости в достижении цели, готовности к самоотречению, и, прежде всего, сострадания.

К. Хан

Одна из важнейших задач современной школы – формирование функционально грамотных людей. Что такое «функциональная грамотность»? Функциональная грамотность – способность человека вступать в отношения с внешней средой, быстро адаптироваться и функционировать в ней. Основы функциональной грамотности закладываются в начальной школе, где идет интенсивное обучение различным видам речевой деятельности – письму и чтению, говорению и слушанию.

Особое значение сегодня придается формированию логической грамотности у учащихся и основным средством её формирования являются уроки математики. Главной задачей уроков математики являются - интеллектуальное развитие ребенка, важной составляющей которого является словесно-логическое мышление.

Роль математики в развитии логического мышления исключительно велика. Причина столь исключительной роли математики в том, что это самая теоретическая наука из всех изучаемых в школе. В ней высокий уровень абстракции и в ней наиболее естественным способом изложения знаний является способ восхождения от абстрактного к конкретному. Как показывает опыт, в младшем школьном возрасте одним из эффективных способов развития мышления является решение школьниками нестандартных логических задач.

Математика способствует развитию логического мышления, заставляя искать решения нестандартных задач, размышлять, анализировать содержание условий задач и суть их доказательств, изучать специфику работы творческой мысли выдающихся ученых. В математике логическая строгость и стройность умозаключений призвана воспитывать общую логическую культуру мышления; и основным моментом воспитательной функции математического образования считается развитие у учащихся способностей к полноценной аргументации. В обыденной жизни и в ряде естественнонаучных дискуссий аргументацию почти не удастся сделать исчерпывающей, в математике же дело обстоит иначе.

Математический стиль мышления, по характеристике А.Я. Хинчина. Определяется следующими особенностями:

1. Доведенное до предела доминирование логической схемы рассуждений;
2. Лаконизм - сознательное стремление всегда находить кратчайший из ведущих к данной цели логический путь;
3. Четкое разбиение хода рассуждений;
4. Скрупулезная точность символики.

Указанные черты стиля математического мышления школьников, позволяют развитию их интеллектуального потенциала. На уроках математики учащиеся оперируют всеми формами мышления: понятиями, суждениями, умозаключениями.

Кроме того, решение нестандартных логических задач способно привить интерес ребенка к изучению математики. В этом отношении весьма характерен следующий пример. Крупнейший математик современности, создатель московской математической школы, академик Николай Николаевич Лузин, будучи гимназистом, получал по математике сплошные двойки. Учитель прямо сказал родителям Н.Н. Лузина, что их сын в математике безнадежен, что он туп и что вряд ли он сможет учиться в гимназии. Родители наняли репетитора, с помощью которого мальчик еле-еле перешел в следующий класс.

Однако репетитор этот оказался человеком умным и проницательным. Он заметил невероятную вещь: мальчик не умел решать простые, примитивные задачи, но у него иногда вдруг получались задачи нестандартные, гораздо более сложные и трудные. Он воспользовался этим и сумел заинтересовать математикой этого, казалось бы, бездарного мальчика. Благодаря такому творческому подходу педагога из мальчика впоследствии вышел ученый с мировым именем, не только много сделавший для математики, но и создавший крупнейшую советскую математическую школу.

На уроках математики учащиеся оперируют всеми формами мышления: понятиями, суждениями, умозаключениями.

Развитие у детей логического мышления - это одна из важных задач начального обучения. Умение мыслить логически, выполнять умозаключения без наглядной опоры, сопоставлять суждения по определенным правилам - необходимое условие успешного усвоения учебного материала. Основная работа для развития логического мышления должна вестись с задачей. Ведь в любой задаче заложены большие возможности для развития логического мышления. Нестандартные логические задачи - отличный инструмент для такого развития. Однако что зачастую наблюдается на практике? Учащимся предлагается задача, они знакомятся с нею и вместе с учителем анализируют условие и решают ее. Но извлекается ли из такой работы максимум пользы? Нет. Если дать эту задачу через день-два, то часть учащихся может вновь испытывать затруднения при решении. Наибольший эффект при этом может быть достигнут в результате применения различных форм работы над задачей:

1. Работа над решенной задачей. Многие учащиеся только после повторного анализа осознают план решения задачи. Это путь к выработке твердых знаний по математике.

2. Решение задач различными способами. Мало уделяется внимания решению задач разными способами в основном из-за нехватки времени. А ведь это умение свидетельствует о достаточно высоком математическом развитии. Кроме того, привычка нахождения другого способа решения сыграет большую роль в будущем.

3. Правильно организованный способ анализа задачи - от вопроса или от данных к вопросу.

4. Представление ситуации, описанной в задаче (нарисовать "картинку"). Учитель обращает внимание детей на детали, которые нужно обязательно представить, а которые можно опустить. Мысленное участие в этой ситуации. Разбиение текста задачи на смысловые части. Моделирование ситуации с помощью чертежа, рисунка.

5. Самостоятельное составление задач учащимися.

Составить задачу:

используя слова: больше на, столько, сколько, меньше в, на столько больше, на столько меньше; решаемую в 1, 2, 3 действия;

по данному ее плану решения, действиям и ответу;

по выражению.

6. Решение задач с недостающими данными.

7. Изменение вопроса задачи.

8. Составление различных выражений по данным задачи и объяснение, что означает то или иное выражение. Выбрать те выражения, которые являются ответом на вопрос задачи.

9. Объяснение готового решения задачи.

10. Использование приема сравнения задач и их решений.
11. Запись двух решений на доске - одного верного и другого неверного.
12. Изменение условия задачи так, чтобы задача решалась другим действием.
13. Закончить решение задачи.
14. Какой вопрос и какое действие лишнее в решении задачи (или, наоборот, восстановить пропущенный вопрос и действие в задаче).
15. Составление аналогичной задачи с измененными данными.

16. Решение обратных задач.

Приёмы для создания комфорта:

Систематическое одобрение, похвала, направленное формирование положительных оценочных суждений.

Создание обстановки доверия, уверенности в успехе.

Организация деятельности, а не поведения.

Каждая группа выполняет свои задания.

Преобладание

положительных оценок деятельности, её результатов.

Модель работы можно представить в виде плодового дерева.

Дерево – функционально грамотная личность.

Вода – педагогические технологии.

Яблочки – ключевые компетенции.

Лейка – учитель, поливая это дерево, спланированной, четко продуманной, слаженной работой,

по технологиям, дерево незамедлительно даст плоды – замечательные, достойны восхищения яблочки, т.е. образованных успешных, сильных, способных к саморазвитию, людей.

Лейка- учитель, для того, чтобы поливать, должен постоянно пополняться т.е. заниматься самообразованием.

Как без полива дерево зачахнет, так и без грамотной компетентной работы педагога нельзя добиться развития функциональной грамотности.

Систематическое использование на уроках математики и внеурочных занятиях специальных задач и заданий, направленных на развитие логического мышления, организованных согласно приведенной выше схеме, расширяет математический кругозор младших школьников и позволяет более уверенно ориентироваться в простейших закономерностях окружающей их действительности и активнее использовать математические знания в повседневной жизни.

Применяя новые подходы в преподавании учащиеся учатся работать в группе, оценивать друг друга. Формативное оценивание проводится на каждом уроке. В конце урока, на своей практике провожу формативное оценивание по подготовленным печатям: «Благодарность за отличное достижение в учебе» и «Благодарность за стремление в учебе». Ученики, которые проявили на уроке свою большую активность в выполнении всех заданий, правильно отвечали на вопросы, иногда оказывали помощь сверстникам – получают в дневниках «Благодарность за отличное достижение в учебе». Ученики, которые не полностью раскрылись, как хотелось, не принимали активного участия в групповых работах получают – «Благодарность за стремление в учебе». Такое оценивание помогает поднять мотивацию учащихся на уроке. Для самооценивания применяю метод «Дерево познания», где учащиеся показывают себя в начале урока и в конце урока. Такой метод мне помогает увидеть самооценку учащихся. Чтобы систематизировать полученные знания через обратную связь задаю вопросы. Как мы работали на уроках? Что мы узнали нового на уроках? Было ли трудно вам при выполнении заданий? Как были построены задания? Достигли ли мы цели урока? Дети начинают высказывать свои мнения. Им нравится работать в группе, помогать друг другу. Это говорит о том, что дети учатся взаимодействовать в рамках группового коллектива. Научились оценивать друг друга. Ни один из учащихся не сидит в стороне без дела, все

выполняют свою работу. У учеников появляется большой интерес к предмету благодаря тем самым моментам, которые способствуют сплочению групп, формированию дружеских взаимоотношений. Объединившись в «дружную семью», дети начинают внимательно слушать друг друга, спрашивать, помогать слабым ученикам.

Вопросы и задания высокого порядка, помогают активизировать мыслительную деятельность учащихся на уроке математики с помощью групповой работы. Вопросы и задания, методы, применяемые в новых подходах, дают возможность осмысленно и интересно проводить свои уроки.

Читая стикеры, полученные при обратной связи сделала вывод для себя: детям нравится работать в группе, новые задания и вопросы заставляют думать искать, доказывать - им это доставляет огромный интерес.

После каждого урока следует проводить «обратную связь». Это дает возможность увидеть процесс взаимодействия детей, уточнить их рассуждение по данным вопросам, дети объясняли непонятные моменты, говорили, что понравилось, а что нет.

Чтобы ребёнок учился в полную силу своих способностей, надо вызвать у него желание к учёбе, к знаниям, помочь ребёнку поверить в себя, в свои способности. Все дело в том, что не любая деятельность развивает способности, а только та деятельность, в процессе которой возникают положительные эмоции.

Я думаю, ученик, будь он слабый или сильный, будет тянуться к урокам, если он здесь найдет условия для интересного, быстрого и комфортного движения своей жизни. В таком случае школа для него будет настоящим вторым домом. Эти условия должны создавать как все классные руководители, так и учителя - предметники, администрация школы.

Список использованной литературы:

1. Информационно- методический журнал - «Творческая педагогика» 2003г Жайтапова А.А, Жемчужникова Л.В.
2. Учебное пособие- «Искусство преподавания: концепции и инновационные методы обучения» Алматы, 2013г. А.К Мынбаева, З.М Садвакасова.
3. Руководство для учителя второй (основной) уровень. Издание третье 2012г.

РАЗВИТИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНОГО ИНТЕРЕСА ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА КАЖДОГО РЕБЁНКА ЧЕРЕЗ ИГРОВУЮ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ДЕТЕЙ

МАЛЯРЕВИЧ Татьяна Геннадьевна

ГККП ясли-сад №8 «Думан»

Казахстан, город Нур-Султан

Аннотация

Мақала тәрбиешінің жұмыс тәжірибесінен ұсынылған. Автор балалардың танымдық-ойын іс-әрекеті негізінде мектеп жасына дейінгі балалармен жұмысында пайдаланатын

әдістер мен тәсілдерді сипаттайды. Балалармен жұмыс жүргізу кезінде проблемалық-практикалық жағдайларда танымдық ойын қатынасының тиімді нысандарының бірін көрсетеді.

Аннотация

Статья из опыта работы воспитателя. Автор описывает методы и приемы используемые в работе с детьми дошкольного возраста на основе самостоятельной познавательной-игровой деятельности детей. Выделяет одну из эффективных форм познавательного игрового общения проблемно-практических ситуаций в работе с детьми.

Дошкольный возраст – наиболее благоприятный период всестороннего развития ребёнка. В этом возрасте у детей активно развиваются все психические процессы: восприятие, внимание, память, мышление, воображение и речь, а так же происходит формирование основных качеств личности.

К старшему возрасту происходит формирование обобщённых представлений о пространстве и времени, о предметах, явлениях, процессах и их свойствах, об основных действиях и важнейших отношениях, о числах и фигурах, языке и речи. У ребёнка формируется познавательное и бережное отношение к миру.

Накопление индивидуального опыта в дошкольном возрасте осуществляется не только в сугубо детских видах деятельности: рисовании, конструировании, посильном труде, действиях важнейших отношениях, о числах и фигурах, языке и речи, но и в игре. И игра является ведущим видом деятельности детей дошкольного возраста. Здесь у ребёнка формируется познавательное и бережное отношение к миру.

Свою работу строю на основе самостоятельной познавательной-игровой деятельности детей. Включая следующие задачи:

- Развитие интереса к решению познавательных, творческих задач;
- Умение воспринимать, отображать, сравнивать, обобщать и классифицировать;
- Поддерживать интерес к творческому процессу познания;
- Умение самостоятельно находить решения;
- Развивать образное и логическое мышление.

Реализуя эти задачи в работе с детьми, использовала разнообразные игры, задания, задачи-шутки.

Очень важно, чтобы эмоциональное отношение было связано с познавательной задачей посредством воображаемой ситуации возникающей в результате игрового или символического обозначения. Для этого целесообразно проводить познавательные игры-занятия с включением проблемных ситуаций, задач-загадок какого-либо сказочного или познавательного материала связанного одним сюжетом, куда вплетаются задания на развитие воображения памяти, мышления. Например, изучая тему «В гостях у сказки» предложила детям ситуацию, что король потерял Дочку- принцессу и просим, чтоб дети с помощью советов Звездочёта прошли несколько испытаний, решили поставленные задачи. Детям нравятся театр-сказок, все взяли билеты, заняли места согласно поставленному номеру. Ненавязчиво играют в игры «Назови соседа», «Назови части суток», - развивая память, внимание. В игре «Компашки» делятся на пары, тройками, четверками. Предлагаю логическую задачу, она в несколько действий и поэтому предложила с помощью счётных палочек решить действия. А чтобы быть уверенны в ответе, на рисунке обводим коротышек, которых не будет дома. А потом, как невзначай, угощали Коротышек тортиком, но предварительно его разделили на половину, потом на четверть, на восьмые части.

Или вот занятие «Нелюбимые животные». Перед детьми поставлены задачи, они должны знать о значимости всего живого на Земле, уметь правильно вести себя в природе, и иметь гуманные чувства к нелюбимым и незаслуженно преследуемым людьми животным. Как всё это довести до детского ума ненавязчиво? Обыграла ситуацию с помощью помощника воспитателя, что Галина Анатольевна нашла за шкафом маленького паучка. «Он живой! А значит имеет право на жизнь!».

Следовательно, познавательные игры-занятия направлены на развитие ребёнка, а не на сообщение ему суммы знаний, умений и навыков.

Одной из эффективных форм познавательного игрового общения я считаю использование в работе с детьми игровых проблемно-практических ситуаций. Когда педагог создаёт игровые условия «препятствия» побуждают ребёнка применять имеющиеся знания в практической деятельности, всё это рождает поисковый способ логических действий.

Предлагаю детям игры на формирование чувства собственной безопасности; игры на формирование правовой культуры; игры, знакомящие детей со службами экстренной помощи; и игры, способствующие адаптации человека в социальном мире.

«Я имею право». Дети поочерёдно выбирают те картинки, которые соответствуют статьям Конвенции, и раскладывают около шаблона «я имею право» (он может быть представлен в виде знака «+»). Затем каждый ребёнок объясняет причину своего выбора, остальные обсуждают правильность принятого решения. Расширяем область правовых культур. [1]

«Нарисуй узор». Цель: побуждать к совместной деятельности, к оказанию помощи товарищу. Дети разбирают пары бумажных варежек. Цветными карандашами украшают так их, чтобы каждая пара имела одинаковый узор. А это надо договориться. В конце проходит конкурс, в котором учитывается идентичность узоров парных варежек и сложность орнамента. [2]

«Головомяч». Дети. Разбившись на пары, ложатся напротив друг другу. Между их головами кладётся мяч. Касаясь мяча головами, они пытаются встать и поднять мяч. Если справляются с заданием, усложняем, увеличиваем количество поднимающих до 3,4,5 человек. Развиваем навыки сотрудничества. [3]

«Поводырь». Ведомый надевает повязку на глаза, и его ведущий ведёт между заранее расставленными предметами, рассказывая как двигаться: «Переступи через кубик. Здесь стул. Обойдём его». Игра, развивает чувство ответственности за другого человека, воспитывает доверительные отношения.

«Купание в море». Под запись шум моря «ребёнок выполняет упражнения: приседает («уходит с головой под воду»), считает про себя до 5, встает; достаёт игрушку со «дна»; дует на «воду»; делает быстрый выдох под «водой».

«Съедобный грибок положи в кузовок». Под деревьями лежат грибы (картинки, муляжи). Дети собирают в корзину только «съедобные грибы». Здесь мы закрепляем знания о съедобных и несъедобных грибах. [4]

«Куда бежать, если за тобой гонятся». Через игру дети учатся различным способом реагировать на угрожающую ситуацию, ищут, где найти место укрытия-спасения: картинки с изображением парка, безлюдной дороги, остановки со ждущими автобус людьми, пост ВАИ.

Результаты проведённой работы дают возможность утверждать, что использование игровых проблемно-практических ситуаций повысили у детей понимание необходимых знаний при решении нестандартных практических ситуаций.

Используемая литература:

1. Мариничева О.В. «Учим детей наблюдать и рассказывать» - Ярославль Академия развития, 1996.
2. Кондратьева «Мы»- СПб: Детство-пресс, 2000
3. Фесюкова Л.Б. «От трёх до семи»- Харьков: Фолио, 1996
4. Бианки В.В. «Все самые»- М: Малыш, 1977

ИММИГРАЦИЯ, КАК УГРОЗА НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ ТОЛСТЫХ ОКСАНА НИКОЛАЕВНА

Российский Государственный Университет Физической Культуры Спорта Молодежи и Туризма
Россия, город Москва

Аннотация

В публикации даются основные понятия «национальной идентичности», приводятся статистические данные российских и зарубежных источников на 2015 год, объясняется причина расхождения статистических данных.

Annotation

The publication gives the basic concepts of "national identity", provides statistical data of Russian and foreign sources for 2015, explains the reason for the discrepancy in statistical data.

Прежде всего, следует пояснить, что мы подразумеваем под понятием “национальная идентичность”. Это одна из составляющих идентичности человека, связанная с ощущаемой принадлежностью к определенному этносу или нации. Национальная идентичность не тождественна понятиям национальности или гражданству, она проистекает из приобретённого осознания общности, культуры, истории и языка с определенной группой людей.

Существует традиционный вопрос у сторонников иммиграции: «А разве русскость определяется этническим происхождением?». Далее подразумевается, что за таким вопросом может последовать очевидный ответ: «Нет, не только: русский есть нечто большее, чем этнос». А из этого следует то, что этническая иммиграция, как в Россию, так и эмиграция из России не представляет угрозы для русских [2]. Но так ли это в действительности?

Демографических оснований для процесса эмиграций из России пока не выделяют, и, хотя, эмиграция и существует, её масштабы не достигли того размера, чтобы оказывать сильное влияние на демографическую ситуацию. Но опять же это выводы, которые можно сделать сегодня, опираясь на данные российских статистических бюро, а если смотреть статистику западных изданий то ситуация окажется совершенно иной.

В 2000-е годы миграция из стран СНГ отличалась довольно высокой долей выбытий в страны дальнего зарубежья. Безусловно, Германия, Израиль и США в тот период стали основными центрами притяжения иммиграционных потоков [1]. Почему? Этническая миграция в Израиль, отъезд репатриантов в Германию, «утечка мозгов» в США [3]. В определенный момент времени на горизонте появляется государство Канада со своей официальной иммиграционной программой. Судить о масштабах эмиграции довольно сложно, а из России в Канаду тем более. Российские граждане, приезжающие в города Канады, обязательно учитываются при переписях и выборочных исследованиях, которые отражаются в регистрах населения и регистрах иностранцев, а также других административных информационных системах. Следствием такого сбора информации является точная статистика, рассказывающая о количестве россиян, приехавших в страну на постоянное место жительства (ПМЖ), о городах, где они проживали до переезда, а также странах, если эмигрант, например, первоначально выезжал из России в какую-то третью страну. Чаще всего это Израиль, Германия, Аргентина и др. В итоге мы получаем не совсем точную статистику, ведь причина выезда из России может быть совершенной иной нежели эмиграция, а в итоге мы имеем людей, приехавших на ПМЖ в Канаду.

Примером может стать информация о расхождении между российскими и зарубежными оценками миграционных потоков в Россию и из России, а также в Канаду и из Канады, которые приводит Росстат и Иммиграционная Служба Канады. На 2015 год по данным Росстата в Канаду прибыло всего 189 россиян, а выехало оттуда 457 человек, что составило убыль в 268 человек. Миграционная служба Канады приводит такие данные: за 2015 год в Канаду прибыло 8799 россиян и ни одного официального зарегистрированного случая покидания Канады россиянами с целью смены ПМЖ (табл. 1).

Таблица 1

Пример расхождения между российскими и зарубежными оценками миграционных потоков в Россию и из России, 2015 год [3]

Страны	Российские данные			Зарубежные данные		
	Прибывшие	Выбывшие	Прирост	Прибывшие	Выбывшие	Прирост
Израиль	1077	1050	+27	6716	-	-
Канада	189	457	-268	8799	-	-

США	1084	1610	-526	2147	-	-
Германия	3976	4531	-555	25082	11876	+13206

Примечание: знак «-» в графе «Прирост» по российским данным означает миграционный отток из России, знак «+» в графе «Прирост» по зарубежным данным означает миграционный прирост указанных стран за счет России.

Почему такая колоссальная разница наблюдается в статистических данных? Объяснить это можно следующим образом: довольно часто эмиграция россиян в Канаду может осуществляться после эмиграции в какую-либо другую страну: Израиль, Чехия, Франция и др., т.е. статистики выбытия из России в Канаду в таком случае наблюдаться не будет, а вот показатель приезда россиянина в Канаду в данном случае будет увеличивать статистику.

Эмиграция из России продолжается и сегодня, прямо в данный момент. В нее вовлечено значительно большее количество людей, чем то, которое показывает российская статистика. Миграция является органической частью процесса глобализации. Но, как и всегда, перемещение мигрантов будут направлены туда, где перед ними открываются более привлекательные возможности получения достойных доходов, интересной работы, качественного образования, медицинского обслуживания, безопасного проживания, политических свобод и пр.

Но как бы мы не ставили материальные ценности во главу угла при выборе страны постоянного проживания, существуют вечные понятия, которые весьма сложно подменить или изменить. Например: на каком мы языке говорим и мыслим; в какого Бога и как мы верим; к какой культуре мы себя относим; ценности, какой цивилизации для нас священнее и т.д.

Так вот хотим мы этого или нет, этнический фенотип входит в политический образ нации, а следовательно подрыв этнического состава нации неизбежно приведет к качественному кризису идентичности, который во многих странах на сегодняшний день по разным причинам назревает. Примером могут стать Канада, США, Австралия, так как за ними стоит очень важное решение - или они становятся абсолютно космополитическими, мультикультурными образованиями, живущими за счет перманентной эмиграции, какими они, в общем-то, и должны были бы стать, либо они все-таки сохраняют свою англосаксонскую этнокультурную основу.

Причины, по которым одна группа людей оставляет страну А ради страны Б, могут быть различны, как и причины, по которым принимающие страны соглашаются открыть двери для новых эмигрантов, но факт остается фактом, что процесс иммиграции – это всегда процесс изменения. В этом и состоит суть любого иммиграционного процесса: он меняет и принимающую эмигрантов страну, а также меняет приезжающих людей. Не возможно в данном случае говорить об изоляции ни принимающего государства, ни приезжающих в данную страну людей. И совершенно очевидно одно: изоляция принимающей страны или новых эмигрантов от культурных изменений не может быть целью разумной миграционной политики [4]. Совершенно не верным будет считать, что мы должны выбирать между сохранением культуры принимающей страны и сохранением ввозимой культуры. Это неверное понимание всего процесса эмиграции и его влияния на обе стороны. Вывод достаточно прост: мы не в состоянии сохранить ни одну из них, или, по крайней мере, мы не можем сохранить ни одну из них в неизменном виде.

Библиографический список

1. Демографическое развитие постсоветского пространства: сб. статей и аналитических материалов/ под ред. М.Б. Денисенко, Р.В. Дмитриева, В.В. Елизарова. – М: Экономический факультет МГУ имени М.В. Ломоносова, 2018. – 368с. («Демографические исследования», вып. 27)
2. Малер А., Этническая миграция – это угроза национальной идентичности, журнал «Золотой Лев», номер 89-90.
3. Экспертно-аналитический доклад «Демографические вызовы России», Москва, 2017, С.63

4. Scheffler. Immigration and the Significance of Culture. «Philosophy and Public Affairs», vol. 35, no.2., Spring 2007, p.93-125

РЕАЛИЗАЦИЯ СОВРЕМЕННЫХ ДИДАКТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ В ОБУЧЕНИИ ОТРАСЛЕЙ ХИМИИ В ОБЛАСТИ МЕДИЦИНЫ В РАМКАХ ОБНОВЛЕННОЙ ПРОГРАММЫ

ТОЛЫҚБАЙ Нұрғұл Оралбекқызы

Медицинский колледж «Шипагер»

Казахстан, город Нур- Султан

Аннотация

В статье исследуется возможность использования дидактического материала на уроках химии в медицинских образовательных учреждениях как средство развития индивидуальных особенностей студентов в условиях информационного развития общества.

Ключевые слова: среднее образование, обновленное содержание образования, 12-летнее обучение, трехязычие, инновационный подход

Негізгі сөздер: орта білім беру, 12 жылдық оқыту, үштілділік, инновациялық тәсіл

Keywords: secondary education, updated content of education, 12- year training, innovative approach

Достоинство урока определяется качеством подготовки к нему творческого учителя, который Образование- величайшее из земных благ, если оно наивысшего качества. В противном случае оно совершенно бесполезно

Р. Киплинг

Актуальность исследования: Успешность в формировании самостоятельности приобретает знания во многом зависит от дидактических средств, используемых учителем в учебном процессе. Так как дидактические средства обучения способствуют достижению поставленных целей обучения, на основании дидактических моделей составляются дополнительные и вспомогательные методические разработки к урокам, внеклассным мероприятиям и другим видам занятий, различные виды дидактических материалов.

С урока начинается учебно-воспитательный вопрос, уроком он и заканчивается. Все остальное играет хотя и важную, но вспомогательную роль. Дополняя и развивая все то, что закладывается в ходе уроков.

Ю.А Конаржевский

Достоинство урока определяется качеством подготовки к нему творческого учителя, который всегда делает свои собственные работы и организывает проектную деятельность с группой студентов с использованием ИКТ, создает собственные интерактивные материалы к конкретному уроку и выполняет все дидактические требования к современному уроку с применением различных видов дидактических материалов и дидактических игр: как готовые, так и созданные учителем на бумажных и электронных носителях- это кроссворды, карточки с заданиями, иллюстрации, буклеты, шаблоны презентаций, публикации книги, пособия, различные справочники и сборники. таблицы и т.д. Главное назначение дидактических материалов установить контроль с «обратной связью, с диагностикой ошибок по результатам деятельности и оценкой результатов. Дидактические материалы в первую очередь направлены на самоконтроль и самокоррекцию, тренировку в процессе усвоения учебного материала. Дидактический материал включает в себя: систему объектов, предназначенных для использования в процессе обучения в качестве материальной, либо создаваемой воображением, модели той или иной изучаемой системы, а также систему разноуровневых заданий репродуктивного, преобразующего или творческого характера поэтапного обучения различным приемам или способам учебной деятельности. При использовании дидактических материалов на уроке следует руководствоваться принципами: как

1. Соответствие содержания, представленного в модулях дидактического материала образовательным стандартам;
2. Научность и дидактическая значимость представленной в дидактическом материале содержания химической информации для медицины;
3. Целостность внутрипредметной и межпредметной информации, представленной в модулях дидактического материала;
4. Универсальность и эргономичность выполняемых дидактическим материалом образовательных функций (обучения, воспитания, развития);
5. Возможность использования личностно ориентированной технологии, способствующей формированию системных знаний, метапредметных, универсальных умений, положительной мотивации изучения химии, устойчивого интереса к преодолению трудностей, позитивной атмосферы;
6. Оптимальность реализации дидактического материала в процессах преподавания и учения, тренинга, коррекции и самокоррекции, контроля и самоконтроля, оценки и самооценки;
7. Развитие умений компактно и последовательно излагать свои мысли, осуществлять внутри и межпредметную интеграцию, применять химические знания в диалоге, обосновывать свои ответы в разнообразной учебной деятельности, включая индивидуализированную самостоятельную работу
 - Четкое формулирование образовательных задач в целом и его составных элементов, их связь с развивающими и воспитательными задачами. Определение места в общей системе уроков;
 - Определение оптимального содержания урока в соответствии с требованием учебной программы и целями урока, с учетом уровня подготовки и подготовленности учащихся;
 - Прогнозирование уровня усвоения учащимися научных знаний, сформированности умений и навыков, как на уроке, так и на отдельных его этапах;
 - Выбор наиболее рациональных методов, приемов и средств обучения. Стимулирование и контроля оптимального воздействия их на каждом этапе урока, выбор обеспечивающий познавательную активность;
 - Сочетание различных форм коллективной и индивидуальной работы на уроке и максимальную самостоятельность учения учащихся;
 - Реализация на уроке всех дидактических принципов;
 - Создание условий для успешного учения учащихся

В основе педагогических приемов и техник, используемых на современном уроке, должны лежать основные дидактические принципы: принцип деятельности, принцип обратной связи, принцип открытости, принцип свободы, принцип творчества, принцип идеальности, принцип перспективного обучения, принцип межпредметной интеграции, принцип системности, тематического единства, принцип учета учебной трудности в соответствии с программой, содержательный, коммуникативный, культурологический, этнокультурный.

Реализация дидактических принципов в предметных методиках — это, по существу, частный случай связи теории с практикой. И важно понять механизм этой связи.

Целями изучения предмета являются общеобразовательное, интеллектуальное развитие обучающихся, создание профессиональных установок, формирование личности. В концепции 12-летнего среднего общего образования Республики Казахстан определена главная цель — формирование и развитие образованной и творческой, компетентной и конкурентной личности, способной жить в динамично развивающейся среде, готовой к самоактуализации как в своих собственных интересах, так и в интересах общества. Нашим студентам нужны не сумма знаний и умений, а способности их получению; не исполнительность, а инициатива и самостоятельность. В процессе обновления образования педагог-профессионал не транслятор предметных знаний, он становится организатором

учебной работы по решению творческих задач, многоплановой социально-значимой деятельности обучающихся. Для того чтобы успешно решать вопросы качеством образования, необходимо помнить факторы, влияющие на развитие личности, как генетические, социально-экономические, психолого-педагогические, личностно-деятельностные. Чтобы эти цели были реализованы в предметных методиках, необходимо использовать потенциал принципов обучения. Такая реализация тесно связана с содержанием учебного предмета, деятельностью учителя — преподаванием, деятельностью учащихся — учением. При этом принципы обучения ориентируют учителя на то, каким образом—в зависимости от специфики учебного предмета — избрать формы, методы, приемы средств обучения. И здесь каждый принцип обучения становится дидактическим «вектором» по отношению к методическому мышлению педагога-практика. Общее знание дидактики и, в частности, принципов обучения является основой методической культуры учителя, преподавания им того или иного конкретного предмета.

Следует отметить, что реализация дидактических принципов в предметных методиках является одновременно и наукой, и искусством. Когда учитель осмысливает природу дидактических принципов, его мышление сродно научному. Когда же он продумывает практическую реализацию принципа в процессе преподавания того или иного предмета (научной дисциплины), он работает в сфере искусства. Дидактические принципы — это система научных установок, а не набор готовых рецептов. Преобразование теоретической предпосылки в практику преподавания есть профессиональное искусство. Поэтому успешность реализации дидактических принципов в предметных методиках определяется общей педагогической культурой учителя. На сегодняшний день с точки зрения учащихся, родителей идеальный учитель- это не шаблонная модель. Это интересный, харизматичный, образованный человек, заряженный творческой энергией, который воспитывает таких же активных, равнодушных и думающих людей.

И для этой профессии важны именно личные качества самого преподавателя.

Такая культура включает в себя, в частности, организационные, коммуникативные,- проектировочные и предметные умения. Последние включают в себя специфические умения, связанные с преподаванием того или иного конкретного предмета. Например, преподавание химии требует от учителя владения такими умениями, как проведение химического эксперимента, его оснащение и анализ при соблюдении правил техники безопасности, а это, в свою очередь, требует от педагога грамотной реализации принципов доступности, системности, связи теории с практикой, прочности усвоения. Так как химия в современном мире играет решающую роль и значимость во многих отраслях жизнедеятельности человека, как и медицине, существенное место в химическом образовании занимает методологическая подготовка будущих врачей, которая прививает интерес к самостоятельному учебному познанию. Таким образом для достижения выше поставленных задач, необходима интеграция химических и медицинских знаний, перестройка структуры, обновление содержания и разработка методики изучения теоретического курса «Общая химия» для медицинских образовательных учреждений на основе модульного подхода, принципов межпредметной интеграции, преемственности и профессиональной направленности с применением новейших информационных технологий и инновационных методов обучения.

Вывод: Использование дидактических материалов и различных дидактических игр положительно влияют на обучение учащихся, делают уроки более продуктивными и интересными, тем самым повышается мотивация учащихся, возникает познавательный интерес к урокам. С учетом вышесказанного предлагаю рассмотреть в качестве дополнительной информации свои авторские работы, методические разработки уроков в форме презентаций

Список использованной литературы

Основная и дополнительная литература: учебно-методическая, учебная, научная литература

1. С.В Кульневич, Т.П Лакаценина

Анализ современного урока

2. Д.А Эпштейн, Ю.Д Хадицкая, А.А Каверина Изучение факультативного курса Химия в промышленности
3. Усманова М.Б, Сакарьянова К.Н Сборник контрольных работ и тестовых заданий по неорганической химии
4. Б.В Некрасов Учебник общей химии
5. Р.И. Аистова «Юный химик»
6. С.К Исламгулова, Б.А Мансурова Рабочая тетрадь по органической химии 10-11
7. Н.Н Нурахметов, Н.А Заграничная Химия - рабочая тетрадь 8
8. Р.П Суровцева, Л.С Гузей, И.И Останкин, А.О Татур Тесты по химии 11
9. О.Ф Гинзбург Лабораторные работы по органической химии
10. К. Бекішев, А. Муқанова, Н Нурахметов Шығарылған химия есептері
11. Г.Е Рудзитис, Ф. Г Фельдман химия 8,9,10,11
12. И.Нұғыманұлы Химияны оқыту әдістемесі
13. М. Б Усманова, Қ.Н Сақариянова Химия
14. Ә Темірболатова? Н Сағымбекова Химия Тапсырмалар жинағы
15. М. А Прокофьева Химия в школе
16. В. Г Майский, В.К Муратов Фармакология
17. Ю.М Шилов, М.И Тарасенко Ю.Н Смушкевич, П.М Чукуров Общая химия
18. В.М Потапов Органическая химия
19. М.М Петров, Л.А Михишев, Ю.Н Кукушкин Неорганическая химия
20. М. Д Машковский Лекарственные вещества
21. Ю.М Лабий Решение задач по химии с помощью уравнений и неравенств
22. Г. М Гришина Экзаменационные вопросы и ответы по химии
23. Г.М Крючкова Неорганическая химия
24. Ә.Искендіров Қазақстанның дәрілік өсімдіктері
25. Қайрат Айдарханұлы Қазақ Емшілігі

РАЗВИТИЕ РЕЧИ И ПОЗНАВАТЕЛЬНОГО ИНТЕРЕСА В ПРОЦЕССЕ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

МАРКИТАН Ирина Дмитриевна

ГККП ясли-сад № 8 «Думан»

Казахстан, город Нұр-Сұлтан

Аннотация

Мақалада мектеп жасына дейінгі балалардың табиғаттағы өзара байланыс туралы білімдерін қалыптастыруға ықпал ететін жағдайларды ашып көрсетілген. Автор баланың зерттеуге және эксперимент жасауға құзығушылығын тудыратын әдістер мен технологиялар сипаттаған. Автордың тәжірибесінен білім беру процесі баланың өз бетінше ізденісі ретінде ұсынылған.

Аннотация

В статье раскрыты условия для формирования знаний у дошкольников о взаимосвязях в природе. Автором описаны методы и технологии которые вызывают интерес у ребёнка к исследованию и экспериментированию. Раскрыт образовательный процесс как самостоятельный поиск ребенка из практики автора.

Важнейшим условием формирования знаний о взаимосвязях в природе является наличие у детей определенного запаса фактических сведений, полученных в результате ощущений и восприятий предметов и явлений. Установление взаимосвязей существующих в природе, помогает ребенку объяснить наблюдаемое явление, а значит, понять его. Для

установления детьми причин тех или иных явлений, связей и отношений между предметами или явлениями используют элементарные опыты.

«Усваивается все крепко и надолго, когда ребенок слышит, видит и делает сам» (Р.Эмерсон). [1]

Экспериментальная работа вызывает у ребенка интерес к исследованию, развивает мыслительные операции (анализ, классификацию, обобщение), стимулирует познавательную активность и любознательность, активизирует и развивает речь, а также восприятие учебного материала по ознакомлению с природными явлениями, с основами математических знаний и с этическими правилами в жизни общества. Всем известно, что важным критерием в подготовке ребенка к школе является воспитание у него внутренней потребности в знаниях. И экспериментирование как нельзя лучше формирует эту потребность через развитие познавательного интереса.

Образовательный процесс я строю как самостоятельный поиск воспитанниками нового знания, новых познавательных ориентиров высокого уровня сложности, а процесс исследования становится определяющим для построения обучения.

Целью моей работы было стремление способствовать развитию у детей познавательной активности, любознательности, потребности в умственных впечатлениях, формирование стремления к самостоятельному познанию и размышлению, желанию высказываться, подбирая точные определения, образные выражения.

В процессе экспериментирования ребенку необходимо ответить не только на вопрос как я это делаю, но и на вопросы, почему я это делаю именно так, а не иначе, зачем я это делаю, что хочу узнать, что получить в результате.

Свою работу по развитию экспериментальной деятельности с детьми строю по трём взаимосвязанным направлениям:

-Живая природа (характерные особенности сезонов, многообразие живых организмов, как приспособление к окружающей среде и др.). Наблюдали за состоянием растений в зависимости от полива и сделали вывод, что растения без воды жить не могут. В феврале провели цикл опытов «Посев и проращивание семян», «Необходим ли свет растениям?», проверяли скорость таяния снега в зависимости от измерения температуры.

-Неживая природа (вода, камень, воздух, песок)

В занимательных опытах и экспериментах выявляли свойства воды: прозрачная, не имеет формы, не запаха, не имеет вкуса. Пытались обнаружить воздух в окружающем пространстве при помощи полиэтиленового пакета, соломинки и банки с водой, резиновой груши и других предметов. Выявляли материалы, которые взаимодействуют с магнитами, дети пытались выявить свойства магнита. Интересные опыты проводили со снегом и льдом, например «Защитные свойства снега»: вода в трёх сосудах зарывается в снег на разной глубине, где вода быстрее замёрзнет и почему? Нравится детям проводить опыты с песком: как можно сделать песчаный конус? Получается ли тоннели из сухого песка?

-Человек (функционирование организма и рукотворный мир: материалы и их свойства, преобразование предметов и явлений и др.).

Все темы усложняются по содержанию, по задачам, способам их реализации (информационный, действенно – мыслительный, преобразовательный). При выборе темы соблюдаю следующие правила:

тема должна быть интересной ребёнку, должна увлекать его;

тема должна быть выполнима, решение её должно принести реальную пользу участникам исследования (ребёнок должен раскрыть лучшие стороны своего интеллекта, получить новые полезные знания, умения и навыки).

В условиях детского сада я использую только элементарные опыты и эксперименты.

Развитие познавательной активности детей старшего дошкольного возраста через экспериментальную деятельность пронизывает все сферы детской жизни, в том числе и игровую деятельность. Игра в исследовании часто перерастает в реальное творчество. В своей работе с детьми я придаю большое значение игровым технологиям, используя дидактические

игры: «Угадай по запаху», «Угадай, кто позвал?», « Чудесный мешочек», «Свет», и другие.
[2]

Словесные игры: "Что лишнее?", "Хорошо-плохо", и др. развивают у детей внимание, воображение, повышают знания об окружающем мире.

Строительные игры с песком, водой помогают решить многие проблемные ситуации, например: почему сухой песок сыплется, а мокрый - нет; где быстрее прорастёт зёрнышко в земле или песке; каким вещам вода на пользу, а каким во вред? Все эти вопросы заставляют малышей думать, сопоставлять и делать выводы.

Предлагая детям поставить опыт, я сообщала им цель или задачу таким образом, чтобы дети сами определили, что им нужно сделать. Даю время на обдумывание, и затем привлекала детей к обсуждению методики и хода эксперимента.

В процессе работы я поощряла детей, ищущих собственные способы решения задачи, варьирующих ход эксперимента и экспериментальные действия. В то же время не выпускала из поля зрения тех, кто работает медленно, по какой-то причине отстает и теряет основную мысль.

Заключительным этапом эксперимента является подведение итогов и формулирование выводов.

Дети работают самостоятельно, я по необходимости оказываю помощь, советую, интересуюсь результатами. По окончании дети рассказывают, чем занимались, какого результата достигли, что узнали нового, необычного?

После эксперимента не упускаю воспитательные моменты – дети самостоятельно наводят порядок на рабочем месте (почистить и спрятать оборудование, протереть столы, убрать мусор и вымыть руки с мылом.) Планирую шире использовать инновационные технологии воспитания и обучения дошкольников. В процессе экспериментирования применять компьютерные и мультимедийные технологии.

Использованная литература:

1. Интернет ресурс <http://citaty.su/aforizmy-i-citaty-ralfa-emersona>
2. Людмила Рыжова: Методика детского экспериментирования. Детство-Пресс, 2017

ГЕОГРАФИЯ САБАҒЫН ҰЙЫМДАСТЫРУДАҒЫ ПРОБЛЕМАЛЫҚ ОҚИТУ

ТУЛЕГАЛИЕВ Амантай Сериккалиевич

«Өрлеу» Біліктілікті арттыру Ұлттық орталығы» филиалы Маңғыстау облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институты

Қазақстан, Ақтау қаласы

Аннотация

Статья посвящена проблеме эффективного использования на практике актуальных теоретических знаний на современном этапе.

Результативность проблемного обучения в данном направлении ориентировано на адаптацию ученика к практическим навыкам посредством самостоятельного поиска, способности выстраивания научного объяснения причин любого явления в природе, хозяйстве и умение использования их в реальной жизни.

Annotation

The article is devoted to the problem of effective practical use of relevant theoretical knowledge for today. In this direction, problem-based learning is focused on the effectiveness of the lesson, the adaptation of the student to practical skills through an independent search, it is aimed at solving the problems of adaptation to use in life, scientifically explain the causes of any phenomena in nature, economy

Бүгінгі күні оқушыларды қалай оқуға ынталандыруға болады? Оқушыларды оқыту ма, әлде оқуға үйрету ме? Мектеп қабырғасында жүрген еліміздің жастарын, ертеңгі болашағын қалай мектептегі теориялық материалды өмірде пайдалана алатын деңгейге жеткізуге болады?

Бүгінгі мұғалімдер қауымының алдында тұрған басты мәселенің ең негізгілерін осы сұрақтарға жауап бере отырып анықтауға болатындай. Адамның көзқарасының қалыптасуына, қоғам, табиғат туралы түсініктер мен күнделікті өмірдегі кездесіп отыратын құбылыстардың ерекшелігін түсініп, оның салдарын болжай білу – қоғам мүшесінің өмірдегі өз орнын табуына тиімді әсер ететіндігі толық дәлелденген мәселе. Сондықтан мен география пәнінің осындай болашақ қоғам мүшесінің қалыптасуындағы ролі, сол нәтижеге жетелейтін тиімді жолдар туралы сөз қозғағым келіп отыр.

Географиялық түсініктердің қалыптасуы мен әртүрлі құбылыстардың ролін білудегі, түсінудегі және көрсетудегі сабақтағы түрлі технологиялар ішіндегі ең тиімдісінің бірі – проблемалық оқыту болып табылады.

Проблемалық оқыту дегеніміз – сыныптағы сабақ барысында проблемалық жағдаяттың пайда болуына қажетті жағдайды ұйымдастыру, жағдаятты қалыптастыру, оқушыларды сол жағдаятты шешу жолдарына бағыттау, нәтижені тексеру, бағалау және жаңа білім негіздерінің жүйеленуі мен бекітілуін басқару қызметтерінің жиынтығы болып табылады. Проблемалық оқытудың түйінін «мектептің білімділік-тәрбиелік мақсаттарына сай оқушының мұғаліммен бірлікте өзіне жаңа танымдық және тәжірибелік проблемаларды жүйелі түрде шешуге бағыт алуы және біліктіліктің қалыптасуы» түрінде анықтауға болады.

Жаңа білім негіздері мен қабылдаудағы, есте сақтау мен қолданысқа енгізудегі түсініктерді белсенді игеру, қабылдауға қажетті қызмет түрлерін өз бетімен іздеуге жағдай туғызып, оқушыны сол жағдаятты шешуге итермелеу – сабақ барысындағы проблемалық жағдаятты туындату болып табылады.

Сабақ барысында қалыптасатын проблемалық жағдаятты мәніне қарай бірнеше формаға бөліп қарастыруға болады:

- мазмұнына;
- проблеманың шешілу деңгейіне;
- берілген ақпаратқа қатысты келіспеушілікке;
- әдістемелік ерекшеліктеріне байланысты жіктелуі.

Мазмұнына байланысты жіктелуі толықтай өтілетін сабақ тақырыбына қатысты болып келеді. Бұл мақсаттың айқындалуына, зерттеу нысанының белгісіздігіне, жағдаятты шешудегі қызмет түрінің белгісіз болуына және қызметті атқару жағдайының белгісіз болуына негізделуі мүмкін. Жер қыртысы мен жер бедерінің пайда болуы және өзгерісіне байланысты сабақ барысында кез-келген мұғалім зерттелетін ауданның геологиялық тарихына, тектоникалық дамуына, жер бедерінің пайда болуына әсер етуші сыртқы және ішкі күштерге байланыстылығын ескере отырып, проблемалық жағдаятты нысанның белгісіздігіне қатысты құруға болады. Бұл жағдай оқушының көмекші және бағыттаушы деректерді пайдалану барысында нысанның өзін іздеуіне, оның тарихын басқа нысандармен салыстыруына, керекті бағыттың жеке ерекшеліктерін анықтап, оны жүйелеуіне қажеттілік туғызады. Туған қажеттілікті орындай отырып оқушы мәтіндік ақпарат пен картаны салыстыруына, картаның шартты белгілерін оқи білуіне, шартты белгілердің жер бетіндегі нысандармен сәйкестендірілуіне көңіл бөлуіне итермелейді. Бұл мысалдан байқағанымыздай, сабақ барысындағы проблемалық жағдаяттың туындауы оқушының теориялық материалды тәжірибемен толықтыруына, мәтін арқылы келген ақпаратты жүйелей отырып, тәжірибеге ұштастыруына мүмкіндіктің пайда болуында, немесе біздің қазіргі білім саласындағы алға қойып отырған басты мақсатымыздың бірі-функционалды сауаттылықтың, жаңартылған білім мазмұнының міндетті жүзеге асуы болып табылады. Проблемалық оқытудың бұл түрі мектеп география курсына күнделікті және жиі қолданылатын бағыт болуы тиісті.

Проблемалық оқытудың екінші - проблеманың шешілу деңгейіне байланысты – формасы мұғалімнің шығармашылығына, жұмыс өтілі мен әдістемелік қоржынының деңгейіне байланысты қалыптасады. Бұл түрде:

қандай әдіс тәсілді қолданғанына қарамай сабақ мазмұнына байланысты пайда болатын;

мұғалімнің қалауымен беріліп, мұғалімнің көмегімен шешілетін;

мұғалім қалауымен беріліп, оқушылар күшімен шешілетін;

оқушылардың табуымен және шешуімен берілетін жағдаяттар болуы мүмкін. Яғни бұл жерде сабақтағы оқушы мен мұғалімнің тығыз қарым қатынасы мен оқушының өз бетімен жұмыстануына, шығармашылық бағыттағы жұмыстарды жүзеге асыруына үлкен мүмкіндіктің туындайтын ортасы қалыптасады.

Проблемалық оқыту барысындағы ең жиі де басқаларына қарағанда жеңілдеу тиетін түрі берілген ақпаратқа қатысты келіспеушіліктерге байланысты туындайтын оқыту формасы. Пайда болуы мен жүріс барысына байланысты бұл форманы:

- күтпеген жағдайдағы проблема туындауы;
- сабақ барысында тақырыпқа қатысты жаңа болжамдардың пайда болуы;
- жауапты теріске шығару;
- салдар мен себептің толық сәйкестігінің байқалмауы;
- жауапта (бағытта, ойда, болжамда) нақтылықтың жетіспеуіне байланысты жағдайларға бөліп қарастыруға болады.

Проблемалық оқытудың тағы бір формасы сабақ барысында пайда болған, немесе мақсатты енгізілген мәселені әдістемелік ерекшеліктеріне қарай жүйелеу мүмкіндігі болып табылады. Бұл формада:

- мақсатты;
- әдейі емес (ағымдағы);
- мәселе көтеру;
- көрсетілімдер арқылы мәселе тудыру;
- сократтық (эвристикалық) мәселе туындату;
- ойын элементтері арқылы мәселе туындату;
- лабораториялық зерттеу арқылы;
- жағдаяттық есептер;
- мәселеге қатысты ойша эксперимент жасау бағыттарын бөліп көрсетуге болады.

Мектеп жұмысына дағы сабақты ұйымдастыру үрдісіндегі проблемалық оқытудың басты ерекшелігі жаңа тақырыпты талдау барысында проблеманы туындату, анықталған проблеманы оқушының белсенді танымдық жұмысы арқылы нақтылауына, нақтыланған проблеманың оқушы қоржынындағы білімдік, біліктілік және дағды негізін пайдалана отырып, оның талдау, өзектілігін анықтау және шешу жолдарын іздеуіне мүмкіндік бере алатындығы болып табылады.

Аталған бағыттағы жұмысты география пәні сабақтарында күнделікті пайдалану нәтижесінде жолға қоя отырып:

- оқушылардың жаңа ақпаратты теориялық және практикалық жұмыстарды орындау барысында өз бетімен алуына (міндетті түрде мұғалім басшылығымен) қол жеткіземіз. Бұл жұмыстың міндетті түрде мұғалім басшылығымен орындалу себебі – алғашқы географиялық түсініктердің табиғат, қоғам туралы, табиғат пен қоғам туралы түсініктердің адамның жеке тұлға ретінде қалыптасуына басты әсер етуші фактор екендігіне байланысты. Жас балаң оқушының табиғат туралы алғашқы қалыптасқан түсінігі – оның өмірлік тұлғалық ерекшелігі ретінде өмір бойына сақталып қалатындығына байланысты болып табылады.

- Проблемалық сұрақты шеше отырып оқушы өзінің бүкіл назарын қиыншылықты жеңуге жұмсап, өз күшін бір бағытқа жинақтауға үйрене бастайды;

- Сыныптағы жұмыстың жүру жылдамдығы оқушының өз күшін бағыттап білу, жинақталу мүмкіндігіне байланыстылығына көздері жетіп, уақытты барынша үнемдеуге дағдылана бастайды;

- Оқушы белсенділігінің жоғары деңгейі сыныптағы оқушының өз жеке жұмысын проблеманың шешілу деңгейіне сай бағалауына мүмкіндік туындатып, оқушыда өзін-өзі бағалау критерилерінің қалыптасуына мүмкіндік береді;

- Жаңа материалдың негізгі бөлігін өз бетімен игеруіне байланысты теориялық материалдың практикада пайдаланылу жиілігі мен тиімділігі арта бастайды.

География пәнінің ең басты мақсаты – оқушыларға табиғат туралы нақты түсінік қалыптастыру болып табылатындықтан сабақ барысында қолданылатын барлық тәсілдерді ішінара іздеу немесе эвристикалық, проблемалық баяндау және зерттеушілік әдістерге топтауға болады. Бұл жерде нәтижеге жетуде проблемалық оқытуды пайдалану үшін жеке зерттеуді, проблеманы баяндауды немесе ішінара іздеуге көшу әдістеріне оқушыларды бірте бірте дайындау, оңай тапсырмаларды бере отырып олардың өз күшіне сенімін қалыптастырып алу қажеттігін ескеру қажет. Ал бұл үрдіске негіз болатын мүмкіндік география сабақтарында өте мол. Аталған мүмкіндіктер себеп-салдар қатынастарын табу мен осы принцип негізінде болжау, әртүрлі құбылыстар мен объектілерге қатысты фактілерді ерекшеліктеріне сай салыстыру, топтау, жалпылау тәрізді танымдық қызмет арқылы пайда болады. Мұғалімге ең бастысы танымдық және проблемалық мәселені шатастырмау есте болуы керек, себебі кез келген проблемалық сұрақ танымдық үрдіс болғанымен, кез келген танымдық сұрақ проблемалық үрдіс болып табылмайтындығы алдыңғы орында болуы керек.

Сабақтағы қолдану барысы мұғалімнен қандай алгоритмді талап етеді:

- Ең бірінші, оқушы дайындалған мәтін, графиктер мен сызбаларды қарастыра отырып, қарама-қарсылықты анықтауы, көре білуі керек және осы қарама-қарсылық негізінде оның алдына қойылған проблеманы түсінуі қажет;

- Екінші, анықталған проблема негізінде осы проблеманың пайда болу себептерін болжай білуі қажеттігі туындайды;

- Үшінші, проблеманы шешу болжамын нақты дайындай білуі қажеттігі;

- Төртінші, болжам шешімін дәлелдеу, болжамның дұрыстығына мысалдар келтіру;

- Бесінші, қортынды жасай білу дағдысы болуы қажет. Міне, мұғалім оқушыға аталған біліктілік пен дағдыны бойына сіңіріп, олардың ойын жинақтау деңгейіне дейін жеткізетін болса, сабақтың жүру барысы мен нәтижелілігіне жоғары сенімділікпен қарауына мүмкіндік туындайды.

Айта кететін бір мәселе, бұл география пәні мұғалімдері арасындағы проблемалық сұрақ пен жоғарыда айтылған танымдық сұрақ арасындағы айырмашылыққа көңіл бөлмеу сияқты. Яғни, оқушы алдына қойылған сұрақ немесе тапсырма міндетті түрде оқушыны ойлануға итермелейтіндей, пән бойынша өтілген материалды пайдалана отырып әртүрлі ақпарат көздерінен дайын жауапты таба алмайтындай, жауапты дайындау барысында міндетті түрде ақпаратты талдап, талдау қортындысы бойынша жаңа ақпарат дайындауға әкелетін деңгейде болуы қажет.

Мысалға, «Жер қыртысының қозғалысы» тақырыбын өту барысында жер шарының ерте геологиялық кезеңдердегі және бүгінгі күнгі карталарын ұсына отырып:

-Сіздің назарыңызға берілген екі картада не бейнеленген? Екеуінің айырмашылығы мен ұқсастығы бар ма? Екі карта арасындағы айырмашылық неге байланысты деп ойлайсыз? Түріндегі сұрақтармен қызықтыра отырып, «Өз пікірлеріңізді дәлелдей аласыз ба? Осы ойыңызға дәлел келтіре аласыз ба?» түріндегі сұрақтар арқылы проблемадан болжамға көшуге, сол болжамды дәлелдеуге қарай бағыт беруге болады.

Осы бағыттағы «Мұхит ағыстары» тақырыбын өте отырып, «Дүние жүзілік мұхиттағы жылы және салқын ағыстардың орналасуыларында қандай сәйкестілік бар және ол неге байланысты деп ойлайсыз?» түріндегі сұрақты қою арқылы оқушыларды картаны талдауға, яғни зерттеу жұмысын жүргізуге, барлық жылы ағыстар мен барлық салқын ағыстардың бағытына байланысты сәйкестіктікті таба отырып, оларды жүйелеуге қол жеткізуге болады. Осы курстың климат белдеулеріне қатысты бөлігінде экваторлық және тропиктік климат белдеулері туралы айта отырып, екі белдеудің де ауа температурасының жоғарылығын көрсетіп, жауын шашын айырмашылығына байланысты:

«Экваторлық және тропиктік климат белдеулері өте жоғары ауа температурасымен ерекшеленеді. Бірақ екі белдеудегі жауын-шашын мөлшері арасында айырмашылық үлкен. Себебі неде деп ойлайсыз? Өз ойыңызды дәлелдеңіз.» түріндегі тапсырма да оқушының

салыстыруға, сәйкестендіруге, айырмашылық көзін табуда үлкен жұмыс атқаруына итермелейді.

Қазақстанның физикалық ерекшеліктеріне байланысты материалды қарастыру барысында біз жеріміздің кеңдігін, дүние жүзі бойынша 9 орынды иеленетіндігін айтып өтеміз. Бұл оқушыда жер территориясының кеңдігінің тек оңтайлы жақтары туралы ғана пікір туындатады. Ал «Қазақстан Республикасының жері өте үлкен. Қалай ойлайсыңдар, бұл мемлекет үшін барлық уақытта тиімді ме?» түріндегі сұрақты қоя отырып, біз проблемалық жағдаят қалыптастырамыз. Дәл осы формада жағдаяттық тапсырмалар, есептер, сұрақтар экономикалық география бойынша да жасақталады.

Міне, осы айтылған ойлар арқылы әріптестеріме проблемалық оқытудың тек география пәні үшін ғана емес, басқа пәндер үшін де өте тиімділігін, бүгінгі білім саласы алдына қойылып отырған талаптарға сай оқыту үрдісінің қызықты өтуі мен нәтижелілігін, оқушылардың ойлануына, ізденісіне және шығармашылығына жеткізудің, теориялық материалды тәжірибеде қолдануға итермелеудің ең тиімді жолы ретінде ұсынуды жөн көрдім.

Негізгі әдебиеттер:

1. Белкин А.С. Ситуация успеха. Как ее создать: Кн. для учителя. [Табыстың жағдаяттары. Оны қалай құру керек: Мұғалімдерге арналған кітап]. – М.: Просвещение, 1991.
2. Бордовской Н.В. Современные образовательные технологии: учебное пособие. Под ред. 2-е изд., [Заманауи жалпы білім беру технологиялары: оқу құралы]. Жалпы редакцияда 2-басылымы, – М.: КноРус, 2011.
3. Бітібаева Қ. Әдебиетті оқыту әдістемесі мен технологиясы. – Алматы, 2003.
4. Өстеміров К Қазіргі педагогикалық технологиялар мен оқыту құралдары.-А.: 2007.
5. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: Учебное пособие. М.: Народное образование, 1998.

ТЕХНОЛОГИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА КАК СПОСОБ ПОВЫШЕНИЯ УЧЕБНОЙ МОТИВАЦИИ

ЧЕПУРНОВА Татьяна Владимировна, МИХЕДА Наталья Александровна
КГУ «Первый городской общеобразовательный IT-лицей»
Казахстан, город Петропавловск

Аннотация

Как научить школьников учиться? Как организовать сотрудничество детей, помочь им во взаимодействии, обеспечить условия для зарождения инициативности самого ребенка? Эти вопросы волнуют современного учителя, который находится в постоянном поиске. Статья дает практические советы для их решения.

*«Мои ученики будут узнавать новое не от меня.
Они будут открывать это новое сами.
Моя главная задача – помочь им раскрыться
и развить собственные идеи».*

И.Г. Песталоцци

Начальная школа - важная и значимая ступень в системе школьного образования, так как впервые ведущей деятельностью ребёнка становится учебная деятельность.

Сейчас уже все хорошо понимают, что ориентировка обучения только на формирование у младших школьников знаний-умений, связанных с освоением учебного предмета, не может привести к серьезным результатам в развитии личности ученика; необходимо, чтобы в поле зрения учителя постоянно находилась деятельность, которой занимается ребенок, – ее цель, мотив, конкретные учебные действия и операции. Вот почему

в стандартах обновленного содержания образования РК на решение задачи формирования учебной деятельности обращается особое внимание: на ступени начального общего образования должно быть осуществлено формирование основ умения учиться и способности к организации своей деятельности.

Как научить школьников учиться? Мы читаем, что учитель должен организовать сотрудничество детей, помочь им во взаимодействии, обеспечить условия для зарождения инициативности самого ребенка.

Обновление содержания образования Республики Казахстан ставит перед собой главную цель: совершенствование педагогического мастерства учителей в контексте обновленной программы и внедрение критериального оценивания и активных форм обучения. Цель своей работы мы видим в том, чтобы заложить основы личности, способной ориентироваться в современном информационном обществе, самостоятельно мыслить, видеть возникающие проблемы, искать пути их решения, используя новые технологии, грамотно работать с информацией, быть коммуникабельными, самостоятельно развивать свой интеллект, культурный уровень. Для решения этих задач, в структуру урока мы включаем компоненты педагогики сотрудничества, которые присущи активным методам обучения, и являются наиболее эффективными, дают высокий положительный результат в повышении качества образования.

Педагогика сотрудничества - направление в педагогике 2-й половины 20 века, представляющая собой систему методов и приёмов воспитания и обучения на принципах гуманизма и творческого подхода к развитию личности. Среди авторов: Ш.А. Амонашвили, И.П. Волков, И.П. Иванов, Е.Н. Ильин, В.А. Караковский, С.Н. Лысенкова, Л.А. и Б.П. Никитины, В.Ф. Шаталов, М.П. Щетинин и др. Все авторы имели большой практический опыт работы в школе и разработали оригинальные концепции обучения и воспитания.

Основные положения:

- ✓ отношение к обучению как творческому взаимодействию учителя и ученика;
- ✓ обучение без принуждения;
- ✓ идея трудной цели (перед учеником ставится как можно более сложная цель и внушается уверенность в её преодолении);
- ✓ идея крупных блоков (объединение нескольких тем учебного материала, уроков в отдельные блоки);
- ✓ использование опор (опорные сигналы у Шаталова, схемы у Лысенковой, опорные детали у Ильина и др.);
- ✓ самоанализ (индивидуальное и коллективное подведение итогов деятельности учащихся);
- ✓ свободный выбор (использование учителем по своему усмотрению учебного времени в целях наилучшего усвоения учебного материала);
- ✓ интеллектуальный фон класса (постановка значимых жизненных целей и получение учащимися более широких по сравнению с учебной программой знаний);
- ✓ коллективная творческая воспитательная деятельность (коммунарская методика);
- ✓ творческое самоуправление учащихся;
- ✓ личностный подход к воспитанию;
- ✓ сотрудничество учителей, детей и родителей.

Педагогика сотрудничества является одним из наиболее всеобъемлющих педагогических обобщений 80-х гг., вызвавших к жизни многочисленные инновационные процессы в образовании. Название этой технологии было дано группой педагогов-новаторов, в обобщенном опыте которых соединились лучшие традиции русской школы (К. Д. Ушинский, Н. П. Пирогов, Л. Н. Толстой), школы советского периода (С. Т. Шацкий, В. А. Сухомлинский, А. С. Макаренко) и зарубежных педагогов (Ж. Ж. Руссо, Я. Корчак, К. Роджерс, Э. Берн) в области психолого-педагогической практики и науки.

Мы начали применять технологию сотрудничества на уроках в начальной школе еще до внедрения обновленного образования и работаем по данной теме пятый год. Конечно, эта

технология не является новой, но педагогику сотрудничества надо рассматривать как особого типа «проникающую» технологию, так как её идеи вошли почти вовсе современные педагогические технологии. Главная идея *обучения в сотрудничестве* - учиться вместе, а не просто что-то выполнять вместе

В обучении, построенном на основе педагогики сотрудничества прямая цель – развитие интеллектуальных, духовных и физических способностей, интересов, мотивов, выработка научно-материалистического мировоззрения. Содержанием урока в таком обучении является освоение способов познания, общественно и лично значимых преобразований в окружающей действительности, а не программные знания и материал учебника. Движущие силы учения - это радость творчества, ощущение своего роста, совершенствование, приращение знаний, уверенности в себе. Методами работы являются совместная деятельность, поиск, всевозможное сотрудничество учителя и учащихся. «Мир написан на два голоса. Два голоса – минимум жизни, минимум бытия. Жизнь по природе своей диалогична. Жить – значит участвовать в диалоге,» - утверждал М.М.Бахтин, имея ввиду природосообразность такого подхода в обучении.

Сознание маленького ребенка рождается из его деятельности. Не индивидуальной, а совместной со взрослыми. У нас часто возникал вопрос, как организовать на уроке деятельность так, чтобы все дети были вовлечены в работу? Даже при условии, что все дети знают ответы, у нас зачастую отвечают самые “активные”, поэтому у многих детей в классе развивается пассивность и в дальнейшем нежелание учиться. Набор учащихся в классе всегда с разным уровнем подготовки: одни очень слабые, которым требуется индивидуальная работа, другие средние, третьи с более высоким уровнем подготовки. Значит, возникает необходимость найти такую форму организации учебного сотрудничества, которая позволила бы опросить максимальное количество учащихся за короткое время, предоставила бы возможность высказаться каждому, оказать помощь другому, попросить помощи для себя и т.д.

Учебный процесс представляет собой многоплановое взаимодействие. В него включаются собственно учебно-педагогическое взаимодействие ученика и учителя, взаимодействие учеников между собой, а также межличностное взаимодействие, которое может влиять на учебно-педагогическое взаимодействие как положительно, так и отрицательно.

В своей работе с детьми младшего школьного возраста мы выделяем 4 этапа сотрудничества.

1. учитель – ученик;
2. ученик – ученик (одного возраста);
3. группа учеников (одного возраста);
4. разновозрастное сотрудничество.

Д.Б. Эльконин, В.В. Давыдов считают, что все формы школьных взаимоотношений должны носить общий характер и регулировать не только отношения «ребенок–взрослый», но и отношения «ребенок–ребенок». При этом нормосообразное поведение эффективнее складывается не в целом классе, а в малых детских группах, являющихся для ребенка одновременно и группами эмоциональной поддержки. [20]

Наша педагогическая практика убедила нас в том, что в сотрудничестве со сверстниками дети учатся помогать товарищу, обращаться за помощью друг к другу, формулировать свою точку зрения, выяснять точку зрения своих партнеров, обнаруживать разницу точек зрения, пытаться разрешить разногласия с помощью аргументов.

На *первом* этапе, в 1 классе в первой четверти, мы объясняем правила работы в паре (повернуться друг к другу, говорить шепотом, слушать и проверять партнера, быть доброжелательными, можно поприветствовать рукопожатием), приглашаю поработать в паре с учителем ученика.

В 1 классе данный этап проводим в форме игры «Учитель– ученик», т.к. не все дети вступают в контакт с партнером. Приведем пример урока математики. «Первые» номера поворачиваются лицом к своим напарникам– «вторым» номерам. Дети первого варианта (1

номер) – учителя, второго варианта (2 номер) – ученики. Учителя держат карточку. По команде «обсуждаем» все ученики читают пример и решают его. Учителя проверяют и поднимают вверх руки – знак готовности пары. Когда у всех пар руки подняты, звучит новая команда – переход хода. По ней все ученики второго варианта пересаживаются на одну парту назад, а с последней парты ученик идет на первую парту. Вновь звучит команда «обсуждаем» и работа идет по карточке другого учителя. Так продолжается, пока каждый не придет к исходному партнеру. Теперь поменяйтесь местами. Вторые номера будут учителями, первые – учениками. При такой организации деятельности у детей формируются навыки контроля и взаимоконтроля. Кроме того, никто не бездействует, каждый работает: контролирует и решает. Смена роли учителя и ученика оживляет интерес детей и их активность. Дети становятся свободными, чувствуют себя более раскованно. Эта игра позволяет не только закрепить знания, научить детей сотрудничать друг с другом, но и выступает в роли физминутки, т.к. дети находятся в движении.

Ситуации учебного сотрудничества с педагогом возникают в течение всего периода обучения в начальной школе, но меняется характер взаимодействия, когда ученик (группа учащихся) при решении поставленной учителем практической задачи замечает причины своей некомпетентности и формирует запрос учителю о конкретной помощи. Например, при работе с проектами в 4 классе.

На *втором* этапе сотрудничества большое внимание мы уделяем работе в паре. Пара или, как обозначают философы, диада – это элементарная и одновременно универсальная форма развития человека, как существа социального. В паре представлены в свернутом виде все возможности личностного, познавательного и социального развития.

Общая логика развития ребенка, присвоения им интеллектуального, социального и личностного опыта может быть представлена как движение от совместной к совместно-разделенной (в младшем школьном и младшем подростковом возрасте) и далее к самостоятельной деятельности. Работа в паре имеет большое значение для формирования всех видов универсальных учебных действий.

В своей работе мы применяем разные способы образования пар. Самый простой и естественный для школьного класса способ – образовать пару детей, сидящих за одной партой. Преимущества – не тратится время, постепенно накапливается опыт взаимодействия именно у этой пары. Недостатки – опыт ограничен индивидуальными особенностями данных детей. Сложилось – будут хорошо работать, не сложилось – будут конфликты. Большой опыт может быть получен детьми в *парах сменного состава*. Способы образования таких пар могут быть разными в зависимости от целей.

Опыт работы убеждает нас в том, что наиболее продуктивно работают пары, не сильно отличающиеся по степени обобщения (высокий — средний, средний — низкий). Неэффективны пары из двух слабых учеников – им нечем обмениваться друг с другом. Редко получается совместная работа у пары детей с низким уровнем самоорганизации. Случались в нашей работе ситуации, что ребенок не хочет работать в паре, в таком случае позволяем ему работать отдельно или сам учитель работает с ним.

Умение слушать партнера и слышать то, что он говорит нельзя сформировать заранее, оно будет развиваться в течение всего времени работы в паре. Для того, чтобы договориться, понять друг друга, дети будут невольно стараться строить речевое высказывание так, чтобы быть понятым. С этой целью провожу упражнения для формирования умения слушать, например:

- На первую парту каждого варианта выдается карточка с пословицей, правилом, и т. д. Ученики на первой парте читают и запоминают запись, затем по сигналу поворачиваются назад и проговаривают фразу соседу на второй парте. И так далее до конца ряда. Ученик на последней парте произносит фразу вслух.

- Собрание картинки по словесной инструкции. У одного ученика в паре имеется карточка с нарисованным сюжетом (или рисунок из геометрических фигур), а у его партнера – ее разрезные части. Задача первого – руководить так, чтобы партнер как можно быстрее

выложил соответствующий рисунок. Управлять можно только словом, без помощи жестов. Затем дети меняются ролями или партнерами.

Еще одна трудность связана с неразвитостью у части детей, особенно первоклассников, способности к децентрации. Они не могут воспринять мнение, отличное от собственного и путают не совпадение мнений и личную неприязнь. Согласованность может быть достигнута на первых порах за счет введения соответствующего «этикета», правил вежливого спора: высказав свое мнение, спроси партнера: «Ты согласен?»- послушав партнера, уточни, правильно ли ты его понял. Скажи своими словами его мысль и спроси: «Я правильно понял?» Если ты не согласен, спроси у партнера: «Почему ты так считаешь? Это можно доказать?»

Мы считаем, что главное преимущество парной работы в том, что она дает возможность мыслить, говорить и действовать каждому ученику на уроке. Наличие рядом другого человека, который может задать простой вопрос (например, как ты понял, какой можно привести пример и пр.) уже является мощным стимулом для запуска процессов осознания и понимания материала.

На *третьем* этапе формируем умение ребят работать в группе. **Педагогика сотрудничества** - это одна из технологий личностно – ориентированного обучения. Мы организуем обучение в сотрудничестве в малых группах, которое предусматривает группу учащихся, состоящую из четырех человек разного уровня обученности. Объясняем новый материал, а затем предлагаем ученикам в группах его закрепить, постараться разобраться, понять все детали. Группам даем определенное задание, необходимые опоры. Задание выполняется либо по частям (каждый ученик занят своей частью), либо по «вертушке» (каждое последующее задание выполняет следующий ученик, начинать может любой ученик). При этом выполнение любого задания объясняется вслух учеником и контролируется всей группой.

Когда мы убедились, что материал усвоен всеми учащимися, даем уровневый тест на проверку понимания и усвоения нового материала. Тест учащиеся выполняют индивидуально. Оценки за индивидуальную работу (тест) суммируются в группе, и объявляется общая оценка. Таким образом, соревнуются не друг с другом, а каждый, стараясь выполнить свои задания, как бы соревнуется сам с собой, т.е. со своим ранее достигнутым результатом. Любой ученик, таким образом, может принести группе одинаковые оценки или баллы. Это работа очень эффективна для уроков усвоения нового материала.

Наибольшей активности и заинтересованности ученики достигают на *четвертом* этапе – этапе разновозрастного сотрудничества. Разновозрастное сотрудничество является одним из педагогических условий обеспечения безболезненного перехода из начальной школы в среднюю. В отличие от младшего школьника младшему подростку для самоутверждения и решения некоторых личностных задач нужен не столько взрослый или сверстник, сколько менее умелый, нуждающийся в помощи партнер. Поэтому учащиеся 4-х классов с удовольствием участвуют в планировании и проведении уроков разновозрастного сотрудничества в 1 классе. Им импонирует возможность примерить на себя роль учителя и оказать помощь тем, кто в ней нуждается. Но младшему школьнику нужно не просто подсказать решение, что-то сделать за него, предложить готовый результат или навязать свое мнение. Он должен самостоятельно прийти к этому результату, выработав свою точку зрения, и ему нужно в этом помочь.

Мы уверены в том, что общение ребенка с другими детьми крайне важно для его психического развития. Взаимодействие детей между собой показало, что если партнеры имели неравные уровни общения (как при разновозрастном сотрудничестве), то обладавшие более низким уровнем подтягивались до более высокого уровня в процессе совместной деятельности. В психолого-педагогической литературе описаны многочисленные случаи, свидетельствующие о значительно большей эффективности обучения детей своими сверстниками и старшими товарищами.

Главный психологический смысл организации совместной деятельности учащихся в условиях относительной автономности от учителя заключается в том, что при непосредственном взаимодействии с учителем ребенку трудно освоить взрослые, учительские

функции, позволяющие научиться учить себя самостоятельно, — для этого ему нужно общение с детьми. Таким образом, чтобы утвердиться в позиции учащегося, научиться добывать знания самостоятельно, школьнику нужно побывать в роли учителя по отношению к другому человеку. Такая возможность у учащихся 4-х классов есть: они могут стать учителями первоклассников. Занимаясь в кружке «Юных натуралистов», ученики четвертого класса не только добывают новые интересные знания самостоятельно, и делятся ими с первоклассниками на уроках естествознания. Следовательно, разновозрастное сотрудничество младших и старших школьников может решать важные задачи.

Во-первых, отвечая притязаниям старших на равноправные, «серьезные» отношения с миром взрослых, работа «учителем» может служить одной из мер профилактики подросткового негативизма, который проявляется в виде нарушений дисциплины, нежелания учиться. *Во-вторых*, такая работа помогает формировать учебную самостоятельность школьников, основанную на способности нового «учителя» принять другую точку зрения или помочь малышу исправить неверно сделанный вывод. *В-третьих*, учебное сотрудничество между младшими и старшими детьми дает учителю возможность организовать изучение материала на переходном этапе таким образом, чтобы старшие ученики подходили к обобщению своих способов действий, знаний и умений как бы с позиции другого человека.

Мы глубоко уверены в том, что ребенок, имеющий возможность организовать какую-либо деятельность, разработать ее правила, контролировать, оценивать ее ход, лучше и прочнее освоит ее. Причем полученные им навыки и умения используются в этом случае более свободно, содержат в себе элементы творчества, так как школьник выступает полноценным субъектом осуществляемой деятельности.

Чтобы по-настоящему овладеть знанием или умением, ученику обязательно нужно побывать в роли учителя, передать кому-то свои знания, ибо прочитанное и услышанное всегда легко ускользает из памяти, а то, чему учишь других, запоминается надолго. Кто учит, учится сам — этой мудростью руководствовались еще древние греки. Даже талантливейший Иоахима Форций, о котором упоминал в своих трудах Я. А. Коменский, советовал желающим достичь больших успехов в занятиях, искать себе учеников, которых можно ежедневно учить тому, чему учишься сам, даже если придется платить им деньги. «Учишь, то есть подвигаешься вперед», — замечает Коменский [1, с. 363]. Среди прочих принципов обучения, обозначенных Я. А. Коменским, особенно важны следующие: «Как можно больше спрашивать, спрошенное — усваивать, тому, что усвоил, — обучать...» [1, с. 362]; «Все то, что усвоено, в свою очередь должно быть передаваемо другими и для других» [1, с. 361].

Для младших школьников разновозрастные уроки также очень важны — это дает весомую эмоциональную поддержку, повышает мотивацию к учению, позволяет лучше усвоить учебный материал, обогатить арсенал средств общения с другими детьми.

Наш опыт разновозрастного сотрудничества был представлен на областном конкурсе видеоуроков «Панорама педагогических идей» и удостоен победы в номинации «Лучшее креативно-педагогическое решение».

Результатом нашей работы с применением технологии сотрудничества являются высокие показатели качества знаний учащихся на протяжении всего обучения в начальной школе.

Эффективность технологии сотрудничества подтверждают и достижения учащихся в республиканских олимпиадах:

- Республиканская олимпиада КИО "Юный эрудит" (для учеников 4-5 классов): 2 место – 2 учащихся, 3 место – 1 учащийся. (2019, май)
- Республиканская олимпиада «Кенгуру- математик»: 1 место- 4 учащихся (2019, март)
- Республиканская олимпиада «Акбота»: 1 место - 3 учащихся, 2 место – 2 учащихся, 3 место – 1 учащийся. (2018, октябрь)

Исходя из задач обновленного содержания образования, мы учим детей ставить перед собой цели, находить пути их достижения и делиться своим опытом. Мы предлагаем использовать опыт четвероклассников в обучении детей первых и вторых классов умению работать в группе с использованием алгоритмов, анализировать и делать выводы. Высокая

наполняемость класса в общеобразовательных школах не позволяет учителю охватить вниманием всех детей на уроке, проконтролировать и оказать помощь каждой группе. Старшие ученики, которые систематически занимаются в предметном кружке (например, «Юный натуралист»), могут оказать эту помощь при проведении урока естествознания. Но для этого должны работать в команде не только дети, но учителя.

ЛИТЕРАТУРА

1. Коменский, Я. А. Избранные педагогические сочинения. Т. 1. / Я. А. Коменский. — М., 1982.
2. Лисина, М. И. Развитие познавательной активности детей в ходе общения со взрослыми и со сверстниками / М. И. Лисина // Вопросы психологии. — 1982. — № 4.
3. Цукерман, Г. А. Виды общения в обучении / Г. Л. Цукерман. — Томск, 1993
4. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно ориентированной парадигмы образования // Ученик в обновляющейся школе: Сб. науч. трудов / Под ред. Ю.И.Дика. А.В.Хуторского. М., 2002.
5. Давыдов, В. В. Младший школьник как субъект учебной деятельности / В.В. Давыдов, В.И. Слободчиков, Г.И. Цукерман // Вопросы психологии. - 2010.- № 3-4. – С.23.

ВОСПИТАНИЕ ОСНОВ БЕЗОПАСНОСТИ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА ЧЕРЕЗ ЭКОЛОГИЮ

ТИТОРЕНКО Наталья Юрьевна

ГККП ясли-сада № 8 «Думан»

Казахстан, город «Нұр-Сұлтан»

Аннотация

Мақалада мектеп жасына дейінгі балаларды өмір қауіпсіздігіне тәрбиелеу бойынша жұмыс тәжірибесі сипатталған. Автор осы тақырып бойынша өз практикасынан ең нәтижелі әдістерді, балаларда өсімдіктер мен жануарларға жан ашу сезімін қалыптастыруға көмектесетін табиғаттағы қызық құбылыстарды, өзінің және айналасындағы адамдардың әрекеттерін талдау, дұрыс сұрақ қою және өз пікірде тұру дағдыларын қалыптастыруға ықпал ететін тәсілдерді ашып көрсеткен.

Аннотация

В статье освещён опыт работы по воспитанию основ безопасности жизнедеятельности у дошкольников. Автор раскрывает наиболее успешные методы и приёмы своей практики в данной теме, многочисленные интересные наблюдения в природе которые помогают сформировать у детей отношения сочувствия к растениям и животным, умение анализировать свои поступки и поступки окружающих, правильно задавать вопросы и отстаивать свое мнение.

В настоящее время в Республике Казахстан идет становление новой системы образования, ориентированного на вхождение в мировое образовательное пространство. Этот процесс сопровождается существенными изменениями в педагогической теории и практике учебно-воспитательной деятельности.

Каждая организация образования, в том числе и дошкольного, в широком смысле слова находится в процессе педагогического роста. Формируется новая педагогическая культура. Образовательный процесс – особого рода деятельность, направленная на воспитание, обучение, а, главное – на развитие ребенка. [1]

Контингент воспитанников дошкольного учреждения столицы сложен по своим интересам, потребностям, социально-экономической принадлежности. Такие обстоятельства ставят перед педагогами проблемы, успешное разрешение которых, в конечном итоге, определяет уровень эффективности работы ясли-сада. Перечислим некоторые из них:

- как воспитать гармонично развитую личность;
- каким образом обеспечить не механическое усвоение суммы знаний, а приобретение социального опыта каждым;
- как сохранить и укрепить здоровье ребенка, подготовить его к дальнейшей учебной деятельности.

Решение этих проблем теснейшим образом взаимосвязано с таким жизнеобеспечивающим компонентом современной культуры как экологическое воспитание. Экологические проблемы и необходимость их преодоления породили новое направление в образовании - экологическое. Каждому человеку необходимо понимать, как человек связан с природой и зависит от нее, какие в природе существуют закономерности и почему человечество не имеет права их игнорировать. Два последних

десятилетия - это период становления экологического образовательного пространства. Это период выработки новых понятий:

- «Экологического сознания»;
- «Экологическое мышление»;
- «Основы безопасности жизнедеятельности в экологическом воспитании»;
- «Экологическая культура»

С.Афанасьева считает, что основной задачей экологического образования является освоение дошкольниками знаний о природе, ее особенностях, деятельности в ней человека. [2]

Необходимо и дома, и в детском саду на доступном ребенку языке говорить об экологических проблемах и путях их решения в производстве, быту, в процессе общения с природой с соблюдением основ безопасности и жизнедеятельности.

В.А.Сухомлинский говорил «Добрый ребенок, не свалится с неба, его надо воспитывать».

Важнейшим условием воспитания гуманного отношения к природе является осознание детьми себя, как части живой природы.

Необходимо постоянно формировать знания о правилах поведения в различных ситуациях, воспитывать бережное отношение к планете Земля. Дошкольнику легче установить сходство с природой, чем найти отличия именно они ведут к сравнению с собой.

Например, животному (растению) больно, как и мне, оно двигается и питается, так же как и я. Задача педагога состоит в том, чтобы направить появившийся интерес в правильное русло, убедить ребят, что истребляя природные богатства, не соблюдая основы

безопасности жизнедеятельности, люди наносят урон не только красоте родного края, но и себе. Необходимо обучать детей доброте, через сопереживание всему живому.

Многочисленные интересные наблюдения в природе помогают сформировать у детей отношения сочувствия к растениям и животным. Благодаря занятиям по ОБЖ в экологическом воспитании дети научились анализировать свои поступки и поступки окружающих, правильно задавать вопросы и отстаивать свое мнение.

Предлагаю ребенку разобраться в ситуации и ответить на вопрос «Как бы ты поступил?» Например, дети построили улицу из песка и решили ее «озеленить», наломав

веточек с деревьев. Решая эту ситуацию, дети высказали свои предложения. Не надо «озеленять» игрушечную улицу, если озеленяя ее ты приносишь вред улице настоящей, дерево может погибнуть. Необходимые знания о птицах дети так же получают в общении с природой, рассматривая иллюстрации, картинки, через видеофильмы, слушая аудиозаписи. Во время прогулки разместили кормушки, на дереве (на нижних ветках, доступных для детей, с помощью папы Харламовой Алины). Наполнять кормушку кормом дети будут самостоятельно, по очереди. Все это укрепляет положительное отношение детей к птицам и служит хорошим примером для окружающих: во дворах вокруг детского сада стали появляться кормушки для птиц.

На занятиях использую ТСО - проектор, телевизор, видеоматериалы, совместно с родителями приобрели фильмы, из серии: «Умное кино», «Это нужно знать», «Учимся играя». Важно чтобы любое занятие - экскурсии, прогулка, игра побуждали у детей любознательность, интерес к природе и бережное отношение к ее обитателям. В этом отношении помогают сюжетно-ролевые, дидактические, подвижные игры. Сила впечатления от соприкосновения с природой помогает слышать, живой голос леса, моря, поля, степи.

Начинаются весенние, летние грозы, многие дети боятся грома, молнии, холодного ветра и дождя. Необходимо доступно объяснить им природные явления - предлагаю игру-загадку «Когда это бывает». Читаю произведение В. Орловой «Тучи», затем напоминаю детям о мерах предосторожности и культуре поведения во время грозы (не находиться вблизи металлических предметов, розеток, проводов, не прятаться под деревьями). Провожу беседу о летнем отдыхе, выясняется, что почти все дети с родителями планируют отдыхать на берегу водоемов, рек, озер, морей. Закрепляю ранее полученные детьми знания о бережном отношении к месту отдыха и осторожности во время купания в специально-отведенных местах, только в присутствии взрослых. Для закрепления знаний читаю экологическую сказку «О чем шепчет ручей?».

Знакомя детей с грибами, (они появляются после дождя под деревьями) предлагаю рассмотреть картинки и муляжи и запомнить, какие грибы не опасны для человека, уточняю, что не все грибы съедобны, читаю пословицу: «Не каждый грибок, годен в кузовок». Однако грибы не пригодные для людей, могут быть полезны животным.

В уголке природы в группе посадили лекарственные растения. Учу детей правильному сбору лекарственных растений в природе (не собирать все растения, оставлять на семена, не собирать не знакомые и растущие у дороги, на них много пыли вредных газов, от проходящего транспорта). Дети с удовольствием ухаживают за растениями и обитателями живого уголка. А еще приучаю детей любоваться яркими красками неба при закате и восходе солнца, просторами степей и тенью лесов, замысловатой формой снежинок и полетом птиц. Это служит развитию у ребенка художественного вкуса, стремлению создавать красоту своими руками. Постоянно привлекаю родителей себе в союзники, предлагаю интересную литературу и консультации. Прошу приносить фото, рисунки, делиться интересными наблюдениями, семейным видео.

В прошлом году я провела комплексное итоговое занятие по ОБЖ+ экология «Голубая планета» на нем дети с интересом высказывали свое мнение, решали экологические задачи, танцевали, играли в игры, читали стихи и песни и просто улыбались гостям и друг, другу. Завершили мероприятие кругом радости вокруг любимой экологически здоровой «Планеты Земля» (глобус).

Литература:

1. Интернет ресурс http://www.rusnauka.com/27_PAS_2014/Pedagogica/5_177090.doc.htm
2. Интернет ресурс <https://www.maam.ru/detskijsad/formirovanie-u-doshkolnikov-osnov-bezopasnosti-zhiznedejatelnosti-795036.html>

ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРЕТІН МЕКТЕПТЕ ОҚИТУДЫҢ ТИІМДІ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ МЕН ӘДІСТЕРІН ҚОЛДАНУ

ШАЯХМЕТОВА Гульнар Алшановна, ТЛЕУБАЕВА Алмагуль Сериковна

Физика-математика бағытындағы Назарбаев Зияткерлік мектебі

Қазақстан, Алматы қаласы

Аннотация

Еліміздің бүгінгі таңдағы білім беру үрдісінде оқытудың тиімді технологиялары мен әдістерінің алатын орны ерекше. Сабақта оқытудың жаңа технологияларын тиімді қолдану барысында оқушының белсенділігі артып, шығармашылық ізденістің тиімді жолдарына үйреніп, білім сапасын көтереді. Оқушының таным белсенділігінің қалыптасуы оны заман талабына сай іскер, жан-жақты, терең білімді, интеллектуалдық деңгейі жоғары дамыған жеке тұлғаға айналдырады.

Annotation

The effective teaching methods and technologies play an important role in the modern educational process of the country. Effective use of new teaching technologies in the classroom increases the students' classroom engagement, teaches them to work creatively and improves the quality of knowledge. The formation of student cognitive activity turns him into a modern, businesslike, versatile, deeply educated and highly developed person.

Тәуелсіз мемлекетіміздің алдында тұрған негізгі басты мақсаттардың бірі – дүниежүзілік білім әлеміне етене ену. Бұл салада білім беру ісінің мазмұнын жаңа бағытқа бұрып, құрылымдық жүйесін жаңартып, өзгерістер енгізу – білім реформасын жүзеге асырудың алғы шарттары екендігі баршамызға мәлім.

Елбасының «Қазақстан – 2050 Стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттік жаңа саяси бағыты» жолдауын жастар зор ынта–ықыласпен қабылдап, оны жүзеге асыру жолында құлшыныспен еңбек ете бермек. Елбасы ұсынған елімізді өркендетудің жеті бағыты да маңызды. Оның ішінде төртінші бағыт «Білім саласының қызметкерлері үшін маңызды болып табылады». Жаңа технологиялық толқын жалына жармасып, теңдессіз инновациялар жасау барлық елдің қолынан келе бермейді. Біз осыны жете түсінуге тиіспіз [1] Ол – жоғары білімді ұлт қалыптастыру қажеттілігі. Бұл бағыт білім беру саласында еңбек етіп жүрген ұстаздарға жаңа міндеттер жүктейді оқыту әдістемелерін жаңарту, отандық білім беру жүйесіне инновациялық әдістерді, шешімдерді және құралдарды қарқынды енгізу – заман талабы.

Еліміздің білім беру жүйесі қазіргі кезде өзгермелі және өскелең талаптар мен қажеттіліктерді қанағаттандыра отырып, отандық білім саласын әлемдік білім кеңістігіне біріктіруге ұмтылыс жасауда. Бұл білім сапасын жетілдіру және оны жоғары деңгейге көтеруді алға тартады. Осыған сәйкес, ғылыми – зерттеу барысында әлемдік озық тәжірбиелер мен отандық білім жүйесіндегі ерекшеліктер зерделенуде.

“Өзінді білуің адамгершілікке жеткізеді” деген еді неміс психологі Н.Энкельманн. Осыған байланысты оқытудың инновациялық технологиясы бойынша қазіргі сабақтар тренингтер түрінде де өткізіліп жүр.

Ұлы ағылшын ағартушысы Уильям Уорд:

Жай мұғалім хабарлайды,

Жақсы мұғалім түсіндіреді.

Керемет мұғалім көрсетеді,

Ұлы мұғалім шабыттандырады – дегендей, кез келген диалектикалық даму үдерісі секілді, білім беру жүйесі мамандардан кәсіби икемділік пен ұтқырлықты, сан қырлы шығармашылық қызмет пен өзін-өзі басқару, өзін-өзі ұйымдастыру жағдайындағы біліктілікті талап етеді.

Қазіргі білім беру саласындағы оқытудың озық технологияларын меңгермейінше сауатты, жан-жақты маман болу мүмкін емес. Жаңа технологияны меңгеру оқушының интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және де басқа көптеген адами келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үрдісін тиімді

ұйымдастыруына көмектеседі. Жалпы білім беретін мектептерде оқытудың түрлі формаларының пайдалануы оқытудың әдіс-тәсілдерінің жаңаруы, бәсекелестікке қабілеті мол, шығармашылық бағытта еңбектенетін, ой қабілетімен ерекшеленетін азаматты тәрбиелеуді көздейді.

Еліміздің болашағы, көркейіп өркеніетті елдер қатарына қосылуы бүгінгі ұрпақ бейнесінен көрінеді. Оқу-тәрбие үрдісінде инновациялық әдіс-тәсілдерді енгізу, оқушылардың білімге деген қызығушылығын, талпынысын арттырып, өз бетімен ізденуге, шығармашылық еңбек етуге жол салады.

Мектептің қазіргі жағдайында білім берудің ұлттық моделіне өтуі мұғалімнен оқыту мен тәрбиелеудің соңғы әдіс-тәсілдерін, инновациялық педагогикалық технологияны игерген, психологиялық-педагогикалық диагностиканы қабылдай алатын, педагогикалық жұмыста қалыптасқан бұрынғы ескі сұрлеуден тез арада арылуға қабілетті және нақты тәжірибелік іс-әрекет үстінде өзіндік дағдылы жол салуға икемді, шығармашыл педагог-зерттеуші, ойшыл мұғалім болуын қажет етеді.

Бүгінгі таңда ғылым мен техниканың қарыштап дамуы қазақ тілін үйретудің жаңаша жолдарын талап етіп отыр. Еліміздің әр азаматы мемлекеттік тілде еркін қарым-қатынас жасауы керек. Ол үшін әр оқушыға мектеп жасынан коммуникацияға түсуді үйрету қажет, яғни сөйлесім әрекеттеріне, тыңдалым, оқылым, жазылым, айтылым дағдыларына баулуға тиіспіз. Шәкірттеріміз тілдік дағдыларды меңгере отырып, еркін қарым-қатынас жасауға, сын тұрғысынан көзқарасын білдіруге, өз ойын жеткізіп, шешім қабылдауға дағдыланады. Ал оқытудың қазіргі технологиялары еліміздің егемендік алып, қоғамдық өмірдің барлық, соның ішінде білім беру саласында жүріп жатқан демократияландыру мен ізгіліктендіру мектепті осы кезге дейінгі дағдарыстан шығаратын қуатты талпыныстарға жол ашты. Технология – оқушы мен ұстазға бірдей қолайлы жағдай тудырушы, оқу процесін ұйымдастыру және жүргізу, бірлескен педагогикалық әрекетті жобалаудың жан -жақты ойластырылған үлгісі - академик В.М. Монахов. [3] Осы орайда мектептерде технологиялары бойынша зерттеу жұмыстары, оларды тәжірибеге енгізу шаралары қолға алынды. Оқушыны ынталандыру үшін қандай әдіс-тәсілдерді, технологияларды қолданған жөн.

Қазіргі жас ұрпақтың саналы да сапалы білім алуының бірден-бір шарты – оқу орындарындағы білім беру процесіне жаңа инновациялық технологияларды енгізу екендігі сөзсіз түсінікті. Сондықтан ғылыми-техникалық прогрестен қалыспай, жаңа педагогикалық инновацияларды дер кезінде қабылдап, өңдеп, нәтижелі пайдалана білу – әрбір ұстаздың негізгі міндеті болып табылады. Бір технологияның өзі әртүрлі атқарушылардың шеберлігіне байланысты әрқилы жүзеге асырылуы мүмкін. Енді бірнеше технологияларға тоқталайық.

Ойын арқылы оқыту технологиясы

Мақсаты: дидактикалық, тәрбиелік, дамытушылық, әлеуметтендірушілік.

Ерекшелігі: ойындық іс-әрекеттің психологиялық механизмі жеке бастық өзіндік талап-талғамдарына сүйенеді. Мазмұнының ерекшелігі - білімдік, танымдық, шығармашылық, репродуктивтік. Әдістері-пәндік, сюжеттік, рөлдік, іскерлік, драмалық, еліктеушілік.

«Кубизм» әдісі

Қажетті жабдықтар: әр қырына тапсырма жазылған «ойын тасы».

Жаттығуды орындау барысы: оқушылар екі топқа бөлінеді, әр топ оқушыларына әр қырына тапсырма жазылған «ойын тасы» беріледі. Топтың әр мүшесі «ойын тасын» лақтырады. Ойын тасындағы нөмірге сәйкес шығарманың «деталін» айтады. Уақытты үнемді пайдалану және оқушыларды қысқа да нұсқа сөйлеп дағдыландыру үшін, уақыт шектеп берген тиімді. (7-8 минут)

Талқылауға берілетін шығарма нысандары: Сюжет, кейіпкер, оқиға, мекен, тақырып, әдеби көркемдегіш құралдар

Тиімділігі: «Кубизм» белсенді оқыту түріні әдеби көркем шығарманы талдауға, өткен сабақты қорытындылауға тиімді.

Денгейлік саралап оқыту технологиясы

Мақсаты: әр оқушыны оның қабілеті мен мүмкіндік деңгейіне орай оқыту, оқытуды оқушылардың әр түрлі топтарының ерекшелігіне сәйкес бейімдеу, ыңғайлау. Ерекшелігі: Мықтылар өздерінің қабілеті мен икемділігін одан әрі бекіте түседі, әлсіздер өзін-өзі сынап қарауға мүмкіндік алып, өзіне сенімсіздіктен арылады. Күшті топтарда оқуға деген ынта артады, білім дәрежесі деңгейлес оқу топтарында оқу жеңілдейді. [4]

«Серпілту сұрағы» әдісі.

Мұғалім әр топқа топ атауына байланысты серпілту сұрағын береді. Топтағы оқушылар жұптасып осы сұраққа 1 минут ішінде жауап береді.

Жауаптарын сабақ тақырыбымен байланыстырып, жұпта ой бөліседі. Өзара бағалайды.

«Фишбоун» немесе «Балық қаңқасы»

Жүзеге асыру қадамдары:

1-қадам: Мәтінді әр оқушыға жеке оқу. 2-қадам: Оқу үрдісінде қаңқаның басына мәтін қарастырылатын проблема белгіленеді. 3- қадам: Жоғарғы «қосымша бұтақтарында» проблеманың себебі белгіленеді, төменгі «сүйекшелерінде» оқу барысында себепті нақтылайтын дәйектер жазылады. 4- қадам: Балықтың «құйрығына» қорытынды жазылады. 5-қадам: Жұпта, топта жұмысты талқылау. 6-қадам: Топ жұмысын аудиторияда презентациялау.

Ынталандыру әдісі

Қызығушылықтың үш түрі: іс-әрекетке деген оң көзқарастың болуы; танымның баланы жақсы сезімге бөлеуі; іс-әрекеттің баланы ынталандыруы.

Оқыту процесінде баланың оқу іс-әрекетіне оң көзқарасын туғызу керек. Оқылып отырған материалдың оқушыны тебірентуі, қуанышқа бөлеуі, таң қалдыруы, аяушылық сезімін тудыруы сабақтың мақсатына жетуді тездетеді.

«Даналық ағашы»

Оқушылар ішінен бір жүргізуші сайланады. Жүргізушінің қолында қорап немесе сандықша болуы керек. Оқушылар тақырып бойынша ашық сұрақтар құрастырып, жүргізушіге береді. Сұрақтар құрастырылып біткен соң, оқушылар сандықшадан кез келген сұрақты алып, дауыстап оқиды, толық жауап беруге тырысады. Қойылған сұрақпен берілген жауап бағаланады.

Тірек сигналдары арқылы оқыту технологиясы (В.Ф.Шаталов бойынша)

Мақсаты: білім, білік, дағды қалыптастыру мен жеке мәліметтеріне (әлеуметтік) қарамастан, барлық баланы оқыту және оқытуды жеделдету. Ерекшелігі: үнемі қайталау, міндетті кезеңдік бақылау, жоғары деңгейдегі қиыншылық, ірі блокпен оқыту, тіректі қолдану; жеке бағдарлы қарым-қатынас; ізгілік (барлық бала талантты); • зорлықсыз, еркімен оқыту; әр оқушының табысының жариялылығы, түзетуге, өсуге, табысқа жетуге жағдай жасау; оқыту мен тәрбиелеуді біріктіру. [2]

Көрнекілік әдісі.

Әл-Фараби "Оқытудың негізгі әдісі - көрнекілік" деп, оның мақсаттарын, тәсілдерін (түсіндіру, әсерлендіру, есте қалдыру) ұсынады. Оқу материалын меңгеру көп жағдайда оқыту процесінде қолданылатын көрнекі құралдарға және техникалық құралдарға байланысты.

Көрнекілік әдісі оқытудың сөздік және тәжірибелік әдістерімен өзара байланыста қолданылады және құбылыстармен, объектілермен оқушыларды таныстырғанда олардың сезім мүшелеріне әсер етіп, алуан түрлі сурет, көшірме, сызба арқылы құбылыс, процесс, объектілердің символдық бейнелерін немесе оларды табиғи күйінде қабылдайды. Қазіргі мектепте осы мақсатпен экрандық және техникалық құралдар кең қолданылады. Көрнекілік әдістерін шартты түрде екі үлкен топқа бөлуге болады: иллюстрация және демонстрация.

Иллюстрация әдісі арқылы оқушыларға иллюстрациялық құралдар – атап айтсақ: плакат, кесте, картина, карта, тақтадағы суреттер, үлгілер көрсетіледі.

Демонстрация әдісі арқылы заттар мен құбылыстар тәжірибе жасау арқылы немесе техникалық құралдардан, кино-фильмдерден, диафильмдерден көрсетіледі. [4]

«Тірек мәтін» әдісі

Мұғалім жеке оқушыға, жұпқа немесе топқа тақырып бойынша бірнеше сұрақ береді. Олар жазба түрінде жауап жазады. Жауап бере отырып, оқушылар осылай өтілген тақырыптарға тірек конспектісін жасайды.

Импрессиивтік әдістер.

Импрессия (латын сөзі, әсер, толғаныс, сезім) әдісі арқылы балалар мен жастар немесе ересектер шығарма және оның авторы туралы ақпарат алып, оны талдап, шығарманың негізгі идеясын айтады.

Оқушы шығарманың негізгі идеяларын оның кейіпкерлерінің мінез-құлқымен, жүріс-тұрысымен салыстырады, өзінің сөзі мен ісіне ойлана қарай бастайды.

Осы әдісті әдеби шығармаларды, сахналық қойылымдарды, кинофильмдерді, сәулет өнері, саз өнері шығармаларын және адамның мінез-құлқын талдау үшін қолдануға болады. Бұл әдісін тиімділігі ең алдымен шығармаларды іріктеуге, мұғалімнің оқушыларды әсерлендіре білуіне, оқушылардың өз ойын басқалармен бөлісе алуына байланысты.

Сонымен оқытуда қолданылатын педагогикалық әдіс – тәсілдерді ғылыми негізінде меңгерту және терең білімді, ұлтжандылық ұрпақ тәрбиелеу мәселесін өз жұмысына арқау ету мұғалімнің басты мақсаты. Жаңаша әдістерді жаңа педагогикалық технологияны ұтымды енгізу, оларды пайдаланудың жолдарын үйрету. Бүгінгі жаңа технология бойынша оқып үйрету, меңгеру, өмірге ендіру, дамыта оқыту. Сабақта жаңаша үрдіспен өткізу оқушылардың білім сапасын арттырып қана қоймай, олардың шығармашылық және ойлау қабілеттерін дамытып педагогтердің кәсіби шеберліктерінің өсуіне жәрдемдеседі.

Педагогикалық технологияның негізгі әдіс – тәсіл, амалдардың ең тиімдісін әр тұлғаның немесе сыныбындағы оқушы қажетіне қарай таңдап қолдануда.

Ұстаз естен шығармайтын негізгі мемлекеттік стандарттың талаптарын толық басшылыққа ала отырып, жұмыс істеуінде. Олай болса педагогикалық технология – оқу тәрбие үрдісінің шығармашылық пен оқытумен тәрбиенің тиімділігін қамтамасыз ететін жанды құрамдас бөлігі. Осыдан келіп әр мектепке, мұғалімге оқушылардың оқу танымдық белсенділігін арттыру жолында олардың әр пәнге қызығуын, өздігінен білім алу даму дағдыларын қалыптастыру. Ізденімпаздыққа, шығармашылыққа тәрбиелеу міндеті жүктеледі.

Қорыта келгенде, жаңа инновациялық педагогикалық технологияның негізгі, басты міндеттері мынадай:

- әрбір білім алушының білім алу, даму, басқа да іс-әрекеттерін мақсатты түрде ұйымдастыра білу;
- білім мен білігіне сай келетін бағдар таңдап алатындай дәрежеде тәрбиелеу;
- өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру, дамыту;
- аналитикалық ойлау қабілетін дамыту.

Инновациялық технологиялардың қай түрін алсақ та, олардың тиімділігі тек қана мұғалімнің шеберлігімен және осы шеберлікті шыңдай түскендігімен ғана шын күшіне ие бола алады. Сондықтан оқушылардың ынтасын арттыруға арналған әдістемелік құралдардың жүйесі мен амалдары әр мұғалімнен оларды терең игеруін, іске асыруын және оған сай болатын іскерлікті талап етеді. Егер мектеп алдында әр баланың қабілетін дамыту сияқты әлеуметтік міндет тұрса, барлық пәндерде жаңа технологияны тиімді пайдалану арқылы білім алушының өз белсенділігін ояту, біліктілікті арттыру жағдайында рефлексивті кері байланыс беру сияқты мәселелердің орындалуы тиіс.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Назарбаев Н.Ә. «Қазақстан - 2050» Стратегиясы. Астана, Ақорда, 2012
2. Абдраманова Г.Б.,Примбетова А.И. Білім беруде В. Ф. Шаталов әдісін пайдаланудың тиімділігі. Жас ғалым. – 2015.
3. Монахов В.М. «Академик Монаховтың педагогикалық технологиясы» 1997.
4. Бұзаубақова К.Ж. «Жаңа педагогикалық технология» Алматы, 2004

ТВОРИМ И МАСТЕРИМ! ИЗГОТОВЛЕНИЕ ПОДЕЛОК ИЗ ПРИРОДНОГО МАТЕРИАЛА

ВОЙТЯКОВА Айгерим Еркеновна

ГККП ясли-сада №8 «Думан»

Казахстан, город Нұр-Сұлтан

Аннотация

Мақалада мектепке дейінгі кіші жастағы балалардың ұсақ моторикасын дамыту проблемасын зерделеудің теориялық негіздері мазмұндалған, сондай-ақ осы тақырып бойынша практикалық материал қорытылып көрсетілген. Қолдың ұсық моторикасын дамыту баланың мектепке дейінгі жасында оның тәни және психикалық дамуында айрықша мәнге ие болады.

Аннотация

Статья содержит теоретические основы изучения проблемы развития мелкой моторики у детей дошкольного возраста, а так же обобщается практический материал по данной теме. Развитие мелкой моторики рук имеет большое значение для общего физического и психического развития ребенка на протяжении всего дошкольного детства.

Мелкая моторика - координированные движения пальцев и кистей рук. Почему так важно для детей развитие мелкой моторики рук?

Дело в том, что в головном мозге человека есть центры, отвечающие за речь и движение пальцев рук, расположены очень близко. Стимулируя тонкую моторику и активизируя тем самым соответствующие отделы мозга, мы активизируем и соседние зоны, отвечающие за речь.

Замечено, что дети, совершающие многочисленные оживленные движения пальцами рук, развиваются в речевом отношении явно быстрее других. Если специально тренировать мелкие движения кисти, развитие речи можно существенно ускорить.[1]

Учеными и практиками было замечено, что у городских детей отмечается общее моторное отставание и слабое развитие рук. Это связано с развитием технологий стремительно входящими в жизнь современного человека, облегчающим его быт. Кто сейчас, из нас, возьмется перебирать крупу? Раньше это занятие всегда было закреплено за младшими в семье: расторопные пальчики и зоркие глазки – лучшие помощники в таком деле. Прополка грядок и сбор ягод, лепка пельменей, штопка, шитье, вязание и вышивание, стирка белья, вырезание различных поделок из дерева и лепка из глины. Почти все домашние дела, так или иначе делались руками. А с пуговицами и шнурками, требующими сноровки пальчиков, сегодня дети все меньше общаются: липучки и «молнии» экономят время, силы. А это отражается на развитии мелкой моторики рук ребенка. Поэтому в дошкольном возрасте работа по развитию мелкой моторики и координации движений руки должна стать важной. От того, насколько ловко научится ребенок управлять своими пальчиками, зависит его дальнейшее развитие. Наряду с развитием мелкой моторики развиваются память, внимание, а также словарный запас. [2]

Работая по данной темой, я искала наиболее эффективные и рациональные методы и приемы и решила обратиться к природе.

Работая с природным материалом, ребенок приобщается к миру прекрасного: учится быть рачительным хозяином родной природы, оберегать любое растение от бессмысленного уничтожения.

Данный материал всегда доступен, не требует больших финансовых затрат, помогает снять эмоциональное напряжение у детей. Игры с природным материалом способствуют развитию мелкой моторики, формированию и развитию пространственных и количественных отношений, знакомству со свойствами природных материалов, развитию памяти, мышлению и речи. Исходя из этого, я определила цели и задачи.

Цель:

Развитие мелкой моторики и координации движений рук у детей дошкольного возраста посредством игр и упражнений с использованием природного материала.

Задачи:

- Развивать координацию и точность движений руки и глаза, гибкость рук, ритмичность; мелкую моторику пальцев, кистей рук;
- Укрепить общую двигательную активность;
- Содействовать нормализации речевой функции;
- Развивать воображение, логическое мышление, произвольное внимание, зрительное и слуховое восприятие, творческую активность;
- Создавать эмоционально-комфортную обстановку в общении со сверстниками и взрослыми.

Для достижения желаемого результата возникла необходимость сделать работу регулярной, используя следующие формы работы:

- совместная деятельность воспитателя с детьми;
- индивидуальная работа с детьми;
- свободная самостоятельная деятельность самих детей.

Я постаралась подобрать максимально эффективные методы для развития мелкой моторики и подготовки руки к письму посредством игр и упражнений с использованием природного материала.

Как использую природный материал для развития мелкой моторики:

Массаж рук. Он оказывает общеукрепляющее действие на мышечную систему, повышает тонус, эластичность и сократительную способность мышц. Вместе с тем этот же массаж рук действует успокаивающим образом. Кстати, на этом свойстве был основан обычай, принятый ещё в Древнем Китае задолго до появления чётков, - перебирать в руках грецкие орехи.

Чтобы массаж проходил интереснее, я использую в качестве ручных тренажеров природный материал - грецкие орехи, косточки от персиков, шишки.

Игры: Кто выше подбросит орех, кто спрячет его в ладони, чтобы не было видно, у кого дольше всех будет вращаться орех, кто дальше прокатит орех. Заменить грецкие орехи вы можете каштанами, шишками, косточками от персиков, слив.

Игры с крупой и семенами.[3]

На ощупь определить и назвать крупу и семена, находящиеся в мешочке.

В подносы тонким слоем насыпать манку или песок Нарисуйте пальцем что хотите: волны на море, высокие горы, прекрасные цветы, любимую букву, автомобиль.

Крупу можно пересыпать в разные емкости, рукой, мерной ложкой, прятать и искать в крупе секреты, сделать тесто из крупы для этого в крупу добавляем воды и начинаем перемешивать полученную массу, выполнить рисунок крупой.

Выкладывать фигуры, узоры, целые картины, используя семена фасоли, гороха, арбуза, фиников.

Схемы- картинки. На них можно выкладывать изображения контуров предметов, дорисовывать то, что пропустил художник, украшать предметы, находить фигуры и все это делать семенами арбуза, дыни, горохом фасоли. Например: Украсить модницу гусеницу, выложить пятнышки у мухомора, жирафа, найти все капельки дождя и т. п.) [4].

Работа с семенами способствует и оздоровлению организма ребенка. Оказавшись под воздействием тепла и влаги, человеческого тела семя растения способно производить мощный энергетический выброс, имеющий лечебный эффект. Гречишные зёрна универсальный инструмент, каждое зерно похоже на маленькую пирамиду. А любая пирамидальная форма обладает способностью концентрировать энергию особенно сильно и направленно её передавать. Поэтому зёрна гречихи оказывают положительное воздействие на оздоровление организма.

На гречневой крупе ряд упражнений: прижать кисти рук, скользить ладонями, выполняя зигзагообразные и круговые движения (змеяка, рыбка, санки) те же движения, поставив ладонь на ребро, кулачком, пройтись отдельно каждым пальцем поочередно правой

и левой рукой – одновременно указательными (средними, мизинцами, безымянными) ; поиграть на «пиано»)

Для изготовления конструктора необходимо подобрать гладкие камушки и раскрасить. Раскрашивать камушки можно и с детьми, можно на них прикрепить наклейки. Чем больше деталей вы сделаете, тем лучше. Одни и те же камешки можно использовать для построения разных фигур. Для раскрашивания используются акриловые краски. После высыхания они не смываются водой и имеют приятный блеск. Эти краски не имеют запаха и не токсичны.

Соленое тесто - это экологически чистый материал, который можно смело доверять ребенку. У него много преимуществ: безопасное, все необходимые материалы доступны и дешевы, легко отмывается не оставляет следов, можно получать разные оттенки добавляя в тесто краски. Тесто прикасается к каждой точке ваших пальцев и ладоней стимулирует и массирует. Оно дает уникальные возможности проводить интересные игры с пользой для общего развития ребенка. Из теста можно слепить все что угодно: любимых героев сказок, печенье, пирожные к игре, сделать красивое украшение.

Мною были изготовлены дидактические игры на развитие мелкой моторики: «Угости колобка», «Волшебные бусы», «Сосчитай-ка», «Мозаика».

Очень интересно проходят занятия, когда дети занимаются поделками из природного материала. [4].

Изготовление поделок из природного материала: шишек, желудей, соломы и других доступных материалов. Кроме развития мелкой моторики рук эти занятия развивают также и воображение, фантазию ребенка.

Работа с родителями – одно из важнейших направлений в работе. Основная задача на начальном этапе работы с родителями – формирование и стимуляция мотивационного отношения родителей к работе с их детьми. Я использовала наглядные папки-передвижки на темы: «Пальчиковая гимнастика», «Развитие мелкой моторики в быту». Были подготовлены консультации для педагогов и родителей, отражающие актуальные вопросы развития мелкой моторики ребенка в ДОО и в семье. Составила презентации.

«Поделки из природного материала». «Игры и упражнения с природным материалом». Составила буклеты по данной теме.

В результате моей работы у детей совершенствовалась ручная умелость, что стало стимулирующим толчком для развития речи и формированию психических процессов. Пополнилась предметно-развивающая среда материалом и оборудованием для развития мелкой моторики рук, оформлена картотека пальчиковых игр и гимнастик, изготовлены различные авторские игры с природным материалом, собран и систематизирован информационно - наглядный материал для родителей по данной теме.

В дальнейшем я планирую поиск и использовать новые методические приемы, которые будут способствовать развитию мелкой моторики рук, общей моторики, самостоятельности, которые будут формировать интерес к различным видам деятельности.

Список использованной литературы

1. Данилова Е. «Пальчиковые игры»
2. Ермакова И.А. "Развиваем мелкую моторику у малышей";
3. Мелкая моторика в психофизическом развитии детей. Журнал «Дошкольное воспитание» №1, 2005 г.

Электронные ресурсы

4. Игры и упражнения на развитие мелкой моторики–
<http://www.baby2000.ru/um/motorika.html>

ПОВЫШЕНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПЕДАГОГОВ ДОШКОЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ ОБРАЗОВАНИЯ ЧЕРЕЗ КОУЧИНГ-СЕССИИ

ГРИДИНА Людмила Ивановна

ГККП ясли-сад №8 «Думан»
Казахстан, город Нұр-Сұлтан

Аннотация

Автор мақалада коучинг-сессияларға сипаттама береді, педагогикалық практикада оларды пайдалану мүмкіндігін атайды. Автор әдіскердің, педагогтің және балабақша тәрбиешісінің жұмысында коучинг-сессияларды пайдалану туралы ойларымен бөліседі.

Аннотация

Статья содержит описание коучинг-сессий, возможность использования их в той или иной степени в педагогической деятельности. Изложены размышления автора о возможностях использования коучинг-сессий в работе методиста, педагога и воспитателя детского сада в условиях обновления системы дошкольного образования в Республики Казахстан.

В период обновления образовательного процесса в ДОО Республики Казахстан, особенно остро стоит вопрос подготовки педагогов дошкольников в свете обновления системы дошкольного образования. Методисту необходимо из многообразия методов и технологий выбрать самые современные и наиболее подходящие для данного педагогического коллектива технологии обучения и изменение мировоззрения педагога, а так же восприятия их воспитателями и педагогами ДОО.

Высокие требования к профессиональной компетентности воспитателей и учителей работающих с детьми дошкольного возраста, обусловили важность переподготовки и систематическое повышение профессиональной компетентности педагога дошкольника.

Для эффективного решения педагогических задач необходимо, чтобы воспитатели и педагоги знали особенности группы детей с которыми работают, эффективные способы взаимодействия с ними. Поэтому особое внимание необходимо уделять развитию у педагогов навыков и умений ставить конструктивные цели, находить и отбирать эффективные способы решения педагогических проблем. На ряду с традиционными методами повышения профессионализма у педагогов в ДОО необходимо применять инновационные методы работы которые развивают активность, инициативность педагогов, способствуют повышению компетентности воспитателей в области воспитания и развития детей.

Коучинг, наиболее эффективная форма подготовки педагогов к организации педагогической деятельности он позволяет:

- развить способности педагогов в области эффективного взаимодействия с детьми, родителями и коллегами
- оказывает эффективную помощь по достижению поставленных целей в их профессиональной деятельности;
- позволяет подвести педагогов к адекватному решению возникших проблем в организации педагогической деятельности;
- помогает принять педагогам ответственность за сделанный выбор и действия в общении с родителями и детьми. [1]

Коучинг-сессия является мощным средством, способствующим как личностному, так и коммуникативному развитию педагогов-дошкольников. Это не просто возможность пообщаться с единомышленниками и научиться чему-то новому, это возможность попробовать и прочувствовать на себе методики и наработки передового педагогического опыта в дошкольном образовании. Участники коучинг-сессии в обратной связи отмечают практическую направленность представленных подходов и инструментов, возможность расширения профессионального кругозора. В процессе коучинга педагоги находят свой, уникальный способ достижения цели, а коуч создает креативную атмосферу, особое пространство поиска альтернатив, атмосферу доверия, где педагог чувствует что его идеи и предложения не остаются без внимания.

Каждая коучинг сессия состоит из 7 этапов:

- 1 этап - установление партнерских взаимоотношений между коучем и педагогами;
- 2 этап - совместное определение задач для достижения конкретной цели;
- 3 этап - исследование текущей проблемы (ситуации);
- 4 этап - определение внутренних и внешних препятствий на пути к результату;
- 5 этап – анализ трудностей и рекомендации возможностей в решении проблемы;
- 6 этап - выбор варианта действий, составление плана действий;
- 7 этап – определение сроков выполнения. [2]

Каждый специалист применяет в своей педагогической деятельности коучинг.

Имея грамотное методическое сопровождение посредством тренингов с участием детей и педагогов, очных и заочных консультаций с воспитателями, мастер-классов, семинаров создают условия для мотивации педагогов к самостоятельной постановке цели, привлечению коллег к поиску способов и решения педагогических проблем, саморазвитию, самообразованию.

Общую основу коучинга можно описать несколькими словами: партнерство, раскрытие потенциала, результат. [2]

Партнёрство педагогов с воспитателями и родителями на семинарах, конференциях мастер-классах, в процессе коучинг-сессий по той или иной тематике.

Коучинг-сессии содействуют самообразованию, саморазвитию воспитателей, с помощью консультирования (очного/заочного), тренингов, бесед, семинаров, мастер-классов. Методист создаёт условия для повышения результативности педагогической деятельности и профессионального роста воспитателей и специалистов ДОО, становясь для них коучем. Методист-коуч поддерживает решимость педагогов достигать целей и осуществлять изменения в своей профессиональной деятельности. Один из примеров использования мною, как методистом ДОО, коучинг-сессии можно увидеть на официальном сайте Республиканской газеты «Білім Айнасы» (<https://bilimainasy.kz/video/pageno/2/>).

Список литературы.

1. Трайнев В.А. Деловые игры в учебном процессе: методология разработки и практика проведения. – М.: МАНИПТ, 2002.
2. Ландсберг М. Коучинг. Повышайте собственную эффективность, мотивируя и развивая тех, с кем вы работаете. М.: Издательство: Эксмо, 2006.

БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ПАЙДАЛАНУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

АЙМАНОВ Нұржан Ермекбайұлы

№68 жалпы білім беретін мектеп

Қазақстан, Шымкент қаласы

Инновация — жаңалық, жаңашылдық, өзгеріс деген ұғымды білдіреді. Инновация құрал және процесс ретінде әлдебір жаңалықты ендіру деген сөз. Педагогикалық процесте инновация оқыту мен тәрбиенің тәсілдері, түрлері мақсаты мен мазмұнын, мұғалім мен оқушының бірлескен қызметін ұйымдастыруға жаңалық енгізуді білдіреді. Бұл түсінік. XX ғасырдың 30- 50 жылдарында Европада ғылымның жаңа саласы ретінде пайда болды. Жалпы педагогикалық инновация ұғымын сипаттауды мына түрде беруімізге болады.

Білім беру жүйесіндегі оқытудың инновациялық технологияларын пайдалану ерекшеліктері

Кіріспе. Мемлекетіміздің тәуелсіз ел ретінде дамуы барысында орта білім берудің жүйелі жаңашаландырылуы қоғамдық тұрғыдан үлкен маңызға ие. Білім беруді жаңашаландыруды жүзеге асырудың маңызды бір сипаты: қазіргі уақыттағы оқыту үрдісін технологияландырудың қажеттілігінен туып отыр. Бұл бағытта білім берудің әртүрлі нұсқадағы мазмұны, құрылымы, ғылымға және тәжірибеге негізделген жаңа идеялары мен

жаңа технологиялары бар. Сондықтан әртүрлі оқыту технологияларын, оқу мазмұны әрбір білім алушының жас және жеке дара психологиялық ерекшеліктеріне орай таңдап, тәжірибе жүзінде сыннан өткізу маңызды. Оқытудың озық технологияларын меңгермейінше қазіргі білім беру саласында сауатты, жан-жақты маман болу мүмкін емес. Инновациялық технологияны меңгеру мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және басқа да көптеген адами келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу- тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі.

Еліміздің болашақ ұрпағы үшін ХХІ-ғасырдың – ғылым ғасыры деген сипатын дәріптейтін заманауи жаңашылдық іс тәжірибелерді дамыту көзделген. Сондықтан жас ұрпаққа, жас буынға жаңаша білім беру жолында түбегейлі өзгерістер жүріп жатыр. Елбасымыздың “Жаңа онжылдық – жаңа экономикалық өрлеу – Қазақстанның жаңа мүмкіндіктері” еңбегінде 2020 жылға қарай қалалық, сол секілді ауылдық жерлердегі барлық балалар мектеп жасына дейінгі тәрбие беру және оқытумен қамтылады деп көрсетті.

Осы бағытта оқу-тәрбие үрдісін жандандырудың қазіргі инновациялық технологияларын жетілдіріп, оны арнайы пән сабақтарын оқытуда тиімді қолдану арқылы білім сапасын жоғарлату мақсатында бір қатар бағыт-бағдарлар берілуде.

Тұлғаның психологиялық ерекшеліктерімен табиғи қабілеттіліктерін ескере отырып, шығармашылық қабілеті мен сабаққа ынтасын арттыру, ой-өрісін, логикалық ойлау дәрежесін дамыту, сонымен бірге экономикалық, эстетикалық, гуманитарлық, халықтық педагогикалық тәрбие беруде де, ойлау қабілетін белсендендіру үшін түрлі әдістер мен тәсілдерді және технологияларды тиімді қолдана білуі қажет.

Білім берудегі адам қабілетімен іскерліктерін дамытуғы бағытталған оқу-тәрбиеде қолданылатын құралдардың арнайы формалары, әдіс-тәсілдері көрсетілетін психологиялық-педагогикалық нұсқауларға және оқу үдерісін жобалау, ұйымдастыру әрі жүзеге асыруға бағытталған біріккен педагогикалық іс-әрекетке жаңашылдық тұрғысынан келу инновациялық технология болып табылады. Демек, инновациялық технология маманның күзиреттілігіне ықпал ететін шығармашылық қасиеттерді, шеберлікті қалыптастыруға қолданылатын әдіс-тәсілдер мен амалдар жиынтығы.

Бүгінгі жаһандану заманы жаңашылдық, жаңа көзқарастар мен өзгерістерге толы. Ал біз осы ағынмен өмірімізді жаңа өнімдерді, техникаларды, жетілген білімдерді, жан-жақты дамыған идеяларды пайдалану арқылы жалғастырып отырмыз. Сондықтан білім беру жүйесін ізгілендіру барысында оқыту үдерісіндегі, әдіс тәсілдерде жаңашылдыққа бағытталуы тиіс.

Соңғы кездері оқыту үдерісінде осы мақсатта пайдаланылып жатқан электронды оқулықтар да кеңінен қолданылуда. Электронды оқыту бұл электрондық бизнес сервистерін және технологияларды пайдалану. Мұнда аудиториялық сабақтардың мүмкіндіктерін кеңейту үшін ұжымдық жұмыс құралдарын және электрондық контентті қолдану қарастырылған. Желілік инфрақұрылым электрондық оқу үшін технологиялық база болып табылады. Желілік инфрақұрылым өзінің күштілігімен, сенімділігімен, қауіпсіздігімен, ыңғайлылығымен ерекшеленеді және ашық оқу стандартына негізделеді.

Электрондық оқулық дегеніміз - мультимедиялық оқулық, сондықтан электрондық оқулықтың құрылымы сапалы жаңа деңгейде болуы тиіс. Электрондық оқулық уақыт үнемдейді, оқу материалдарын іздеп отырмай, өтілген және ұмытып қалған материалдарын еске түсіруге, сауалнамалар арқылы өзін өзі бағалауға зор ықпал етеді.

Электрондық оқыту формасы қашықтықтан оқу жүйесінің құралы болып табылады. Қашықтықтан оқыту жүйесінің негізгі көрінісі оқытушы мен студент арасындағы қазіргі заманғы ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың көмегімен тікелей қатынас орнатуы.

Қашықтықтан оқудың дәстүрлі оқу түрінен айырмашылығына:

Ыңғайлылық - кез келген жерде, кез келген өзіңе ыңғайлы уақытта жылдам дайындалу мүмкіндігі.

Параллельдік - маман ретінде өсуі, жетілудің қатарлылығы. Үнемділік - оқу аудандары мен техникалық және жеткізу құралдарын қолайлы пайдалану.

Технологиялық - әлемдік постиндустриалды ақпараттық кеңістікте адам қозғалысын жылдамдататын ақпараттық және телекоммуникациялық технологиялардың жаңа жетістіктерін білімдендіру үдерісінде қолдану.

Әлеуметтік тең құқылылық - студенттің материалдық және элитарлық, денсаулық жағдайы, тұратын орнына қарамастан тең білім алу мүмкіндігі.

Халықаралық - білім нарығында әлемдік жетістіктерді импорттау және экспорттау.

Икемділік - студенттер көп жағдайда лекция, семинар түріндегі сабақтарға қатыспайды. Әркім өзі таңдап алған мамандықты қажетті деңгейде игеру үшін өзіне керекті мөлшерде білім алады.

Модульділік. Қашықтықтан оқыту бағдарламаларының негізіне модульдік принцип саналады. Студенттер игеретін әрбір пән немесе пәндер жүйесі белгілі бір ғылым саласы туралы тұтас ұғым қалыптастырады. Ал, мұның өзі бір-біріне тәуелсіз оқу курстарынан жеке немесе топтық талаптарға жауап беретін оқу жоспарын құруға мүмкіндік береді.

Алыстан қызмет көрсету мүмкіндігі - студентпен білім беретін мекеме арасындағы қашықтық (байланыс жүйелері жұмысының сапалылығы жағдайында) тиімді білім беру үдерісіне кедергі болмайды. ҚОЖ жүйесінде оқытындар саны шектеулі параметрге жатпайды.

Қамту - бұл ерекшелікті кейде «көпшілікті қамту» деп атайды. Олардың көптеген оқу ақпараттары көздеріне (электрондық кітапханалар, ақпарат базалары) ену мүмкіндіктері бар, сондай-ақ олар бір-бірімен және оқытушымен байланыс жүйелері немесе басқа да ақпараттық технологиялар құралдары арқылы байланыса алады.

Рентабельділік - қашықтықтан оқытудың бұл ерекшелігі оның экономикалық тұрғыдан тиімділігімен айқындалады. Студенттердің сапалы білім алуын іскерлігі мен дағдысын қалыптастыруда және ұлттық рухани мұраларынан хабардар болуын көксеген ұлттық төл оқулықтар, карта, атластар, сондай-ақ картографиялық, аэроғарыштық есептер мен қажетті оқу-әдістемелік және көмекші құралдар қарастырылуда.

Жаңарған білім жүйесінің ерекшелігі - тек біліммен қаруландырып қана қоймай, өздігінен білім алуды дамыта отырып үздіксіз өз бетінше ізденуіне мүмкіндік тудыру.

Интерактивті оқытудың қағидалары: тұлғалану, икемділік, элективтілік, мазмұндық, тәсіл, ынтымақтастықты дамыту, белсенді оқыту әдісін пайдалану болып табылады.

Енді осы технологиялар негізінде білім алушының материалдарды игеру нәтижелері төмендегідей:

Сызба сараптамасынан көріп отырғанымыздай интербелсенді бағдарламамен басқару арқылы жүретін визуальды және аудионәтиженің өзара әрекеті арқылы білім алушының танымдық, шығармашылық, нәтижелік, қызығушылық қасиеттерін дамытып, мультимедиалық – нысандар мен үрдістерді фотосуреттің, бейненің, графиктің, анимацияның, дыбыстың дәстүрлі мәтіндік сипаттамамен үйлестіріп берілген ақпаратты толық меңгеруі мен өзіндік ой қорытуларын жасауда ұтымды шешім табады. Мультимедианың басқа оқыту құралдарынан сандық және сапалық артықшылығы бар. Жаңа сапалық артықшылығы мен мүмкіндіктеріне тікелей аудиовизуальды көрсету барысында кескінді бейнені қозғалысқа келтіріп, сөзбен көркемдеуді жатқызуға болады.. Сандық артықшылығын мультимедиалық ортаның ақпараттық тығыздығы біршама жоғары болуы айқындайды. Көптеген адамдар естіген сөздерінің 15 - 20 % және көргендерінің 30-40%-н есте сақтай алатындықтан ақпаратқа қаныққан мультимедиалық оқыту құралдарын көру аудартуға және көрген білімалушылардың назарын құбылыстар мен үрдістерді белсенді түрде талдау арқылы өтілетін оқу материалдарын есте сақтауға, терең меңгерулеріне мүмкіндік береді.

Қорытынды: Міне осыдан келіп жаңа оқыту технологияларымен ақпараттық технологиялар негізінде оқыту жүйесін ұйымдастырудың тиімділігін сипаттау қолайлы. Кейінгі оқыту технологияларының негізгі құралы болып отырған мультимедия-құралдары әр түрлі ақпараттарды өңдеуге мүмкіндік беретін ең соңғы үлгідегі прогрессивті техникалық инновацияларды пайдалану жаңа деңгейдегі білім беру технологияларын енгізуге мүмкіндік береді деуге болады. Қазіргі заман талабына сай білім алушылардың сапалы да саналы білім алуына ықпал етуші құралдарды пайдалануда ғылыми-техникалық прогрестен қалыспай, жаңа

педагогикалық инновацияларды орынды дер кезінде қабылдап, өңдеп, нәтижелі пайдалана білу – әрбір ұстаздың негізгі міндеті болып табылады.

М.Әуезов «Халықты халықпен, адамды адаммен теңестіретін - білім» - деп атап көрсеткеніндей, білімді, саналы, дарынды, іскер, ойшыл болашақ ұрпақты даярлауда ең алдымен білім қажет. Жас ұрпақтың рухын оятатын, елін, жерін құметтейтін, мәдени ұлттық қажеттілікке жараған білім – ең мықты білім. Әрбір ұстаз алдындағы басты мақсат – сапалы білім мен саналы тәрбие беру, тұлғаның заман талабы мен ағымына сай қалыптасуына ықпал ету екендігін бәріміз білеміз.

Жаңа заман жаңа технологиялармен сусындаған ақпараттық қоғамның негізгі талабы – білім алушыларға ақпараттық білім негіздерін беру, логикалық-құрылымдық ойлау қабілеттерін дамыту, жаңа қоғамға бейімдеу мен интеллектуалды дамуын қалыптастырудың бірден-бір жол болып табылады.

БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІНДЕ ИНОВАЦИАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ

САДЫҚОВА Гүлайым Әбиқызы
«Өрлеу» БАҰО» АҚ Түркістан облысы
және Шымкент қаласы бойынша ПҚБАИ
Қазақстан, Шымкент қаласы

ИЗГАЛИЕВА Мендигул Жарасовна
С.Сейфуллин атындағы №29 ЖОМ
Қазақстан, Түркістан облысы, Жетісай ауданы

Түйіндеме

Бұл мақалада қазіргі білім беру процесінде инновациялық технологияларды тиімді қолдану сөз етілген. Негізгі біліктілік тез өзгертін қоғамдағы тұлғаның табыстылығымен байланысты, базалық біліктілік педагогикалық әрекетіне тән ерекшелігін анықтайды, ал арнайы біліктілік – заттық немесе зат үсті аясына тән ерекшеліктерді көрсетеді. Білікті педагогтар оқушыларға беретін өз әсерлеріне үнемі назар аударады, олардың мүмкіндіктерін қарастырды, сондықтан өз жұмысын жүйелеп реттейді.

Аннотация

В этой статье рассматривается эффективное применение инновационных технологий в учебном процессе. Базовые квалификации определяют специфику основных квалификаций педагогической деятельности, связанных с успехами человека в быстро меняющемся обществе, тогда как специальные квалификации - специфические особенности материи или вещества. Квалифицированные преподаватели уделяют постоянное внимание своим впечатлениям от учеников, рассматривают их возможности и систематизируют свою работу.

Summary

This article discusses the effective use of innovative technologies in the educational process. Main qualification is contact with quick changes, basic education is recognizes pedagogical actions, professional qualification – is showing the feature of the things.

Professional teachers controlled own emotions which they give to the students, controlled students opportunities, than controlled their own works.

The students interested at this teachers in their education, they feels to take best education.

Қазіргі ғылым – техникалық өрлеу заманы білікті де білімді мамандарды қажет етуде. Осы бағытта техниканың заманауи тілін меңгерген білікті мамандар даярлау – Елбасымыздың жолдауындағы басты бағыттардың бірі.

Еліміздің болашаққа деген үкілі үмітінің тірегі жастардың озат ойлары мен кемел білімдері, еліміздің тың мақсаттарға апаратын құдіретті күші болып табылады. Сондықтан оқытушылар теориялық және тәжірибе сабақтарында оқушылардың бойында адамзат баласының құндылықтары ерік, жігер, еңбексүйгіштік, мақсаткерлік қасиеттері бойға сіңіруіне, тәуелсіз еліміздің экономикасын дамытуға үлес қосатын білімі мен білігі ұштасқан мамандар даярлауда білімі жоғары оқытушылардың маңызы зор.

Жастар әрқашанда ел намысын биік ұстауға күш салуға тиіс. Алған білімдерін еліміздің игілігіне пайдалана білуі керек. Соның бірі - білім беру саласы. Қай кезеңде болмасын жас ұрпаққа білім мен тәрбие беру қоғам алдындағы ең жауапты, маңызды іс. Оқу үрдісін технологияландыру, ақпараттандыру, оқыту сапасын арттыру негізгі білім сапасының кепілі болып табылады. Белгілі нәтижелерге жету үшін оқушы бойында субъект ретінде төмендегі құзыреттіліктерді қалыптастыру керек: коммуникативтік құзыреттілік, ақпараттық құзыреттілік.

Жаңа технологияны меңгеру оқытушының интеллектуалдық кәсіптік, адамгершілік, рухани азаматтық және басқа да көптеген адами қабілетінің қалыптасуының игі әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу үдерісін ұйымдасуға көмектеседі. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында кәсіптік бағдар немесе кәсіби бағыттылық деген ұғымға білім алушылардың кәсіптік қызығушылықтары мен жеке қабілеттеріне сәйкес білім беру саласында мамандық пен оқитын орнын таңдауына ақпараттық және консультациялық көмек беру деп түсініктеме берілген [2].

Сонда қазіргі мектеп оқушысы болашақ мамандығын кәсіби бағдар арқылы таңдап алған соң, оның өндірістегі білікті кадр болып қалыптасуы педагогтердің міндетіндегі іс болып табылады. Ол үшін білім беру ұйымдарындағы оқу процесі жаңаша ұйымдастырылып, пәндерді оқытуға арналған зертханалық жұмыстар оқытудың инновациялық технологиясымен байланыстырылуы тиіс. Бұл жөнінде жоғарыда атап өткен Елбасы Жолдауында «Отандық білім беру жүйесіне инновациялық әдістерді, шешімдерді және нақты құралдарды қарқынды енгізуге тиіспіз» деп нақты тапсырма ретінде атап көрсетілген [1]. Мұның орындалуына барынша атсалысу – оқу орны қызметкерлерінің барлығына бірдей міндет болып жүктеледі.

Жалпы біз сөз етіп отырған инновациялық технологиялар оқу процесіне педагогикалық оқыту технологиялары болып 1970 жылдары батыстың педагогикалық әдебиеттерінен келген. Бұл – әртүрлі типтегі білім беру ұйымдарының оқу процесінде кадр даярлау, біліктілік көтеру, материалдық қамтамасыз ету, басқару және т.б. сияқты оқытудың әртүрлі жүйесінде қолданылатын технологияны сипаттап береді [4]. Дегенмен, осы технологияларды қазіргі жаһандану дәуіріндегі жаңашыл құралдармен байланыстыра отырып, оқу процесіне жаңа инновациялық технология ретінде енгізу – әрбір педагогтің міндеті. Әсіресе теорияны тәжірибемен байланыстыруда негізгі ақпарат көзі болып табылатын белгілі бағыттағы пәндерді инновациялық технологияларды пайдалана отырып жүргізу білім сапалылығын арттырып қана қоймай, білім алушының танымдық көзқарасын да кеңейтеді.

Қазіргі кезде оқу процесінде қолданылып жүрген көптеген инновациялық технологиялар бар. Ол үшін мұғалім өзінің ақпараттық құзыреттілігін үнемі дамытып отыруы тиіс. Білім беру ұйымының әрбір маманы ең алдымен оқытудың инновациялық технологиясына сәйкес әдістемені дұрыс таңдап алуы, сабақ жоспарын жаңа технология талаптарына сай құра білуі, тапсырмаларға сәйкес орындалатын жұмыстың қажеттілігін дұрыс жіктей алуы, сонымен қатар, өткізілген жаңа сабақтан нақты қорытынды мен нәтиже көрсете алуы тиіс. Технологиялардың түрлері білім берудің мемлекеттік стандартында анықталған және арнайы бекітілген оқыту мазмұнына ешқандайда нұсқан келтірмейді, керісінше оқу пәндерінің үлгілік бағдарламасында көрсетілген мақсатқа оқытудың бұрыннан қалыптасқан әдістерімен өзара бірлікте қол жеткізуге мүмкіндік береді [5].

Білім беру үрдісін ақпараттандыру – жаңа инновациялық технологияларды пайдалану арқылы дамыта оқыту, дара тұлғаны бағыттап оқыту мақсаттарын жүзеге асыра отырып, оқу - тәрбие үрдісінің барлық деңгейлерінің тиімділігі мен сапасын жоғарылатуды көздейді. Біріккен ұлттар ұйымының шешімімен «XXI ғасыр – ақпараттандыру ғасыры» деп аталады. Қазақстан Республикасы да ғылыми-техникалық прогрестің негізгі белгісі – қоғамды ақпараттандыру болатын жаңа кезеңіне енді.

Қазіргі кезде біздің қоғамымыз дамудың жаңа кезеңіне көшіп келеді, бұл кезең ақпараттық кезең, яғни компьютерлік техника мен оған байланысты барлық ақпараттық - коммуникативтік технологиялар педагогтер қызметінің барлық салаларына кірігіп, оның табиғи ортасына айналып отыр.

Инновациялық технология электрондық есептеуіш техникасымен жұмыс істеуге, оқу барысында компьютерді пайдалануға, модельдеуге, электрондық оқулықтарды, интерактивті тақтаны қолдануға, интернетте жұмыс істеуге, компьютерлік оқыту бағдарламаларына негізделеді. Ақпараттық әдістемелік материалдар коммуникативтік байланыс құралдарын пайдалану арқылы білім беруді жетілдіруді көздейді. Жедел дамып отырған ғылыми – техникалық прогресс қоғам өмірінің барлық салаларын ақпараттандырудың ғаламдық процесінің негізіне айналды [4].

Елімізде білім берудің жаңа жүйесі жасалып, оның мазмұнының түбегейлі өзгеруі, оның дүниежүзілік білім кеңістігіне енуі бүкіл оқу-әдістемелік жүйеге, оқытушылар алдына жаңа талаптар мен міндеттер қойып отыр.

Білім беруді ақпараттандыру – жаңа технологияны пайдалану арқылы дамыта оқыту, дара тұлғаны бағыттап оқыту мақсаттарын жүзеге асырады. Оқыту үрдісінде технологияны қолдану оқытушы мен оқушы қарым-қатынасының бұрынғы қалыптасқан жүйесін, олардың іс-әрекеттерінің мазмұнын, құрылымын үлкен өзгерістерге ұшыратады. Қалыпты білім беру жүйесінде оқытушы – оқушы - оқулық түрінде құрылған үш жақты байланыс бұзылып, оқытушы – оқушы - компьютер - оқулық жүйесі пайда болды. Мұндай жүйеде білім беру оқыту процесінде компьютерді қолдану білім мен біліктілікке қоятын талаптарды қайта қарап, жетілдіріп, жүйелеуді талап етеді. Ақпараттандыруда технологияның негізгі бағыты ХХІ ғасырдың талаптарына сәйкес қоғамды дамытудың жоғары тиімділікті технологияларына сүйенген жаңа білім стратегиясына көшу болып табылады. Осыған сәйкес қазіргі білім жүйесінің ерекшеліктеріне – оның іргелілігі, алдын алу сипаты және оларға қол жеткізу мүмкіндіктері жатады [3].

Жаңа ақпараттық технологиялар дегеніміз – білім беру ісінде ақпараттарды даярлап, оны білім алушыға беру процесі. Бұл процесті іске асырудан негізгі құрал компьютер болып табылады. Компьютер - білім беру ісіндегі бұрын шешімін таппай келген жаңа, тың дидактикалық мүмкіндіктерді шешуге мүмкіндік беретін зор құрал.

Мұғалімдерге жаңа ақпараттық технологияларды пайдаланудың тиімділігі:

- оқушының өз бетімен жұмысына;
- уақытын үнемдеуге;
- білім-білік дағдыларын тест тапсырмалары арқылы тексеруге;
- шығармашылық есептер шығару кезінде физикалық құбылыстарды түсіндіру арқылы жүзеге асыру;
- қашықтықтан білім алу мүмкіндігінің туындауы;
- қажетті ақпаратты жедел түрде алу мүмкіндігі;
- экономикалық тиімділігі;
- іс-әрекет, қимылды қажет ететін пәндер мен тапсырмаларды оқып үйренуде (би өнері, қол еңбегі, дене шынықтыру сабақтары т.с.с.);
- қарапайым көзбен көріп, қолмен ұстап сезіну немесе құлақ пен есту мүмкіндіктері болмайтын табиғаттың таңғажайып процестерімен әр түрлі тәжірибе нәтижелерін көріп, сезінуге мүмкіндік береді;
- оқушының ой-өрісін дүниетанымын кеңейтуге де ықпалы зор.

Технологиялардың жаңаша түрлерінің бірі – практикалық және тәжірибелік сабақтарды қызықты етіп өткізуге арналған виртуалды зертханалық жұмыстар. Виртуалды зертханалық жұмыстар – компьютерлік 3D имитациялық тренажерлары болып табылады. Олар оқушылардың кәсіби қабілеттерін және ішкі түйсіктерін қалыптастыру мен жетілдіруге, шығармашылық қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді. Виртуалды зертханалық жұмыстар – бұл түрлі құрал-жабдықтар мен қондырғылар қолданылатын шынайы зертханалық жұмыстардың (тәжірибелердің) аналогы болып табылады, алайда виртуалды зертханалық жұмыстардың шынайы зертханалық жұмыстардан басты айырмашылығы бұл олардың компьютерде орындалуы. Виртуалды (компьютерлік) зертханалық жұмыстардың артықшылығы:

- Оқу орны ауданы мен қаржы шығындарының үнемділігі;
- Зертханалық жұмыстарды әрбір оқушының жеке-жеке орындау мүмкіндігі;

- Оқытылатын жабдықтармен қауіпті және апаттық режимдерде жұмыс жасау мүмкіндігі;
- Тәжірибе шарттарын өзгертудің мүмкіндігі;
- Пайдалану шығындарының болмауы.

Әр түрлі технологиялар кәсіпшілік дағдылары мен іскерліктерін, ішкі түйсіктері мен шығармашылық қабілеттерін әр түрлі дамытуға мүмкіндік береді.

Haskett consulting inc. (HCI) соңғы зерттеулері бойынша: «Адамдар көрген ақпараттарының 20%-ын, көріп-естіген ақпараттарының 40%-ын және көріп, естіген және жасаған нәрселерінің 70%-ын есте сақтайды». Осындай мәліметтер Ресей және шетелдік ақпарат көздерінен алынған нәтиже бойынша -

Есте сақтаудың пайыздық үлесі:

- мәтін оқыған кезде - 10-30%;
- сызба мен кестелерде көбен көрген кезде - 20-40%;
- көріп-естіген кезде (мультимедиа) - 30-50%;
- айтып-жазған кезде (интерактив) - 50-75%;
- көріп-жасаған кезде (модельдеу, тренажерлар) - 65-95%.

Осыған орай, виртуалды шынайылықты қалыптастыру технологиясының көмегімен білім берудің тиімділігін арттыруға болады деген қорытынды жасауға болады, өйткені бұл жағдайда адамның бірнеше қабылдау каналдары (көру, есту, кинестика) қамтылады.

Технологиялардың тиімді түрлерінің бірі - электрондық оқу құралын арнайы пәндерді оқытуда интерактивті техника және технологияларды қолдану - бұл оқу курсының ең маңызды бөлімдерін, сонымен бірге есептер жинағы, анықтамалар, энциклопедиялар, оқу эксперименттерін жүргізу нұсқаулары, практикумға, курстық проекттерге нұсқау және т.б. білім беруді басқаратын электрондық оқу құралы.

Сонымен қатар электрондық оқулықтарды сабақта пайдалану кезінде оқушылар бұрын алған білімдерін кеңейтіп, өз бетімен шығармашылық тапсырмалар орындайды. Әрбір оқушы тандалған тақырып бойынша тапсырмалар мен тарау бойынша тест жұмыстарын орындап, анимациялық практика тапсырмаларымен жұмыс жасауға дағдыланады. Электрондық оқулық арқылы түрлі суреттер, видеокөріністер, дыбыс және музыка тындатып көрсетуге болады. Бұл, әрине мұғалімнің тақтаға жазып түсіндіргенінен әлдеқайда тиімді, әрі әсерлі. Меңгерілуі қиын сабақтарды компьютердің көмегімен оқушыларға ұғындырса, жаңа тақырыпқа деген баланың құштарлығы оянады деп есептеймін. осылайша оқыту құралдарының бірі - электрондық оқулық. Ол оқушыларды даралай оқытуда жаңа информацияларды жеткізуге, сондай-ақ игерілген білім мен біліктерді тестік бақылауға арналған бағдарламалық құрал [3].

Білім - болашақ бағдары, кез-келген маман даярлайтын оқу орынның басты міндеттерінің бірі - жеке тұлғаның күзіреттілігін дамыту. Күзірет - оқушының жеке және қоғам талаптарын қанағаттандыру мақсатындағы табысты іс-әрекетіне қажетті білім дайындығына әлеуметтік тапсырыс. Құзыреттілік - оқушының әрекет тәсілдерін жан-жақты игеруінен көрінетін білім нәтижесі.

Жалпы, оқу процесінде инновациялық технологияларды қолданып сабақ түсіндірудің маңызы өте зор және оқушының өз мамандығына қызығушылығын арттырып, шығармашылық шабытын шыңдап, ғылыми көзқарасын қалыптастырып, мамандық сапасын арттырып, еңбек нарығындағы бәсекеге қабілетті мамандар даярлауда үлесі мол. Осы біліммен өндіріске барған жас маман кейінгі заманауи мүмкіндіктермен жұмыс жасау шеберлігін қалыптастыра алады. Сондықтан оқу процесінде инновацияны қолдану – біздің басты міндетіміз болып саналады.

Пайдаланылған әдебиеттер

- 1) Қазақстан – 2050» стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты // Ел Президенті Н.Ә.Назарбаевтың 2012 жыл 14-желтоқсандағы Қазақстан халқына Жолдауы.
- 2) Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңы. Астана, Ақорда, 2007 жылғы шілденің 27-сі. № 320-III ҚРЗ // ЕҚ, № 160 15.08. 2007

- 3) Өстеміров К. Қазіргі педагогикалық технологиялар мен оқыту құралдары: оқу құралы / К. Өстеміров.- Алматы: ЖШС «Казпрофтех», 2007.
- 4) Масырова Р.Р. Инновации в среднем общем образовании Казахстана: анализ и тенденции развития. Монография. – Алматы:КазГосЖенПИ, 2008. – 320 с.
- 5) Загвязинский В.И. Инновационные процессы в образовании. –Тюмень, 1990. – 390 с.

СОДЕРЖАНИЕ/ МАЗМҰНЫ

№	ФИО	стр
1.	АКЫНБЕКОВА Гулнур Оразбаевна, КЕНБАЕВА Надежда Амангелдиевна	3
2.	АЛЛАНИЯЗОВА Мапруза Кдырбаевна, А.Реймов, Х.Х.Кушиев	8
3.	АЛПЫСБАЕВА Айгүл Ерболатқызы	9
4.	АЛТЫБАЕВ Бағдат Досжанұлы	12
5.	АЙМЕНБЕТОВА Қарлығаш Турлыбаевна, АРПАБЕКОВА Шынаркуль Умиртаевна	14
6.	АРЫСТАНОВА Шынаркуль Умбеткалиевна, ГАБДРАХМАНОВА Бибигуль Демеуовна, УЗАХОВА Жансая Тлеккабиловна	17
7.	АУЕЗХАНОВА Мирамкул Жумағалиевна, ШАГАТАЕВА Сания Мержакуповна, МАКЕНОВА Баржаксы Нурлыбековна	20
8.	БАЙСАЛБАЕВА Жанар Зайнолдақызы, БАЙМОЛДИНА Салтанат Токеновна, ҮСЕНОВА Әйгерім Үсенқызы	26
9.	БАПТАЕВА Гүлжан Жұмаханқызы	30
10.	БЕКБАЕВ Даурен Капашевич	33
11.	ЕЛУБАЙ Еркинай	35
12.	ЕРКІМБАЕВ Темірлан Арманұлы, ХАЛЫҚ Айгерім Берікқызы	40
13.	ӘМІРТАЙ Эльмира Төлебайқызы	42
14.	ЖОЛЫМБАЕВ О.М., САПАКОВА А.К., ОНТАГАРОВА Д.Р.	46
15.	ЗЕЙНУЛЛА Айгүл Қонысбекқызы, УАЙСОВА Сандуғаш Рустембековна	50
16.	КАБЫЛБАЕВА Жазигуль Шаймордановна, ЖАҚСЫБАЕВА Нұргүл Салихқызы, МУКАНОВ Бек Шынгазинович	57
17.	КАРИПБАЕВА Шынар Тоқтарқызы	60
18.	КУБЕЛЕКОВА Дана Рахатовна	63
19.	КУБЫШЕВА Гүлвира Гибатуллаевна, АБДРАХМАНОВА Актоты Курбанбаевна	66
20.	КҰРМАНАЛИНА А.А., САПАРГАЛИ А.М.	68
21.	КҰСАЙНОВ Нурлан Сағынғалиевич	72
22.	КНОПП Любовь Сергеевна	79
23.	ҚАРСЫБАЕВА Ғалия Усербаевна	81
24.	РАЗАХОВА Салтанат Ерсайынқызы	84
25.	РОДЖАЙ Зоя Леонидовна	89
26.	БАТЪКАЕВА Гүлнара Аскарловна, АЛИЯРОВА Лаура Исмаиловна	92
27.	САРБАСОВА Алуа Кураковна	96
28.	ТЕМИРАЛИЕВА Фатима Темирбековна	98
29.	МАЛЯРЕВИЧ Татьяна Геннадьевна	102
30.	ТОЛСТЫХ Оксана Николаевна	104
31.	ТОЛЫҚБАЙ Нұргүл Оралбекқызы	107
32.	МАРКИТАН Ирина Дмитриевна	110
33.	ТҮЛЕГАЛИЕВ Амантай Сериккалиевич	112
34.	ЧЕПУРНОВА Татьяна Владимировна, МИХЕДА Наталья Александровна	116
35.	ТИТОРЕНКО Наталья Юрьевна	122
36.	ШАЯХМЕТОВА Гүлнар Алшановна, ТЛЕУБАЕВА Алмагуль Сериковна	124
37.	ВОЙТЯКОВА Айгерим Еркеновна	129
38.	ГРИДИНА Людмила Ивановна	132
39.	АЙМАНОВ Нұржан Ермекбайұлы	133
40.	САДЫҚОВА Гүлайым Әбиқызы, ИЗГАЛИЕВА Мендигул Жарасовна	135